

Ahmed-i Biceñ
'ACĀIBÜ'L-MAĀLÜNĀT
(Dil Özellikleri-Metin-Seçmeli Sözlük)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan : Osman YILDIZ
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Osman Nedim TÜNA

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
GENEL KÜTÜPHANESİ

MALATYA 1989

18

Rahmetli Babam
İbrahim Yıldız'ın
aziz hatırasına...

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
GENEL KÜTÜPHANESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Üye

Üye

Onay :

yukarıdaki imzaların, adıgeçen öğretim üyelerine âit olduğunu onaylarım.

... / ... / 1989

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa no</u>
ÖNSÖZ.....	1-7
Kısaltmalar ve İşâretler.....	8
GİRİŞ.....	9-32
AHMED-İ BİCÂN ve 'ACĀIBÜ'L-MAHLŪKĀT'I	9-26
A. AHMED-İ BİCÂN.....	9-16
1. Hayatı.....	9
2. Eserleri.....	19
a. Envârü'l-'Aşîkîn.....	13
b. 'Acāibü'l-Mahlûkât.....	14
c. Dürr-i Mekkûn	14
ç. Şemsiyye.....	15
d. Müntehâ.....	15
e. Ravzatü'l-Ervâh.....	15
3. Edebî Kişiliği.....	16
B. 'ACĀIBÜ'L-MAHLŪKĀT.....	18-26
1. Eserin Yazımı.....	18
2. Konusu.....	19
3. Önemi.....	20
4. Şekli.....	21
5. 'Acāibü'l-Mahlûkât'ın Nüshaları	22
C. BAŞLIKLAR DİZİNİ.....	26
DİL ÖZELLİKLERİ.....	33-115
YAZILIŞ (İMLA) ÖZELLİKLERİ.....	33-56
ÜNLÜLER (Vokaller).....	33-42
a.....	33

e.....	35
ê.....	36
ı.....	36
i.....	37
o.....	38
ö.....	38
u.....	39
ü.....	40
Ünlülerin Yazılışındaki İttiratsızlık..	41-42
a. Harekelenme Sonucu Görülen İttiratsızlık.....	41
b. Farklı Ünlülerle Yazılma Sonucu Görülen İttiratsızlık.....	41
ÜNSÜZLER (Konsonlar).....	42-51
Patlayıcı Sesler.....	43-48
p.....	43
t.....	44
k.....	46
ç.....	47
g ünsüzünün yazılışı.....	48
ğ ünsüzünün yazılışı.....	49
s ünsüzünün yazılışı.....	49
y ünsüzünün yazılışı.....	51
ğeddenin yazılışı,.....	51
Remzenin yazılışı.....	52
Ayrı Yazılan Ekler	52

Bitişik Yazılan Kelimeler.....	52-53
Edatlar.....	52
Ek-Fiiller.....	53
Yanlış Yazılan Kelime ve Terkipler..	53-55
a. Yanlış Yazılan Kelimeler.....	53
b. Yanlış Yazılan Terkipler.....	55
Ünsüzlerin Yazılışındaki İttiratsızlık.	55
SES-BİLGİSİ (Fonetik).....	56-77
ÜNLÜLER (Vokaller).....	56-68
Ünlü Türleri.....	56
Uzun Ünlüler.....	56
Ünlü Değişmeleri.....	57
Ünlü Uyumu.....	58-67
a. Damak Uyumu.....	58
b. Dudak Uyumu.....	59
Ünlü Düşmesi.....	67
Ünlü Türemesi.....	68
ÜNSÜZLER (Konsonlar).....	69-77
Ötümlüleşme.....	69
Sızıcılışma.....	72
Tonlulaşma.....	74
Ünsüz İkizlenmesi.....	76
Ünsüz Düşmesi.....	76
Ünsüz Tekleşmesi.....	77
Ses veya Hece Aktarımı (Metathese)....	77

	<u>Sayfa no:</u>
ŞEKİL-BİLGİSİ (Morfoloji).....	78-115
İsim Çekimi Ekleri.....	78-80
İsimlerde Tamlama.....	81
İyelik Ekleri.....	82
Zamirler.....	83
Sıfatlar.....	87
Zarflar.....	89
Edatlar.....	92
Bağlar.....	92
Ünlemler.....	94
Fiiller.....	95-106
Fiil Çatısı.....	95
Çekimli Fiiller.....	96
Çekimli Fiiller ve Çekimli Fiillerde	
Şahıs Ekleri Tablosu.....	97
Haber Kipleri.....	98
Dilek Kipleri.....	100
Ek-Fiil.(Cevher Fiili).....	102
Birleşik Fiiller.....	103
a. Bir İsim ve Bir Yardımcı Fiilin	
Birleşimiyle.....	103
b. Tasvirî Fiiller.....	104
İsim-Fiiller (Partisip).....	105
Zarf-Fiiller (Gerundium).....	106
Türetme Ekleri.....	107-115
A. İsimden İsim, sıfat ve zarf türeten	
Ekler.....	107

B. Fiilden İsim, Sıfat ve Zarf türeten	
Ekler.....	109
a. İsim Ekleri.....	109
b. Sıfat Ekleri.....	110
c. Zarf Ekleri.....	111
C. İsimden Fiil Türetme Ekleri.....	113
Ç. Fiilden Fiil Türetme Ekleri.....	113
MEFİN.....	116-205
Harita.....	147
SEÇMELİ SÖZLÜK.....	206-241
1. Özel İsimler.....	206
2. Kozmografik ve Takvimî İsimler	219
3. Bitki ve Ağaç İsimleri.....	222
4. Hayvan İsimleri.....	224
5. Hastalık İsimleri.....	229
6. Maden ve Mineral İsimleri.....	231
7. Karakteristik Kelimeler.....	232
SONUÇ.....	242-246
KAYNAKLAR.....	247-251
TİPKİBAŞI.....	251-330

ÖKSÖZ

Eu çalışmada üzerinde durduğumuz 'Acâibü'l-Mahlûkât, dilî ve muhtevası bakımından Eski Anadolu Türkçesi'nin değerli eserlerinden biridir. XV. yüzyılda Zekerîyya bin Kazvî'nin aynı adlı metninden Türkçeye çevrilen eser, Ahmed-i Bîcân'ın çeviri gücü ve Türk diline muntazam adaptasyonu ile, te'lîf eserlerde görülebilen özellikleri üzerinde toplamıştır. Böylece, konusu ile olduğu kadar akıcı, canlı, zengin kelime hazinesi ile de önem arzeden eser, dil ve üslûp açısından Eski Anadolu Türkçesi'nin incelenmeye değer ürünleri arasına girmiştir.

'Acâibü'l-Mahlûkât, türlü yönlerden ele alınıp incelenebilecek bir eserdir. Biz, burada, disiplinimizin dışında olduğu için kitabın edebî yönü üzerinde durmayıp, sadece dil özelliklerini tespit etmeye çalıştık. Araştırmanın giriş, yazılış özellikleri, ses-bilgisi, şekil-bilgisi, transkripsiyonlu metin, seçmeli sözlük ve tıpkıbasım bölümleri, tezi kapsamlı hâle getirdiğinden, ayrıca, incelememiz dışında da olduğu için, sentaks üzerinde durmadık.

Ahmed-i Bîcân'a ait bu değerli metnin pek çok nüshası vardır. Yapılan tezde bir edisyon kritik yerine, tek nüshaya dayalı çalışmayı daha uygun gördük. Çünkü Türkçe, cumhuriyet dönemine değin standart bir konuşma ve yazı dili olmaktan uzaktır. Bugün olduğu gibi Eski Anadolu Türk-

çesi'nde de çeşitli ağızlar vardır. Bu sebeple, Eski Anadolu metinleri incelenirken, birkaç nüsha karşılaştırarak yeni bir metnin inşâsına gitmek, araştıracıyı esas amacından uzaklaştırabilir. İşte bu düşünceden hareketle, tespit edebildiğimiz kadarıyla en eski istinsaha sahip olan Şeyh-zâde Muhammed Harpurdî'nin nüshasını esas aldık.

Eserin te'lîfinin (857 H./1453 M.), istinsahının ise (1128 H./1719 M.) olması yüzünden, görülen ikili ses yapısına dayalı bazı ek ve şekiller, Türkçe'nin tabii gelişme seyrini yansıttığından, eski şekli gösterme temâyülüne gidilmemiş, olduğu gibi bırakılmıştır. Ancak, Arap imlâsının etkisi ile, sones ya da hece sonu b, c sesleri ve hece başlarındaki c'ler, Türkçe kelimelerin fonetik yapılarına ters düştüğü için, p ve ç ile karşılanmıştır.

Metinde, yer yer görülen Arapça âyet ve ibâreler, umûmiyetle konunun akışına uygun olarak söylenip, metin arasında Türkçe açıklamaları da olduğundan, ayrıca Türkçe'ye aktarmayı gereksiz bulduk. Fakat, âyetlerin Kur'ân'-da geçtiği yer, dipnotta belirtilmiştir.

Girişte, Bîcân'ın hayatı, eserleri, edebî şahsiyeti ile 'Acâibü'l-Mahlûkât'ı üzerinde durduk. Burada, yazar ve eserleri hakkında serdedilmiş kısıtlı bilgiler ışığında, konuya açıklık getirmeye çalıştık. Ayrıca bu bölümde, 'Acâibü'l-Mahlûkât'ın tespit edilen 25 nüshasını, fazla ayrıntıya girmeden zikrettik.

Yazılış özellikleri (imlâ) kısmında, ünlü ve ünsüzlerin kelime başında, içinde, sonunda nasıl yazıldıklarını, örneklerle gösterdik. Metinde, te'lîf ve istinsah tarihleri arasındaki yaklaşık 300 yıllık fark, Türkçe'nin gelişme safhası sonucunda, bazı kelimelerde ikili ses ve şekil ayrılığı olarak karşımıza çıkar. Bu farklılıkları, "Ünlülerin Yazılışındaki İttiratsızlık" ve "Ünsüzlerin Yazılışındaki İttiratsızlık" başlıkları altında inceledik.

Eserde, müstensihinin hatasından kaynaklanan, pek çok yanlış yazılmış yabancı kökenli kelime ve terkiibe rastlanır. Bu yanlış yazılmış kelime ve terkipler, dipnotta gösterilemeyecek kadar çok olduğu için, bir liste halinde vermeyi uygun gördük.

Çalışmamızda, ses-bilgisi ve şekil-bilgisi üzerinde detaylıca durduk. Ses-bilgisinde ünlü ve ünsüzlerin fonetik yapısını ana hatlarıyla, aşağıdaki madde başları ile inceledik.

I. ÜNLÜLER

1. Ünlü Türleri, 2. Uzun Ünlüler, 3. Ünlü Değişmeleri, 4. Ünlü Uyumu (a. Damak Uyumu, b. Dudak Uyumu), 5. Ünlü Düşmesi ve Ünlü Türemesi.

II. ÜNSÜZLER

1. Ütümleşme, 2. Sızıcılaşma, 3. Tonlulaşma, 4. Ünsüz

İkizlenmesi,5.Ünsüz Düşmesi,6.Ünsüz Tekleşmesi,7.Hece Düşmesi,8.Ses Veya Hece Aktarımı.

Fonetikte,büyük harf (D,G) gibi,aynı sesin hem ötümlü hem ötümsüzünü (D : d,t ; G : ğ,g) ,büyük harf (A,U) gibi aynı sesin hem kalın hem de ince olabileceğine (A : a,e ; U : u,ü) işarettir.Bu sebeple,metnin transkripsiyonunda özel isimlerin baş harfleri küçük harfle gösterildi.Ancak,seçmeli sözlük kısmında,özel isimlerin başında,büyük harf kullanıldı.

Ses-bilgisinde kullanılan terminoloji,O. N. Tuna'nın ders notlarından alınmıştır.^X

Şekil-bilgisinde de,kök ve eklerin morfolojik yapısı ile,dilbilgisi açısından kelimelerin sekiz temel unsuru (İsim,Zamir,Sıfat,Zarf,Edat,Bağlaç,Ünlem,Fiil) aşğıdaki madde başları ile incelendi.

1.İsim Çekimi Ekleri,2.İsimlerde Tamlama,3.İyelik Ekleri,4.Zamirler (Kişi zamirleri,bir şema ile gösterilmiştir.),5.Sıfatlar,6.Zarflar,7.Edatlar,8.Bağlar,9.Ünlemler,10.Fiiller (a.Fiil Çatısı,b.Haber ve Dilek Kipleri (bir şema ile gösterilmiştir.),c.Ek-Fiil,ç.Birleşik Fiil-

X. Doç.Dr.Osman Nedim Tuna,Türk Dilbilgisi (Fonetik ve Morfoloji),İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Ed. Eğitimi Bölümü Ders Notları,Malatya 1986

ler, d. İsim-Fiiller (participe), e. Zarf-Fiiller (gerundium)).
11. Türetme Klleri.

Ketnin umûmî indeksi yapılmamıştır. Fakat, "Seçmeli Sözlük" başlığı altında, gerek çeşitli konularda geçen önemli isimler (Özel İsimler, Hayvan İsimleri, Bitki İsimleri, vb.) gerekse Türk dili açısından karakteristik olan kelime ve deyimler, belirli bir esas dahilinde ele alındı. Bu esaslar şunlardır :

1. Mânâları verilecek kelimeler, iki ana başlık altında incelenmiştir :

- a. Konularına göre tasnif edilmiş isimler,
- b. Karakteristik kelimeler.

2. Konularına göre tasnif edilen isimler :

- a. Özel İsimler (Şahıs İsimleri, Kavim İsimleri, Yer İsimleri),
- b. Takvîm ve Kozmografik İsimler,
- c. Maden ve Mineral. İsimleri,
- ç. Hastalık İsimleri,
- d. Bitki ve Ağaç İsimleri,
- e. Hayvan İsimleri.

başlığı altında, bütün isimler verilerek, bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara, kolaylık sağlanmıştır.

3. Mânâsı bilinen ya da Osmanlıca sözlüklerde rahatlıkla bulunabilecek olan Arapça, Farsça kelimeler üzerinde durulmamıştır.

4. Türkçe arkaik kelimeler, deyimler, özel bir mef-
hûm ifâde eden birleşik fiiller "Karakteristik Kelimeler"
başlığı altında verilmiştir.

5. Ele alınan kelimelerin, hangi sayfa ve hangi sa-
tırda geçtiğini gösterir referans, o kelimenin mânâsından
sonra belirtilmiştir. Bu hem metinden, hem de sözlükten
araştırılan bir kelimenin kontrol edilebilme kolaylığını
te'min edecektir.

6. Sözlükte, üzerinde durulan kelimeler, eğer birden
çok yerde geçiyorsa ve bu kelimelerde nüans yoksa, sadece
bir tanesi açıklanmıştır.

7. Kelimeler, alfabe sırasına göre dizilmiş, ayrıca
A, B, C gibi madde başı yapılmamıştır.

8. Üzerinde durulan kelimelerin, metinde açıklaması
varsa, metindeki karşılıkları verilmiştir. Ancak, eserde
açıklayıcı bilgi bulunmuyorsa, çeşitli sözlüklere müracaat
edilmiştir.

9. Metinde ve sözlüklerde izâhı bulunmayan kelime-
ler, eserde geçtiği ibâre ile tırnak içinde gösterilmiş ;
ayrıca açıklaması yapılmamıştır.

Bu araştırma ve incelemeden elde edilen verileri
de "Sonuç" başlığı altında sıralamaya çalıştık.

Sözlerimizi bitirirken,bizi 'Acâibü'l-Mahlûkât üzerinde çalışmaya sevkeden ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocamız sayın Doç. Dr. Osman Nedim Tuna'ya,Arş. Grv. Zeki Kaymaz'a,Arş. Grv. Gürer Gülsevin'e,metnin tas- hihinde yardımlarını gördüğümüz Yrd. Doç. Dr. Hasan Kav- ruk'a,Arş. Grv. Sadık Armutlu'ya ; ayrıca eserdeki Şyet ve Arapça ibârelerin tespitinde bilgilerinden istifâde ettiğimiz Okt. Süleyman Çaldak'a,Arş. Grv. Mehmet Terzi'- ye teşekkürlerimizi sunarız.

Mayıs 1989,Malatya

Arş. Grv. Osman YILDIZ

K I S A L T I M L A R

a.g.e	: Adı geçen eser
Ank.	: Ankara
A.Ü. DTCF.	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Erz.	: Erzurum
İst.	: İstanbul
s.	: Sayfa
Yk.	: Yaprak
Yz.	: Yazma

İ s a r e t l e r

A	: a, e
D	: d, t
G	: g, ğ
I	: ı, i
İ4	: ı, i, u, ü
U	: u, ü
V	: Vokal (ünlü)
K	: Konson (ünsüz)
>	: İlk şekil olduğunu gösterir.
<	: Sonraki şekil olduğunu gösterir.
()	: Parantez içindeki sesin ihtiyarî olduğunu gösterir.
-	: Fille bağlanmayı gösterir.
+	: İsime bağlanmayı gösterir.

GİRİŞ

AHMED-İ BİCÂN ve 'ACĀIBÜ'L-MAHLŪKĀT'I

A. AHMED-İ BİCÂN

XV. yüzyılda yazılan mensûr eserler, konularının zenginliği, sayılarının çokluğu ile edebî alanda önemli bir yer tutar.¹ Coğunlukla dînî, tasavvufî, ahlakî metinlerle birlikte tıp, nücûm, musikî ve hoşca vakit geçirmek için yazılan hikâyeler, bu yüzyılda görülen belli başlı mensûr edebî türlerdir.

Burada 'Acâibü'l-Mahlûkât'ını ele alacağımız Ahmed-i Bîcân da, xv. yüzyılda yaşamış bir nesir yazarıdır.

1. Hayatı

Ahmed-i Bîcân, Sultan Murâd-ı Sâni devrinin âlim ve meşâyihinden olup babası Yazıcı Salih², ağabeyi ise meşhûr Muhammediye'nin yazarı Yazıcıoğlu Mehmed'dir.

1. Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu, Türk Ansiklopedisi, Eski Türk Edebiyatı Maddesi, Millî Eğitim Basımevi, C. XXXII, Ank. 1983, s. 250

2. Yazıcı Salih ismi hakkında bkz. Dr. Amil Çelebioğlu, Yazıcı Salih ve Şemsiyyesi, A.Ü. Basımevi, Erz. 1976, s. 173

Bicân lakabının nereden geldiği hakkında iki görüşleri sürülmektedir :

a.Bedenin küçüklüğü sebebiyle Bicân lakabıyla anılır.³

b.Bayramiyye tarikatına giren Ahmed,kendini ibâdette vermiş,çileye çekilmiş bu yüzden çok zayıf ve güçsüz düştüğü için "Bicân : cansız" lakabı ile anılır.⁴

Ahmed-i Bicân'ın doğduğu yıl ve nereli olduğu da kesin olarak bilinmemektedir.Birçok kaynakta Gelibolu'lu Yazıcı-zâde Ahmed-i Bicân diye zikredilir.Ancak,Çelebioğlu,Yazıcı Salih ve Şemsiyyesi isimli kitabında,"Gelibolu'lu Âli Efendi,doğum yeri için "Menşe'en mevlidleri Ankara yâhûd vilâyet-i Rûm'un kasabâtufından biri olmak ihtimâlidir."⁵ diyerek kesin bir şey söylemez.Çelebioğlu aynı eserinde,şöyle bir hükme varır : "muhakkak olan husûs, Gelibolu'ya sonradan gelip yerleşmiş olmalarıdır.Yazıcıoğlu Mehmed'in şu masraları,bunu,şüpheyeye mahal bırakmaksızın te'yîd eder :

3.Bursalı Mehmet Tahir Efendi,Osmanlı Mü'ellifleri,Meral Yayınları,İst.(Tarihsiz),s.32

4.Atilla Üzkırmlı ,Türk Edebiyatı Ansiklopedisi,Cem Yayınevi,İst.1983,s.53 ; Türk Ansiklopedisi,Millî Eğitim Basınevi,C.1,İst.1968,s.250

5.Dr.Âmil Çelebioğlu,Yazıcı Salih ve Şemsiyyesi,A.Ü. Basınevi,Erz.1976,s.171

Vezîri var idi bir nūr-ı Venhâb

Adı Mahmûd Paşa'dı İbni Kâssab

.....
Anuñ sevgisine idüp tavaţţun

Gelibolı'da kılmaşđum temekkün "6

Ahmed-i Bîcân'ın ilk öğrenimini nerede yaptığı da bilinmemektedir."Gerek Yazıcıoğlu Mehmed'in,gerekse küçük kardeşi Ahmed-i Bîcân'ın ilk hocaları herhalde babaları olmalıdır."⁷ Kocatürk,yazar için,"ağabeyi gibi vecitli ve ürperişli bir ruha malik olmayan Ahmet Bican,dinî ilimlerde onun kadar bilgili de değildir.Umûmî ilim ve kültür durumu ise,kendisinden önceki ve sonraki büyük müslümân âlimlerden çok aşağıdır."⁸ der.

Ebasi ve ağabeyi gibi Ahmed-i Bîcân da Hâcî Bâyrâm'ın müridlerindedir.⁹Türk Ansiklopedisi,Hacı Bayram (1352-1429)'ın düşmanlarınca padişaha çekıştırilmesi

6.Dr.Amil Çelebioğlu ,Yazıcı Salih ve Şemsiyyesi,A.Ü. Darsımevi,Erz.1976,s.171-172

7.Dr.Amil Çelebioğlu,Yazıcıoğlu Mehmed,Muhammediye,Tercüman 1001 Temel Eser Serisi,C.1,(Tarihsiz),s.14

8.Vasfi Mahir Kocatürk,Büyük Türk Edebiyatı Tarihi,Edebiyat Yayınevi,Ank.1970,s.301

9.Atilla Üzkırımlı,Türk Edebiyatı Ansiklopedisi,Cem Yayınevi,İst.1983,s.53 ; Mecdi,Şaka'ik Tercümesi,İst.1269,528s.s.128 ; Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler,Eserler,Terimler,Dergah Yay.,C.1,İst.1983,s.25

sonucu, zincire vurulup Edirne'ye götürüldüğünü söyler ve "ancak hakkındaki dedikoduların yalan olduğu anlaşılınca serbest bırakılır. Edirne dönüşü Gelibolu'ya uğrayan Hacı Bayrâm, Mehmed ve Ahmed Bican kardeşlere el vermiştir."¹⁰ der.

Ahmed-i Bican'ın ölüm tarihi de kesin olarak bilinmemektedir. Çelebioğlu, "Yazıcıoğlu ailesinden sadece Yazıcıoğlu Mehmed'in ölüm tarihi bellidir ve kesindir."¹¹ derken, Kocatürk¹², yazarın ölüm tarihini 1454, Türk Ansiklopedisi¹³ 1455, Özkırımlı da 1466 olarak bildirir.¹⁴

Kezari, Gelibolu'nun biraz dışında, İstanbul yolu üzerinde olup, Yazıcıoğlu Çeşmesi'nin yakınındaki Yazıcı türbesindedir.

10. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler, Eserler, Terimler, Dergâh Yay., C.1, İst.1983, s.25

11. Dr. Amil Çelebioğlu, Yazıcıoğlu Mehmed, Muhammediye, Tercüman 1001 Temel Eser Serisi, C.1, (Tarihsiz), s.14

12. Vasfi Mahir Kocatürk, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yayınevi, Ank.1970, s.301

13. Türk Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, İst.1968, s.250

14. Atilla Özkırımlı, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Cem Yayınevi, İst.1983, s.53

2. Eserleri

Devrinin önemli nesir yazarlarından biri olan Ahmed-i Bican'ın bilinen ve bugüne kadar ele geçen eserleri şunlardır :

a. Envârü'l-Âşîkîn

Yazıcıoğlu Ahmed-i Bican'ın en tanınmış eseridir. Kardeşi Mehmed Efendi'nin Megâribü'z-Zamân adlı eserinin mensûr çevirisidir.¹⁵ Kitap, 5 bab üzere tertiplenmiş olup¹⁶ Muhammediye ile aynı konuları ihtiva eden dinî bir eserdir. "1451'de yazılarak Fatih'e sunulmuştur. Envârü'l-Âşîkîn'in dili Muhammediye'den daha sadedir. Halk arasında çok tanınmış ve çok okunmuş olan Envârü'l-Âşîkîn'in kütüphanelerde pek çok yazması vardır. Eski ve yeni harflerle İstanbul Kahire ve Kazan'da baskıları yapılmıştır. Esere Ahmediye de denir."¹⁷ Kocatürk de bu metin hakkında, "meşhûr eseri Envârü'l-Âşîkîn adlı kitabıdır ki içinde dinî-tarihî hikâyeler, tasvirler, isahlar ve öğütler bulunmaktadır. Bu kitap, Türk halkı arasında onbeşinci yüzyıldan beri en çok okunan, halka dinî-ahlakî terbiye ve kültür vermiş olan kitap-

15. Türk Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, İst. 1968, s. 250

Türk Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, Ank. 1983, s. 110

Bursalı Mehmet Tahir Efendi, Osmanlı Mü'ellifleri, Meral Yayınları, İst. (Tarihsiz), s. 32

16. Bursalı Mehmet Tahir Efendi, Osmanlı Mü'ellifleri, Meral Yayınları, İst. (Tarihsiz), s. 32

17. Prof. Dr. Hasibe Karaoğlu, Türk Ansiklopedisi, Eski Türk Edebiyatı Maddesi, C. XXXII, Ank. 1983, s. 110

lardan biridir."¹⁸ der.

b. 'Acāibü'l-Mahlūkāt

Yazarın bu eseri üzerinde, sonraki bölümde durulacağı için, burada yalnız ismini anmakla yetiniyoruz.

c. Dürr-i Mekkûn

Ahmed-i Bîcân'ın Dürr-i Mekkûn'u da 'Acāibü'l-Mahlūkāt cinsinden, onun daha geniştir. Canlılarla cansızlar âleminin özelliklerinden bahseden 18 bab üzere tertiplenmiş bir eserdir.¹⁹ Dürr-i Mekkûn çeşitli 'Acāibü'l-Mahlūkāt'lardan ve benzerlerinden, İskendernâmeden, Kısas-ı Enbiyâ'dan, tefsir ve hadis kitaplarından ve daha birçok rivayet ve hikâye kitaplarından topladığı bahislerle meydana getirilmiştir.²⁰

Ahmet Bican, 'Acaib-ül-Mahlukat ve Dürr-i meknûn adlı eserleri ile babasının Melhamesindeki bilgileri genişletip hikâyeleştirmiştir.²¹

18. Vasfi Mahir Kocatürk, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yayınevi, Ank.1970, s.301

19. Bursalı Mehmet Tahir Efendi, Osmanlı Mü'ellifleri, Merak Yayınları, İst. (Tarihsiz), s.32

20. Vasfi Mahir Kocatürk, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yayınevi, Ank.1970, s.301

21. a.g.e., s.301

ç. Şemsiyye

Türk Ansiklopedisi, Şemsiyye, Ahmed-i Bîcân'ın babası Yazıcı Salih'in aynı adlı manzum eserinin, Türkçe'ye nakil ve kılasasıdır²², demekle beraber ; Yazıcı Sâlih'in Şemsiyyesi Türkçe olup²³, Ahmed-i Bîcân'ın da böyle bir eseri mevcut değildir.

d. Müntehâ

Birçok Füsûs şerhlerine olduğu gibi Yazıcıoğlu'nun Müntehası'na da Şeyh Mü'eyyeddînu'l-Genedî'nin şerhi kaynaklık etmiştir. Ahmed-i Bîcân tarafından kardeşinin bu eseri Münteha adıyla 870/1465 yılında Türkçe'ye çevrilmiştir.²⁴ Münteha, "dini, tasavvufî bir eserdir."²⁵

e. Ravzatü'l-Ervâh

Ravzatü'l-Ervâh, Ahmed-i Bîcân'ın fazla tanınmayan eserlerinden biridir. Lâebî kaynaklardan sadece ikisinde,

22. Türk Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, Ank. 1983, s. 110

23. Dr. Amil Çelebioğlu, Yazıcı Salih ve Şemsiyyesi, A.Ü. Basımevi, Erz. 1976

24. Dr. Amil Çelebioğlu, Yazıcıoğlu Mehmed, Muhammediye, Tercüman 1001 Temel Eser Serisi, C.1, (Tarihsiz), s. 30-31

25. Prof. Dr. Nasibe Kazuoğlu, Türk Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, C. xxxii, Ank. 1985, s. 110

ismi zikredilmiş ve hakkında kısa bilgi verilmiştir. Buna göre, "Ravzatü'l-Ervah (Kıssas-ı Enbiya) niteliğinde"²⁶ bir kitaptır. Türk Ansiklopedisinde, yazarın bu metni için "Ravzat-ül-ervah adındaki Türkçe eseri de peygamberlere ait bir tarih gibidir."²⁷ denir.

Banarlı, Ahmed-i Bîcân'ın eserlerini anlatırken²⁸, "Revhü'l-Ervah" isimli bir metinden bahsedir. Fakat, yukarıda zikrettiğimiz iki edebî kaynakta böyle bir eserden söz edilmemektedir. Bu durumda, ve Banarlı yanlışlıkla Ravzatü'l-Ervah yerine Revhü'l-Ervah demektedir ya da yazarın Revhü'l-Ervah diye başka bir kitabı daha vardır. Ancak, bugüne değin hiçbir edebiyat tarihinde, böyle bir metinden bahsedilmediğine göre, kanaatimizce Banarlı, yanlışlıkla Revhü'l-Ervah demiştir.

3. Edebî Kişiliği

Ahmed-i Bîcân'ın edebî kişiliği ile ilgili olarak, bugüne kadar hiçbir ilmî çalışma yapılmamıştır. Böyle bir araştırmanın, ancak yazarın bütün yazdıklarının değerlendiril-

26. Atilla Özkırımlı, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Cem Yayınevi, İst. 1983, s. 53

27. Türk Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, C. 1, İst. 1968, s. 251

28. Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Millî Eğitim Basımevi, İst. 1971, s. 489

dirilmesiyle sağlanabileceği şüphesizdir. Oysa, bugüne kadar yazarın Envârü'l-Âşıkîn'i dışında hiçbir kitabı yayımlanmamıştır.²⁹

Envârü'l-Âşıkîn, üzerinde tam mânâsıyla ilmî bir çalışma yapılmamıştır, dersek, fazla haksızlık yapmamış oluruz. Çünkü, bir ilmî çalışmada olması gereken metin transkripsiyonu, yazarın hayatı, eserleri, edebî kişiliği, eserin edebî değeri ve dil bakımından ehemmiyeti, yapılan bu çalışmada göz ardı edilmiştir. Çalışma, sadece kitabın Türkiye Türkçesine çevirisi ve önsözden ibarettir.

Bu konuda, yazarlar eskiden beri şahsî düşüncelerini vermişler, kendilerinden önce ileri sürülmüş düşüncelerden birini benimsemişlerdir.

Yazarın yukarıda isimleri sayılan kitaplarının ilmî yayımları yapılınca değin, bu konuda yazılacakların, öncekilerden daha sağlıklı olacağı düşünülemez. Ahmed-i Bîcân'ın edebî kişiliği ile ilgili olarak, şimdilik Kocatürk'ün³⁰ yazdıklarıyla yetinmek zorundayız.

29. Ahmet Kahraman, Envârü'l-Âşıkîn, Tercüman 1001 Genel Eser Serisi, (Tarihsiz).

30. Vasfi Mahir Kocatürk, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yayınevi, Ank. 1970, s. 300-301-302

B. 'ACĀIBŪ'L-MAHLŪKĀT

1. Eserin Yazımı

'Acāibü'l-Mahlūkāt, Zekeriyya bin Kazvinî tarafından yazılan bir 'Arapça eserdir. Kazvinî'nin 'Acāibü'l-Mahlūkāt'ı ne zaman yazdığı bilinmiyor. Ancak, Kazvinî'den sonra bu kitabı, 555 H.'de Ahmet et-Tusî es-Selmanî Farsça'ya Ahmed-i Fican da 857 H./1453 M. de Türkçe'ye çevirmiştir.³¹

'Acaibü'l-Mahlukat, Ahmed-i Bican'dan başka "daha Çelebi Mehmet döneminde (1402-1421) Rükneddin Ahmet adlı biri tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. İkinci çeviriye Sürurî mahlasını kullanan Musluhiddin Mustafa (ölm.1562) başlamış, sürefa maddesine geldiği sırada Şehzade Mustafa'nın Kanunî tarafından öldürülmesi üzerine, üzüntüsünden çeviriyi o noktada bırakmıştır. Daha sonra bu çeviri Rodosîzâde Mehmet (ölm.1701) tarafından tamamlanmışsa da yapılan eklerle yapının bilimsel özü zedelenmiştir."³²

Eser, "serbest bir şekilde nakil ve hülâsa edilmiştir."³³

31. bkz. Kâtip Çelebi, Keşf-el-Zünûn, C.2, İst. (Tarihsiz), s.1127

32. Atilla Üzkırıklı, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Cem Yayınevi, İst.1985, s.29

33. Vasfi İlahir Necatürk, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yayınevi, Ank.1970, s.300

2. Konusu

Müslüman Arap, İran ve Türk Edebiyatlarında 'Acāib-ü'l-Mahlukat adlı birçok kitaplara rastlanmaktadır.³⁴ Kocatürk, bu eserlerin ilk kaynağını Yunan Edebiyatına bağlar ve "büyük filozof Aristo, yer, gök ve hayvanlar üzerine de eserler yazmıştı. Talebesi Teofrast, bitkiler, kokular, taşlar, balıklar ve hava hâdiseleri üzerine yazdığı eserlerle bu sahayı daha da genişletti."³⁵ der.

Kocatürk, bu konudaki görüşlerini şöyle sürdürür, "İsa'dan sonra ikinci yüzyılın birinci yarısında yaşayan meşhûr Batlamyos, coğrafya ve kozmoğrafya'ya ait eserleri ile zamanın kâinat hakkındaki, efsane ve hayalle karışık bilgilerini nakletmiş ; ...ikinci yüzyıl sonlarında yaşayan Yunan Şairi Opyanus, denizde av, karada ve havada av adlı eserlerinde hayvanların hayatını efsaneli bir şekilde anlatmış, bu konular üzerinde didaktik destanlar meydana getirmişti."³⁶

Eski Yunan eserlerinin tercümeyle bağlanmasıyla sonra, bu gibi eserlerdeki konu ve ruh müslüman edebiyatına da akseder. Yunan fikirleri ile İslamî ve İslamîleşmiş doğu inanışları karıştırılarak kâinata ait kitaplar yazılmış ve ismine de çoğunlukla 'Acāibü'l-Mahlūkāt denmiştir.

34. Vasfi Mahir Kocatürk, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yayınevi, Ank. 1970, s. 300

35. a. g. e., s. 300

36. a. g. e., s. 300

İşte, edebî kaynaklardan anlaşıldığı üzere, 'Acâib-ü'l-Mahlûkât'lar Yunan Edebiyatından Arap Edebiyatına, oradan da Türk ve İran Edebiyatlarına geçmiştir.

Ahmed-i Bîcân'ın bu eseri, ilmî olmaktan uzaktır. İçinde ilmî mânâda müşâhade, metod, objektif muhakeme yoktur. Yazar, faydalandığı eserlerin daha çok tasvirî, destanî, hikâyemsi, merakı tatmin edici garip taraflarını, umûmiyetle tenkitsiz ve muhakemesiz nakletmiştir : "ve anda âdemler vardır kimi yeşil tenlû ve kimi kırmızı tenlû kanadlıdurlar uçarlar"³⁷ ibâresinde olduğu gibi.

Eserde görülen hurafelerin çokluğu, dikkate şâyânıdır. Sözelimi metnin bir yerinde, "ve bir hadîs-i şerîfde buyurur ki siz mü'ezzinünüzü boğazlamay yâ'nî evinizde olan beyâz hüröziğüzü boğazlamay buyuruyordı"³⁸ ibâresi geçmektedir. Hazreti Muhammed (S.A.V.)'e isnat edilen pek çok uydurma hadis gibi, bu da gerçek dışıdır.

3. Önemi

'Acâibü'l-Mahlûkât, ilmî olmamakla birlikte, "devrinde ve ondan sonra uzun yıllar, bilhassa aydın olmayanlar arasında, kâinata ait dinî ve gerçek bilgiler veren bir kitap sayılmış ve bir hayli yayılarak halk hikâyeye ve

37. Metin, s. 22b. 3-4

38. Metin, s. 73b. 12-13

destanları gibi okunmuş, halk kültürünün teşekkülünde mühim bir rol oynamıştır. Bu bakımdan ve devrindeki hayat ve kâinat görüşünü, ilmî anlayışı aksettirmek cihetinden enteresandır."³⁹

Dili üzerinde çalıştığımız eser, birçok edebiyat tarihçisinin de işaret ettiği gibi, dil itibarıyla çok önemlidir.⁴⁰ İfâdesi sâde, kelime ve kavramları zengin, üslûbu tabîî ve canlıdır. Ondördüncü yüzyıldaki normal Türk nesrinin devamıdır.⁴¹

4. Şekli

Eser, "Şeyh-zâde Mehmed Harpurdi'nin harekeli kaba nesih hattıyla, Türkçe 185X125-125X80 mm. ölçüsünde 13 satırlı 79 yaprakta krem rengi üç ay filigranlı kâğıda"⁴² yazılmıştır.

39. Vasfi Mahir Kocatürk, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yayınevi, Ank. 1970, s. 301

40. a.g.e., s. 301 ; Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Devirler/İsimler, Eserler, Terimler, Dergâh Yayınları, C.1, s. 25 ; Atilla Özkırımlı, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Cem Yayınevi, İst. 1983, s. 29

41. Vasfi Mahir Kocatürk, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yayınevi, Ank. 1970, s. 301

42. Millî Kütüphane Yazmalar Kataloğu I, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Kütüphane Basımevi, Ank. 1987, s. 12-13

'Acâibü'l-Mahlûkât, intizamsız bir şekilde tertip edilmiştir. Ahmed-i Bîcân'ın metinde, "bu kitâbı gündüm faşallarin çaydum cemâen yekün yüz on faşl olmaşdur"⁴³ dediği gibi, eser 110 fasıl değildir. Çünkü, 82. fasıl iki kez yinelenmiştir. Böylece kitabın aslında 110 değil, 111 fasıldan müteşekkil olduğu görülüyor.

Eserde satır sayısı umûmiyetle 13'tür. Ancak, 12(28a.) ya da 14(17b., 24b., 32b., 33b., 35a., 35b., 41a., 55a., 74a., 76b.) satır olan sayfalar da mevcuttur.

5. 'Acâibü'l-Mahlûkât'ın Nüshaları

Ankara ve İstanbul kütüphanelerinin taranması sonucu, metnin 25 nüshası tespit edilmiştir. Diğer illerdeki kitaplıkların taranması ile bu sayının daha da artacağına söyleyebiliriz.

Üzerinde çalıştığımız nüsha, aşağıdaki nüshaların ilkiçidir.

A. Ankara Kütüphanelerindeki Nüshalar

a. Millî Kütüphanedeki Nüshalar

1. Harpurî, Şeyhzâde Muhammed (?): 'Acâibü'l-Mahlûkât : Çev. Ahmed Bican Efendi b. Selahü'd-Dîn Yazıcıoğlu, Yz. A. 3028/1, 1b-79b., Yk. 185X125-125X80 mm., 13 st.

43. Metin, 4b. 12-13

2.Brusevi Hüsemü'd-Dîn (?-1046 H.) : 'Acâibü'l-Mahlûkât Mir'atü'l-Kâinat, Yz.A.3196,125-II,Yk.215X
135-160X90 mm.,19 st.,rik'a,Hüseyin Hüsnü,1271
rebi'ü'l-ahir.

3.'Acâibü'l-Mahlukat ve Garaîbü'l-Masnu'ât,Yz.A.
2757,ta'lik : Mustafa b. Süleyman

4.'Acâibü'l-Mahlukat ve Garaîbü'l-Mevcûdât,El-Kaz-
vinî Zekeriya b. Muhammed b. Lazmud,B.219

5.Ahmed Bican Yazıcızâde : 'Acâibü'l-Mahlûkât,Hüs-
rev Paşa (Süleymaniye U Kütüphanesi) No:431,K.F.A.
(A) 3523

b.Türk Dil Kurumundaki Nüshalar

1.'Acâibü'l-Mahlûkât.Ahmed Bican (Yazıcızâde),is-
tinsah eden:Osman.1259,Yazma A./142

c.A.Ü. Dil ve Tarih-Coğ. Fakültesindeki Nüshalar

1.'Acâibü'l-Mahlûkât.Yazıcıoğlu Ahmed Bican.Türkçe.
1223.H.Ozak I.261,müstensih : Muhammed b. Hüseyin.

2.'Acâibü'l-Mahlûkât ve Garaîbü'l-Mevcûdât.Ahmed
Bican.1210 H.,M.Con 103

ç.Adnan Ötüken Kütüphanesindeki Nüshalar

1.Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân,'Acâibü'l-Mahlûkât,1642,
43 Yk. 40,harekesiz.

E. İstanbul Kütüphanelerindeki Nüshalar

a. Süleymaniye Kütüphanesindeki Nüshalar

1. Eserin bir nüshası da İstanbul'da Murat Molla Kitapları arasında Saliha Hatun Kısmı'nda 115 numarada kayıtlıdır.⁴⁴
2. Antalya-Tekelioğlu, 081:94.35,775, Yazıcızade, A. Bican b. Salih (-859 H.), 'Acaib-al-mahlukat, 200X145-140X95 mm., 81 Yk., 11 st., Nesih 1023
3. Pişümlü Baba, 081:94.35,55b., Yazıcızade A. Bican b. Selahü'd-Din, 'Acâibü'l-Mahlûkât, 857 H., 202X135-135X90 mm., 164 Yk., 15 st., Nesih.
4. Esad Efendi, 03.:94.35,2498/3, Yazıcızade, A. Bican (-935), 'Acaibü'l-Mahlûkât, 128-158 Yk. 19 st., 215X137-160X80 mm., Ta'lik.
5. Hacı Begir Ağa, 656/35, Yazıcıoğlu Ahmed-i Bican b. Salih (-859 H.) 'Acaibü'l-Mahlûkât, 295X171-233X117 mm., 158-166 Yk., 35 st., Nesih.
6. Hacı Mahmud Efendi, 4899/2, Yazıcıoğlu Ahmed-i Bican (-859 H.), 'Acâibü'l-Mahlûkât 857 H., 32-62 Yk., 17 st., 216X147-146X87 mm., Ta'lik.

44. Türk İli ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Devirler/İsimler, Eserler, Terimler, Pergah Yayınları, C.1, İst.1983, s.25

7. Hüsrev Paşa 431, Ahmed-i Bîcan, 'Acâibü'l-Mahlûkât. 120X190-60X132 mm., 42 Yk., 21 st., Ta'lik.
8. Hacı Kahmut Efendi, 5392, Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân (-935), 'Acâibü'l-Mahlûkât ve Garâib. 82 Yk., 13 st., 205X135-135X60 mm., 1199 H., Ta'lik.
9. Hacı Reşid Bey. 69, Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân b. Salih (-859 H.), 'Acâibü'l-Mahlûkât, 310X105-285X75 mm., 1-32 Yk., 32 st., 974 H., Ta'lik.
10. İzmir 739, Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân b. Salih (-859 H.), 'Acâibü'l-Mahlûkât, 190X140-150X70 mm., 42 Yk., 17 st., 1232 H., Nesih-rih'a.
11. İzmir 740, Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân b. Salih (-859 H.), 'Acâibü'l-Mahlûkât, 205X150-150X90 mm., 65 Yk., 13 st., 1125 H., Divan.
12. Saliha Hatun 110/1, Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân b. Salih (-859 H.), 'Acâibü'l-Mahlûkât, 210X145-155X100 mm., 173 Yk., 18 st., Nesih.
13. Ayasofya 2941, Yazma : Nesih, 198 Yk., 21 st.
14. Ayasofya 2942, Nesih 823 H., 202 Yk., 21 st.
15. Tahir Ağa 335/3, Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân b. Salih (-859 H.), 'Acâibü'l-Mahlûkât, 205X140-160X100 mm., 17-53 Yk., 19 st., Nesih.
16. Yazma Bağışlar 2004, Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân b. Salih (-859 H.), 'Acâibü'l-Mahlûkât, 205X140-150X70 mm., 28 Yk., 27 st., 1068 H., Nesih, başı noksan.

C. BASLIKLAR DİZİNİ

<u>Sıra No</u>	<u>Başlık</u>	<u>Yaprak No</u>
1.	başlık, besmele ve sebep-i tahrîr.	(1b.-2b.)
2.	'acâib mefhûmunun mânâ ve hikmeti.	(2b.-5a.)
3.	<u>1.faşl</u> , hezâ faşl-ı evvel eyyâmı bildürür.	(5a.)
4.	<u>2.faşl</u> , bilmek gerek ki mevcûdât-ı hâriciyye ikiye münkasımdur.	(5b.)
5.	<u>3.faşl</u> , hükemâ işbuña vardılar ki felek cism-i basîdür.	(5b.-6a.-6b.)
6.	<u>4.faşl</u> , hükemâ şöyle ittifâk itdiler ki kamerüñ kalınlığı...	(6b.-7a.-7b.)
7.	<u>5.faşl</u> , gökde ufağ yılduzlar vardır kim...	(7b.-8a.)
8.	<u>6.faşl</u> , 'uṭârid.	(8a.)
9.	<u>7.faşl</u> , zühre.	(8a.-8b.)
10.	<u>8.faşl</u> , şems.	(8b.-9a.-9b.)
11.	<u>9.faşl</u> , merriḥ.	(9b.)
12.	<u>10.faşl</u> , müsterî.	(9b.-10a.)
13.	<u>11.faşl</u> , suḥal.	(10a.-10b.)
14.	<u>12.faşl</u> , semevâtda sâkin olanları bildürür.	(10b.-11a.)
15.	<u>13.faşl</u> , ḥamaletü'l-'arş.	(11a.)
16.	<u>14.faşl</u> , rûhu'l-emîn.	(11a.-11b.)
17.	<u>15.faşl</u> , isrâfîl.	(11b.-12a.)
18.	<u>16.faşl</u> , cebrâ'îl.	(12a.)

Sıra No Easlık	Yaprak No
19. <u>17.faşl</u> ,mîkâ'îl.	(12a.)
20. <u>18.faşl</u> , 'azrâ'îl.	(12a.)
21. <u>19.faşl</u> ,kerrübiyyün dağı melekdür.	(12b.)
22. <u>20.faşl</u> ,kirâmen kâtibin.	(12b.)
23. <u>21.faşl</u> ,münkir ve nekîrdür meleklerdür.	(12b.)
24. <u>22.faşl</u> ,siyâhût meleklerdür.	(12b.-13a.)
25. <u>23.faşl</u> ,fî'z-zamân.	(13a.)
26. <u>24.faşl</u> ,fî fazlı'l-eyyâm.	(13a.-13b.-14a. 14b.-15a.-15b.)
27. <u>25.faşl</u> ,ayları bildürür.	(15b.-16a.-16b. 17a.-17b.-18a.- 18b.-19a.-19b.- 20a.)
28. <u>26.faşl</u> ,yirleri ve denizleri bilmek gereksin.(20a.-20b.-21b.)	(20a.-20b.-21b.)
29. <u>27.faşl</u> ,bağr-ı çîn.	(21b.-22a.-22b. 23a.-23b.-24a.- 24b.-25a.)
30. <u>28.faşl</u> ,fî'l-ḥayvânâti.	(25a.-25b.-26a.)
31. <u>29.faşl</u> ,yiryüzini beyân idelüm.	(26a.-26b.)
32. <u>30.faşl</u> ,fî'l-eḳâlîm bu faşlımuz yidi iḳlîmi beyân ider.	(27a.-27b.-28a.)
33. <u>31.faşl</u> ,hürmüde bir tağ vardur cebel-i hürmüde dirler.	

<u>Sıra No Başlık</u>	<u>Yaprak No</u>
	(28a.-28b.-29a.-29 30a.)
34. <u>32. fasl</u> , fi'l-ma'adin.	(30a.-30b.)
35. <u>33. fasl</u> , altunun tabi'ati hâr laîfidür.	(30b.-31a.-31b.-3
36. <u>34. fasl</u> , fi'l-ahcâr.	(32a.-32b.-33a.-33 34a.-34b.-35a.-35b
37. <u>35. fasl</u> , fi'n-nebâtâti.	(35b.-36a.-36b.-37a
38. <u>36. fasl</u> , fi'l-eşcâr.	(37a.-37b.-38a.-38b 39a.-39b.-40a.-40b. 41a.)
39. <u>37. fasl</u> , fi'l-ḥayvânâtî.	(41a.-41b.-42a.)
40. <u>38. fasl</u> , şöyle bilgil ki insân mürekkebdür nefsile beden- den.	(42a.-42b.)
41. <u>39. fasl</u> , insânın cânı bedende pâdişâh gibidür.	(42b.)
42. <u>40. fasl</u> , sebep olan kaçan nuḫfe atadan ana rahmine düşse.	(42b.-43a.-43b.)
43. <u>41. fasl</u> , geldük imdi erile 'avrat hâline.	(43b.-44a.-44b.- 45a.-45b.-46a.-46b.)
44. <u>42. fasl</u> , ḥaḳ te'âlâ insânın â'zâsın katı yaratdı.	(46b.-47a
45. <u>43. fasl</u> , insân mürekkebdür zâhirden ve bâtından.	(47a.-47b. 48a.)
46. <u>44. fasl</u> , ḥaḳ te'âlâ kulağı mengene gibi yaratmışdur.	(48a.)
47. <u>45. fasl</u> , ḥaḳ te'âlâ burnı yüz üzerinde yaratdı.	(48b.)

<u>Sıra No</u>	<u>Başlık</u>	<u>Yaprak No</u>
48.	<u>46. fasl</u> , hâk te'âlâ ağız yaratdı.	(48b.-49a.)
49.	<u>47. fasl</u> , kaçan bir kişi te'âm yise...	(49a.-49b.)
50.	<u>48. fasl</u> , hâk te'âlâ göğüs kemügin katı kemükde yaratdı.	(49b.)
51.	<u>49. fasl</u> , boğaz içinde hâk te'âlâ iki yol yaratdı.	(49b.)
52.	<u>50. fasl</u> , hâk te'âlâ eller yaratdı.	(49b.-50a.-50b.)
53.	<u>51. fasl</u> , hâk te'âlâ âdemün karnın degirmi deriden ve etde yaratdı.	(50b.)
54.	<u>52. fasl</u> , hâk te'âlâ âdemün ayakların yaratdı.	(50b.-51a.)
55.	<u>53. fasl</u> , insânâki kuvvetler ferîştehlere benzer.	(51a.-51b.-52a.)
56.	<u>54. fasl</u> , fî fevâ'id-i eczâi'l-insâni.	(52a.-52b.)
57.	<u>55. fasl</u> , cinnîler hevâyîlerdür.	(52b.-53a.-53b.-54a.)
58.	<u>56. fasl</u> , âdem için ahşen-i şüretde at yaratdı.	(54a.-54b.-55b.)
59.	<u>57. fasl</u> , katır.	(55b.-56a.)
60.	<u>58. fasl</u> , hımâr.	(56a.-56b.)
61.	<u>59. fasl</u> , deve.	(56b.-57a.-57b.)
62.	<u>60. fasl</u> , öküz.	(57b.-58a.)
63.	<u>61. fasl</u> , şuşıgırı.	(58a.-58b.)
64.	<u>62. fasl</u> , zürâfa.	(58b.)
65.	<u>63. fasl</u> , koyun.	(58b.-59a.)

Sıra No	Başlık	Yaprak No
66.	<u>64. fasl</u> , keçi.	(59a.-59b.)
67.	<u>65. fasl</u> , giyik.	(59b.-60a.)
68.	<u>66. fasl</u> , tağ keçisi.	(60a.-60b.)
69.	<u>67. fasl</u> , yırtıcı cānavarları beyān ider çakal.(60b.)	
70.	<u>68. fasl</u> , ağaçgelincügi.	(60b.-61a.)
71.	<u>69. fasl</u> , tavşan.	(61a.-61b.)
72.	<u>70. fasl</u> , arşlan.	(61b.-62a.-62b)
73.	<u>71. fasl</u> , babūr.	(62b.-63a.)
74.	<u>72. fasl</u> , dilkü.	(63a.-63b.-64a.)
75.	<u>73. fasl</u> , hınzir (domuz).	(64a.-64b.)
76.	<u>74. fasl</u> , ayu.	(64b.-65a.)
77.	<u>75. fasl</u> , kurt.	(65a.)
78.	<u>76. fasl</u> , kedi.	(65a.-65b.)
79.	<u>77. fasl</u> , pars.	(65b.-66a.)
80.	<u>78. fasl</u> , fīl.	(66a.-66b.)
81.	<u>79. fasl</u> , maymūn.	(66b.-67a.)
82.	<u>80. fasl</u> , kelb.	(67a.-67b.)
83.	<u>81. fasl</u> , kaplan.	(67b.-68a.)
84.	<u>82. fasl</u> , fī't-tuyūrāti.	(68a.-68b.)
85.	<u>82. fasl</u> , toğan.	(68b.-69a.)
86.	<u>83. fasl</u> , ördek.	(69a.)
87.	<u>84. fasl</u> , tūī.	(69a.-69b.)

<u>Sıra No</u>	<u>Başlık</u>	<u>Yaprak No</u>
88.	<u>85. fasl</u> , bülbül.	(69b.-70a.)
89.	<u>86. fasl</u> , baykuş.	(70a.-70b.)
90.	<u>87. fasl</u> , übikli kuşu.	(70b.)
91.	<u>88. fasl</u> , toy.	(71a.)
92.	<u>89. fasl</u> , dölengeç.	(71a.-71b.)
93.	<u>90. fasl</u> , gögercin.	(71b.-72a.-72b)
94.	<u>91. fasl</u> , karlankuş.	(72b.)
95.	<u>92. fasl</u> , yarasa.	(72b.-73a.)
96.	<u>93. fasl</u> , turraç.	(73a.-73b.)
97.	<u>94. fasl</u> , becnūs ya'nī hōrōz.	(73b.-74a.)
98.	<u>95. fasl</u> , tavuk.	(74a.-74b.)
99.	<u>96. fasl</u> , kartal.	(74b.)
100.	<u>97. fasl</u> , karga.	(74b.-75a.)
101.	<u>98. fasl</u> , şığırcuk.	(75a.)
102.	<u>99. fasl</u> , kuzgun.	(75a.-75b.)
103.	<u>100. fasl</u> , tāvus.	(75b.-76a.)
104.	<u>101. fasl</u> , serçe.	(76a.-76b.)
105.	<u>102. fasl</u> , tavşancıl.	(76b.)
106.	<u>103. fasl</u> , kumrı.	(76b.-77a.)
107.	<u>104. fasl</u> , turna.	(77a.)
108.	<u>105. fasl</u> , devekuşu.	(77a.-77b.)

<u>Sıra No</u>	<u>Başlık</u>	<u>Yanrak No</u>
109.	<u>106. fasl</u> , hüdhüd.	(77b.-78a.)
110.	<u>107. fasl</u> , fi'l-havâmi ve'l-ħaşerâti.	(78a.-78b.)
111.	<u>108. fasl</u> , sivrisinek.	(78b.)
112.	<u>109. fasl</u> , çekürge.	(78b.-79a.)
113.	<u>110. fasl</u> , 'akreb.	(79a.)
114.	der-temsîl ve hâtime-i kitâb.	(79b.)

YAZILIŞ (İMLA) ÖZELLİKLERİ

Harekeli, kaba nesih hattıyla, kaleme alınan 'Acâ-
ibü'l-Mahlûkât'ta, ünlü ve ünsüz işaretlerinin yazımında,
iki özellik göze çarpmaktadır :

1. Ünlü işaretleri, Arapça ve Farsça kelimeler dı-
şında, umumiyetle gösterilmiştir.

2. Ünsüzlerin yazımında, Arap yazı geleneğinin et-
kisi görülür. Sözelimi p, ç sesleri, kelime sonunda b, c ile
karşılanmıştır.

Yukarıda ifâde ettiğimiz iki özellik dışında, bir
önemli konu da pek çok kelimenin yazılışındaki ittirat-
sızlıktır : aḳar (اَاقَر) (29a.7), aḳar (ااقَر) (29a.8) ;
dürlü (دُرلُي) (29b.4), dürlü (دُرلُ) (24b.12) vb. Bu durum,
ittiratsızlık hadisesini göstermekle beraber, aslında fo-
netik ve morfolojik değişimle ilgilidir. Çünkü, 'Acâibü'l-
Mahlûkât'ın te'lifi (1453 M.), istinsahı ise (1719 M.)dür.
Müstensih, bazan orijinal metne sadık kalırken, bazan da
kendî devrinin dil özelliklerini aksettirmiştir. Bu sebep-
le, bir taraftan ittiratsızlık görülür ; diğ̈er taraftan
da yaklaşık 250 yıl içinde, dilimizdeki değişim ve geli-
şimi gözler önüne serer. .

ÜRLÜLER

(Vokaller)

a

baṣṭa : umumiyetle medlidir :

ā (medli elif)

aç	آج	36a.1	ağaç	آج	4b.7
açar	آچار	3b.13	aķ	آف	23a.13
(üstünlü elif)					
altında	التحت	12a.1	aşığı	اشاقي	9a.9
anasına	اناسه	55b.9	ayak	اياق	51a.3

icte : umumiyetle elif ile yazılmaktadır.

| (elif)

atamız	آتامز	16a.3	çat-	چاتلور	28b.2
başlu	باشلور	53a.13	şal-	शलور	71b.11

ˆ (üstün ile)

ağaçdan	آجودان	4b.7	kaçan	قچين	57a.2
doğan	دوغى	46a.4	karın-	قرنداشلر	2a.3

sonda : yabancı kaynaklı kelimelerde, sondaki uzun ünlü-yü belirtmek gayesiyle yazılır.

| (elif)

ammā	أما	1b.11	meşelā	مشلا	32a.10
'anhumā	انهملا	1b.6	zeliḫā	زليخا	13b.1
każā	قضا	10b.7	zirā	زيرا	9b.1

örneklerinde olduğu gibi. Türkçe kelimelerde ise :

aşığı	آشاقا	49a.5	ata-	آتامز	16a.3
-------	-------	-------	------	-------	-------

ayrıca yan kelimesi ile, 2. ve 3. şahıs teklik zamirlerinin yönelme hallerinde, kelime sonunda görülür :

yaņasından	يَكْسُونُ	25a.1
saņa	سِنَا	55b.13
aņa	اِنَا	7b.11

ه (güzel h ile)

adına	أَدِينُهُ	34b.7	ķanına	قَانِنُهُ	34a.3
aksa	أَقْسُهُ	3b.7	olsa	أَوْلَسَهُ	34b.12
ısıtma	أَسْتَمُهُ	62b.5	varısa	وَأَرَيْسَهُ	4a.12

Türkçe kelimelerin sonunda umumiyetle güzel h (ه) kullanılmaktadır.

e

başta : ince ünlülü kelimelerde, e sesini göstermek için, düzenli olarak üstünlü elif (ا) yazılmaktadır.

ا (üstünlü elif ile)

eger	اَكْرُ	3b.9	erir	أَرِيْرُ	4b.2
eksilür	اَكْسِلُوْرُ	7a.7	eyler	أَيْلُرُ	22a.2
elini	أَلِيْنِي	3b.9	eyüdü	أَيْوُدُوْرُ	14a.13

içte : ince ünlülü Türkçe kelimelerde, istek eki (-A) dışında, e sesini belirtmek için hiçbir harf kullanılmamıştır. Ancak, üstün (ُ) işaretiyle, e sesi gösterilir.

ُ (üstün ile)

benzer	بَكْرُزُ	48b.3	eyler	أَيْلُرُ	69b.6
döğer	دَوْدُرُ	58a.10	gelmeye	كَلِمَةٌ	51b.11
eger	اَكْرُ	54b.11	genez	كَلِمَةٌ	51a.4

sonda : düzenli olarak güzel h yazılmaktadır.

eyle	أَيْلَهُ 4b.9	nice	نَيْجَهُ 4a.3
gözine	كُوزَيْنَهُ 16b.3	yine	يَيْنَهُ 13b.11

ë

Bugün yazı dilimizde bulunmamakla birlikte, pek çok Anadolu ağzında görülen (e-i) arası kapalı (ë)ye, sadece beş kelimesinde rastlıyoruz. :

bèş	بَيْشَن 10a.7,15b.4,22a.1
bèşinci	بَيْشِينِجِي 6a.5

1

başa :

ا (kesreli elif ile)

ışırduğı	اِشِيرْدُوغِي 78a.10	ıssı	اِشِي 27b.11
ısıtma	اِشْتَمَه 62b.5	ıssı-	اِشِيْدَن 9a.10

اِي (kesreli elif-y ile)

ırmağ	اِيْرْمَاغ 29a.4
ısrırsa	اِيْصِرْسَه 38b.2

içte :

ي (kesreli y ile)

kıra	قَيْرَه 38b.2	kışın	قَيْشِين 39b.4
kısa	قَيْصَه 54b.3	kızıl	قَزِيل 33a.5

ي (kesre ile)

bırakşalar	بِرَقْشَالَه 35a.11	kızıl	قَزِيل 33a.5
insânıla	اِنْسَانِلَه 2a.8	sıçana	سِيْچَانَه 35a.10

sonda : sistemli olarak, kesreli ve çift noktalı y ile gösterilmiştir.

ي (kesreli ve çift noktalı y ile)

altı	آلتي 4b.11	kitābı	کتابي 2a.12
kılı	قالي 59a.8	ıssı	اسي 27b.11

i

başta : umûmiyetle kesreli elif-y ile yazılmaktadır.

ار (kesreli elif-y ile)

içün	ايچون 4a.5	indi	ايندي 19a.4
iki	ايكي 9b.5	iner	اينر 28a.5
il	ايل 24a.5	işi	ايشي 19b.9

ا (kesreli elif ile)

ikinci	الکني 6a.3
imdi	ايمي 40b.8
isteseler	استسلا 39a.1

içte : umûmiyetle kesreli y ile yazılır.

يب (kesreli y ile)

dibi	ديبي 54b.1	dişe	ديشيه 34a.4
dise	ديسه 28a.8	yiri	ييري 4a.5

ي (kesre ile)

bilinür	يلنور 41a.1	kişi	كيشي 33a.8
bite	بيته 39b.7	yigdür	يگدور 45b.6

sonda : sistemli olarak, kesreli ve çift noktalı y ile gös-

terilmiştir.

ي (kesreli ve çift noktalı y ile)

derisi 58b.4 dişi 43b.8

dibi 54b.1 kişi 33a.8

fakat, sadece ki bağlacında, kesreli güzel h (o) kullanılır :

ki 51a.10, 74a.8

o

başa : düzenli olarak, ötreli elif vav ile yazılmıştır.

ا (ötreli elif vav ile)

oğlan 21a.1 olurken 7b.5

ol 12a.11 on 6b.11

olup 3b.8 oysalar 22b.7

içte : Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de, ilk heceden sonra o sesi bulunmaz. Kelime içinde o sesini göstermek için, umûmiyetle ötreli elif vav kullanılır.

ؤ (ötreli elif vav ile)

çokdur 21b.12 sor- 44b.12

donar 29a.11 yokdur 21b.2

ـ (ötre ile) : sadece sonra kelimesinde görülür :

sonra 43a.4, 44b.1

sonda : o sesi bulunmamaktadır.

ö

başta : ötreli elif vav ile gösterilir.

ا (ötreli elif vav ile)

ölçersiz	اؤلسيز 10a.13	ölüsü	اؤلوسى 25a.12
öldürür	اؤلدورور 29b.1	ölüsün	اؤلوسن 24a.1
ölür	اؤلور 25b.9	özden	اوزدن 37a.4

içte : o sesi gibi ö sesi de ilk hece dışında yoktur. İçte, (ö)yü belirtmek için, ötreli vav kullanılmıştır.

و (ötreli vav ile)

dört	دورث 8b.3	gözüye	كوزكويه 7a.5
gökde	كوكده 7b.10	gözi	كوزي 5b.13
görmegile	كورمكله 5b.6	şöyle	شويله 6b.10

sonda : yine o sesi gibi ö sesi de kelimenin sonunda bulunmamaktadır.

u

başta : ötreli elif vav ile yazılmaktadır.

ا (ötreli elif vav ile)

uğurlan-	اؤغورانسه 26a.2	urup	اوروب 17b.11
ulu	اولو 21a.11	uydılar	اؤيديلر 18b.5
uran	اوران 25b.9	uzun-	اوزونلغى 25a.6

içte : umûmiyetle ötreli vav ile gösterilir.

و (ötreli vav ile)

ütücü	دوتوجى 66a.13	tuç	طوج 4b.3
olur	اولور 4b.9	uyuya	اؤيويه 67a.3

9 (ötre ile)

ayruk	آيرق 34b.6	şavuk	صاوق 44a.5
buyur-	بۇيرۇر 44b.1	vardur	واردۇر 6b.5

sonda : düzenli olarak, ötreli vav ile yazılır.

9 (ötreli vav ile)

atlu	آتلا 65a.11	bu	بۇ 2a.3
ayaqlu	ايقلۇ 4b.11	çalgu	چالغۇ 65b.13
ayu	آيو 24b.5	karşu	قارشۇ 20b.7

ü

başta : ötreli elif vav ile yazılır.

9 (ötreli elif vav ile)

üç	اۈچ 15b.5	üşemer-	اۈشمرلەر 63b.13
üstüni	اۈستۈني 4a.4	üzerine	اۈزۈرۈيدە 41a.12

icte : ilk hecede sistemli olarak, ötreli vav ile gösterilir.

9 (ötreli vav ile)

delük	دالۇك 3b.8	sürer	سۈرۈر 3b.11
gün	كۈن 3b.4	yüz	يۈز 7a.3

9 (ötre ile)

büüklü-	بۈيۈكلۈغي 24b.4	gündüz	كۈنۈز 72b.12
gönlüme	كۈنۈكلۈمە 1b.8	yidür-	يدۈرسلەر 68a.8

sonda : düzenli olarak, ötreli vav ile yazılır.

9 (ötreli vav ile)

delü	دَلُو 63b.8	etlü	أَتَلُو 54b.5
denlü	دَنْلُو 59a.12	gendü	كَنْدُو 53b.2
diyü	دِيُو 75b.2	girü	كِيَرُو 30a.7

Ünlülerin Yazılışındaki

İttiratsızlık

Metnimizde ünlülerin yazımında,pek çok ittiratsızlık göze çarpmaktadır.Öyle ki,aynı kelime gerek harekelenme gerekse ünlülerin gösterilmesinde,farklılıklar içerir.

a.Harekelenme Sonucu Görülen İttiratsızlık :

basta :

ağaçdur	أَغَاچْدُر 37a.8	alt	أَلْت 54a.11
ağacuy	أَغَاچُ 35b.6	altın-	أَلْتِنْدُ 12a.1
ağar	أَغْر 29a.7	aşağa	أَشَغَا 49a.5
ağar	أَغْر 29a.8	aşağı	أَشَغِي 48a.2

icte :

kaçan	قَاچَان 25b.9	yılđa	يِلْدَا 20b.10
kaçan	قَاچِن 32b.12	yılđa	يِلْدَا 15b.7
kıızıl	قِيَزِيل 33a.5	yıldızlar	يِلْدِزِلَر 3b.1
kıızıl	قِيَزِن 33a.5	yılduzlar	يِلْدِزِر 3a.3

sonda : kelime sonunda,farklı bir harekelenme yoktur.

b.Farklı Ünlülerle Yazılma Sonucu Görülen

İttiratsızlık :

başta : kelime başında, fonetik bir hadise olarak, ünlü düşmesi görülüyor.

ısıcak	اسحاق 46a.5	ısıtma	استتا 62b.5
sıcak	سحاق 44a.3	sıtma	ستتا 66b.6

icte :

bêş	بیش 9b.9	yengeci	يانگي 57a.1
biş	بيش 9a.13	yengeç	يئنگ 25a.9

sonda :

dürli	دورلي 29b.4	şarısı	شاريسي 31a.1
dürlü	دورل 24b.12	şaru	شارو 32a.12

ÜNSÜZLER

(Konsonlar)

Ünlülerin yazılışında olduğu gibi ünsüzlerin yazılışında da Arap, Fars ve Eski Uygur imlâsının etkisi vardır.

Ünsüzlerin yazımında, Arap alfabesinin etkisi büyük ölçüde kendini gösterir. p, ç, g, n seslerini karşılayan özel işaretlerin olmaması sebebiyle, metnimizde bu sesler

ب veya چ veya Türkçe kelimelerde, mânâ (semantik) ayırt edici olarak işareti ile karşılanır. چ sesi, aynı zamanda (ŋ) sesini de belirtir. Bu umûmî durum dışında, yer yer Eski Uygur ve Fars imlâsının etkisi altında ç sesini karşılamak üzere چ; p sesini karşılamak üzere de پ harfi kullanılmıştır. Uygur imlâsının etkisi ile ŋ sesi چ ile de

gösterilir. Bu işaret ط ,genetive (+(n)Uḡ) ekinde kullanılmaktadır. Aynı durum d ünsüzü ile ince ve kalın sıradan kelimelerde yer alan t,ṭ,s,ṣ ünsüzlerinde de görülür. Şimdi bu ünsüzlerin durumlarını ayrı ayrı ele alalım.

Patlayıcı Sesler :

Burada sadece ötünsüz patlayıcı ünsüzler (p,t,k,ç), incelenecektir.

p

'Acâibü'l-Mahlûkât'taki Türkçe kelimelerin yazılışında, kelime başında p sesine rastlanmamaktadır. Bu bir imlâ özelliği olmayıp, ses yapısı (fonetik) ile ilgili özel bir durumdur.

icte : kelime içinde düzenli olarak, p sesi kullanılmaktadır.

پ (p ile)

kapak+	قپاقلري 48a.1	köpük+	كويككيز 24b.1
kaplar	قاپلار 43a.3	öpüş-	اوپوشك 72a.1
kipriği	كيريكي 46a.13	yapdı	ياپدي 14a.10

sonda : sadece iki kelimenin sonunda, p sesi görülür. Fakat, umûmiyetle p # : b # ile karşılanır.

çep	چپ (çepü çevresi 25a.4)
ṭcp	طؤپ 2b.2

p # : b # ile ilgili örnekler :

پ : ب (p# : b# ile)

geçüp

كچوپ

24a.8

olup

اولوب 1b.10

idüp

ايدوب

11b.13

siñüp

سینگوب 3b.10

t

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde kalın ve ince sıradan kelimelerde, ayrı ayrı harflerle t sesi belirtilmiştir. Bu sebeple t sesi , iki ana başlık altında incelenecektir.

a. Kalın Sıradan :

başa : kelime başında umûmiyetle (b) harfi kullanılmıştır.

b (t ile)

tağlar

تاغلار

4a.6

toyar

طویر

32a.6

toğan

طوغان

43b.6

turur

طورور

7a.1

ت (t ile) : sadece bir kelimedede görülmektedir.

toprak-

توپراق

5a.11

"Eski Türkçe'deki kalın ve ince sıradan t'lerin bir kısmı, Eski Anadolu Türkçesinin xiv. yüzyıl metinlerinde tonlulara dönerek d'ye dönmüştür."¹ Metnimizde de bu durumu görmekteyiz. # t : # d ile ilgili örnekler :

1. Korkmaz, Zeynep, Marzubân-Nâme Tercemesi, Ankara Üniversitesi Eskiçağ Araştırmaları Enstitüsü, Ankara 1973, s.94

dağsa-	دَاغْسَا 34a.7	doğdı	دُوْغْدِي 17b.5
dırnak	دِرْنَاق 13b.5	dutar	دُوْتَار 41a.10

içte : kelime içinde t sesi, umûmiyetle (ت) harfi ile karşılanır.

ت (t ile)

altını	اَلْتِنِي 14a.5	otur-	اَوْتُوْرْمُسِي 7b.7
dutul-	دُوْتُلَا سِنَاق 7a.8	otuz	اَوْتُوْر 7a.2

ط (t ile) : sadece bir kelimedede görölür.

yumurta- يُمُرْطَا سِي 7b.6

sonda : düzenli olarak (ت) ile yazılmaktadır.

ت (t ile)

at	اَت 54b.10
kurt	قُوْرْت 38b.12
ot	اُوْت 15a.6

b. İnce Sıradan :

başta :

ت (t ile)

tenlü	تِنْلُو 22b.4	türkçe	تُرْكُجِه 36a.4
tepren-	تَيْپِرِنْدِه 48a.1	tütüz-	تُوْتُوْر سِنَاق 52a.4

kelime başında t'nin d ile karşılاندığı da gözlenmektedir.

#t : #d ile

derden	دِرْدِن 49b.4
dürlü	دُرْلُو 22b.2

içte :

ت (t ile)

biter	بتر 23b.12	irtesi	ايرتيسي 24b.7
gitdük	گيتدوک 21a.7	ötürü	اوتوروي 11a.13

sonda :

ت (t ile)

bit	بيت 32b.10	et	ات 68b.6
dört	دورت 28b.13	üst	اوست 54a.10

k

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde, t gibi k sesi de kalın ile ince sıradan kelimelerde, farklı harflerle gösterilmiştir. Bu sebeple k sesi, iki ana başlık altında incelenecektir.

a. Kalın Sıradan :

başta :

ق (k ile)

karındaş+	قارنداش 2b.5	kış	قیش 22a.1
karşu	قارشو 20b.7	kuşdı	قوشدي 20b.3

icte :

ق (k ile)

çıkarur	چقار 3b.13	tokuz	طقوز 9a.12
okıyup	اوقیوب 1b.12	yukarı	يوقاري 6a.9

sonda :

ق (k ile)

ağ	أق 21b.13	çabık	چيف 26a.7
balık	بالق 14b.12	kırk	قرف 4b.12

b. İnce Sıradan :

başta :

ب (k ile)

keçi+	كچيلر 42b.4	kimi	كچي 3a.6
kedi+	كديلر 22a.11	kül	كوز 40a.4

içte :

ك (k ile)

çeke+	چكەر 25b.2	ekini	اچيني 7b.9
döker	دوگر 4a.1	sekiz	سكيز 8b.1

sonda :

ك (k ile)

büyük	بؤيوك 23b.13	eksük	اگسوك 23a.13
delük	دلوك 3b.8	gökçek	كوكچك 25b.3

ç

Kelime başında ve içinde ç sesi, düzenli olarak, yazılmaktadır.

başta :

چ (ç ile)

çalıcı+	چالچيلر 8b.1	çıkdı	چقدي 14a.21
çekse	چكسه 16b.3	çok	چوق 7b.7
çevre+	چوره سي 25a.5	çürü-	چوريمز 30b.3

içte :

چ (ç ile)

açar

أجر 43a.6

giçi

كسب 50a.8

ağacı

أغابى 40b.2

içmek

أشرب 15a.6

egerçi

أجرى 45a.2

uçar

أطيار 4b.10

sonda : kelime sonunda ç ünsüzü görülmekle birlikte, umûmiyetle c sesi ile karşılanır.

چ (ç ile)

güç

كوتج 42b.1

iç

أشرب 54b.4

üç

أعرج 8a.13

چ (c ile) : Türkçenin fonetik kaidesi gereğince kelime sonunda c sesi bulunmaz. Bu sebeple, Arap imlâ geleneğinin bir tezâhürü olarak, kelime sonunda görülen c ünsüzü, ç okundu.

ağaç

أشج 4b.7

kulaç

كولاج 24a.6

genç

كنج 44a.6

tuç

طونج 4b.3

giç

كنج 54a.7

yengeç

ينكج 25a.9

g Ünsüzünün Yazılışı

Metnimizde ön, iç ve soneslerdeki tonsuz k sesi ile, tonlu g sesi arasında bir işaret ayrımı yoktur. Bazı metinlerde, g sesini karşılamak için kullanılan çift çekmeli kef (ك) görülmez. Ancak, nerelerde k, nerelerde g sesinin yazılması gerektiği, Eski Anadolu Türkçesinin imlâ ve ses-bilgisi (fonetik) göz önünde bulundurulurken, tayin edilebilir.

başta :

3 (kef ile)

gelür

كلور 9b.6

gök-

كوكور 2b.12

girü

كير 11b.1

gözl

كوزي 5b.13

içte :

2 (kef ile)

bölügi

بولوغي 26b.6

dögüp

دوگوب 38b.3

çiçegin

چيچيگين 39a.4

eger

اگر 3b.7

sonda : Türkçe kökenli kelimelerin sonunda g sesine rastlanmaz.

ŋ Ünsüzünün Yazılışı

Metnimizde ŋ sesi, kef (ك) ve üç noktalı kef (ك) ile gösterilmiştir. Mânâ ayırt edici olarak üç noktalı kef (ك) işareti, kullanılır.

ك (kef ile)

enja

انجا 7b.11

öñince

انجينه 8a.12

benzer

بنزر 11b.9

şonra

شوره 5a.12

ك (üç noktalı kef ile)

belinme-

بليگيه 33a.11

sünü

سونه 24b.3

siñek

سنگ 38b.13

yüñsüz+

يونسوزد 22a.10

s Ünsüzünün Yazılışı

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde kalın ile ince sıradan kelimelerde, t, k ünsüzlerinde olduğu gibi s sesi içinde ayrı harfler kullanılmıştır. Bu sebeple, s'yi

iki ana başlık altında inceleyeceğiz.

a. Kalın Sıradan :

başta : umûmiyetle (ع) ile yazılmaktadır.

ع (sad ile)

sağ	فَاغ 12b.9	şol	فَوُك 12b.9
şavuk	فَاوُك 17b.5	şoyıl-	فَوُيَلَدِي 19a.2

س (sin ile)

şıçant+ سِجَانْت 22a.11

içte :

س (sin ile)

ıssı	اِسِّي 19a.1
şusuz	صُوسُز 75a.1
yusalar	يُوسَلَر 25b.7

ص (sad ile)

başar	بَاصَار 71a.13
yaşşı	يَاصِّي 54a.12

sonda : kelime sonunda s ünsüzü yoktur.

b. İnce Sıradan :

başta :

س (sin ile)

sekiz	سِكِز 18b.1	sözde	سَوُزْد 21b.4
sen	سِن 21b.5	sürme	سُورْمَة 16b.3

içte :

س (sin ile)

dise 28a.9 eskimez 30b.13

eksilmez 29a.6 keser 38b.7

sonda : kelime sonunda s görülmez.

y Ünsüzünün Yazılışı

basta :

ي (y ile)

yazu+ 18b.3 yoğıdı 19b.4

yigirmi 18b.1 yutdı 16a.9

içte :

ي (y ile)

büyük 23b.13 toyar 44b.9

eyü 7b.9 uyur 65a.4

sonda : kelime sonunda altı çift noktalı y (ي) yazılmaktadır.

ي (altta çift noktalı y ile)

ay 7b.10

Şeddenin Yazılışı

Yabancı kökenli kelimelerde, şeddenin yazılışı düzenlidir. Ancak, Türkçe kelimelerde, bir fonetik hadise olan ikizleşme (gemination) sonucu, şedde kullanılır.

elli 7a.3 1ss1+

إستيندى 9a.10

Hemzenin Yazılışı

Metnimizde hemze (ؤ) işareti, y ünsüzünün üstüne getirilip, altta kesre ile gösterilir. Ayrıca hemze, güzel h (ه) ve y (ي) ile biten kelimelerde, bu seslerin üzerine getirilerek, +yI şeklini belirtir.

'aliyi	عَلِيّ 17b.11	fā'ide	فَاعِيْدَةٌ 36b.4
deveyi	دَوَيْي 17b.11	ka'beyi	كَابِي 18a.7

Ayrı Yazılan Ekler

Kimi grup harfli Türkçe metinlerimizde, +dUr, +lIk, +lAr, +dAn, +(n)Uğ gibi eklerin, kelimededen ayrı olarak yazılabildiği bilinmektedir. Elimizdeki metinde ise kurallı olarak, bu ekler kelimeye bitişik yazılmıştır. Ancak, istek ekinde (-A) bu kural işlememektedir.

çekeler	چَكَلَر 71b.5
dögeler	دَوَغَلَر 36a.1
uralar	اَوْرَلَر 25b.13

Bitişik Yazılan Kelimeler

Edat ve ek-fiiller kelimeye bitişik olarak, yazılabilmektedir.

Edatlar

1. içün + (i)çUn

anunıçün آنکچون 65b.2
 anunçun آنکچون 19b.11
 bilmedügiçün بیلمدوگیچون 2b.9

2. ile > + Ila

aḥbābıla احبابیله 18b.5
 balıla بالیله 39a.8
 etmegile اتمگیله 26a.3

3. ise > + (I)sa

doğarsa دوغارسه 46a.2	varısa وارسیسه 30a.2
gelürise گلürیسه 19a.11	virürse بیرürسه 45a.12

Ek-Fiiller

1. idi > + (I)dI

dirleridi دیرلریدی 20b.4
 şavaşıdı صواشیندی 19b.9
 yudamazdı یودامزدی 48b.5

2. iken > + (I)ken

dirken دیرکن 21a.2
 olmışıken اولمشکن 44b.13

Yanlış Yazılan Kelime ve Terkipler

Metnimizde müstensihin hatasından kaynaklanan pek çok yanlış yazılmış kelime ve terkip vardır.

a. Yanlış Yazılan Kelimeler

Not : Doğru şekilleri parantez içinde verilmiştir.

ābanōs	آبَانُوسِ	22b.9	(آبانوز)
ārzū	أَرْضُ	44e.12	(آرزو)
fatih	فَاتِح	2b.1	(فاتح)
feyrūzec	فَيْرُوزِج	4b.5	(فیروزج)
firāmūş	فِرَامُوشِ	2a.5	(فیراموش)
hattā	حَطِّي	60a.2	(حطی)
hattā	حَطِّي	65b.9	(حطی)
hattā	حَطِّي	69a.3	(حطی)
hattā	حَطِّي	71b.10	(حطی)
hattā	حَطِّي	73a.13	(حطی)
heçen	هَچِن	74b.9	(تچین)
heçen	هَچِن	75a.1	(تچین)
hendīse	هَنْدِيسَه	6a.12	(خندیسه)
hendīse	هَنْدِيسَه	6b.11	(خندیسه)
hendīse	هَنْدِيسَه	10a.13	(خندیسه)
ķincāķ	قِنْجَاق	27a.	(خنجاق)
nuṭka	نُطْقَه	43a.1	(نطقه)
nuṭka	نُطْقَه	43a.3	(نطقه)
peş	پِشِ	19b.11	(پس)
seleymān	سَلِيْمَان	13a.13	(سلیمان)
şekel	شَكْل	5b.13	(شکل)
şühüt	شَهْوَت	8a.12	(شهوت)
ṭāvūs	طَاوُوسِ	12a.5	(طاووس)
zebercet	زَبْرَجَتْ	6a.3	(زبرجد)
zor	ضَر	60a.10	(زور)

b. Yanlış Yazılan Terkipler

daīmi 'l-evkāt	ذَائِمِ الْأَوْقَاتِ 67a.4 (دَائِمِ الْأَوْقَاتِ
qarībi 'l-eyyām	قَرِيبِ الْأَيَّامِ 70a.7 (قَرِيبِ الْأَيَّامِ
levhü mahfūz	لَوْحِ مَحْفُوظٍ 12a.2 (لَوْحِ مَحْفُوظٍ
māh-ı cemāziye 'l-evvel	مَاءِ جَمَازِيِ الْأَوَّلِ 17b.1 (مَاءِ جَمَازِيِ الْأَوَّلِ
muḥammede 'l-muṣṭafā	مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى 13b.8-9 (مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى
muḥammede 'l-muṣṭafā	مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى 14a.6 (مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى
muḥammede 'l-muṣṭafā	مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى 15a.3 (مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى
muḥammede 'l-muṣṭafā	مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى 15a.10 (مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى
muḥarremi 'l-ḥarām	مُحَرَّمِ الْحَرَامِ 15b.13 (مُحَرَّمِ الْحَرَامِ
nāmūsu ekber	نَامُوسِ الْكَبِيرِ 12a.4-5 (نَامُوسِ الْكَبِيرِ
şaṭṭi 'l-'arab	شَطَطِ الْعَرَبِ 28b.6 (شَطَطِ الْعَرَبِ
yevmü düşenbe	يَوْمِ دُشَنبِهِ 14a.5 (يَوْمِ دُشَنبِهِ
yevmü neḥs	يَوْمِ نَحْسِ 13b.6 (يَوْمِ نَحْسِ
yevmü nikāḥ	يَوْمِ نِكَاحِ 13a.13 (يَوْمِ نِكَاحِ
yevmü sa'd	يَوْمِ سَعْدِ 13a.12 (يَوْمِ سَعْدِ
yevmü seşenbe	يَوْمِ سَهْ شَنِبِهِ 14a.12 (يَوْمِ سَهْ شَنِبِهِ
yevmü vuşlat	يَوْمِ وَصَلَتِ 13a.12 (يَوْمِ وَصَلَتِ

Ünsüzlerin Yazılışındakiİttiratsızlık

Ünlüler kadar olmamakla birlikte, ünsüzlerin yazılışında da ittiratsızlıklar vardır. Bu ittiratsızlığın bir kısmı, yabancı kökenli kelimelerin doğru ve yanlış yazımın-

dan kaynaklanmaktadır.

beyāz	بياض 73b.9	ķurt	قورث 63a.2
beyāz	بياز 73b.11	ķurd	قورذ 62a.2
kelb	كلب 67b.3	ķuřuz	قورطوز 67a.13
kelp	كلپ 67b.4	ķuduz+	قوردوزك 67a.13

SES-BİLGİSİ (fonetik)

ÜNLÜLER

(vokaller)

'Acâibü'l-Mahlûkât'taki ünlü türleri, Eski Türkçe ile paraleldir. Metnimizin te'lif tarihinin 15. yüzyıl, istinsah tarihinin ise 18. yüzyıl olması sebebiyle ; gerek Orta Türkçe (13-16. yüzyıl), gerekse Yeni Türkçe (16-19. yüzyıl) arasındaki ünlü değişmelerini görmek mümkündür. Bu ünlü değişmeleri, ileriki paragraflarda ayrıntılı olarak, ele alınacaktır.

Ünlü Türleri

Eserin imlâ özellikleri göz önünde tutularak, tespit ettiğimiz ünlü türleri şunlardır : a, e, ê, ı, i, o, ö, u, ü. 'Acâibü'l-Mahlûkât'taki kapalı e (ê) ünlüsü, sadece "beş" kelimesinde görülür.

Uzun Ünlüler

Metnimizde sistemli olarak, uzun ünlünün varlığını imlâda tespit edemiyoruz. Çünkü, bir kelime kimi yerde vo-

kal işareti ile, kimi yerde de vokal işareti olmaksızın yazılabilmektedir.

Ünlü Değişmeleri

e > i Değişimi Bakımından İlk

Hece e'leri

Eski Türkçe'deki ön ve içses durumundaki ilk hece e'leri, 'Acâibü'l-Mahlûkât'ta i'ye dönmüştür. Bu ünlünün başka devir ve bölgelerde kapalı e (ê) olabildiği halde, metnimizde bu eğilim görülüyor. Öte yandan aşağıda örnekler arasında yer alan biz 'bez' kelimesi, daha başka bir değişme yolu tâkib etmiştir.

bil	بیل	36b.2	ini	اینی	25a.4
biz	بیز	24a.11	yil	ییل	58b.13

I > U Değişmeleri

Eski Türkçe'deki çok heceli kelimelerin soneslelerinde ve ek sonlarındaki G ünsüzü, Güney-Batı Türk Dili sahasında eriyerek kaybolur. Geride kalan ünlü yuvarlaklaşarak uzar.

- IG > -U

ayu < adıg	24b.5	kapu < kapıg	55a.11
azu < azıg	65b.7	şaru < şarıg	6a.3

+ lIG > + lU

taş+lu < taş+lıg	طاشلو	41a.10
tat+lu < tatıg+lıg	تاتلو	33b.14

I > U Yuvarlaklaşması

Bir kelimedede dudak ünsüzü,kendisinden sonra gelen dar-düz ünlüyü etkileyerek yuvarlaklaştırır.

çıbuğ < çıbık چبوق 49b.7
kirpük+ < kirpik كيرپوك 49b.2
semüz < semiz سموز 38b.5

ü > i Düzleşmesi

delik < delük دلك 43a.4
dürli < dürlü دُرلي 29b.4

a > e İnceleşmesi

Pek az örnekler veren,bir değişim türüdür.Bu hadise,sadece bir kelimedede görülmektedir.

gedirgā < qadirgā گدیرگآ 20b.5

e > a Kalınlaşması

İnce sıradan kelimelerde kullanılan (ت) harfi yerine,kalın sıradan kelimelerde yazılan (ط) harfini, görüyoruz.Bu sebeple,aşağıda verilen örnekler kalın sıradan okundu.

tamragu+ < temregü طمره كوييه 57b.12
tamur < temir طمور 4b.4
tapat+ < tepe طپه سين 22b.5

ÜNLÜ UYUMU

a. Damak Uyumu

+ (I)ken zarf-fiil (مرundif) i dışında,damak

uyumu düzenlidir.

iken > + (I)ken

uyan-uğ+iken اِيَانُوْغِيْكَ 26a.1

uyu-r+uken اُوِيْرُوْكَ 26a.2

b. Dudak Uyumu

Ünlüleri düzenleme hadisesi olarak dudak benzeşmesi, Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine kadar, oldukça yavaş ilerleme kaydetmiş bir safhadır. Umûmî durumu ile Eski Türkçe ile paralellik arzeden dudak benzeşmesi, düzlük-yuvarlaklık esasına dayanır. Ancak, dilde uyumdan çok uyumsuzluğa yol açmıştır.

Aynı durum, 'Acâîbü'l-Mahlûkât'ta da görülür. Metnimizde, dudak benzeşmesine aykırılıkları ikiye ayırabiliriz : kelime bünyelerinde görülen aykırılıklar ve eklerdeki aykırılıklar.

a. Kelime Köklerinde Görülen Dudak Benzeşmezliği

Ünlülerin düzlük-yuvarlaklık bakımından kelime köklerinde görülen dudak benzeşmezliği, başlıca iki sebebe dayanır :

1. Bazı kelimelerin, aynen ya da küçük değişikliklerle, Eski Türkçeden olduğu gibi gelen, şekil ve yapı bozukluğudur.

degül+ < tegül دِغُلُ 2a.7

eyü << edgü اِيُوْ 7b.9

gendü << kentü كِنْدُوْ 59b.3

girü < kirü كِيْرُوْ 20b.10

2.Eski Türkçe'de birden fazla heceli kelimelerin ve eklerin sonundaki G ünsüzü,Güney-Batı Türk Dili sahasında kaybolur.Eridiğinde,geride kalan ünlüyü yuvarlaklaştırarak uzatır.Bu tarihteki gelişme sonucu,görülen uyum bozuklukları :

ayru <adrig ايرى 58b.11
ulu <uhg اولى 18a.10

Yukarıda ele aldığımız iki özellik dışında bir diğer etken de,dudak ünsüzlerinin yanındaki dar-düz ünlüleri yuvarlaklaştırmaları ile ortaya çıkan uyum bozukluklarıdır.

tamur <temir تيمير 4b.4
yavuz <yabız يابىز 63a.2

b.Eklerdeki Aykırılıklar Sonucu Ortaya

Çıkan Dudak Benzeşmezliği

'Acâîcû'l-Mahlûkât'ta da diğer Eski Anadolu metinlerinde olduğu gibi,dudak benzeşmesine aykırı olan pek çok ek vardır.Bunlar,ya dudak ünsüzlerinin yanlarındaki dar-düz ünlüyü yuvarlaklaştırmaları sonucu,ya da bir takım eklerin aslı şeklini muhafaza etmeleri ve bağlandıkları kelimelerin ünlüleri ile bağdaşamamaları neticesinde ortaya çıkan uyum bozukluklarıdır.Ekleri bu sebeple,"yuvarlak ünlülü ekler" ve "düz ünlülü ekler" diye ikiye ayırabiliriz.

Yuvarlak Ünlülü Ekler

Başlıca ekler şunlardır :

1.İlfi Hali (genetive) + (n)Un

balık+lar+uñ	بَالِظُرُكْ	24a.1
bun+lar+uñ	بُونُلَرُكْ	5b.4
ciger+üñ	جِكْرُكْ	49b.9

2. Birinci Şahıs İyelik Ekleri

a. Birinci Şahıs Teklik İyelik Eki + (U)m

biz+üm	بِزُؤْمُ	9b.1
gendü+m	كَنْدُؤْمُ	4b.12
ümīd+üm	أُمِيدُؤْمُ	2a.2

b. Birinci Şahıs Çokluk İyelik Eki + (I)mÜz

ata+muz	آتَاؤْمُزْ	16a.3
pādişāh+ımız	پَادِشَاهِئِمْزْ	21a.4
vilāyet+imüz	وِلَايَتِئِمْزْ	1b.12

3. İkinci Şahıs İyelik Ekleri

a. İkinci Şahıs Teklik İyelik Eki + (U)ñ

'aql+uñ	عُقْلَاؤْ	55b.12
siz+üñ	سِزُؤْ	21a.9

b. İkinci Şahıs Çokluk İyelik Eki + (I)ñÜz

pādişāh+ıñuz	پَادِشَاهِئِكُمْزْ	21a.9
--------------	--------------------	-------

4. içün + (I)cÜn Edatı

içün	اِيچُونْ	4a.5
it-mek+içün	اِيْتِكِيچُونْ	20a.2
ricā+sı+çun	رِجَاسِيچُونْ	2b.6

5. İsimden İsim Yapma Eki +lU

Eski Türkçede çok heceli kelimelerin ve eklerin soneslerindeki ğ ünsüzü, Eski Anadolu Türkçesinin de

içinde olduğu Güney-Batı Türk Dili sahasında erir. Erirken de sonda bulunan dar-düz ünlüyü yuvarlaklaştırır. +lIg sıfat eki, bu fonetik hadise sonucu, +lU şekline döner. Bu değişim, dudak uyumunu bozmuştur.

sıtma+lu	سیتما 52a.1
ten+lü	تئلؤ 22b.4

6. İsimden İsim Yapma Eki +sUz

Bu ek, Eski Türkçede dudak uyumuna girdiği halde, metnimizde sistemli olarak, uyumu bozmaktadır.

'āil+süz	عئلسئز 44a.7
hüner+süz	هئنرئز 45a.11
yimiş+süz+dür	يئمشئز دئر 24b.2

7. İsimden İsim Yapma Eki +cUk

birāz+cuk	بئراز بئؤق 61b.2
oğlan+cuk	اوغلان بئؤق 55a.7
şığır+cuk	شئقئر بئؤق 75a.3

8. Fiilden İsim Yapma Eki -GU

Eski Türkçe ile paralellik arzeden -GU eki, sadece bir kelime de görülmektedir.

çal-ğu	چالغؤ 61b.13
--------	--------------

9. Fiilden İsim Yapma Eki - (U)k

(-GU) eki gibi, fiilden isim yapma eki - (U)k da Eski Türkçedeki şeklini muhafaza etmiştir.

aç-uk	آچؤق 61a.13
art-uk	آرتؤق 23a.2

del-ük

دَلُّوْکُ 3b.8

10. İsim-Fiil (participium) Eki -dÜk

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesindeki olâğu gibi aslı şekil korunmuştur.

gel-düg+i

گلدؤگی 18a.3

gör-düg+i

گوردؤگی 19b.3

var-düg+i

واردؤگی 10b.8

11. Zarf-Fiil (gerundium) Eki -(U)p

Eski Anadolu metinlerinde olduğu gibi -(U)p zarf-fiili, burada da aslını muhafaza etmiştir. Arap imlâ geleneğinin etkisi ile yazılan ekin sonundaki b (ب) harfi, Türkçenin fonetik yapısına aykırı olduğundan, p okunmuştur.

gel-üp

گلب 13a.4

id-üp

ایدؤپ 17b.2

işid-üp

ایشیدؤپ 21b.8

12. Fiilden Fiil Yapma Eki -dUr-

aç-dur-dı

آچدؤردی 24a.7

bil-dür-ür

بلدؤردؤر 15b.4

in-dür-dı

یندؤردی 19a.5

13. Fiilden Fiil Yapma Eki - (U)r-

bit-ür-ür

بتؤردؤر 4a.1

deg-ür-se

دؤردؤرسه 52a.6

14. Geniş Zaman Eki -Ur

a. Geniş Zaman Birinci Sahıs Çokluk Eki -UrUz

bil-ürüz

بلدؤردؤر 5b.6

vir-ürüz

٧٠٠٠ 10a.13

b. Geniş Zaman Birinci Şahıs Çokluk Ekinin

Olumsuzu (-mAyUz / -mAzUz)

bil-meyüz

بليوز 5b.3

bil-mezüz

بليوز 10a.13

c. Geniş Zaman Üçüncü Şahıs Teklik Eki -Ur

gel-ür

گلوز 11b.6

ulaş-ur

اولا شوز 21b.10

yat-ur

ياتوز 63a.8

15. Şimdiki Zaman Eki -(I)yor

Metnimizde, sadece bir kelimedede şimdiki zamanın hi-kâyesi (-iyordı) geçmektedir.

buyur-iyordı بويور يوردی 73b.13

16. Emir Ekleri

a. İkinci Şahıs Emir Eki -Uñ

gör-üñ

گوزانك 21a.6

var-uñ

وارانك 21a.6

b. Üçüncü Şahıs Emir Eki -sUn

gir-sün

گير سون 48b.2

17. Görülen Geçmiş Zaman Ekleri

a. Görülen Geçmiş Zaman Birinci Şahıs Teklik

Eki -dUm

dut-dum

دوت دوم 42a.5

eyle-düm

ايلدوم 1b.13

it-düm

ابتدأ 2a.2

b. Görülen Geçmiş Zaman Birinci Şahıs Çokluk

Eki -dük

eyle-dük

أبلاذ 54a.5

gel-dük

كأذذ 68a.10

ugra-dük

أؤغرادعق 21a.8

18. İstek 1. Şahıs Çokluk Ekleri (-AlUm / -AvUz)

a. -AlUm Eki :

Eski Türkçe'de dudak uyumuna giren bu ek, Eski Anadolu metinlerinde olduğu gibi 'Acâibü'l-Mahlûkât'ta da uyum bozukluğuna yol açmıştır.

bil-elüm

بيلعلم 25a.8

gid-elüm

كيدعلم 14b.10

id-elüm

أيدعلم 27b.1

b. -AvUz Eki :

Eski Türkçe'de şahıs zamirleri ile karşılanan bu ek, ben, biz zamirlerinin önündeki fiil kelimesine birleşmesi ve b > v değişmesi sonucu ortaya çıkmış ; v dudak ünsüzünün yanındaki ünlüyü yuvarlaklaştırması ile de dudak benzeşmesini bozmuştur.

bil-evüz

بيلعؤز 5b.5

id-evüz

أيدعؤز 40b.9

19. +dÜr Bildirme Eki

di-mek+dür

ديمكدؤر 18a.10

ol+dür

أؤلدؤر 9a.13

Düz Ünlülü Ekler

'Acâîbü'l-Mahlûkât'ta da diğer Eski Anadolu metinlerinde olduğu gibi, yuvarlak ünlülü kelimelere bağlanarak dudak uyumunu bozan, düz ünlülü ekler mevcuttur.

1. Yükleme Hali (+IG > +I)

ag(1)z+1 آغزې 34a.9

ḳurd+1n+1 شورديني 38b.2

2. Üçüncü Şhs. İyelik Eki (+(s)I(n))

Eski Türkçede uyuma girmeyen bu ek, metnimizde de düzenli olarak düz ünlülüdür.

ḳıl+1 قېلي 64a.2

mülk+i ملكي 21a.11

yuva+s1n+1 يواسيني 77b.11

3. Üçüncü Şahıs İyelik Eklerinden Sonra Gelen

Yükleme Hali Eki (+(I)n)

ḳıl+1n قېلېن 34a.5

şu(y)+1n شوېن 40b.8

4. İsimden İsim Yapma Eki (+cI)

ṭamur+c1 طامورچې 48b.2

5. İsimden İsim Yapma Eki (+(I)ncI)

'Acâîbü'l-Mahlûkât'ta sıralama (ordinalia) ekinin ilk ünlüsü dudak uyumuna girerken, ikinci ünlü düzlüğünü muhafaza etmiştir.

iki+nci اكيچې 6a.3

tokuz+unca

تۆزۈنچى 18a.4

üç+üncü

۱۰۳۱۱ 6a.4

6. Görülen Geçmiş Zaman Üçüncü Şahıs Ekleri

Eski Türkçeye paralel olarak, görülen geçmiş zamanın üçüncü şahıs ekleri, dudak uyumuna girmez. Ünlüleri, daima düzdür.

a. Teklik Eki (-dI)

ko-dı

قودى 49a.4

ol-dı

اولدى 26b.3

b. Çokluk Eki (-dIlaR)

dön-diler

دۆندىلەر 20b.6

şor-dılar

شوردىلەر 44b.12

7. Geçmiş Zaman İsim-Fiili ve Duyulan Geçmiş

Zaman Eki (-mİş)

çüri-miş

چۈرىمىش 57a.12

gör-miş

گۆرمىش 52a.1

ol-miş+lar+dur

اولمىشلاردۇر 8a.1

9. Geniş Zaman Üçüncü Şahıs Teklik Eki (-ürsIn)

bil-ürsIn

بىلۈرسىن 21b.5

gel-ürsIn

گلۈرسىن 21a.2

Ünlü Düşmesi (elision)

a. Önde Düşme (apherese)

sıcağ < ısıcağ

سىچاق 44a.3

sıtma < ısıtma

سىتما 66b.6

b. İçte Düşme (syncope)

Birden fazla heceli kelimelerin, orta hecesindeki açık, vurgusuz, zayıf ünlü düşer.

ağzı < ağız

آغزی 34a.9

gönlüme < köñül

گؤنلؤمه 1b.8

c. Sonda Düşme (apocope)

tavuk << takıgu

طاووق 74b.1

Ünlü Türemesi (anaptyx)

Bu fonetik hadise, aslında destek vokallerle ilgilidir. Ancak, buradaki konumu itibarı ile "ünlü türemesi" olarak, ifade edilebilir.

a. Başta Türeme (prothese)

urus < rus

اوروس 24b.10

b. İçte Türeme (epenthese)

Türkçenin ses yapısına aykırı düşen Arapça ve Farsçadaki yan yana iki ünsüz taşıyan kelimelerde, destek vokalin ortaya çıkması ile türeme hadisesi gerçekleşir.

ğāyīb < ğayb

ڭايب 7b.10

zalum < zulm

ظالم 60b.3

c. Sonda Türeme (epithese)

ikinci < ikinç

اكنبي 6a.3

üçünci < üçünç

اوچونبي 6a.4

ÜNSÜZLER

(konsonlar)

'Acâibü'l-Mahlûkât'ta ünsüz türleri, bazı kelimelerde Eski Türkçe ile, birçok kelimedede ise Eski Anadolu Türkçesinin karakterini gösterme açısından, ikili bir yön arzeder. "n" sesinin muhafazası bakımından Eski Türkçe ile birleşirken ; pek çok fonetik hadise sonucu görülen ünsüz türleri ile de Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini yansıtır.

n Ünsüzü

Bu ses, hem kelime kökünde, hem de eklerde görülmektedir.

doğdı

دوڭدي 17b.5

kaşerün

قشرون 7b.5

doğner

دوڭنر 22b.6

b Ünsüzü

Metnimizde, Eski Türkçeye paralel olarak, p'ye dönmemiş, b'li kelimeler mevcuttur.

barmağı

برمغي 13b.13

bişürüp

بيشورب 36a.4

ÖTÜMLÜLEŞME

Eski Türkçeden Türkiye Türkçesine kadar, tarihî bir gelişme seyri gösteren Türk Dilinin, geçirdiği en büyük değişmelerden biri ötümlüleşmedir.

ç > c Değişmesi

Bu hadise, iki ünlü arasındaki ç'nin ötümlüleşmesi ile olur. V ç V : c

ac+ık-sa	أحقة 64b.8
nice	نجه 10b.9
ucında	أوجندة 51a.9

K > G Değişmesi

a. k > g Değişmesi :

Bazı Eski Anadolu metinlerinde kullanılan, "k" ile "g" sesini ayırt edici, özel bir işaret yazılmamıştır. Ancak, t > d değişmesi ve Anadolu ağızları ölçü alındığında, bir kelimedeki sesin k veya g olduğunu anlamak mümkündür.

başta :

gönlüme	كؤنلؤمة 1b.8
gümiş	كؤمیش 3a.7
gündüz	كؤندؤز 72b.12

içte : V k V : g

böl-üg+i	بؤلؤگي 26b.6
çiçeg+in	چيگين 39a.4
giyig+e	گيگه 22b.12

sonda : kelime sonunda, Türk Dilinin kaidesi gereğince, g sesi bulunmaz.

b. k > ğ Değişmesi

başta : yine Türk Dilinin kaidesi olarak ğ sesi, bulunmaz.

içte : V k V : ğ

ayağ+ın	آياغي 6a.13
uşağ+ı	ؤشاغي 15a.8

uz+un+luğ+1

اۇزۇنلۇغى 25a.6

sonda :

ırmağ

ايرماغ 29a.4

c. p > b Değişmesi

basta : yabancı kökenli kelimelerin dışında bu fonetik hadise görülmemektedir.

icte : V p V : b

dib+i

دېيىپ 54b.1

ğab+ın+dan

قايندى 25a.11

sonda : kelime sonunda, bir imlâ özelliği olarak, p sesi b ile karşılanmıştır. (Bkz. İmlâ Özelliği, s.43-44)

ç. t > d Değişmesi

basta :

çaşra

داشرا 72b.11

çerden

دردن 49b.4

çilkü

دلكو 63a.4

icte : V t V : d

id-üp

ايدوب 11b.13

işid-üp

ايشيدوب 21b.8

ğanağ+1

قانادي 12a.5

sonda :

ğurd

قورد 62a.8

SIZICILASMA

Eski Türkçeden (vii. y.y. - xi. y.y.) Orta Türkçe'ye (xi. y.y. - xvi. y.y.) geçişte, en önemli fonetik özellik olarak karşımıza çıkan "sızicılaşıma" ya, metnimizde de de sık sık görmek mümkündür.

b > v Değişmesi

ṭayşan << ṭabışgan	طوشانت	41a.8
vır- < bir-	بیرورلر	10b.8
yayuz < yabız	یاوز	63a.2

k > ḡ Değişmesi

aḡsur- < aḡsır	اگسوردی	65b.1
aḡşam < aḡşam	اگشام	24b.8
daḡı < taḡı	دای	2b.12

g > v Değişmesi

şayud- < şoguk	صاودنت	60a.12
şayuk < şoguk	صاوق	17b.5

G Ünsüzünün Erimesi

G ünsüzü, Oğuzların da içinde olduğu Güney-Batı Türk Dili sahasında, eriyerek kaybolur. Bu fonetik hadise, çok heceli kelimelerin sonunda ve ek başlarında cereyan eder.

1. Kelime sonunda G'nin Erimesi

a. + IG → +I#

ayu < adıg	آيو	66a.2
giçi < kiçig	کيچي	50a.8

2. Eklerde G'nin Erimesi

a. Fiilden İsim Yapma Eki -IG -U

azu < azıg	آزو	65b.7
kapu+ < kapıg	قاپوود	55a.11

b. İsimden İsim Yapma Eki +IIG > +IU

dürlü < türlüg	دورلو	22b.2
sıtmalu < sıtmalıg	ستمالو	52a.1
tenlü < tenlig	تنلو	22b.4

c. Yükleme Hali Eki +IG > +I

başı < başıg	باشي	58b.3
oķı < oķıg	اوکي	65a.7
taşı < taşıg	تاشي	67b.5

ç. Yönelme Durumu Eki +GA > +A

aya < ayga	آيه	17b.1
deniz < tenizge	دکيزه	21a.7
şuya < şubga	صوبيه	30a.5

d. İsim-Fiil Eki -GAn > -An

bular < bulgan	بولان	25a.12
giren < kirgen	كيران	23b.8
iden < etgen	ايدان	2b.3

e. Zarf-Fiil Eki -GInçA > -InçA

olunca < bolgınça	اولنچا	24b.8
varınca < bargınça	وارنچا	1b.10

f. Fiilder İsim Yapma Eki -GUcI > -IcI

idici < etgüçi	ايدجي	16b.8
kesici < kesgüçi	كيسجيك	9b.9
yırtıcı < yırtguçi	يورتجي	7b.8

TONLULASMA

İçses ve senseste ötümsüz ünsüzlerin (p,t,k,ç) , ötümlü ünsüzlere (b,d,g,c) dönüşmesine "tonlulaşma" denir. Metnimizde k,t ötümlüleşir (Bkz. Fonetik, s.70-71) ; ancak ç,p seslerinin iki ünlü arasında ötümlüleşmesi dışarıda, bu sesler tonlulaşmaz. (Bkz. İmlâ Özelliği, s.69-70,71)

'Acâibü'l-Mahlûkât'ta, kök ek birleşmesiyle görülen "yap-tı, işit-ti" örneklerindeki içseste tonsuzlaşma hadisesi yoktur. Eserde, kaideli olarak, tonsuz bir ünsüzle biten kelime sonuna gelen eklerin önsesleri tonludur.

1. -dI Geçmiş Zaman Eki

geç-ci	گچي	24a.9
--------	-----	-------

işit-di	اِسْتَدِي	18b.13
yarat-dı	يَرَتَدِي	37b.3

2. -dUk Gecmis Zaman ve Sıfat-Fiil (participle)Eki

git-düg+in+e	كَيْتَدُو كَيْنَه	13a.4
it-dük+ler+i	اِيتَدُو كَلَرِي	26b.12

3. -dUr-Ettirgen (factitive) Eki

karış-dur-up	قَارِشْتَدُرُوب	57b.11
yap-dur-dı	يَاپْتَدُرْدِي	20b.2
yık-dur-dı	يُقْتَدُرْدِي	18a.6

4. +dUr Cevher Fiili (bildirme) Eki

gerek+dür	كِرْ كَرْدُر	32a.3
kuş+dur	قَوْشْتَدُر	73a.11
yok+dur	يُوقْدُر	71a.2

5. +dA Bulunma (locative) Eki

'arş+da+dur	قَرِشْتَدُرْدَا	12a.1
gör-dük+de	كُورْدُوكْدَا	41b.1
tabî'at+de	تَبِيْعَاتْدَا	36a.6

6. +dAn Ayrılma (ablative) Eki

dert+den	دَرْتْدَنْ	16a.12
haşerāt+dan	حَاشِرَاتْدَنْ	11a.1
melek+den+dür	مَلَكْدَنْدُر	12a.3

Ayrıca hece başlarında da G sesi yutulur :

eyü < edgü	اِيغُ	15b.3
gerek- < kergek	كِرْ كَرْدُر	32a.3

Ünsüz İkizlenmesi

Bu fonetik hadise, "G" ünsüzünün eriyip kaybolmasıyla ortaya çıkan açık hecenin, dengelenmesidir.

elli < elig

إللي 7a.3

eşsek < eşgek

إشك 55b.13

Ünsüz Düşmesi

Metnimizde, çok heceli kelimelerin sonu ile, ek ve hece başındaki "G" ünsüzünün eriyerek veya yutulularak kaybolduğunu daha önce görmüştük. Başlıca diğer ünsüz düşmesi hadiseleri şöyledir :

1. #b > #v> e

ol- < vol- < bol-

ول 20b.6

"Sultan Veled'de rastlanan newol- (SVTM, s.78,64), bu b- ünsüzünün bol->vol->ol-gelişmesi ile XIII. yüzyıla rastlayan bir b->v- ara değişim evresinden geçtikten sonra eriyip kaybolduğunu göstermektedir."¹

2. #l# > e

getür- < keltür-

كلتور 60a.10

otur- < oltur-

اولتور 67a.9

1. Kokmaz, Zeynep, Marzubân-Nâme Tercümesi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1973, s.134

3. r > r

Bu ses, umumiyetle imek fiili (predicat) nde düşer. er- >-i. Ancak, morfolojide (Bkz. Şekil-Bilgisi, s. 102-103) imek fiili genişçe anlatılacağından, yeniden bu konu üzerinde durmayacağız.

düteklüse < dürt- دُوْتُكُلْسَه 52a.12

4. + cÜk Kücültme ve Sevgi (emative) Ekinde

+cÜk kücültme ve sevgi (emative) eki, k, n sesleri ile biten kelimelere eklendiğinde, bu konsonlar düşmektedir.

oğlacuğı

اَوَّلَا جُغِي 59a.9

uşacuklara

اَوْشَا جُغِي 39b.11

yapracuklar

يُپِرَا جُغِي 38b.9

Ünsüz Teklesmesi

Bir kelime de görülmektedir :

yumaz < yummaz

يُؤْمَز 61a.12

Ses Veya Hece Aktarımı (metathese)

royraz < porıyaz

رُؤْرَاز 73a.13

ŞEKİL-BİLGİSİ

(morfoloji)İsim Çekimi Ekleri1. Yalın Hal (nominative)

Hiçbir ek almayan isim durumundaki kelimedir.

ēteṣ آتَسْ (ēteṣ ibrahîme yidinci
gününde gül-zār oldı,16a.7)

burun بُرُونْ (şâdef sirke ile ezse-
ler burun kanına ursalar,34a.3)

ḳavm قَوْمْ (ḳavm böyle şavuk gör-
dükleri yoğıdı,17b.6)

2. İlâi Hali (genetive) Eki (+(n)Un)

ciger+ün جِغْرَانْ 49b.9

ḳaṭrân+un قَطْرَانْ 11a.6

yir+ün يِرْ 12a.1

3. Yükleme Hali (accuzative) Eki (+(y)I)

ayva+yı أَيْوَايْ 39a.8

göz+i كُوزِي 6a.6

yüz+i يُوْزِي 7a.6

4. Yönelme Hali (dative) Eki (+(y)A)

ırnağ+a اِرْنَاغَا 29a.4

ışır-ma+ya اِبْصِرْمَايَا 27b.4

yüz+in+e يُوْزِيْنَه 11b.13

5. Bulunma Hali (locative) Eki (+dA)

gök+de كُوْءُكُوْه 7b.10
söz+de سُوْزْدَه 21b.4
yol+da يُوْلَه 19a.1

6. Ayrılma Hali (ablative) Eki (+dAn)

agaç+dan اَغْجِدَان 4b.7
ıssı+dan اِسْجِدَان 9a.10
öz+den اُوْزْدَان 37a.4

Eşitlik (equative) Ekleri (+cA,+cılayın)

ala+ca اَلْجَه 32b.1
koyu+ca كُوْیُوْجَه 36b.10
yir+ce+dür یِیْرَجَهْدُر 9a.11

+cılayın eşitlik eki,sadece bir kelimedede geçmektedir.

an+cılayın. اَنْجِلَیْن 66a.13

Vasıta Hali (instrumental)

Ekleri (+(I)n,+ (I)lA)

+(I)n vasıta hali, 'Acâibü'l-Mahlûkât'ta hemen hemen kullanıştan kalkmış gibidir.Ancak,bugün de kullandığımız kelimelerde görülür.

kış+ın كِیْشِیْن 39b.4
uz+un اُوْزُوْن 28b.11
yaz+ın یَاْزِیْن 27b.10

Metnimizde, yaygın olarak +(I)lA vasıta hali, kullanılır.

pādişāh+ıla	پادشاهِیله	17b.3
yūsuf+ıla	یوسفِیله	13a.13

Yön Gösterme (directive) Ekleri (+ArI,+rA)

+ArI < +GARU :

dış+arı	دیشاری	35b.6
yuk+arı	یوقاری	9a.8

+rA :

daş+ra	داشراء	72b.11
--------	--------	--------

Sıralama (ordinalia) Eki (+ (I)ncI)

biş+inci	بیشینچی	17b.10
toğuz+uncı	توقوزینچی	18b.10
üç+ünci	اوچینچی	6a.4

Üleştirme (distributive) Eki (+ (s)Ar)

bir+er	بیرر	4a.10
yarım+şar	یارمئشار	60b.10

Sevgi ve Küçültme (emative) Ekleri

(+cUk,+cIGAz)

+cUk :

oğlan+cuk	اوغلانچق	55a.7
şığır+cuk	شیگیرچق	75a.3

+ cIGAz :

kelp+cigez+ler+i

كَلْبٌ بِحُزْنٍ لَرِي 20a.2

kurt+cuğaz+lar

قُورٌ تُجُوُّ عَزْلَرُ 29b.5

İsimlerde Tamlama

'Acĕîbü'l-Mahlûkât'ta isim tamlaması iki şekilde kurulmuştur. Belirtili tamlama, tamlayanı veya tamlananı sıfır (ø) olan tamlama.

1. Belirtili Tamlama

Tamlayanı ve tamlananı ek almış isim tamlamasıdır.

balığınun oğlıdur

بِالْفَيْتِكِ الْوَالِدِ 2b.3

feriştelerün şüretleri

فَرِشْتَاتُهُمْ صُورَتُهُمْ 11a.11

kamerün nürü

كَمَرُهُ نُورِي 7b.5

2. Tamlayanı Veya Tamlananı Sıfır (ø) Olan

İsim Tamlaması

a. Tamlayan (genetive) ı Sıfır (ø) Olan

İsim Tamlaması

dişler

دِشَلَرُ

(tuğakları iki yarat-

dı ki dişler etini şaklaya, 48b.8)

kavm

قَوْمُ

(ol kavm böyle şavuk

gördükleri yoğdı, 17b.6)

b. Tamlanan (acuzative) ı Sıfır (ø) Olan

İsim Tamlaması

dâyiresin

دَائِرَةُ سِينِ

(baħr-ı muħitün dâ-

yiresin bile bir gedirğa yapdurdı, 20b.2)

sebebin سبب (bir nesnenin sebebin
bilmediğün, 2b.9)

Yukarıda zikrettiğimiz iki isim tamlaması dışında
tamlayanı ve tamlananı ek almamış diğer bir şekil de gö-
rölmektedir :

(ve kimisi ağaçlar yaprağın açar, 3b.13)

İsimlerde Çokluk (+lar)

sıç-an+lar	سچانلر	22a.11
yi-miş+ler	ييميشلر	4a.1
yu-sa+lar	يوسالر	25b.7

İyelik Ekleri

1. Birinci Sahıs İyelik Ekleri

a. Teklik Eki (+ (U)m)

biz+üm	بزم	9b.1
ümid+üm	اميدم	2a.2

b. Çokluk Eki (+ (I)mUz)

ata+muz	اتامز	16a.3
faşl+ımız	فاسلیمز	13a.2

2. İkinci Şahıs İyelik Ekleri

a. Teklik Eki (+(U)ŋ)

'aql+uŋ	عَقْلُكَ	55b.13
sen+üŋ	سِنُّكَ	13a.8

b. Çokluk Eki (+(I)ŋUz)

pādişāh+ıŋuz	پَادِشَاهِیْكُمْ	21a.9
--------------	------------------	-------

3. Üçüncü Şahıs İyelik Ekleri

a. Teklik Eki (+(s)I (n))

kanad+ı	قَنَادِي	12a.5
yuva+sın+ı	يُؤَسِنِي	77b.11
yüz+i	يُؤَزِي	12a.13

b. Çokluk Eki (+lArI)

ayağ+ları	أَيْقُلْرِي	12a.1
kāfir+leri	كَافِرْلَرِي	15a.4

ZAMİRLER

'Acêfibü'l-Mahlûkât'taki başlıca zamir türleri şöyledir :

1. Kişi Zamirleri

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için önce bir şema ile kişi zamirleri gösterilecek, daha sonra örnekleri verilecektir.

1.Sahıs Teklik,Cokluk

<u>Yalın Hal</u>	: ben	بن 30a.5	; biz	بز 12b.3
<u>İlgi Hali</u>	: —		; bizüm	بزوم 21a.4
<u>Yükleme Hali</u>	: —		; —	
<u>Yönelme Hali</u>	: —		; bize	بز 45a.1
<u>Bulunma Hali</u>	: —		; —	
<u>Ayrılma Hali</u>	: benden	بندون 21b.2	; —	

2.Sahıs Teklik,Cokluk

<u>Yalın Hal</u>	: sen	سنة 21b.5	; siz	سبز 73b.12
<u>İlgi Hali</u>	: senün	سنن 13a.8	; sizün	سبزنی 21a.9
<u>Yükleme Hali</u>	: seni	سننی 21b.6	; —	
<u>Yönelme Hali</u>	: saña	سکا 55b.13	; size	سز 21a.8
<u>Bulunma Hali</u>	: —		; —	
<u>Ayrılma Hali</u>	: —		; —	

3. Sahıs Teklik, Çokluk

<u>Yalın Hal</u>	: ol	أُولَ 15a.5	; anlar	أَنْتُمْ 70b.1
<u>İlgi Hali</u>	: anuñ	أَنْتَ 20a.12	; —	
<u>Yükleme Hali</u>	: anı	أَنْبِ 27b.4	; anları	أَنْبِ 5a.9
<u>Yönelme Hali</u>	: aña	أَنْكَ 11b.6	; anlara	أَنْكُمْ 4b.9
<u>Bulunma Hali</u>	: anda	أَنْدُ 17b.14	; anlarda	أَنْدُمْ 36b.5
	onda	أَنْتُ 27b.6		
<u>Ayrılma Hali</u>	: andan	أَنْذُ 47a.5	; anlardan	أَنْذُمْ 26b.:

İşaret Zamirleri

Bu, işbu (oşbu ve ol zamirleridir. İşaret zamirleri, metrimizde umûmiyetle sıfat görevindedir.

bu بُو (ve bu muharremün on altıncı günü, 16b.5)

isbu إِسْبُ (imdi evvel isbu 'ālemün ululuğına ve yüceligine nazır eyle, 2b.11)

ol أُولُ (ve ol borınuñ, 11b.9)

Dönüslülük Zamirleri

Eserde sadece gendü dönüslülük zamiri, bulunmaktadır. Burada, gendü zamirinin iyelik ve hal ekleri ile çe-

kimlenmiş şekilleri de vardır.

<u>gendü</u>	گندو	(<u>gendü</u> eliyle alsa,59b.3)
<u>gendüm</u>	گندوم	(bu kitâbı <u>gendüm</u> faşıl- rın şaydum,4b.12)
<u>gendüvi</u>	گندويي	(<u>gendüvi</u> 'avrata virmeye, 44b.12)

Belirsizlik Zamirleri

'Acâibü'l-Mahlûkât'ta,pek çok belirsizlik zamiri mevcuttur.Birkaçı için örnekler :

<u>bir kimse</u>	بیر کسسه	(<u>bir kimse</u> bu yengecün ayak- ların üzerinde götürse,25a.9)
<u>her kim</u>	هر کیم	(<u>her kim</u> ol tağun üzerinde koyun başı yise,27b.2)
<u>kimisi</u>	کیمیسی	(<u>kimisi</u> bulutları sürer, 3b.11)

Soru Zamirleri

Metnimizde,umûmiyetle "kanı" soru zamiri ve çekim-
li şekilleri bulunmakla beraber,şahıslar için "kim" ,nes-
neler içinde "ne" kelimeleri vardır.

<u>kanca</u>	قنوه	(<u>kanca</u> çekürge varısa,30a.2)
<u>kandan</u>	قندوه	(atana sor <u>kandan</u> gelürsin, 21a.2)
<u>kim</u>	کیم	(<u>kim</u> sizün pēdişāhıyuz,21a.9)
<u>ne</u>	نه	(ve mülki <u>ne</u> deñlüdür,21a.10)

İyelik Zamiri (+KI)

İyelik zamiri (+KI), daima bulunma hali ekinden sonra gelir.

arasındagını	أَرَا بَيْنَهُنَّ	5b.8
üstündeki	أَوْسَطُ كِي	38b.9

İlgi Zamirleri

'Acâibü'l-Mahlûkât'ta, hem Eski Türkçe'deki "kim", hem de Farsça "ki" ilgi zamirleri yer alır.

ki كِي (vaqt olur ki kanadına mektüb bağlarlar, 71b.12)

kim كِي (ol kavm kim müsâdan ay- rı düşdileridi, 18b.4)

SIFATLAR

Niteleme Sıfatları

âdem sûretlü آدَمُ سُوْرَتْلُوْ (âdem sûretlü taş olur, 28a.3)

alaca اَلْجَاءُ (alaca taşuñ rengi 'uṭā- riddendür, 32b.1)

gök gözlü كُوْزُ كُوْزِلُوْ (gök gözlü uçacuklara sürme eyleseler, 39b.11)

İsaret Sıfatları

bu : yakındaki soyut ve somut varlıklarla, çeşitli nes- ne ve kavramları işaret için kullanılır.

bu بُوْ (ve bu yaldüz selâṭinle-

re ve vüzerāya ve ümerāya menşūbdur,10a.3)

بُو (ve bu tokuz felek müg-
temildür,6b.4)

isbu : işbu < oşbu bu sıfat, oş ve bu sıfatlarından oluş-
muş, anlamı pekiştirici birleşik bir sıfattır.

isbu اِشْبُو (imdi evvel isbu 'alemün
ululuğına ve yüceligine nazır eyle,2b.11)

اِشْبُو (ana rahminde isbu resme
yatur,43a.9)

ol : uzaktaki varlık ve nesnelere işaret eder.

ol اُول (niçün ol meleke rûh dir-
ler,11b.5)

اُول (ve ol boranın büyüklüğü,
11b.9)

sol : şol < şu+ol şol'da, işbu gibi birleşik bir işaret
sıfatıdır.

sol سَوْل (illā sol kimseler ider
ki,2a.11)

Belirsizlik Sıfatları

bir بَر (bir edemi yılan yāhūd
'akreb urse,38a.2)

بَر (bir çağırğan döneke kıy-
ruğına taş bağlasalar,33a.3)

her هَر (her kim yākūt götürse,
35a.5)

Sıfat Ekleri

+lU :

kuvvet+lü

قَوِّتْلُو 5a.8

ten+lü

تَنْلُو 22b.4

+(I)rAk : sadece bir kelimedede geçmektedir.

uzun+ıraq

اَوْرُقُورُقُ 54a.11

ZARFLAR

Yer Zarfları :

altında

اَلْتَنُو (ayakları yidi kat yirün

altında aşadur,12a.1)

aşağı

اَسَاغِي (eger dördünciden aşağı

olsa idi,9a.9)

dışarı

دِشَارِي (budakları şudan dışarı

çıkmamış ola,35b.6)

girü

كِيْرُو (şu döner girü gider,30a.7

ıraqdan

اِيْرَاْقْدَان (bir kişi gelse ıraqdan

çağırsa,30a.4)

icinde

اِيْچِنْدِه (kağı taş icinde olur,

35a.2)

karşu

قَارَشْنُو (gördiler karşu vardılar,

20b.7)

yakın يَاقِينُ (memleketine yakın bir ada vardır, 24b.11)

yanında يَانِيْدَه (biri sağ yanında durur, 12b.9)

yire يِيْرَه (bir yüzi yire mukâbıldür, 7a.6)

yukarı يُوْكَارِي (andan yukarı felek-i mer-rîhdür, 6a.9)

Zaman Zarfları :

aşsamlâ اَشْسَامِلَا (yuvasından çıkıcağ aşsamlâ la gündüz mâbeyninde, 72b.12)

gice كِيْبَه (gice uyumağa komaz, 58a.7)

gündüz كُوْنْدُز (gündüz yirür, 58b.10)

her günde هَر كُوْنْدَه (her günde biñ evlâdı doğar, 54a.3)

imdi اِيْمْدِي (imdi atun eyüsi, 54a.9)

kışın كِيْشِيْن (kışın ötmekân şafâsı vardır, 73a.12)

öyle اُوَيْلَه (öyle yili esse, 74a.12)

sabâha صَبَاْحَه (şabâha karşı gelür, 65a.10)

sonra سُوْنْرَه (insândan sonra, 55b.5)

simden girü سِيْمْدَنْ كِيْرُوْ (simden girü insânun hâşiyetlerini bildürelüm, 51a.12)

yazın يَاْزِيْن (karlanguç yazın gelür, 72b.4)

yıl يِيْل (tavşan bir yıl irkek olur, 61a.11)

Hal Zarfları :

Fiilin önünde hal ifade eden bu zarfların, sayıları sınırsızdır. Metnimizde geçen bazı örnekler :

<u>çok</u>	چۇق	(şikâri <u>çok</u> iderler, 7b.8)
<u>döstlik</u>	دوستلۇق	(cānavarıla <u>döstlik</u> ider,
64b.10)		
<u>eyü</u>	أيو	(ekini <u>eyü</u> olur, 7b.9)
<u>hös</u>	خوش	(yengeç etin yir <u>hös</u> olur,
64a.8)		
<u>ihtimām</u>	اعتما	(ša'y ve <u>ihtimām</u> eyledüm,
1b.13)		
<u>nice</u>	نجه	(yirleri <u>nice</u> ölçersiz,
10a.12)		
<u>öyle</u>	اؤيله	(ārzdān <u>öyle</u> olsa, 7a.11)
<u>söyle</u>	شؤيله	(<u>söyle</u> bilgil ki, 5a.4)
<u>tiz</u>	تيز	(kılı <u>tiz</u> bite, 64a.2)
<u>uzun</u>	اوزۇن	(ancılayın <u>uzun</u> şu yokdur,
28b.11)		

Miktar Zarfları :

<u>az</u>	آز	(yumurtaları <u>az</u> olur, 74a.14)
<u>ba'zī</u>	بعضي	(ba'zī insānuñ , 72a.1)
<u>çok</u>	چۇق	(<u>çok</u> karınca olsa, 73a.9)
<u>dağı</u>	داغي	(belki dağı ziyādedür, 4a.13)
<u>eksük</u>	اكسوك	(şer fesād <u>eksük</u> olmaya,
74b.6)		
<u>gāyet</u>	قايت	(gögercin <u>gāyet</u> ziyrek ve
yügrük kuşdur, 71b.9)		

EDATLAR

İsim ve isim soyundan kelimeler ile diğer kelime grupları arasında bağ kurarlar.Çeşitli türleri vardır :

Yalın Hal İsteyen Edatlar

	<u>gibi</u>	كَبِي	(degirmen <u>gibi</u> döner,3a.1)
42a.1)	<u>içün</u>	لِجَدَات	(hızmet <u>içün</u> yaradıldı,
5a.11)	<u>ile</u>	بِالْ	(şu <u>ile</u> topraktan yaratdı,
	<u>kadar</u>	كَدَر	(yirler <u>kadar</u> vardır,11b.11)

Ayrılma Hali İsteyen Edatlar

Sadece "aşağı" edatı vardır.

	<u>aşağı</u>	أَسْفَلِي	(eger dördünciden <u>aşağı</u> ol- sa,9a.9)
--	--------------	-----------	--

Yönelme Hali İsteyen Edatlar

Yine,bu türde de sadece "dek" edatı vardır.

	<u>dek</u>	دَكَ	(sebt gününe <u>dek</u> öyle geçe, 13b.11)
--	------------	------	---

Yalancı Edatlar

Bu edat türünde görülen "taşra" , "üzre" gibi yalancı edat görevinde kelimeler,metnimizde yoktur.

BAĞLAR

"Bunları sıra sözleri,eşdeğerdeki kelimeleri,yan-

yana bulunan cümleleri türlü ilişkiler ile birbirine bağlayan bağlar ile,yardımcı cümleleri temel cümleye bağlayan bağlar olmak üzere iki ana gruba ayırabiliriz."¹

Sıra Sözlere ve Cümleleri Bağlayan Bağlar

- ammā اَمَّا (beyān itmişleridi ammā bu kitāb 'Arabca olunca,1b.9)
- anunçun اَنْكِحُون (şavaş kılmazıdı pes anunçun bu ayun adını,19b.11)
- dahı دَاهِي (ve dahı bilmek gerekdür ki, 2b.7)
- ile اِلَيْهِ ('aleyhi ve sellem ile Hādīce ve 'Aīşe,13b.2)
- illā اِلَّا (idemez illā şol kimseler, 2a.11)
- lakin لَكِنْ (nehsdür lakin hammāma varmak,17b.6)
- ne...ne نَع...نَع (ol vasaş üzerine felek ne hafīfdür ve ne şakıldür,6a.1)
- nitekim نَتَكِيْم (teskīn-i eflāke nitekim kādirdür,11b.4)
- pes پَسِي (ziyāde olur pes bedr ve hilāl,7a.8)
- ve وَ (harāb iderdi ve eger ufaş çiy olup,3b.9)

1. Korkmaz, Zeynep, Marzubān -Nāme Tercümesi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1973, s.158

zīrā (کیرا) (kemāl-i ma'rifet degüldür
zīrā hayvânlar dağı,2a.7)

Yardımcı Cümleleri Temel Cümleye Bağlayan

Bağ Türleri

<u>cün</u>	چون	(varmadur <u>cün</u> denize git- dük,21a.7)
<u>eger</u>	اگر	(nazar eyle <u>eger</u> katreler cem' olup,3b.7)
<u>egerci</u>	اگرچه	(erenleri dutar <u>egerci</u> , 45a.2)
<u>ki</u>	که	(ümüdüm vardur <u>ki</u> bu kitâ- bı okıyan,2a.2)
<u>kim</u>	کیم	(cem' idem huşuşâ <u>kim</u> is- kender zamânında,1b.7)
<u>ta</u>	تا	(cem' olup 'arşdan <u>ta</u> fer- şe varınca,1b.8)

ÜNLEMLER

Metnimizde,ünlemlere pek sık rastlanmıyor.Ancak,
iki tane ünlem vardır.

<u>ey</u>	ای	(<u>ey</u> âdem 'akluñ hafîfdür, 55b.12)
<u>ya</u>	یا	(kaçan bir kişi <u>ya</u> hū di- se,28a.8)

FIİLLER

Bu bölümde, fiille ilgili olan fiil çatısı, çekimli fiil, birleşik fiil, ek-fiil, isim-fiil (partisip), zarf-fiil (gerundium) konuları ele alınacaktır.

Fiil Çatısı

1. Dönüslülük Tabanı (reflexiv) (-(I)n-)

- bize-n-miş بيزنميش (rūzīgār bizenmiş, 17a.3)
id-in-di ايدندي (ḥadīceyi helāl idindi,
 17a.6)
ol-un-dı اولندي (enmälardan altı kişiye
 mekir olundu, 13b.7)

2. İsdeslik Tabanı (reciprocal) (-(I)s-)

- gül-üş-di-ler گولوشدیلر (ya'nī feraḥ olup gülüş-
diler, 19b.5)
söyle-s-di-ler سويلشدیلر (andan sonra söylesdiler,
 20b.8)

3. Ettirgen Tabanı (factitive)

(-(I)t-.-dUr-, (U)r-)

- ķayna-t-sa-lar کيناسلار (bevlini ķaynatsalar,
 57a.13)
ķurı-d-up قوریدوب (çaķaluḡ dilin ķurıdub
 bir evde ķosalar, 60b.6)
bit-ür-ür بیتورور (yimişler bitürür, 4a.1)
deg-ür-se دگورسه (tükürüḡin mākñādüse

degürse,52a.6)

in-dür-di اِنْدُرْدِي (kür'ân indürdi,19a.5)
yık-dur-dı يَكْدُرْدِي (ka'beyi yıkduardı,18a.6)

4. Edilgen Tabanı (passive) (-(I)l-)

dök-il-ür دُوكِلُورُ (ak denize dökilür,
29a.2)
dök-ül-di دُوكُلْدِي (ıssıdan döküldi,19a.2)
sor-ul-dı سُوْرُلْدِي (hazretten soruldu,
53b.10)
yarad-il-dı يَارَدِلْدِي (hizmet için yaradıldı,
42a.1)

5. Olumsuzluk Tabanı (negative) (-mA-)

eyle-me-ye اَيْلِيْه (ağa ziyân eylemeye,
25a.10)
ısrır-ma-ya اَيْسِرْمِيْه (yılan 'akreb ısrırmaya,

Çekimli Fiiller

'Acâibü'l-Mahlûkât'ta konunun gereği olarak,haber ve dilek kiplerinden bazılarının çekimi yoktur.

Aşağıda,konunun daha iyi kavranabilmesi için "'Acâibü'l-Mahlûkât'ta Çekimli Fiiller ve Fiillerde Şahıs Ekleri" tablosu verilerek,incelenmiştir.

ÇEKİMLİ FİLLER ve ÇEKİMLİ FİLLERDE ŞAHIS EKLERİ

	Haber Kipleri					Dilek Kipleri			
	Geniş Z.	Şimdiki Z.	Gelecek Z.	Gör. Geç. Z.	Öğrenilen Geç. Z.	Emir	İstek	Şart	Gereklilik
1. şh. Teklik	-erin -rim	—	—	-dUm -dim	—	—	-eyim	—	—
2. şh. Teklik	-ürsin	—	—	-dÜn	—	-(U)n -O	-AsIn	—	-mek gereksin
3. şh. Teklik	-(U/A)r -A	-ıyor	—	-dİ	-mİş	-gil	-A	-sA	-mAk gerek
1. şh. Çokluk	-ürüz	—	—	-dUk	—	—	-AlUm -evüz	—	—
2. şh. Çokluk	-ersiz	—	—	—	—	—	—	—	—
3. şh. Çokluk	-(U)rlAr -(A)rlAr	—	—	-dİlAr	-mİşlAr	—	-AlAr	-sAlAr	—

Haber Kipleri

Geniş Zaman

1. Birinci Şhs. Teklik (-erin,-rim)

di-rim	دی ریم	54b.8
id-erin	ایدیرین	21a.4

2. Birinci Şhs. Çokluk (-ürüz)

bil-ürüz	بیلروروز	5b.6
vir-ürüz	ویرروروز	10a.13

3. İkinci Şhs. Teklik (-ürsin)

bil-ürsin	بیلورسین	21b.5
gel-ürsin	گلورسین	21a.2

4. İkinci Şhs. Çokluk (-ersiz)

ölç-ersiz	اولچررسین	10a.13
-----------	-----------	--------

5. Üçüncü Şhs. Teklik (-(U/A)r,-A)

kes-er	کسیر	38b.7
ugra-r	اوغرار	28b.4
yat-ur	یاتور	63a.8
diñ-e	دینگه	59b.7

6. Üçüncü Şhs. Çokluk (-(U/A)r1Ar)

al-ur1ar	الورلر	23a.1
di-r1er	دیرلر	11b.5
kaç-er1ar	کاخارلر	40b.2

Şimdiki Zaman

Şimdiki zamanla ilgili fiil çekimine bir kelime dışında rastlanmamaktadır. Bu kelime de, şimdiki zaman üçüncü şahıs tekliğinin hikâyesi (-ıyordu) ile çekimlenmiştir.

buyur-ıyordu بُوْرُورْدِي 73b.13

Gelecek Zaman

Metnimizde bu zamanın fiil çekimi yoktur.

Görülen Geçmiş Zaman

1. Birinci Shs. Teklik (-dim,-düm)

vir-dim بِيْرْدِيْمِ 41b.3
dut-düm دُوْتْدُوْمِ 42a.5
it-düm اِيْتْدُوْمِ 2a.2

2. Birinci Shs. Çokluk (-dük)

eyle-dük اِيْلْدُوْكُ 54a.5
ugra-duğ اُوْغْرَادُوْغُ 21a.8

3. İkinci Shs. Teklik (-dün)

bil-dün بِلْدُوْنِ 20a.11

4. İkinci Shs. Çokluk : bu fiil çekimi ile ilgili örneğe rastlanmadı.

5. Üçüncü Shs. Teklik (-dı)

di-di دِيْدِي 21a.12
ko-dı كُوْدِي 49a.4

6. Üçüncü Şhs. Çokluk (-dIlaR)

dön-diler	دُونْدِيلِرْ	20b.6
şor-dılar	صَوْرَدِيلِرْ	44b.12

Öğrenilen Geçmiş Zaman

Üçüncü şahıs teklik ve çokluk dışında, fiil çekimleri yoktur.

1. Üçüncü Şhs. Teklik (-mIs)

çürü-miş	چُورُومِشِسْ	57a.12
gör-miş	گُورُمِشِسْ	52a.1

2. Üçüncü Şhs. Çokluk (-mIslaR)

gör-mişler+idi	گُورُمِشِلِرْ اِيْدِي	16b.10
ol-mişler+dur	اُولُمِشِلِرْ دُورْ	8a.1

Dilek Kipleri

Emir Kipi

'Acâibü'l-Kahlûkât'ta, ikinci ve üçüncü şahıs dışında, emir kipinin fiil çekimleri yoktur.

1. İkinci Şhs. Teklik (-(u)ŋ.ø)

boğaz+la-ma-ŋ	بُوغَازِلَاڭ	73b.13
var-uŋ	وَارَاڭ	21a.6
şor	صَوْر	21a.2

2. Üçüncü Şhs. Teklik (-gil)

Şimdiye kadar emir eki olarak bilinen (-GII) eki, aslında emir fiiline gelen bir te'kid ekidir.¹

bil-gil

بيلگ

5a.4

İstek Kipi

1. Birinci Şhs. Teklik (-eyim)

id-eyim

ايدءءيم

46a.3

2. Birinci Şhs. Çokluk (-AlUm,-evüz)

bil-elüm

بلءءلءم

25a.8

bil-evüz

بلءءءوءز

5b.5

id-evüz

ايدءءوءز

40b.9

3. İkinci Şhs. Teklik (-AsIn)

dut-asın

ءوءءءءءءء

19a.11

id-esin

ايدءءءءءء

19a.11

4. İkinci Şhs. Çokluk : 'Acâibü'l-Mahlûkât'ta

bu fiil çekimi yoktur.

5. Üçüncü Şhs. Teklik (-A)

geç-e

كءءءء

13b.12

kır-a

كءءءءء

38b.2

6. Üçüncü Şhs. Çokluk (-AlAr)

çek-eler

كءءءءءءء

25b.2

yak-alar

ءءءءءءءء

25b.1

1 Sertkaya, O.F., Türk Dil Kurumu Uluslararası 1. Kongresi, Bildirileri, Eylül 1988.

Şart Kipi

Metnimizde, üçüncü şahıs teklik ve çokluk dışında, şart kipinin fiil çekimleri bulunmamaktadır.

1. Üçüncü Şhs. Teklik (-sA)

di-se ديسه 28a.9

ışır-sa ايصيرسه 38b.2

2. Üçüncü Şhs. Çokluk (-sAlAr)

iç-ür-seler ايجورسلر 52b.2

ço-salar قوسلر 33a.10

Gereklilik Kipi

'Acâibü'l-Mahlûkât'ta, (-mAlI) fiil çekimi yoktur. Ancak, ikinci ve üçüncü şahıs teklik (-mek gereksin, -mAk gerek) şekilleri görülmektedir.

1. İkinci Şhs. Teklik (-mek gereksin)

bil-mek gereksin ابلأكرهتس 20a.12

2. Üçüncü Şhs. Teklik (-mAk gerek)

al-mak gerek-dür االف كركور 21b.9

bil-mek gerek-dür ابلأ كركور 2b.7

Ek-Fiil (Cevher Fiili)

a. +dUr Bildirme (coupla) Eki ile

di-mek+dür ديسكور 18a.10

ol+dür اولور 9a.13

Ve üçüncü şahsın olumsuzu "degül", +dUr bildirme

ekinin genişletilmesi suretiyle, ek-fiil yapılmaktadır.

degüldür

دگلد 2a.7

b. er- > i- ek-fiilinin hikâyesi ile

di-r+ler+idi

ديز لريدي 20b.4

c. ise i- ek-fiilinin şartı ile

gel-ür+ise

كلوريسه 19a.11

ç. iken i- ek-fiili

ol-mış+iken

اولمشك 44b.13

BİRLEŞİK FİİLLER

'Acâibü'l-Mahlûkât'ta birleşik fiiller, bir isim ve bir yardımcı fiilin birleşimi ile tasvirî fiillerden oluşmaktadır.

a. Bir İsim ve Bir Yardımcı Fiilin

Birleşimi İle

İsim, sıfat, zamir gibi isim kökenli Türkçe kelimelerin bir eylem haline gelebilmesi için, i- ek-fiilinden yararlanılır. Bu ek-fiillerinin birer çekimli fiil gibi kullanıldığını "Ek-Fiil (Cevher Fiili)" kısmında görmüştük. Bu sebeple, burada yeniden i- ek-fiili üzerinde durmayacağız.

Metnimizde, Türkçe kökenli bir isim ve bir yardımcı fiilin birleşiminden olan birleşik fiiller, i- ek-fiilinin dışında, özel bir anlam taşıyan birer deyim niteliğindedir.

<u>acık-</u>	آچقسه (karnı <u>acık</u> sa,63a.7)
<u>diğ-</u>	ديگه (kanı <u>diğ</u> e,59b.7)
<u>dut-</u>	دوتسه (ısıtması <u>dut</u> sa,57b.6)
<u>ol-</u>	اولسا (koca <u>ol</u> sa,63a.1)

Asıl birleşik fiil kuruluşuna giren yardımcı fiiller, Arapça ve Farsçadan geçmiş isim veya isim soylu kelimelerin fiilleştirilmesinde kullanılan yardımcı fiillerdir. Metnimizde, pek çok örneği vardır. Başlıcaları şöyledir :

<u>dur-</u>	دورمق ('ibâdete <u>dur</u> mak,50b.12)
<u>dut-</u>	دوتوچيدور (kin <u>dut</u> ucıdur,66a.13)
<u>eyle-</u>	اينلسله (sünnet <u>eyle</u> seler,52a.13-52b.1)
<u>gel-</u>	گلسه (beyâzlık <u>gel</u> se,52b.8)
<u>gör-</u>	گورسه (hâyz <u>gör</u> se,51b.78)
<u>it-</u>	ايدز (hareket <u>it</u> er,49a.10)
<u>kal-</u>	عاجز قالور ('aciz <u>kal</u> ur,61a.5)
<u>kıl-</u>	عاجز کيلمسدور ('aciz <u>kıl</u> mısdur,62a.8)
<u>ko-</u>	قومندور (emânet <u>ko</u> mısdur,51a.11)
<u>ol-</u>	اولوب (cem' <u>ol</u> up,48b.12)
<u>vir-</u>	ويروب (nefes <u>vir</u> üp,50b.8)

b. Tasvirî Fiiller

Bir zarf-fiil (gerundium) niteliğindeki esas fiil ile, oluş ve kılışı ifade eden tasvir edici bir yardımcı fiilin birleşmesinden olan birleşik fiillere "Tasvirî Fiiller" denir. 'Acâibü'l-Mahlûkât'ta, pek çok tasvirî fiille rastlanır. Başlıcaları şunlardır :

- <u>üp dur-</u>	گەل-ۈپ دۇر-ۇر (gel- <u>üp dur</u> -ur+lar,60a.6)
- <u>a getür-</u>	آله گتۈر-ەلەر (al- <u>a getür</u> -eler,41b.7)
- <u>A ko-</u>	آما قو-سۇلار (aş- <u>a ko</u> -salar,31b.8)
	گۈم-ە قو-سۇلار (göm- <u>e ko</u> -salar,64b.6)
- <u>acak ol-</u>	اولجاق اولۇرسا (ol- <u>acak ol</u> -ur+sa,48b.8)
- <u>ar ol-</u>	باغىر اولسا (agir baş- <u>ar ol</u> -sa,55a.9)
- <u>egen ol-</u>	گۈرەگى اولسا (gör- <u>egen ol</u> -a,58a.2)
- <u>maz ol-</u>	دۇت-ماز اولسا (dut- <u>maz ol</u> -a,52a.7)
- <u>miş ol-</u>	گىتىشىنى اولسا (git- <u>miş ol</u> -sa,56a.9)
- <u>r ol-</u>	اغرىز اولسا (agrı- <u>r ol</u> -sa,57a.12)
- <u>(y)ı vir-</u>	آلى يىزدىلەر (al- <u>ı vir</u> -diler,20b.13)
	قو-يىر-ۈر (ko- <u>yı vir</u> -ür,41a.10)

İSİM-FİİLLER

(Participe)

Fiillerin zamana bağlı sıfat ve isim şekilleri olan isim-fiillerin,metnimizde görülen başlıca ekleri şöyledir:

- <u>ecek</u>	گىدە-جەك (gid- <u>ecek</u> gicede,46a.8)
- <u>An</u>	بۇل-ان (bul- <u>an</u> kişi,25a.12)
	گىر-ەن (gir- <u>en</u> gemiler,23b.8)
- <u>dük</u>	گىت-دۈك-لەر-ي (git- <u>dük</u> -ler-i vakt,
17b.11)	
- <u>IcI</u>	ايدى-ئىچى (id- <u>ici</u> kişileridi,16b.8)
	يىرت-ئىچى (yirt- <u>ıcı</u> cānavarlar,7b.8)
- <u>mİş</u>	اىچ-مىش (iç- <u>miş</u> ādeme,57a.11)
	قۇرۇ-مىش (qurı- <u>mış</u> kıgın,57b.2)
- <u>r</u>	اۇچ-ار (uç- <u>ar</u> kuş,75a.12)

ZARF-FİİLLER

(ferundium)

Bir kişiye ve zamana bağlanmayan fiillerin, bir yandan zarf bir yandan da fiil gibi iş gören türevlerine zarf-fiil denir. Metnimizdeki başlıca zarf-fiil ekleri şunlardır

-A	آما	(aş-a koşalar, 51b.13)
	كؤم	(göm-e koşalar, 64b.6)
-(y)erek	بيیه راک	(yi-yerek geçse, 27b.4)
-(I)cAk	چقیچق	(yumurtadan çık-ıcağ anasını kara yirde kor, 69a.4)
	ایر یچاک	('ibādet id-icek geçez ol-sunçun, 50b.9)
-Inca	آردنجه	(ard-ince çıkar, 61a.3)
	اوکنجه	(öñ-ince gider, 8a.11)
-mAd(A/I)n	چفتلشفت	(çiftleş-medēn doğurur, 73b.8)
	بیلد	(bil-medin içürseler, 40a.6)
-sUn(I)cUn:-mAsI için	غدرالسؤنچؤن	(sünükler andan gıdalan-suncu 47a.5)
	کلسؤنچؤن	(berāber yaratdı ta kim yumanca berāber gel-sünicün, 50a.12-13)
-(U)p	ایدؤب	(id-üp yirler, 22a.12)
	اورؤب	(ur-up aldı, 17b.11-12)
-(y)U	دیؤ	(rebī'ü'l-ābir di-yü bu aydan 17a.12)

TÜRETME EKLERİ

A. İsimden İsim, Sıfat ve Zarf Türeten Ekler

1. +lık :

büyük+lüg+i	بُؤْيُكْلُوكِي	11b.10
kalın+lıg+ı	قَالْبَلِي	6b.10
ulu+luğ+ın+a	اُولُو لُوغْنَه	2b.11
yüce+lig+in+e	يُجَه لِكِينَه	2b.11

2. +cı :

kuyum+cı	قُوْجِي	31a.11
yalan+cı	يَلَانِي	45b.13

3. +daş :

karın+daş+lar	قَرْنُو اَشْدَر	2b.5
---------------	-----------------	------

4. +cuk :

oğ(u)l+an+cuk+lar+uñ	اَوْغُلَانُجُوكْلَرُك	33a.10
parça+cuk	پَارچَه چُوك	33a.11

5. +cigez:

kelb+cigez+ler+i	كَلْب چِكْرَلِي	20a.2
------------------	-----------------	-------

6. +cuğaz:

kurt+cuğaz+lar	قُور تُجُوغَزَلَر	29b.5
----------------	-------------------	-------

7. +lı :

ad+lu	اَدْلُو	15b.10
dür+lü	دُرْلُو	20b.4

köşe+li

كۆشەلىپ

28a.6

tuz+lı

تۇزلىپ

32b.9

8. +süz :

direk+süz

دېرەكسۈز

3a.2

kuyruk+suz

قۇيرۇقسۇز

22b.9

9. +ca :

koyu+ca

قۇيۇجە

36b.10

türk+ce

تۈركچە

36a.4

10. +cak :

ısı+cak

ئىسپاق

46a.5

11. +cılayın:

an+cılayın

انچىلىق

28b.11

12. +ı/un :

kış+ın

قىشتىن

27b.11

uz+un+lug+ı

ئۇزۇنلۇقى

25a.7

13. +ıraq :

uz+un+ıraq

ئۇزۇنراق

54a.11

14. +arı :

dış+arı

دېشئارىپ

35b.6

yuk+arı

يۇقئارىپ

37b.3

15. +ra :
dağ+ra داشدا 72b.11

16. +(U)ncI :
altı+ncı ألتنجي 6a.5
dörd+üncü دوردنجي 3a.8
on+uncı اونجيجي 17a.6
yedi+nci ييجيجي 2b.2

17. +düz :
gün+düz گوندوز 3a.10

18. +cıl :
tavşan+cıl طوشانچیل 76b.2

B. Fiilden İsim, Sıfat ve Zarf Türeten Ekler

a. İsim Ekleri

1. -mAk :
bil-mek بیلماک 2a.6
ol-mağ+ıla اولماچیل 3a.4

2. -gu :
çal-gu چالغۇ 61b.13

3. -ak :
dur-ağ+1 دوراچي 9a.5

4. -Uk :

art-uk

آرتۇق 21a.6

del-ük

دەلۈك 3b.8

5. -U :

öl-ü+si

اولۇسى 25a.12

tol-u

تولۇ 50b.2

6. -in :

ek-in+i

اكيني 17b.9

7. -mur :

yağ-mur+lar+ıla

يغۇرلارغا 5b.9

8. -GAn :

çağır-ğan

چاغرىغان 33a.2

ditre-gen

دېترەگەن 35a.11

9. -me :

sür-me

سوزمە 16b.3

b. Sıfat Ekleri

1. -dUk :

vaqt, 17b.11)

گېتىدۈكلەرگە (git-dük+ler+i
ۋاقت

36a.9)

يېرىدۇ (aşır-duğ+ı yirün,
يېرىدۇ

2. -mİş :

كۆرۈشكۈرۈش

(gör-miş 'avrat,

51b.9)

ھەر ئىشلانمىش يۇرتتا

(harş+l-an-miş yu-

murta,36a.1)

3. -(e)r :

گۈلۈر يۈزلۈ

(gül-er yüzlü,44b.10)

ئۇيۇر كۆرۈشكۈرۈش

(uyu-r 'avratuñ,

25b.13)

4. -An :

گىرەن گىمىلەر

(gir-en gemiler,23b.8)

ئۇچان كىدەر

(uç-an kediler,22a.8)

5. -IcI :

كىسىچىلەر

(kes-ici+ler+e,9b.9)

يىرتىچى جانىۋارلار

(yirt-ıcı cānavarlar,

7b.8)

6. -ecek :

گىدەك گىدە

(gid-ecek gicede,

46a.8)

c. Zarf Ekleri

1. -A :

الە كۆتۈرەلەر

(al-a getüreler,

41b.7)

گۆم-ه قوسالار (göm-e qosalar, 59a.5)

2. -(y)Up :

فتح ايدوب (feth id-üp, 2b.1)
ايميليري اوتتوب (ümmileri okı-yup,
1b.10)

3. -mAd(A/I)n :

چغتالشمرات (çift-1-eş-meden doğu-
rur, 73b.8)

ييره دؤكدين (yire dök-medin, 52a.8)
تؤكۈرۈك بيلادين (tükürük ile yu-madin,
25b.8)

4. -IcAk :

عبادت ايدچك ('ibādet id-icek, 50b.9)
بۆيله اولچاق (böyle ol-ıcaq, 11a.6)

5. -Inca :

كلنج (el avucına gel-ince,
50a.3)

وارنج (ta ferşe var-ınca,
1b.8)

6. -(y)erek :

بييه راک (etmek yi-yerek geçse,
27b.4)

C. İsimden Fiil Türetme Ekleri

1. +lA- :

bağ+la-dı bağلاي 48b.10

ter+le-se ترلاسه 52b.10

2. +A- :

göz+e-dür+ler+idi كوزدورلریدی 16b.9

kan+a-yan قانابهون 57b.8

3. +Ar- :

ağ+ar-a افقاره 64a.13

gög+er+cin+lik گوزگوزچنلك 67b.6

4. +(I)r-:

aşsu+r-dı ائشسوردی 65b.1

öksü+r-ük-li اؤكسوزكلی 56a.3

5. +ık- :

ac+ık-sa آچشسه 63a.7

6. +ük- :

göz+ük-mez+ler گوزؤكمزلهر 53b.1

Ç. Fiilden Fiil Türetme Ekleri

1. -mA- :

bil-me-düg+içün بیلدؤکیچون 2b.9

- buyur-ma-yalar بئۇرۇمىلار 2a.5
2. -(I)n- :
- bul-in-ur بۇلۇنۇر 24b.4
- döşe-n-miş+dür دۆشەنمىشيدۇر 4a.3
- id-in-di ايدىدى 17a.6
3. -(I)s- :
- bul-uş-dı بۇلۇشدى 15b.1
- gül-üş-diler گۈلۈشدىلەر 19b.5
- ir-iş-dür-en ايرىشيدۇرەن 11b.8
- kar-ış-urlar قارىشىۇرلار 28a.11-12
- söyle-ş-diler سۆيلىشىدىلەر 20b.8
4. -(I)t- :
- aķ-ıt-dılar آقتىدىلەر 24a.7
- biyü-t-düg+in+e بىيۇتدۈگىنە 4b.2
5. -Ur- :
- bit-ür-ür بتۈرۈر 4a.1
- uç-ur-urlar اۇچۇرلار 22a.2
6. -ar- :
- çık-ar-ur چىقار 3b.13
7. -dUr- :
- in-dür-me-ye ايندۇرما 11a.5

yağ-dur-urlar ياغ دۇرۇرلار 3b.5

8. -۱/۱۱-:

dök-ül-düg+i دۆكۈل دۈگەي 3b.1

dut-۱۱-ur دۇت ۱۱-ۇر 3a.13

M E T I N

1b.

kitāb-ı 'acāyibü'l-maḥlūkāt

risāle-i aḥmed-i bīcān

bismi'llahi'r-rahmani'r-rahim

- (1) الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
(2) عَلَى أَنْعَدَ الْخَلْقِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَتَمِّينَ
(3) بِحَمْدِ الْعَالِيَا وَخَادِمِ الْغُقَرَاءِ gelibolıdan (4) aḥ-
med-i bīcān ibn-i yazıcı raḍıya'llahu 'anhumā aydı(5) se-
beb-i taḥrīr-i kitāb oldur ki muṭāli'ayı maṣnū'āt(6) ider-
ken gönüme bu düşdi ki 'ālemün ba'zī 'acāyiblerini(7) bir
yire cem' idem ḥuṣūṣa kim iskender zamānında(8) cihān ḥa-
kīmleri cem' olup 'arşdan ta ferşe varınca(9) ne deñlü ğa-
rāyib 'ālem varısa beyān itmişleridi āmmā(10) bu kitāb
'arabça olinca bizüm vilāyetimiz ümmileri okıyup(11) fā'ī-
de idemezler diyü sa'y ve ihtimām eyledüm şeyḫ sultānu'l-

2a.

- (1) meṣāyih kūtbu'l-muḥakkiḳinü'l-ḥācī bayrāmuḥ 'alī him-
metinde(2) bu kitābı bir yire cem' itdüm ümīdüm vardır ki
bu kitābı(3) okıyan karındaşlar bu kitābuñ muṣannifi aḥ-
med-i bīcāna ve muḥarriri(4) şeyḫ-zāde muḥammed ḥarpurdī
rūḥlarıçun fātiḥa okıyup(5) ḥayr du'ādan ferāmūş buyurma-
yalar inşā'allahu te'ālā(6) āmmā bilmek gerekdür ki mücer-
red 'āleme göz ile nazar eylemek(7) kemāl-i ma'rifet de-
ğüldür zīrā ḥayvanlar daḥı göz ile nazar(8) itmekde insā-
nıla berāberdür belki murād-ı maḥṣūṣāta(9) itmekden fikr

itmekdür bedürüsti bu 'ilm-i haqâyıkı(10)bilmek lezzât-ı
dünyeviyye ve temettu'ât-ı uhreviyyedür(11)ve bunlardan
bir şey' hâşıl idemez illâ şol kimseler(12)ider ki ma'-
kûlâtda haberdâr ola ve bu kitâbı gelibolıda(13)ahmed-i
bîcân şol zamânda taşnîf eylemiş ki gâzî

2b.

(1)fâtih sultân muhammed islâmbolı feth idüp zabt eyle-
di(2)târîh sekiz yüz elli yedinci yılında idi ba'dehu
bu kitâbı(3)tahrîr iden şeyh-zâde muhammed islâmbolde
mora fethi(4)'asker-i islâma müyesser oldukdan sonra
biç yüz yigirmi(5)sekiz rebi'ül-ulâsında tahrîr eyledi
ve okıyan karındaşlar(6)dan hayr du'â ricâsıçun gendi
ismini beyân eyledi(7)ve dahı bilmek gerekdür ki 'acâ-
yib didükleri nedür 'aceb diyü(8)ehl-i hikmet bir hay-
rete dirler ki insâne 'arız (9)olur bir nesnenün sebeb-
in bilmedügiçün veyâkûd ol(10)nesnenün te'sîrinün key-
fiyyetin bilmedügiçündür imdi evvel(11)işbu 'âlemün ulu-
luğına ve yüceligine nazâr eyle(12)ve dahı gökler ki dö-
ner hareketlerinün ihtilâfına nazâr eyle(13)beyânü'l-
devrü'l-eflâk

3a.

(1)kimi degirmen gibi döner kimi hamâ'il gibi döner ve
kimi dölâb(2)gibi döner ve felegün direksüz durduğına
nazâr eyle(3)ve dahı yılduzlara nazâr eyle kim her bi-

rinün mağrıkları ve mağr(4)ibleri nice muhtelifdür ev-
kāt-ı 'ālem-i muhtelif olmağıla(5)menāzil mertebede bī-
hasebü'l-mikdārınca seyr iderler(6)ve göklerin şüreti-
ne nazār eyle kim kimi kızıl ve kimi aq(7)ve kimi al-
tun ve kimi gümüş ve kimi yāqūt ve kimi inci şüretinde
(8)ve şemsün dördünci kāt gökde seyrine nazār eyle ki
(9)bir yılda yigirmi sekiz bürücātı seyr idüp yine(10)
seyrine gelür ve gece ve gündüz nice muhtelif olur(11)
ve kamere nazār eyle kim nürünü şemsden nice kesb(12)
ider ve gece şemsün yirine nāyib olur ve nice(13)bedr
ve nice hilāl olur ve dağā şems ve kamer nice dutılır

3b.

(1)ve yine nice açılır ve göklerden yıldızlar dökildü-
gi(2)ve ra'd ve berq olduğu ve taş yağduğu ve yağmur
(3)ve kar yağduğu ve muhalif rüzigārlar olduğu ve bu-
luğlar(4)havā yüzinde şuyı nice götürür eczā-yı 'āleme
hikmet(5)üzerine nice yağdururlar ve rüzigār öñince ni-
ce(6)semā' ururlar ve buluğlardan katreler yiryüzine
(7)nice muttasıl olup yağduğına nazār eyle eger katre-
ler(8)cem' olup aqsa idi yiryüzini delük delük idüp(9)
ekini harāb iderdi ve eger ufağ çiy olup yağsa idi(10)
hayvānlar helāk olurdı pōstına sinüp akmazdı(11)ve rü-
zigārlara nazār eyle ki kimisi buluğları sürer(12)ve
kimisi dağıdur ve kimisi yine cem' eyler ve kimisi(13)
şıkar şuyın çıkarur ve kimisi ağaçlar yaprağın açar

4a.

(1)ve kimisi yimişler bitürür ve kimi yaprakların döker her birisi(2)bir dürli rüzigārdur otuz iki dürli rüzigārdur(3)ve cāhı yirlere nazār eyle kim nice döşenmişdür ta halka(4)döşek olsunıçün ve yir üstüne mahmel kıldı diriler için(5)ve yir altına mahmel kıldı ölümler için ve yiri(6)tağlarla bağladı sākin olsunçün ve tağlar başında(7)hazīneler gibi şular yaratdı tağlar dibinden çıkup(8)aşar otlar bitmekiçün ve hayvānlar yiyüp içüp helāk(9)olmayalar ve denizlere nazār eyle kim her birisi baħr-ı muhīt(10)'indinde birer kōrfez gibidür ve yir baħr-ı muhīt(11)nisbet(11)bir güççük cezāre gibidür ve yiryüzinde her ne ki mev(12)cūdāt varısa anuñ mişli deryāda vardur belki (13)cāhı ziyādedür ve şu içinde şadefe ve şadef içinde

4b.

(1)ve inciye nazār eyle ve şu içinde mercān ve 'anber (2)biyütdüğine nazār eyle ve ma'denlere nazār eyle ki kimi erir (3)altun ve gümüş ve bakır ve tuç ve kalay ve kuruşun(4)ve tāmur ve neft ve kibrīt ve katrān gibi ve kimi erimez(5)feyrüzeç gibi ve envā'-ı nebāta ve eşnāf-ı fevākihe ve ihtilāf-ı(6)eşkāle ve elvāna ve ta'ūma ve rāyihālara nazār eyle(7)ve bir çekürdekden bir ağaç biter ve bir ağaçdan niçe yaprak(8)biter ve bir yaprakdan niçe yimiş ve her yimişden nice dürli(9)menfa'at

zāhir olur anlara nazar eyle ve daḡı ḡayvānlara(10)nazar eyle ki kimi uçar ve kimi yürür ve kimi bir ayaklu ve kimi iki(11)ayaklu ve kimi dört ayaklu ve kimi altı ayaklu ve kimi sekiz(12)ayaklu ve kimi kırk ayaklu ve kimi yüz ayaklu ve bu kitābı gendüm(13)faşillarin şaydum cemāen yekūn yüz on faşl olmaşdur

5a.

(1)hazā faşl-ı evvel eyyāmı bildürür imdi eyyām altıdur(2) zīrā ḡaḡ te'ālā buyurur ki قَوَّ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ
(3) (x) السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ pes seba'(4)semevāt merātib-i maşnū'ētdur şöyle bilgil ki ḡaḡ (5)te'ālā bir günde māddeyi 'arżı yaratdı ve bir günde(6)cemī' yiryüzün şüretin yaratdı ve bir günde günlerün(7)māddesin yaratdı ve bir günde cemī' göklerin şüretin yaratdı(8) ve iki günde daḡı cemī' taḡları ve yılduzları yaratdı ve nüfüsü(9)yaratdı ve yirde niçe maḡlūḡāt vardur ki anları (10)ḡaḡ te'ālā odıla yilden yaratdı ve bir niçesin(11) şu ile topraḡdan yaratdı evvel maḡlūḡ-ı cemādāt(12)yaradıldı andan şonra ma'ēdin yaradıldı ve andan şonra(13) nebātāt ve andan şonra ḡayvānāt ve andan şonra insān

5b.

(1)yaradıldı 2.faşl bilmek gerek ki mevcūdāt-ı ḡāriciyye (2)ikiye münḡasımdur biri budur ki āşlā bizler(3)anun

(x).Hud 11/7,Hadid 57/4 (Ayette Allah lafzı fazladır.)

haqı̄kātini ve şūretini bilmeyüz 'arş gibi ve kürsî(4)gi-
bi ve melek ve cimî ve insân gibi bunların haqı̄kātini
âşlâ(5)bilmezüz ve biri budur ki fî'l-cümle bilevüz ve
anı kim(6)görmegile bilürüz gökleri ve yıldızlarıyla ve
devr itdügiyle(7)ve yirleri bilürüz tağlarıyla ve buhā-
rıyla ve ma'ādiniyle ve(8)nebātıyla ve hayvānıla ve dağı
yirile gök arasındagını(9)bilürüz bulutlarıyla ve yağmur-
larıyla ve karlarıyla ve ra'd (10)ve berķ ve şavā'ik ve
'avāşifıla imdi iş bunlar ecnās-ı(11)müşāhidātdur bun-
lardan hīç birisi hikmetsüz hareket(12)eylemez 3.faşl
hükemā işbuğa vardılar ki felek(13)cism-i basītdür kūzi
şekldür müstemildür

6a.

(1)vasaṭı mütehharikdür ol vasaṭ üzerine felek ne hafīf-
dür ve ne(2)şakildür ne hārdur ve ne bāriiddür ve ne raṭb-
dür ve ne yābisdür(3)evvelki gök yaşıl zeberceddendür
ikinci gök saru yāķūtdandür(4)üçünci gök kıızıl yāķūtdan-
dür dördüncü ak gümüşdendür beşinci(5)kıızıl altundandür
altıncı ak incüddendür yedinci ak nürdandür (6)cemī'īsi
kūzi şekldür muḥītdür ba'zīsı ba'zīsını hattā cemī' kū-
zi zāhiddür(7)ednāsı kim ānāşıra yāķındur felek-i kamer-
dür andan yukarı felek-i(8)'uṭāriddür andan yukarı felek-
i zühredür andan yukarı felek-i(9)ğemsdür andan yukarı
felek-i merrihdür andan yukarı felek-i(10)zuhaldür an-
dan yukarı felek-i gevābitdür andan yukarı felek-i(11)
a'zamdür her felegün mekânı vardur anda mütehharikdür

andan ğayrı(12)mekāna intikāl eylemez ve hareketi esra'-ı
harekāt'dur 'ilm-i hendesede(13)şöyle şābit oldı kim bir
yügrük at ayağın kaldırıp yine yire

6b.

(1)başıncaya dek 'arş üçüz biñ mīl miqdārı seyr ider ve
'arşuñ(2)hareketi maşriq'dan mağribedür ve günde yitmiş
biñ dürli renk(3)olur ve felek-i şevābit ve eflāk-i sey-
yārāt mağribden maşriq'dur(4)ve bu üçüz felek müstemildür
vasatı ve merkezi merkez-i 'ālemdür ve felek(5)vardur ki
müstemildür vasatı ammā merkezi merkez-i 'ālem degüldür
ve felek(6)vardur ki müstemil degüldür vasatı eflāk-ı
tedāvīr gibi ve felek(7)vardur ki anuñ bir yılduzu var-
dur ancak ve felek vardur ki(8)āşlā anuñ yılduzını bil-
mezüz felek-i şevābit gibi ve felek vardur ki(9)āşlā a-
nuñ yılduzu yokdur 'arş gibi anı felek-i atlas dāhı(10)
dirler 4.faşl hükemā şöyle ittifāk itdiler ki kamerüñ
kalınlığı(11)yüz on sekiz biñ dāhı altmış altı mīldür
'ilm-i hendesede (12)şöyledür ve kamerüñ istifādesi şems-
dendür ve kamer menşübdür(13)'avāmı'n-nāsa ve kēzıblere
ve ğammāzlara ve hasūdlara ve her bürce

7a.

(1)iki gece ve sülüs-i leyl miqdārı turur felegi kaç'
ider(2)bir ayda ve kamerüñ cirmi yirüñ otuz üçüz cüz'in-
den bir cüz'dür(3)ve devri dört yüz elli iki mīldür ve
kuñrı dört(4)yüz kırk mīldür ve cirm-i keşīfi muzlimdür

kaḫābīldür žiyāya(5)iki yüzlü bir gözgüye beñzer bir yüzi
şemse muḫābīldür(6)bir yüzi yire muḫābīldür kaçan şemse
muḫārin olsa nūra(7)eksilür vaḫta ki muḫābil olmaya ka-
merüñ nūra ziyāde olur(8)pes bedr ve hilāl işbu 'ibāreti-
ledür ve dutulmasınınuñ(9)sebebi oldur ki şemsile kamer
arasına ārzun ḫıllı vāḫi'(10)olur öyle olsa kamerine se-
vād āşlına rücū' ider(11)zīrā şems a'zandur ārzdān öyle
olsa ḫıll-ı ārz maḫrūḫ-ı (12)eşkel olur anuñiçün kim ḫu-
ḫūḫ-ı şu'ā'iyye ki ḫāricdür cirm-i (13)şemsden mütevāzī
olmaz kaçan muttaşıl olsa muḫīḫ-i ārza

7b.

(1)cihet-i uḫrā olur şekl-i ārz maḫrūḫu'ş-şekl olur ka-
çan kim(2)kamerüñ ārzı olmadıysa feleki'l-burūcdān ec-
rim-i maḫrūḫa kamerüñ(3)küllisi dutılır kaçan kamerüñ
ārzı müsāvī olsa ḫuḫr-ı (4)şemse ve ḫuḫr-ı ārza ol vaḫt-
de ba'zīsı dutılır ve kamer sa'd-ı āşferdür(5)ve kamerüñ
nūra ziyāde olurken ḫayvānuñ eti ve derisi(6)ḫavī olur
ve ḫuşlarınuñ yumurtaşası aḫ olur ve insā(7)nuñ oturması ve
uyuması çok olur ve balıḫ(8)semüz olur ve yırtıcı cāna-
varlar şikāra çok iderler(9)ve ağaḫlarınuñ yimişi çok olur
ve ekini eyü olur(10)ve ay eşkisinde bunlarınuñ 'aḫsī olur
5. faşl gökde ufaḫ(11)yılduzlar vardur kim aḫa ba'zī yir-
lerde ka'be yolu dırlar(12)ve ba'zī yirde şaman uğrısı
dırlar ve fārisī lisānınca(13)keḫkeşān dır ve 'arab li-
sānınca ümmi'n-nücūm dır bu yire

8a.

(1)cen' olmaşlardur ba'zīsı ba'zīsını örter kēennehu bu-

luṭ(2)gibi olur 6.faṣl 'uṭārid mūmtezicdür ya'nī sa'diye
(3)sa'ddür ve neḥsiyle neḥsdür seyri maḡribden(4)maḡriḳa-
dür bir yılda devr ider varur ve feleginüñ kalınlığı(5)
üç yüz biñ ve seksen sekiz mīldür ve cirmi ārzdan(6)yi-
girmi iki cüz'inden bir cüz'idir dört yüz yigirmi mīlden
(7)ve ḳuṭrı iki yüz yitmiş biş mīldür ve her bürce da yigir-
mi(8)yidi güne yakın durur bu 'uṭārid vezīrlere ve dīvān
(9)ehline ve yazıcılara ve kātiblere ve mu'allimlere ve
bāzirmānlara(10)menşūbdür 7.faṣl zühre sa'd-ı āşferdür
seyrde(11)'uṭārid gibi seyr ider āmmā bu kadar vardur ki
ḳāhı(12)sūr'atine seyr ider güneşüñ öñince gider kāh şü-
hūdıla(13)seyr ider şemsüñ ardınca gider ve feleginüñ ka-
(14)lınlığı üç yüz yidi yüz toḳsan biş mīldür

8b.

(1)bu zühre ḳādimlere ve ḳatunlara ve ḳalıcılara ve ehl-i
hevāya(2)menşūbdür ve cirmi ārz cirminden otuz dört bölü-
ginde(3)bir bölügidür ve ḳuṭrı dört yüz toḳsan dört mīl-
dür(4)ve her bürce da yigirmi toḳuz gün durur ve her kim
melūl olsa(5)zühreye nazar eylese melāleti def' olur
8.faṣl şems(6)sa'd-ı ekberdür felek-i şemsüñ devri bir
yılda üç yüz(7)altmış gün ve rub' gündür ki dört mīl ge-
şer bişinci yılda(8)üç yüz altmış altı gün devr ider ve
seyri maḡriḳdan(9)maḡribedür ve feleginüñ kalınlığı üç
yüz elli beş biñ ve(10)yitmiş dört mīldür a'ḳam kevkebdür
cirm yönünden(11)keşīrū'l-enver kevkebdür şanava yönünden
ya'nī pāyesi(12)yönünden bu şemsüñ eflākde mişāli pādişāh
gibidür(13)ve cemī' yıldızlar leşker gibidür ve ḳamer ve-

zîr gibidür ve 'uṭārid

9a.

(1)kātib gibidür ve zühre ḥuddā'ī gibidür ve merrīḥ şā-
hibü'l(2)ceyş gibidür ve müsterī kâdı gibidür ve zuḥal
şāhibü (3)ḥazā'īn gibidür ve cümle eflāk eḳālīm gibidür
ve burūcāt(4)şehirler gibidür ve derecāt köyler gibidür
ve daḳāik(5)maḥalleler gibidür ve şevānī menzil gibidür
ve durağı(6)gökde olduğu anuñçündür kim cemī' 'ālem ni-
zām bulsun(7)içün ve fā'idesi 'ām olsuniçün eger dördün-
ci(8)gökden yukarı olaydı 'ālem şavukdan helāk(9)oluradı
eger dördünciden aşağı olsa idi(10)'ālem ıssıdan helāk
oluradı ve şemsün cirmi yüz(11)altmış altı yircedür ve
rub' ve şümün dahı kuṭrı (12)kırk bir biñ tokuz yüz tok-
san sekiz mīldür ve (13)ütulmasınınuñ sebebi oldur kim ka-
mer hā'īl olur şemsün

9b.

(1)şemsün nūrıyla bizüm aramızda kamer hā'īl olur zīrā
(2)kamer kara top gibidür māverāsını kaplar kaçan(3)mu-
kārın olsa zeneble re'is arasına anuñçün(4)şems ütülür
9. faşl merrīḥ neḥs-i āşferdür(5)ve tabī'atı kerem ḥuşdur
on iki burcı bir yıl ve on ay(6)ve yigirmi iki günde devr
ider yine yirine gelür ve(7)kalınlığı üç yüz biñ ve yet-
miş altı biñ tokuz yüz tokşan (8)sekiz mīldür ve gendü
bişinci kat gökde olur ve cellād-(9)lara ve yol kesici-
lere ve fāsidlere ki fesād işleyenlere (10)menşübdür ve
cirmi birbuçuk yir kadardur ve kuṭrı yüz (11)biñ sekiz
yüz otuz biş mīldür ve her burcda (12)kırk gün durur

10. faşl müşterî sa'd-ı ekberdür (13) tabî'ati germ-i nerm-
dür cemî'î bürücâtı bir yıl ve on ay ve

10a.

(1)ve on biş günde seyr ider ve kalınlığı yigirmi biş(2)
ve üç yüz otuz iki biş dört yüz otuz iki (3)mıldür ve bu
yılduz selâfînlere ve vüzerāya ve ümerāya (4)menşübdur ve
cirmi seksen dört yir kaçardur (5)ve kuṭrı dört kez yir
kaçardur ve bir günde biş yüz (6)daḳāyık seyr ider 11.
faşl zuḫal neḫs-i ekberdür ve (7)serd ḫuşekdür ve yigir-
mi tokuz yıl ve beş ay ve altı (8)günde bürücâtı seyr i-
der ve kalınlığı yigirmi biş kez yüz (9)biş ve altı yüz
otuz altı biş ve altı yüz altı mıldür (10)türklere ve
'avāmlara menşübdur ve cirmi seksen bir (11)yir kaçardur
ve kuṭrı kırk yir kaçardur ve sülüsündur (12)ve eger şer-
salar ki gökleri ve yıldımları ve yarımları nice (13)ölçer-
siz mîliyle cevāb virürüz ki 'ilm-i hendesede

10.b

(1)ḫücec-i kâṭ'îyle söyle işbāt olunmuşdur فَإِنَّ رَكْلَ
(2) عَمَلِ رَجَالٍ 12. faşl semevâtde sâkin olanlara
(3)bildürür feriştehlerdür feriştehler cevher-i basîṭdür
(4)zū-ḫeyâtdur ve zū-nuṭuḳdur muḳaddesdür zulümât-ı (5)
shevâtîden ve küdürât-ı nefsanîden ve maḫlûḳdur (6)şuv-
ver-i muḫtelife üzerine işlâḫ-ı maşnū'âtıḫun maḫlûḳ-(7)
lardur eger sū'āl iderlerse ki kaçā ki eflākde feriş-

te'ālā (8)varduğı neden ma'lūmdur cevāb virürler ki haq
te'ālā- (9)nuñ hiqmetine nice lāyıkdur ki eflāk-i nūrā-
niye hāl-ı maḥlūqdan (10)hāli ide hālbūkī kaşrı biḥāri
hali qomadı ecnās-ı (11)ḥayvāndan ve cev̄v-i hevāyı hāli
qomadı envā'-ı t̄uyūrdan ve (12)kuru beriteye hāli qomadı
ve qatı tağları hāli (13)qomadı envā'-ı sibā'dan ve vu-
hūşdan ve zulūmāt-ı turābī

11a.

(1)hāli qomadı ecnās-ı 'avāmdan ve ḥaşerātđan pes felek-
leri nice (2)hāli qoya meleklerden ḥuşūşa ki kitābıyla
şābit edilmişdür (3)ki feleklerde melekler vardur öyle
olsa 'aql hidāyet bulur (4)'ilm-i ilāhiyye ile ba'zī me-
lā'iki bildiler ve dirler ki hiç bir qatre (5)yokdur ki
anı bulutlardan her bir qatreyi bir melek indürmeye (6)
zerrātun ve qatrānuñ hāli böyle olıcaq var ḥayās eyle ki
(7)eflāk ve kevākib ve hevā cümle mevcūdlardur ve maḥ-
kūmlardur emru'llah. (8)āmmā işlāḥ-ı 'ālem ve kemālāt-ı
mevcūdāt-ı 'azīz 'ilm-i (9)taqdīriyyedür 13.faşl ḥama-
letü'l-'arş daḥı melā'ikedendür qalan melā'ikeler haq
(10)te'ālā ḥāzretine ve anlara selām virürler gicede ve
gündüzde (11)ve feriştehlerün şūretleri kimi beşer şūre-
tindedür ve kimi nūr ve kimi (12)esed ve kimi kerkes şū-
retinde her biri gendi cinsine mü'ekheldür 14.faşl (13)
rūḥu'l-emīn daḥı feriştehlerdür bir şāfdur şerefinden
ötürü

11b.

(1)ve girü qalan melā'ike daḥı bir şāfdur ve rūḥu'l-emīn

(2)mü'ekkeldür eflâke ve kevâkibe ve 'anâşıra ve müfâdi-
ne ve nebâta (3)ve hayvâna ve rûhu'l-emîn muḡarreb melek-
dür kâdirdür teskîn-i (4)eflâke nitekim kâdirdür taḡvîl-i
eflâke eḡer sũ'âl iderlerse (5)niçün ol melcke rûḡ dirler
cevâb budur ki her nefsinden (6)bir melek zuhûra gelür
anuçun rûhu'l-emîn didiler aḡa (7) 15.faşl isrâfîl daḡı
melekdendür ḡaḡ te'âlânunġ cemî' ḡikmetini (8)'âlemlere
irişdüren eldur ve ervâḡ anuç elindedür ve (9)elinde şûr
vardur aḡza borı aḡzına beḡzer ve ol bo-(10)rınunġ büyük-
lüḡi yidi ḡat gökler ve yidi ḡat yirler (11)ḡadar vardur
ve anuç dört ḡanadı vardur biri maşriḡda (12)ve biri maḡ-
ribde ve biri döşenmişdür gökden yire varınca (13)ve bi-
rini ḡaḡ te'âlânunġ 'azametinden ḡayâ idüp yüzine örtmiş-
dür

12a.

(1)ve başı 'arşdadur ve ayakları yidi ḡat yirünġ altında
aşaḡdadur (2)ve levḡ-i maḡfûz ki cevher-i nûrânîdür anuç
önindedür (3) 16.faşl cebrâ'îl daḡı melekdendür Emmâ
emîn elvaḡı dirler (4)ve ḡâzin-i ḡudsdur dirler ve rûḡ-
u'l-emîn dirler ve nâmûs-ı ekber ve tāvusa melû'ike dir-
ler ve altı yüz ḡanadı (6)vardur ḡaçan bir yiri helâk
itmek dilese bi'izni'llah. ol (7)yiri helâk ider ve ma-
ḡâma kürsîdedür 17.faşl mikâ'îl daḡı (8)melekdendür ve
cemî' ḡalḡunġ rızḡına mü'ekkeldür yidinci gökde (9)olur
baḡru'l-mescür üzerinde olur ve anuç ḡanadınunġ 'adedini
allahdan ḡayrı kimse bilmez dirler 18.faşl 'azrâ'îl me-
lû'ike-i (11)rûḡniyyedür cemî' canları almaḡı ol mü'ek-

keldür ve anuñ (12)maķāmi dünyā gögindedür ve ayakları yidi kat yirden aşığa- (13)dür ve başı semā'-ı 'uliyyedür ve yüzi levhe muķābildür ve cemī'

12 b.

(1)ve cemī' halk anuñ gözünüñ öjindedür 19.faşl kerrübiyyün dağı melekdür (2)hazret-i kudüsedür iltifâtları yokdur ,gayru'llaha müstefriklardur (3)cemāl-i kemāliye ba'āhu biz geldük imdi evvel ki gök melekleri (4)beşer şüretindedür ikinci gök feriştehleri 'akreb şüretindedür (5)üçünci gögün kerkes şüretindedürler dördünci gök at (6)şüretindedürler bişinci gök hurīler şüretindedürler altıncı gök (7)oğlanlar şüretindedürler yidinci gögün ācemler şüretinde-(8)dürler 20.faşl kirāmen kātibin dağı melekdür anlara hafağa dirler (9)iki melekdür biri sağ yanında durur ve biri şol yanında (10)ve ba'zīlar iydür dördür ikisi gündüzde ve ikisi gece (11)ve bir melek dağı vardır ki āşlā gitmez anuñla biş clurlar (12) 21.faşl münkir ve nekīrdür meleklerdür kabrde gelürler sū'āl (13) iderler ve yine gidürler 22.faşl siyāhūt meleklerdür

13a.

(1)ve hērūt ve mārūt meleklerdür 'arāķ iklīminden mu'azzeblerdür (2) 23.faşl fī'z-zamān bu faşlımız zamānuñ hükmā hükm itdiler ki (3)zamān diyü miķdār-ı hareket eflāke dirler ve ba'zīlar iydür zamān(4)diyü gece gündüz gelüp gitdüğine dirler āmmā miķdār-ı hareket (5)eflāk münkasım olur kurūna ve kurūn münkasım olur sinīne (6)ve sinīn münkasım olur şühüre ve şühūr münkasım olur eyyām

(7)ve eyyām münkasım olur sâ'ate ve sâ'at münkasım olur
vaqte (8)ve vaqt münkasım olur zamāna ve senünj zamānuj
'ömrünjdür (9)ve 'ömrünj cemī' mālunj başıdır ve her sa'âdet
ve şekâvet anunja (10)kesb olur ve 'ömrünj mechûldür 'in-
de'n-nefs ve ma'lûmdür 'inda'l-(11)lah 24.faşl fî fa'zlı'l-
eyyām yevmü'l-cum'ati 'ıydü'l-mû'minîn (12)ve yevm-i sa'd-
dür ve haccü'l-mesâkindür yevm-i vuşlatdur ve (13)yevm-i
nikâhdür nitekim âdemile havvâ ve süleymânıla belkîs ve
yûsufıla

13b.

(1)ve yûsufıla zeliḥâ ve mûsâ ile şafûrâ ve muḥammed muş-
tafâ şalla'lahu (2)te'âlâ 'aleyhi ve sellem ile ḥadîce
ve 'âişe cum'a günü kâbin (3)kıldılar ve âdem peygamber
dünyēya cum'a günü girdi ve yine cum'a (4)günü çıkdı her
cum'a günü altı kerre yüz biñ âdem cehennemden (5)âzâd
olur her kim cum'a günü dırnağ kesse mâlı ve gamrı çok(6)
ola yevmü's-sebt mekr ü ḥîle günidür yevm-i neḥsdür zîrâ
ol (7)gün enmâlardan altı kişiyeye mekir olunda biri yûsuf
ve biri (8)şâlih ve biri nûḥ ve biri 'îsâ ve biri mûsâ ve
biri muḥammed-(9)ü'l-muştafâ şalla'llahu te'âlâ 'aleyhi ve
sellem ve bu sebt güninde (10)ḥurmânunj yimişin dırseler
gelecek sene ḥurmâ virmeye (11)ve bu sebt günü nice ge-
çerse ta yine sebt günine dek öyle (12)geçe ammâ bu günde
av avlamak ḡâyet mübârekdür her kim sebt (13)güninde dır-
nağ kesse barmâğı mecrûḥ ola yevmü'l-eḥad

14a.

(1)'ıydı'n-naşārīdūr ve dünyā gününün evvelidūr mübārek gündür (2)ol gün 'imāret başlamak ve bağlar bakçalar dikmek eyüdüdür (3)haḫ te'ālā ol gün yiri ve nücūmı ve ārzı ve semāvātı ve menā-(4)zili yaratdı her kim bu günde dırnaḫ kesse mālının berekātı gide (5)yevm-i düşenbe sa'd mübārek gündür ḫāzret-i resūlu'llah. (6)muḫammedü'l-muṣṭafā şalla'llahu te'ālā 'aleyhi ve sellem ol gün doğdı (7)ve cebrā'īl 'aleyhi's-selām ol gün vahy getürdi ve peygamberimiz (8)dünyādan ol gün intikāl eyledi ve cemī' ümmetinin 'amelleri peygambere (9)ol gün 'arż olunur ve ibrahīm peygamber şalavatu'llahı 'alā (10)nebiyyinā ve 'aleyh ḫāzretleri ka'beyi ol gün yapıdı ve mūsā (11)'aleyhi's-selām tūra ol gün çıḫdı ve sefer itmek ve dırnaḫ (12)kesmek mübārekdür yevm-i seşenbe neḫs günidür oturmak (13)eyüdüdür haḫ te'ālā ḫayvānları ol günde yaratdı āmmā ḫan

14b.

(1)ḫan aldurmak eyüdüdür zīrā bu seşenbe günü ḫan günidür (2)ḫavvā ol gün ḫayz gördi ve ḫābil ḫābilī ol gün öldürdi (3)ve cercīs ve yaḫyā ve zekeriyyā ol günde şehīd oldılar her kim (4)dırnaḫ kesse ḡuşşalardan emīn olmaya yevm-i ḫehārsenbe (5)ḫalīlū'l-ḫayrūr ve keyfiyette münteziçdür sa'dıyla sa'd ve neḫsiyle (6)neḫsdür lakin ḫammāma varmak mübārekdür ve bugün 'ucmunu'l-'omnūḫ (7)ve fir'avn ve neārūd ve şedād ḫavmi ve 'ād ḫavmi ve hārūn ve ḫūd (8)ḫavmi ve lūṭ ve semūd ḫavmi cümle ḫehārsenbe günü helāk oldılar (9)ve her ayun ḫīr ḫehārsenbe günü ḫāyet neḫsdür laṭīfe yüzinden (10)bāyezīd ḫarındaşına birgün eydüür gel tefer-

rüce gidelüm qarındaşı eydür (11)çehârşenbe günidür nehs-
dür bāyezīd eydür yūnus peygamber bugün (12)doğmadımı
qarındaşı eydür bugün doğduğıçun yiri balıq qarnı (13)
olmadımı bāyezīd eydür yūsuf bugün doğmadımı qarındaşı
eydür

15a.

(1)esīr olup zindān çekmedimi bāyezīd eydür ibrahīme bu-
gün (2)vaḥy gelmedimi qarındaşı eydür nemrūd ibrahīmi bu-
gün mancīlğa (3)qoyup atmadımı bāyezīd eydür muḥammed-
ü'l-muştafā ayuḡ āḫir çehār=(4)şenbesinde niçe kāfir-
leri helāk eyledi qarındaşı eydür (5)ol niçe seferler
ve zaḫmetler çekmedimi pes ma'lūm oldu ki (6)yevm-i nehs-
dür ammā ot içmek eyü ve mübārekdür zīrā ḫaḡ te'ālā (7)
enhāri ve 'uyūni ol gün yaratdı ve cārī eyledi ve ibtidā
bugün (8)uşağı mektebe virmek eyüdür yevmü'l-ḫams mübārek
gündür (9)ḫaḡ te'ālā nūri ve nāri ve cenneti ve cehennemi
pencşenbe günü (10)yaratdı ve ḫācet günidür ve fetḫ günü-
dür muḥammedü'l-muştafā şala'l-(11)lahu 'aleyhi ve sellem
mekkeyi ol gün fetḫ eyledi ve mūsā (12)'aleyhi's-selām
mışrı ol gün fetḫ eyledi ve yūsuf (13)taḡta ol gün geçdi
ve ya'kūb yūsufına bugün

15b.

(1)buluşdı ve ismā'īl dünyāya ol gün geldi her kim ol(2)
gün dārnaḡ kesse bedeninde her ne renci varısa gide yiri-
ne (3)şifā gele ammā ḫacāmet mübārek degüldür ve eyü de-
güldür (4) 25. fağl ayları bildürür ve yıl üç yüz altmış

tês gün (5)ve rub' gündür ki dört yıl gider bişinci yılda
üç yüz altmış (6)altı gün olur bir yılda on bir gün na-
kış olur ki otuz (7)yılda bir devr ider mäh-ı muharrem
yıl başıdır 'arab katında ve ümür-ı (8)âl-ı 'osmânda
cemî' muqâti'alar yinilenür ämmâ 'acem katında (9)yıl ba-
şı nevrüzdür bu aya sebeb vech-i tesmiyye oldur ki (10)
'âmir adlu bir pâdişâhla şafvân müdde'î oldı gayrı(11)
aylarda muqâbil olsa şafvân gâlib olup 'âmiri şıyardı(12)
kaçan bu muharrem ayında muqâbil olsa 'âmir gâlib olup
şıyardı (13)pes 'âmir bu ayda ceng itmegi harâm gördi
anuçiçün bu aya muharremü'l-harâm didiler

16a.

(1)didiler yidinci gününde yünus peygamber balık karnın-
dan çıktı (2)hak te'âlâ 'arşı ve firdevsi ve mikâ'îli ve
isrâfîli ve cebrâ'îli (3)yidinci gününde yaratdı ve âdem
atamız yidinci gününde terk eyledi (4)ve nüh seksen ki-
şiyle cüdî tağında gemiden halâş bulup (5)cüdî tağında
karâr eyledi ve idrîs yidinci gününde göge (6)agda ve lût
kavmi yidinci gün helâk ve ibrahîm yidinci gün (7)doğdı
ve âteş ibrahîme yidinci gününde gül-zâr oldı (8)ve mūsâ
fir'avına yidinci gününde garq eyledi ve kârûna yir (9)
yidinci gününde yutdı ve yūsuf kuyudan yidincide çıktı
(10)ve ya'kūbuñ gözi yidincide açıldı ve dāvud ve isken-
der (11)ve şâlih yidincide cihâna geldiler ve süleymân
yidincide tahta (12)agdı ve eyyüb yidincide dertden ha-
lâş oldı ve yünus (13)kavmi yidisinde 'azâbdan emîn ol-
dılar ve hasan ve hüseyn

(1)yidinci gününde şehīd oldılar ve 'īsā yidinci gününde meryemden doğdı (2)ve yidinci gününde göge ağdı ve yidinci gününde 'īsānuñ kavmi (3)hınzīr oldılar ve yidinci gününde her kim gözine sürme çekse (4)āşlā göz ağrısı görme-ye ve nemrūd yidincide helāk oldı (5)ve bu muharremün on altıncı günü beytü'l-muqaddes ka'be oldı ve on (6)yidinci gün eşāb-ı fīl mekkede ebābīl kuşıyla helāk oldılar (7)māh-ı sefer bu aya vech-i tesmiyye oldur kim bir kavm vardı adları (8)benī 'adnān idi ādemi ğāyet bahādurlar ve ceng idici kişileridi (9)dāyim bu ayı gözedürleridi zīrā ğayrı aylarda cenge giderleridi (10)bu ayı mübārek görmişleridi ve bu ayuñ evvel gününde kāfirler imām (11)hüseynün başını kesüp aldılar dimişka girdiler ba'dehu yigirminci (12)günü ol başı girü hüseynile buluşdı māh-ı rebī'ü'l-evvel bu ismi (13)bu aya anuñiçün koydılar ki ol kavm bir gün otururlarında rebī'

(1)olıcağ sefere çıktılar ki çiçekler açılmış çayır çimen bitmiş (2)ğonce gül zühūra gelmiş gül-zār şūrete gelmiş otlar mevc urup (3)rūziğār bizenmiş çün 'ālemi böyle gördiler anuñcun bu ayuñ (4)adını rebī'ü'l-evvel kodılar muqaddem bu ayuñ adı havvānıdı (5)mübārek aydur muhammed muştafā şalla'llahu 'aleyhi ve sellem on ikinci (6)günü vücūda geldi onuncı günü hadīceyi helāl idindi (7)sekizinci günü medīneyi maqām idindi ve yigirmi üçüncü günü (8)fenādan beqāya rıhlet cyledi el-hüküm'illah el-vāhid el-nehār (9)māh-ı rebī'ü'l-āhır bu aya vech-i tesmiyye oldur ki mūsānuñ kavmi (10)maçardan kaçdılar denizi geç-

diler yazusunda kırk yıl (11)hayrân olup ya'nî taḥayyür-
de kaldılar durdılar gitdükleri (12)vaḳt son yaz ayı idi
pes rebî'ü'l-âḫir diyü bu aydan (13)tarîḫ ḳodılar anuḡ-
içün bu ayuḡ adı rebî'ü'l-âḫir kaldı

17b.

(1)mah-ı cemâziyü'l-evvel bu aya vech-i tesmiyye budur ki
zamân-ı evvelde (2)bir pâdişâh vardı adı melik şâhdı cen-
ge 'azm idüp (3)vardı kibâz adlu bir pâdişâhıla ceng ey-
ledi ve gâlib olup (4)kibâzuḡ 'askerini bozdılar ba'de
varup beriyyede bir yüce yire (5)ḳondılar ol gice gâyet
şavuk oldu şuları doğdı (6)ol ḳavm böyle şavuk gördükleri
yoğdı bunlara 'acâyib (7)geldi şâni'un şun'in görüp te'-
accüb eylediler 'aceba kaldılar (8)anuḡiçün ol ayuḡ adını
cemâziyü'l-evveli ḳodılar evvel adı ḫanîn (9)idi bu ayuḡ
sekizinci güninde 'alî keremu'llahı vecchü dünyâya (10)
dünyâya geldi ve on bişinci güninde 'ala dünyâdan âḫirete
naḳl itdi (11)dirler ki 'alîye bir â'râbî bir kızıl de-
veyi getirüp 'aliye ol deveye urup (12)aldı gitdi allah
bilürki ḳanda ḳodı ammâ şâhiren ḳabri (13)vardur mâh-ı
cemâziyü'l-âḫir ol ḳavm ki melik şâhdı bir ay (14)anda
kaldılar andan sonra ikinci ay doğdı yine bir şavuk

18a.

(1)oldı şular yine doğdı pes ol ayı daḫı aynı cemâziyü'l-
âḫir (2)ḳodılar evvel bu ayuḡ adı rübî idi bu ayuḡ evvel
günü (3)cebrâ'îl 'aleyhi's-selâm ḫazret-i resüle geldiği
gündi (4)ve toḳuzuncı güninde ca'fer-i şâdik dünyâya gel-
di ve on dördüncü (5)gün müsâ peyḡamberüḡ kıza anasından

doğdı ve on bişinci (6)gün ibn-i deyr ka'beyi yıkdırdı
 ol gün mübārek gün degülidi (7)āmmā hazret-i resūlu'llah
 aña dimiş idiki ka'beyi yine yapa-(8)sın ol dağı yine yap-
 dı ve yigirminci günü fātima hatun (9)cihāna geldi rağı-
 ya'llahu 'anhu (10) $\text{كُلُّ الْعَجَبِ بَيْنَ الْجَمَا}$
 māh-ı receb bu receb demek ulu demek-
 dür (11)evvel adı mafşul idi recebüñ evvel nūh 'aleyhi's-
 selām (12)gemī yapdı yidinci güninde nūhuñ tenevvürinden
 şu çıkdı (13)ve yigirmi yidinci güninde muhammed muştafā
 şalla'llahu 'aleyhi ve sellem mi'rāca gitdi

18b.

(1)ve yigirmi sekiz güninde hazret-i risālete nübüvvet
 geldi virildi (2)māh-ı şa'bān mūsā peygamber 'aleyhi's-
 selām ol vakt kim tīh (3)yazusınca menn ü ve's-selvā yir-
 leridi kırk yıl ol yirde (4)oldılar ol kavm kim mūsādan
 ayrı düşdileridi yūşa'a (5)uydılar ve çok teşa'ub eyledi-
 ler aḥbābıla ve feraḥ ve server ḥāşıl (6)itdiler pes bu
 ayuñ adını şa'bān kodılar evvel adı 'āzil (7)idi ve bu
 ayuñ üçünci güninde ḥüseyn rağıya'llahu 'anha anadan (8)
 doğdı ve dördünci günü hasan rağıya'llahu 'anha doğdı ve
 on (9)bişinci gün berāt namazı vāḥi' oldı ve on altıncı
 güninde (10)ḥalk ḳuds-i şerīfden dönüp ka'beye teveccüh
 cylediler zīrā evvel (11) ḳudüse teveccüh iderleridi ra-
 mazān bu aya vech-i tesmiyye (12) budur ki benī cürüm
 mekkeye geldi ḡāyet zālīm kişiydi anuñ (13)mekkeye gel-
 düğini ismā'īl peygamber 'aleyhi's-selām işitdi ardınca

(1)mekkeye geldi yolda ğāyet ıssı oldu ki ayaklarınınu de-
 risi (2)şoyıldı ıssıdan döküldi fetā za'īf oldılar ol se-
 bebden (3)bu aya ramazān didiler evvel adı nātık idi ü-
 çüncü gününde (4)ibrāhīme şuhaf indi dördüncü gününde ceb-
 rā'īl 'aleyhi's-selām (5)muḥammed şalla'llahu 'aleyhi ve
 selleme ḳur'ān indürdi yidincide (6)mūsā 'aleyhi's-selāma
 tevrāt indürdi on sekizinci gününde (7)'īsā 'aleyhi's-se-
 lāma incīl indürdi yigirmi yidinci gün bedr ğazāsı (8)ol-
 dı ca'fer-i şādık raḳıya'llahu 'anha eydür ramazān orucın
 (9)ne günü dutula cefin bilmeseler evvel ki senenüj rama-
 zānı (10)ne gününden isbātıla dutulmuş ise ibtidā günün-
 den 'ad (11)idesin bişinci ḳanḳı güne gelürise yiñi ayı
 ol günden du-(12)tasın ol geçen orucun bişinci günü bu
 ayun evvelidür (13)didi resūlu'llah mäh-ı şevvāl nebīmüz
 muḥammed şalla'llahu 'aleyhi ve sellem

(1)cengde ğayş-ı ḳaysıma üzerine ğālib olup bozdı ve (2)
 şıydı ḳarāc aldı döndi yolda gelürken develer (3)birbiri-
 ne cimā' eylediler ve oynaşdılar bunlar gördüğü (4)yoğadı
 'aceblediler ol ḳavm şevvāl oldılar ya'nī ferah (5)olup
 gülüşdiler ol sebebden bu ayun adını şevvāl (6)ḳodılar
 evvel bu ayun ğayrı idi ol günü yevm-i rahmetdür (7) hem
 yevm-i 'iyddür yidinci gününde ḳamzayı şehīd itdiler (8)
 mäh-ı zī'l-ḳa'de vech-i tesmiyye oldur ki ḳirāz 'arabda
 (9)bir ulu pādişāhdı her dem işi ceng ve şavaşıdı (10)
 ğayrı aylarda cenge gideridi bu ayda oturur idi (11) şa-
 vaş ḳılmazıdı pes anuñun bu ayun adını zī'l-ḳa'de (12)

şodılar evvel adı vezene idi evvel güninde mūsā peygamber
(13)hâk te'ālā ile va'de eyledi kim otuz gün oruç duta

20a.

(1)lakin hâk te'ālā kırk gün buyurdı ve dördüncü gününde
eşhâb-ı (2)kehf mağāraya girdiler 'ibâdet itmegiçün kelp-
cigezleri (3)bile girdi ve bişinci gününde ibrâhîm pey-
gamber 'aleyhi's-selâm (4)ka'beyi bünyâd eyledi ve yidin-
ci gününde mūsā peygamber 'aleyhi's-selâm (5)fir'avndan
(...) (X) nîli geçdiler 'aķebince fir'avn leşkeriyle
(6)geçdiler ğark olup helâk oldılar mēh-ı zî'l-ħicce bu
aya (7)vech-i tesmiyye budur ki mūsā peygamber 'aleyhi's-
selâm tür tağından (8)indi kudüse gelci kudüsi tavâf ve
hac eyledi bu ayuñ adını (9)anuñçun zî'l-ħicce şodılar
evvel adı bürk idi onuncı gününde (10)bayrâm oldu 'arefe
günü cum'aya gelse hacc-ı ekber olur (11) 26. fasl çün
günleri ve ayları bildüñ pes yirleri ve denizleri (12)
bilmek gereksin imdi şularuñ ulusu muhîtdür ve anuñ (13)
kenürin kimse bilmez ve cemî'-i 'âlemi ihâta itmiş kap-
lamışdur

20b.

(1)ve göyle denizdür kim iskender pâdişâh diledi kim
bahır-ı muhîtüñ (2)dâiresin bile bir gedirğa yapırdı ya'-
nî kalayön ve iki yıllık (3)yaragıla mağribden yaña gön-

(X). Metinde bu kısım siliktir.

dürlü bir hâş' re' is koşdı ki adına (4)deniz oğlu dırle-
ridü ve yitmiş iki dürlü dilden bilüridi (5)âdemler hoş-
dı ve ol gedirğa bir mîl gitdi denizden (6)ğāyri nesne
görmedi andan sonra döndiler ol bir gedirğa (7)gördiler
karşı vardılar savaş ceng itdiler alamadılar (8)andan
sonra söylediler birbirinüj dilinden bilmediler isken-
der (9)gedirğasında ol gedirğaya evvel bir 'avrat virdi-
ler ve ol (10)gedirğadan bir er aldılar döndiler bir yıl-
da girü iskendere (11)geldiler ve gördükleri 'acāyibler-
den haber virdiler ve ol (12)kişiy e armağan getürdiler
iskender buyurdi ol kişiy e (13)bir 'avrat alıvirdiler
bunlardan bir oğlan doğdı ve ol

21a.

(1)oğlan büyüdi atasınınu anasınınu dilin öğrendi (2)ve ol
oğlana eytdiler ataya şer kandan gelürsin (3)ol geldügin
vilāyetün haberin virdi oğlan (4)atasından şordı ol kişi
eytdi bizüm bir pādişāhimuz (5)vardı bize iki yıllık a-
zık virdi ve eyti kim (6)varuñ bir yıl deniz yüzinde ge-
züñ görüñ bizden artuñ (7)âdem-zēd varmadur çün denize
gitdüñ bir yıl deniz (8)yüzinde gezdüñ ol zamān size uğ-
raduñ didi (9)ve yine şordılar kim sizün pādişāhimuz ni-
ce pādişāhdur (10)ve mülki ne deñlüdür ol kişi eytdi bi-
züm pādişāhimuz (11)iskenderde ulu pādişāhdur ve mülki
ve leğheri (12)iskenderün mülkinde ve leğherinden çoğ-
dur didi (13)imdi gör ki hak te'ālā ne ulu pādişāhdur
kim

21b.

(1)İskender dirdi kim temânet şarğa ve garba hüküm iderin
 (2)benden ulu pādīşāh yokdur dirken ol baħr-ı muħīṭ(3)
 içinde adalarda olan pādīşāh daħı dir ki temânet (4)şar-
 ğa ve garba hüküm iderin dir bu sözde anlanıldı kim (5)ħak
 te'âlânın niçe maħlûkâta vardur kim ne sen bilürsin (6)
 anı ne ol seni bilür pes maħşûd oldu kim kişi (7)gendi
 'aczin bilüp ħaħķun 'aẓametine ikrâr eyleyüp (8)'âlemün
 'acâyiblerini görüp veyşûd işidüp 'ibret (9)almaq gerek-
 dür 27. faşl baħr-ı çin ya'nî çin denizi baħr-ı muħīṭe
 (10)ulaşur meşriķ tarafından kuzûme varınca andan mağ-
 ribe (11)varınca deñizdür dünyâda baħr-ı muħīṭden sonra
 andan (12)ulu deniz yokdur ve 'acâyibleri çokdur ħak te'-
 âlâ ol (13)denizde ak kuşlar yaratmışdur deniz üzerinde
 olurlar

22a.

(1)yaz kış yılda on beş gün ol deniz hareket eylemez (2)
 göyle sâkin durur ol kuşlar yumurta eyler uçururlar (3)
 andan sonra yıl çıkar ol kuşlar dâyim şu üzerinde o-(4)
 lurlar balık yirler kara yir nedür bilmezler ve ancak ol
 (5)denizden çıkan ve ol denizde bir ada vardur tağların-
 da (6)altın biter âdemlerinün şüreti insâna beşer âmmâ
 (7)hüyları hayvâna beşer ve girdâb didükleri ol denizde-
 dür (8)ve anda bir ada vardur ol adada uçan kediler var-
 dur (9)koğlar gibi gevâceleri var ve kanadları yarasa ka-
 nadına (10)beşer yüñsüzdür deridür ve ol adada siğanlar
 (11)siğanlar vardur mışken ve ol kediler ol siğanlardan
 (12)çikâr idüp yirler varurlar terslerler mış olur (13)

halya misk didükleri oldur ve ol adada yılanlar vardır

22b.

(1)fîlleri yudar ve aq maymûnlar vardır ki şu şığırı (2) gibi ve üç dürlü dūdiler vardır bir dürlisi aq (3)ve biri kızil ve biri yaşıl ve anda âdemler vardır (4)kimi yaşıl tenlü ve kimi kızil tenlü kanadlıdurlar uçarlar (5)ve kâfūr ağacı ol adadadır ol ağaçların kaçan tapasın (6)oysalar su çıkar ol şu doğar kâfūr olur (7)ve âbin oysalar doğar zanq olur ve bakām ağacı (8)ol adada olur ve gerge-dân anda olur ve şu şığırları (9)vardur kıyruksuz ve âbanōz anda olur ve kıyış-(10)bâldır didükleri cānavar anda olur ve ol denizde (11)nürdan kuşlar vardır uçarlar ve denizde olurlar (12)ve ol denizde bir cānavar vardır giyige benzer denizde (13)çıkar göbегinde kan vardır ol kan misk olur ol giyigi

23a.

(1)âtarlar göbегinden ol miski alurlar ve ol denizde bağalar yigirmişer karış (2)vardur kaçan yumurta bıraksa biş yumurta bırakur artuq (3)ve eksük degül ol yumurtaların karşusından geçür nazar (4)eylese yumurtağan yavri çıkar (5)ve kanısına nazar eylemezse yumurtağan kalur kıaşıl (6)olmaz baır-ı hind ve ol denize iki deniz gelür karılır biri (7)fârisî denizidür ve biri zenc denizidür ve ol hindistân (8)denizinin baır-ı muhîte ulağuğunu kimse bilmez ve ol (9)denizde yigirmi biş ada vardır dirler adalarının birisinin (10)adı bertâ'ıldür ve halkının yüzleri kalhana benzer ve saçları (11)atlar kıyruğına benzer

ve deccāl ol adadadır dırlar (12)ve sūnbūl-i hindī anda olur (13)ve anda bir şū vardır aķar gūndūz aķayan aķ taş olur

23b.

(1)ve gıce aķayan kara taş olur ve anda bir ada dađı vardır (2)gıce gūndūz od gibi yarar ve ol adanını ħalkı ādem şū-(3)retindedūr āmmā başları yok gözleri gögsi üstindedūr (4)ağzı iki memesi arasındadır baħr-ı farīsī mūbārek denizdūr (5)altı ay mağribden maşriķa akar altı ay maşriķdan mağribe aķar (6)adalarında 'aķıķ ve envā'-ı yevā-ķīt ya'nī yāķūt ve altun ve gūmiş (7)ve tāmur ve bāķar ve issı otlar ya'nī zenceīl ve būber ve dārīfūlfūl gibi (8)çoķdur ve ol denizde iki girdāb vardır ki giren gemiler (9)çıķamaz helāk olur ve bir adasının adı lenkālūs-dur (10)ehli yalıncaķ yürür mezleketlerinde altun gūmiş çoķdur (11)illā bāzārları tāmurıladūr ħaymet tāmuradūr altun çoķdur (12)i'tibārı yoķdur ve ol adada 'anber biter nitekim kara yirde (13)pancūķ biter gibi biter büyük balıķlar vardır ol 'anberi

24a.

(1)yirler fevt olurlar deniz balıķlarını ölüsin kara çıķarur (2)ol ilū ħavmi varurlar alurlar 'ālemlere 'anber andan (3)çıķar deniz panbūģidūr baħr-ı ħulzūm didūkleri bir şehirdūr (4)şöyle ħikāyet iderler kim evvel zamānda ħulzūmile yemen arasında (5)bir ulu il vardı ol ilū ħalkı pādīşāna muķī' (6)cladılar ol pādīşāh dađı altı

yüz kılâc bir yol (7)açdurdı ol denizi kılzünden akıtdı-
lar geldi yemene (8)uğradı andan ciddeye uğradı andan ge-
çüp yembü'a (9)ve medîneye uğradı geçdi baħr-ı muhîte git-
di anda (10)bir dürli balık vardır dutarlar kurudurlar
ağ panbük (11)gibi olur ve 'avratları egirürler iplik i-
düp biz (12)doğurlar kaftân idüp giyerler adına semkîn
(13)dirler baħr-ı zenc süheyl yıldızının altındadır

24b.

(1)mevci yoğdur ve köpüklenmez ve ol denizde bir ada var-
dur (2) ağaçları yemişsüzdür şandal gibi olur ve yaprağı
sac (3) gibidür dalları süñü kargusu gibidür ve kenârın-
da vaqt (4) olur ki 'anber bulunur ve büyüklüğü bir taş
gibi olur ol ağaç (5)baħr-ı mağrib anda bir balık vardır
ayü balığı dirler yüzi (6)âdem yüzine benzer ağ şakalı
vardur ve gevdesi kurbaga (7)gevdesine benzer ezîne irte-
si gicesinde kara yire (8)çıkır ezîne irtesi aḡḡâm olun-
ca kara yerde oturur (9)aḡḡâm olınca yine denize girür
gider ve ol denizde uçar (10)balıklar vardır karada kuş-
lar gibi uçarlar ve ürüs (11)memleketine yakın bir ada
vardur adına bürbeyz dirler (12)ve ol adada bir dürlü
balık vardır ki sağ kulağının (13)üstünde lâ ilâhe illa'1-
lah yazılup durur ve sol (14)kulağında muḡammed resûlu'llah
yazılup durur

25a.

(1)baħr-ı cezîre cürcünün ve tapristünün mağribdan yan-
sından (2)çıkır ve cezîre bir şehirdir deniz kenârında ve
ol denizin baħr-ı (3)muhîte ulaḡduğunu kimse bilmez şehri

öğünde lîkânûğ (4)uzunluğı sekiz yüz mîldür ve ini altı yüz mîldür ve çepü-(5)çevresi dört bin sekiz yüz mîldür ve içinde balıklığı (6)vardur kim uzunluğı altı mîldür ya yidi mîldür içinde (7)ejderhâlar vardur ki taşlar gibi uzunluğı vardur çün (8)yidi denizleri bilmek gerekidi bildüğ pes hayvânları dağı bilelüm (9) 28.faşl fî'l-hayvân-âti yengeç bir kimse bu yengecün ayakların üzerinde (10) götürse hînzîr anı ziyân eylemeye ve yengeç yılda yidi kerre (11)yılan gibi kaçından çıkar yeni kaç biter ve kaçan ölmüş bulsalar (12)ölüsü çalkoyun yatmış olursa anı bulan kişi cemî' belâlardan (13)emîn ola kaçan bir kişiyi yılan veyâ 'akreb urisa yengecin bişürelere ol yara üzerine uralar hōş ola

25b.

(1)kaçan bir göze ağ düşse yengeci yakalar sürme ideler göze (2)çekeler hōş ola kaçan bir âdem yengeç gözlerin üzerinde götürse (3)gökçek düşer göre sahankür timsâh ba-liğınınuğ oğlıdur (4)ve timsâh kara yirde yumurta eyler kaçan yumurtdan çıkırsa (5)eger denize giderse timsâh olur ve eger karaya giderse (6)sahankür olur sahankürü bir kişi urisa kaçar denize gider (7)eger ol urduğı yirün yarasını denize gitmedin tükürügile yusalar (8)sahankür ölür kurtulmaz eger denize giderse tükürügile yumadın (9)ol uran kişi kurtulmaz ölür kurbaga kaçan bayâğı 'âdetinden (10)çok olsa veyâ ol sene çok olsa ucuzluğa delâletdür (11)kaçan kara yir kurbagasını bir kişiye yidürseler delâlet ola (12)kaçan bir kişiyi yılan urisa kara yir kurbagasını yaralar ol (13)yire uralar hōş ola kaçan kara yir

ķurbaķasını bir uyur

26a.

(1)'avratuñ üstine biraķsalar ol 'avrat uyanuğıken ne kim işlediyse (2)uyuruken söyleye ve bir kiřinüñ davarı uğurlansa kimden (3)sizerse ol kişiye ķurbaķayı etmegile yidürseler iķrār eyleye (4) 29.faşl bundan şonra yiryüzini beyān idelüm bilmek gerekdür kim (5)yiryüzi degirmi şekildür anuñçun mağribi mađriķı muhtelifdür ve (6)hiç bir ķarıř yir yokdur ki ya ma'den ya nebāt ya hayvān (7)olmaya ve bir çıbıķ ķalkān gibidür ki şuya düşmiş ola göbeği (8)ķalmař girü ķalani şu örtmiş gibidür ba'zilar iydür(9)düpdüzdür ba'zilar eydür yirler döner gökler durur (10)ve ay gün bir yerde dururlar dirler imdi yir ki şu anı ķaplamıř (11)olmasa anuñ miķdārı elli bir biñ kez biñ dağı yüz yigirmi biñ (12)dağı yidi yüz mıldür ba'zısı ma'mür ba'zısı ģarābdür ol kim (13)ma'mürdür altı biñ dört yüz yigirmi mıldür eger dirlerse kim

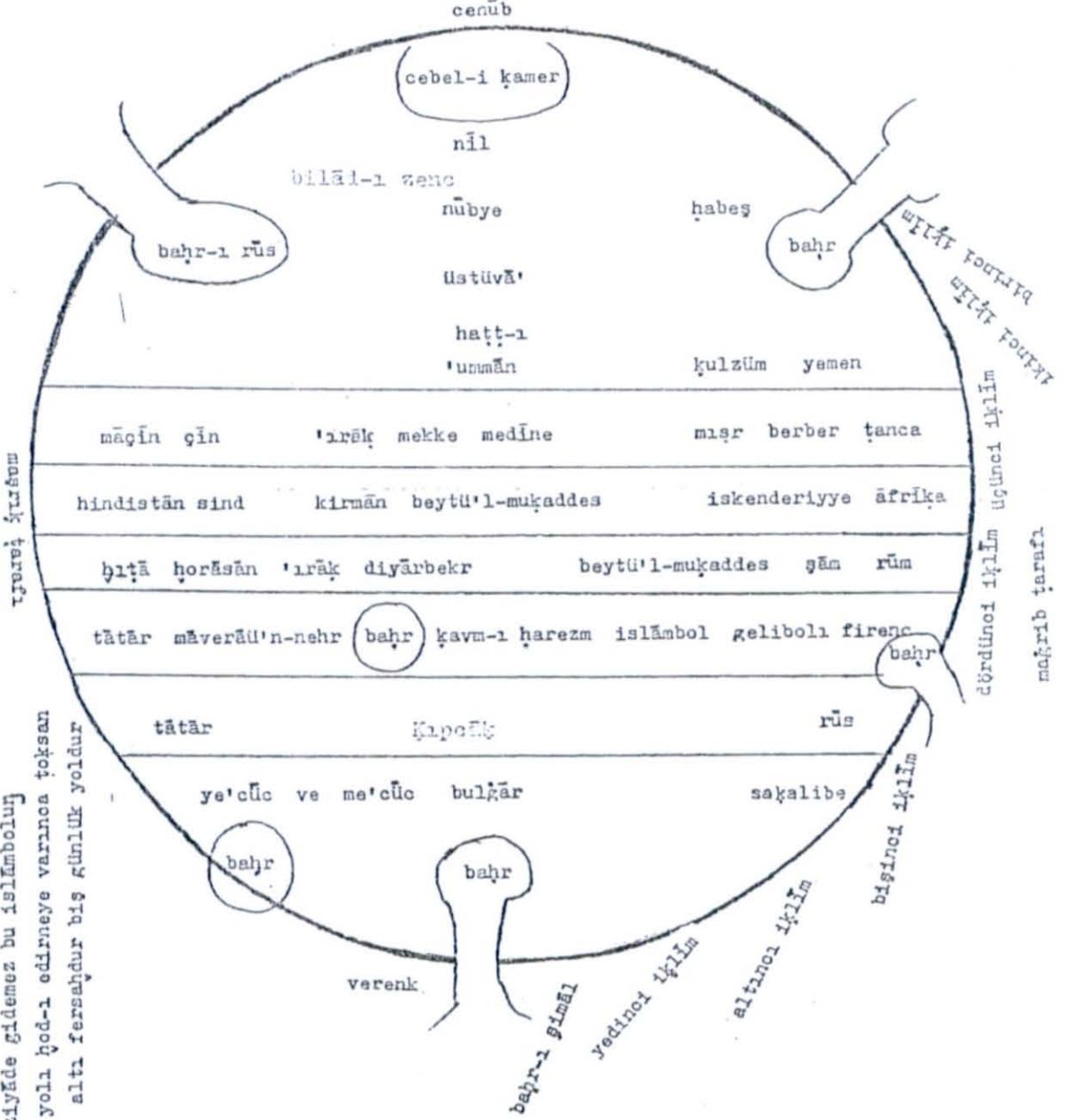
26b.

(1)kinden ma'lüm oldı bu yirlerüñ ölçisi dirlerse cevāb budur ki (2)iskender ve feridün ve süleymān ve erdeşir temānet yiryüzini (3)deñizleri mīl mīl yazdılar anlardan ma'lüm oldı geldük (4)imdi yiryüzi dört bölükdür bir bölüğine rub'-ı řimāli dirler (5)ma'mürdür međelā 'arāķdan řāma vārinca ve mişara ve rūma (6)ve firence ve cezāre-i sa'ādete varınca ma'mürdür ve bir bölüği (7)ehvāndan ģorāsna andan ģine andan āķvāķ-ı řarķıyye varınca (8)rub'-ı 'arabī dirler ma'mürdür ve bir bölüği bilād-ı rencden ģa-

beşe (9)varınca andan nūbye andan sevedān-ı mağribe var-
ınca rub'-ı (10)şarkıyyedür ma'mürdur ve bir bölügi ḥarāb-
dur ḥarāret-i şemsden (11)yanmışdur rub'-ı muḥterik dir-
ler imdi vaşn olan yirde (12)yidi iklīm varur iskender ve
süleymān ḥükm itdükleri (13)yirler ve emlāk bu ḳadardur
allahu a'lem bi's-şevāb

fî'î-eğâlim bu faşlınuz
yidi iklîmi beyân ider

dört yüz adım yir bir mîldür üç mîl bir fersahdur ve on tokuz fersah bir günlük yoldur ve
biş günlük yola ki tokusan altı fersahdur islâmboldar edirne biş konak yirdür zirâ bir
sehbüz yığıt ne kadar pek yirürse buğünlere on tokuz fersah yol ider bir dercedür
ziyâde gidemez bu islâmboluñ
yolu hód-ı edirneye varınca tokusan
altı fersahdur biş günlük yoldur

27b.

(1)ve taşlarda olan 'acâyibleri beyân idelüm ebî kûbeys taşında (2)her kim ol taşın üzerinde koyun başı yise 'öm-rinde âşlâ (3)başı ağrımaya ve âvlistân taşında her kim ol taşı (4)etmek yiyerek geçse âşlâ kelb anı aşırma(5) ve endülüsde bir taş vardır kibrît ve zîbak (6)ve zincif-re onda olurlar gayrı yirlerde yokdur (7) ve türkistan-da bir taş vardır adına zengîler taşı dirler (8)ol taşda koyun başı altın ve gümüş bulunur kaçan (9)yirlülere al-salar helâk olurlar âmmâ gayrılar alsalar (10)nesne ol-maz ve semerkandda bir taş vardır yazın kar (11)yağar şa-vuk olur ve kışın gâyet ıssı olur (12)hiç nesne yağmaz ve kirmânca bir taş vardır cebel-i şuver (13)dirler her kim ol taşdan bir taş alup kırsa ufatsa

28a.

(1)ol taş içinden bir âdem şüretlü taş çıkar (2)ol taşı yine ufatsalar şuya dökseler (3)şuya dökseler yine âdem şüretlü taş olur (4)şaperistânda bir taş vardır cebel-i mercân dirler (5)ol taşdan yağmur gibi katre iner taş olur (6)dört veyâ altı veyâ sekiz köşeli bir taş olur 31.fasl (7)hürmüzde bir taş vardır cebel-i hürmüz dirler ol taşda (8)bir şu akar kaçan bir kişi ya hû dise ol şu durur (9)akmaz ve bir daşı yaman hû dise ol şu yine akar (10)yolında gider imdi bu yidi iklimde iki yüz kırk (11)ırmak vardır gelüp ol denizlere karışur-(12)lar ki biri ceyhündur bedehşândan çıkar gelür

(1)hürmüze uğrar ammā ol çıktığı yerde ba'zî kerre (2) doyar buz çatılır kâfile ol buz üzerinden (3)köprü gibi geçerler firâṭ İrmeniyeden çıkar gelür (4)âhlâta uğrar andan geçer ḥarpurda malâtiyyaya uğrar (5)andan geçer şemisâta uğrar andan geçer dicleye (6)uğrar gelür baḥr-ı fârise karışur şāttü'l-'arab (7)ḥarpurt toprağından çıkar diyârbekre uğrar andan geçer (8)cezîreden mûşula varur andan bağıdâda uğrar (9)andan kūrna önünde firâṭa karışup firâṭıla (10)varur başraya uğrar andan geçer baḥr-ı fârise (11)karışur nîl dünyâda ancılayın uzun şu (12)yoğdur bir aylık yol islâm vilâyetinde aḳar iki (13)ay nüb-ye iklîminden aḳup gelür ve dört ay

(1)ḥarâbe yirlerden aḳar ve cebel-i kâmerden çıkar ḥaṭṭ-ı üstüvânun (2)ardından gelür aḳ denize dökülür iskenderiyye önünden (3)ve hind ırmağı ulu şudur sincistândan çıkar (4)ammā ol ırmağa biḳ ırmağ gelür karışur (5)âşlâ ziyâde olmaz ve biḳ yirden ayrılup çıkar gider (6)eksilmez ve yemende bir ırmağ vardır kaçan gün doğsa (7)şarkdan mağribe doğru aḳar kaçan gün dolansa mağribden (8)maşriğe doğru aḳar çün ol ırmağların 'acâyiblerin bildün (9)pes çeşmeleri daḳı bilmek gerekdür âzerbâycânda bir (10)çeşme vardır ol çeşmenün şuyını kalıba dökerler(11) doyar taş olur ve şirâcda bir tağ vardır anda bir (12) çeşme vardır kaçan ol çeşmeye necis dökseler ol (13)mevce gelüp ol necisi birağan kişinin ardına düşüp

(1)kovar eger yiterse ğark idüp öldürür eger yitmezse (2) yine yirine gelür sâkin olur eger on kerre dağı (3)öyle idüp kaçarlarsa yine ardına düşüp kovar (4)cürcânda bir çeşme vardur anuğ yolında bir dürli (5)kurtçuğazlar vardur eger bir kimse şu almağa giderken (6)ol kurtçuğazların birisini öldürse cemî'îsinüğ (7)şuyı kapları koğar ol şularını dökerler varurlar (8)yine şu alurlar ämmâ ol kurtçuğazları yoldan giderürler (9)andan şu alabilürler ve isfihânıla şirâz arasında (10)bir çeşme vardur ol şudan bir kabıla alsalar ve ol (11)şuyı yire komasalar ol diyârda şığarcuğ kuşu (12)çok vardur ol şuyı severler anda sâkin olurlar (13)üstünden gitmezler kaçan ol şudan bir bākır kabıla alup

(1)her nereye götürürlerse ol kuşlar ardına (2)düşüp bile giderler kanda çekürge varısa ol şuyı (3)aşarlar ol kuşlar çekürgeye şataşup kırarlar komazlar (4)ve bir çeşme dağı vardur kaçan bir kişi gelse irakdan çağırsa (5)dise ki ben şuya muhtâcın dise gitse ol şu ardına ardına (6)düşer gelür kaçan ol kişi ol şudan içse ve ayağın yire (7)urup yiter dise ol şu döner girü gider 32.faşl (8)fî'l-ma'âdîn bilmek gerekdür kim bu ma'denler dumandan ve (9)duhândan hâşıl olurlar ve âşıl ma'den yididür (10)biri gümişdür ve biri bākırdur ve biri (11)kälâydur ve biri tamarıdur ve biri tuğdur ve cümlesi (12)zîbak ile kibrîtden hâşıl olurlar kaçan kibrît (13)ve zîbak ikisi bile şafî olsalar ve tam karışalar

(1)ve kibrīt zībaķuñ ruṭūbetini ya'nī yaşını temām işse ve ol (2)ikisininñ vezende miķdārı berāber olsa ve ṭabī'-ātleri (3)i'tidāl olsa ve şavuķdan anlara nesne irişmese (4)ol vakt mün'aķid olur ve altun olur eger kibrīt (5)aķ olursa gümüş olur eger şavuķ ile mün'aķid (6)olursa ṭuķ olur ve eger kibrīt şāfī olamayacak (7)olursa ve ṭabī'atı muḥriķ olacak olursa bākır (8)olur eger eyü karışmayacak olursa kalay olur (9)eger kibrītile zībağı eczā-i ārziyla karışuķ olursa (10)ve kibrīt muḥriķ olacak olursa ṭamur olur eger (11)kibrītile zībaķ eyü karışmayacak olursa kuruşun (12)olur 33.faşl altununñ ṭabī'atı ḥār laṭīfdür (13)ve altun eskimez ve çürimez ve oda yanmaz ve yumuşaķdur

31a.

(1)ve şarısı berrāk olur ve ṭa'mı ṭatludur rāyīḥası (2) laṭīfdür vezinde ağırdur ve şarılığı nāriyyetindendür (3) yumuşaķlığı zībaķ yağındandur ve ağırlığı ṭopraķdandur (4)her kim altunu üzerinde götürse göñlini feraḥ idüp (5) canını şād ider ve sürme eyleseler gözi kavī eyler (6)ve nażarın gökçek eyler ve altun igne ile kulağı (7)delse-ler yine kaynayup bitmeye ve gümüş altuna yakın-(8)dur illā bu kadar var kim yerde yatarsa eskir ve çürür (9) kaçan gümüşe zībaķ ve kuruşun rāyīḥası irişse (10)sırça gibi pāre pāre olur burak katsalar yine (11)bütün ya'nī kuyumcı burasıdur ve bākır altuna ve gümüşe (12)yakındur mādcesi ğalīz olduğıçun kiri ve paşı (13)çok olur kaçan sirkeye bıraksalar şuyı kalemi cenkār olur

(1)kaçan bakırdan igne yapsalar ve kanıla şuvarsalar ku-
lak (2)delseler ayruk bitmeye ve tamurun cemī' ma'dene
fā-(3)īdesi vardur anuñiçün kim hiç san'at yokdur ki aña
(4)tamur girmeye ve tamur pāresini levh eylese götürse
(5)yola yürürken kuvvetlü olur ve kişinüñ heybetini ar-
tura (6)ve sürme eyleseler göze fā'īdesi vardur ve bevā-
şir (7)rencīne şifā vire ve kalay gümüşe yakındur kaçan
(8)yimişi dökilen ağaca bir pāresin aña kosalar dañı (9)
yimişi dökülmeye ve kirini alsalar kılıca sürseler (10)
āşlā paşlanmaz ve kurşun ekşerī kir dutar (11)ve kirini
altuna dökse helāk ider 'aceb budur ki (12)cemī' şarp ta-
şı elmās keser elmāsı kurşun keser (13)āmmā üç āfeti var-
dur ve yarılır

(1)ve tuç iklīminde çıkar levni karadur kızıla yakındur
kaçan gözde (2)kıl bitse tuçdan kışkancıla yolsalar dañı
bitmeye hiç (3) 34.faşl fī'l-añcār bilmek gerekdür kim
taşlar neden (4)hāşıl olurlar yir altında çiy ile yağmur
cem' olurlar (5)kaçan eczā-i ārzıyye ile karışmasa ve
ma'denüñ harāreti aña (6)irişmese ol vaqt şāğī olup ağır
olur ve toñar katı (7)taş olur envā'-ı yevākītüñ ya'nī
yākütlerinüñ ihtilāfına (8)sebeb budur ki eger ma'denüñ
harāreti çok olursa lañif (9)yāküt olur ve eger ma'denüñ
harāreti ānī olursa mütevassıt (10)olur ba'zī taşlarınüñ
rengi yılduzlardan olur meşelā (11)kara taşınüñ rengi zu-
halden olur yaşıl taşınüñ rengi müşterī-(12)den ve kızıl
taşınüñ rengi merrīhden olur ve şaru taşınüñ (13)rengi şems-

den olur ve gök taşuñ rengi zühreden olur.

32b.

(1)ve alaca taşuñ rengi 'uṭāriddendür ak taşuñ (2)rengi kamerdendür eger şemsüñ harāreti ol yire katı irişürse (3)katı taş olur ve eger katı irişmezse toz olur yāḥūd (4)berk olur yāḥūd şāb ol ma'den şefāf olmazsa (5)zāc olur sürmenüñ eyrisi isfihānı sürmedür (6)ki ana kalay karışmış ola bu kalaydan üsdibeç daḥı olur (7)üsdibeç kaçan bir ādemi yılan urşa ol yaraya üsdibeç ursalar (8)ḥōş ola ve 'akreb çalsa uralar ḥōş ola bu üsdibeci (9)tuzlı şü ile karışdursalar eve saçsalar pireler (10)kalmaya kırıla billūr kaçan billūra güneşe dutsalar billuruñ (11)altına panbūk dutsalar yāḥūd bir siyāh biz dutsalar (12)güneşüñ harāretinden ol yiri panbūğı yakar kaçan billūra (13)gubar yetişmese bir ağrıyan dişe kosalar sākın ider burak (14)ya'nī kuyumcı burası kaçan bir kişinüñ gevdesini pül pül alaca

33a.

(1)olsa yāḥūd barāş olsa yāḥūd uyuz olsa ḥammāmda (2)burak sürseler ḥōş ola kaçan bir çağırğan dōnek kuyruğına (3)taş bağlasalar çağırmas ola ve bir delükli taşı bir ağaca (4)aşa kosalar yimiş çok ola ve karlanğuş yuvasında yeni (5)taş olur biri kıızıl ve biri ak eger ol kıızıl taşını (6)bir kişi götürse nefsinüñ zahmetin gidere eger ak taşını (7)götürse masrū' kişi ḥōş ola ve tavuk göğsinde (8)taş olur kaçan bir masrū' kişi götürse ḥōş ola ve (9)bir kişinüñ gözine şü inse ol taş götürse ḥōş (10)ola

ve eger ol taşu oğlanuğlarıu başı altına kosalar (11)
belinmeye degirmen taşınuğ alet taşından bir pārcacuđ (12)
alsalar bir ođlan dūşüren 'avratuđ başında gōtürse (13)
dađı uşađın dūşürmeye kaçan bir kişinūđ yūreginden kan
(14)gelse ol alet taşınuğ bir pārcasın kızdurup üstine
otursa

33b.

(1)hōş ola dehne firengī kaçan bir kişi ağu içse bir dir-
hem (2)dehne firengīyi ezeler içürelər hōş ola eger bir
kişiyi (3)yılan veya 'akreb urşa ol yaraya ursalar hōş
(4)ola zāc uyuzā ve çibana ve nāşūra ve yūrek kanına (5)
ursalar hōş ola kaçan bir evde zācıla buđūr eyleseler (6)
ol evden siđek vesičan gide deniz köpüđi kaçan (7)bir'
'avrat uşak doğurmada şarplansa bir dirhem içürseler (8)
geñez doğura ve sırça taşlar içinde sırçayı hercāyi (9)
ādeme benzetmişler sebāti yokdur lakin sırçayı dögseler
dişe (10)koysalar arı eyler ve dögseler sürme eyleseler
beyāz (11)gelmiş göze çekseler gidere ve uyuzā sürseler
hōş (12)eyleye zerinc zeyt yağıyla karışdurup nāşūra ur-
salar (13)hōş ola ve buđūr eyleseler evde olan siđek kı-
rıla (14)ve bir tatlu nesne karışdursalar siğek yise
fī'l-hēl

34a.

(1)kırıla ve bir ādemūđ kehlesi olan ādeme sürseler gide
(2)şēb bir kişiden kan gelse dögseler ursalar hōş ola (3)
şādef sirke ile ezseler burun kanına ursalar (4)sākin

ider ve yaqsalar dişe sürseler dişlerin (5)ak eyleye ve
bir kişinün gözinde kıl bitse kılın çeke (6)yirine şadef
sürseler ayruq kıl bitmeye ve bir pāre-(7)sin delseler
uşaq boynına daqsalar dişleri tiz (8)bite 'aķīķ her kim
götürse tekebbürligin, gidere ḥalīm-(9)ü'n-nefs eyleye ve
bir kimsenün ağızı kōķar olsa (10)bıçağıyla 'aķīķi kazıyup
bir miqdār dişlerine sürseler (11)ağzınun rāyihāsın gide-
de ve ḳanın kese ve dişlerin ak (12)ide kehribā vereme ve
ḥafkāna ve berkāna ursalar (13)ḥōş olalāḳuverd bir kişi
uyumaz olsa ve ḥalk ḡābeyninde raġbeti az olsa şabīlere
gözde biten kıla burun ḳanına ḳan gelene

34b.

(1)veyāḥūd māl'ulyā olsa bu lājüverdden bir yüzük (2)düz-
düre götüre rencine şifā ola ve ḥalk ḳatında (3)ḥürmetlü
ola mıḳnātıs bir ādem aġu içmiş olsa (4)südile ezeler içü-
reler ḥōş ola ḳaçan muḳābele-(5)sinde igne olsa gendüye
çeker ḳaçan ol ḫaşa (6)şarmışaq sürseler ḥāşiyyeti baḫıl
olup ḫamurını (7)gendüye çekmez ve yine sirke ile yusalar
ḥāşiyyeti yirine (8)gelüp bayaġı gibi ola ḳaçan bir 'av-
rat oġlan doğurmada (9)zaḫmet çekse mıḳnātıs üzerinde gö-
türse geñez (10)doġura ve her kim bir pāresin üzerinde
götürse (11)unutsalıġı gidüp ziyrek ola kireyc bir kişi-
nün (12)içinden ḳan gelse şōfrāsına kireyc ursalar ḥōş
(13)ola ve bir evde pire olsa ol içine saçalar

35a.

(1)pire olmaya nişādır ḥammām buḫārından ḥāḳıl olur (2)
yāḳūt āşlı şudandur ḳatı ḫaş içinde olur (3)ma'deniün ḫa-

râreti aña irişür laţîf eyler şöyle (4)olur ki od yakmaz ve şamur kâr itmez olur katılığı (5)sebebinden her kim yâkût götürse tâ'un çıkarmaya (6)ve kış eyyâmından bar-
dağa kosalar suyu donmaya (7)zîbak kaçan eczâ-i mâ'iyyesi kibrîtün eczâ-i laţîfiyyesi (8)ile karışsa zîbak olur bu zîbak evvel gümüştür Ğmâ (9)bu kadar vardır ki ma'-
dende âfet irişüp havâdan (10)zîbak olur kaçan sıçana yidürseler ölür (11)ve âteşe bırakmalar tütünine dursalar elleri ditregen ola (12)kibrît kara cesedi ağ ider sürünmegile ve bir kişinün (13)bedeninde cerâhatı olsa veyâ-
hûd veremi olsa güneşe karşı (14)bu kibrît behâka ve uyuz ve cerâhata nâfi'dür mücerrebdür

35b.

(1)sürseler hoş ola ve uyuz mu'âlecesinün envâ'ına dağı
(2)bu kibrît karışdır ve od görmemiş kibrîti şâf (3)sirke ile karışdursalar behâka sürseler hoş ola (4)'anber
'anberde ihtilâf vardır ba'zîlar eydür denizde (5)bitir ve ba'zîlar denizde bitir ağaca çiy düşer ki (6)ol ağacın budakları şudan dışarı çıkmamış ola (7)ve ba'zîlar eydür deniz sığırının necîsidür dirler (8)her kim 'anber götürse dimâğı kavî ola ve gönlü (9)ve kalbi münevver ola 35.faşl fî'n-nebâtâtı hak te'âlâ celle celâ'llühüi
(10)her nesne için bir âlet yaratdı beğâ-i zâtında aña
(11)muhtâcdur zîrâ ki nebâtun hisse ve hareketi ihtiyâcı
(12)yoğdur bir âdem ishâl olsa ki yüreginden kan (13)
gelse za'ter didükleri otun yaprağını kurı olsun yaş (14)
olsun bir miqdâr ve berâberince boy tönümü ve kızıl büber bu için

36a.

(1)dögeler ve aç karına şuda harslanmış yumurta üzerine
 (2)alup yiye ikinci günde öyle ide ve üçüncü günde öyle
 (3)ide bi'izni'llahı te'ālā ihlāş ola ebeğümece çok 'ilā-
 ca (4)karışur maḥallinde söylene āmmā bu za'ter didüğimiz
 türkçe (5)keklik anuğı dirler hükemā kavlince serī'ü'n-
 nebāt ve ba'īdü'l-āfātdur (6)ve tabī'atda ḥārḥār ve yābis-
 dür taḥlīl ve talḥīf idicidür (7)ve çeyneseler diş ağırı-
 sın giderür ve yürek ve ciger mi'de (8)zahmetlerin gide-
 rür ve ḥubbü'l-kar'ī ve kurtları çıkarur ve göbek (9)bur-
 ğusını giderür ve kuduz köpek ışırduğı yirünj üze-(10)rine
 ursalar ḥōş ola kerefüs ḥār ve yābisdür yılleri (11)be-
 denden sürer ve süddeleri açar ve ağırları sākin ider ve
 ağız (12)koşusun gökçek ider vezīkī'n-nefse eyüdüdür ve id-
 rār bol ider (13)ve cimā' şehvetin götürür isfenāk müley-
 yindür göğüs marazına eyüdüdür

36b.

(1)öksürüğe ve şafrāya eyüdüdür kati ihlāḥ ider ve arka ağı-
 rısın (2)ve bil ağırsın giderür ve göğüsde olan şişlere
 ḥuşūnet-i (3)şadre ve şavte ve boğaz ağırlarına ve nezle-
 ye be-ğāyet eyüdüdür (4)eger bakla ile bişürüp yiseler çok
 fā'īde ider zīrā (5)bābil vilāyetinde bu isferāğı yaz kış
 ekerler zīrā anlarda (6)nezle ve göğüs ağırları ve boğaz
 ağırları çok olur bununla (7)fā'īde bulurlar ve bu isfe-
 nāğı kurısını ve yaşını bādem yağıyla (8)kavurup yirler-
 ise tiz ısıtmaları ve ağır ḥastalıkları giderür (9)bādem
 yağıyla bişürüp yirlerise fā'īdesi ziyā olur lakin (10)
 çorbasından mi'de nefret ider koyuca bişürüp yiyeler nā-

fi'dür (11)rāziyāne yılleri taḥlīl ider ve süddeleri a-
çar ve gözün nūrın ziyāde (12)ider ve meşānede olan taş
pāreler taḡıdır eger tōḡımın (13)bişürüp içeler bu göz
aḡrısın ve göğüs zaḡmetine fā'īde ider ve yılleri sürer

37a.

(1) 36.faşl fī'l-eşcār kaçan bir çekirdek yire yatsa ve
aḡa ḡarāret-i (2)şems irişse ol çekirdek yarılır ve ol
çekirdege allah (3)tevālī bir kuvvet yaradur ol kuvvet
topraḡıla şuyı gendiye (4)çeker daḡı sijnirler gibi olur
ba'de özden olur ve ba'dehu (5)yapraḡ olur ve ba'dehu çi-
çek olur ve ba'dehu yimiş olur (6) فَبَعَثَ اللَّهُ
الْمَلَائِكَةَ ağaç vardır ki yimişi var(7)ağaç var-
dır ki yimişi yok anuḡ kim yimişi vardır dişi(8)ağaçdır a-
nuḡ kim yimişi yokdur büyük olur zīrā kim(9)kuvvetini gen-
diye çeker anuḡiçün büyük olur ve dişi(10)ağaç kuvvetini
hem gendiye ve hem yimişine ḡarac ider lācerem(11)küçük
olur āmmā bu didüğümüz taḡlī'at ekserī ḡürmāda(12)olur ḡay-
rı miyve ağaçlarının irkeḡi ve dişisi biraraḡa(13)olur yi-
mişi olur ve ḡudret-i rabbānīyi gör ki yılda bir kez

37b.

(1)ağaçlara yapraḡ virür ḡüsn-i ziynet içün ve daḡı yi-
mişini (2)şemsün ḡarāretinden şaklasunçun ve yapraḡını
daḡı (3)yimişinden yukarı yaratdı ta kim yimişine nesīm-i
havāden (4)fā'īde irişsün içün eger berāber olsa şemsün
ḡarā-(5)reti aḡa irişmezdi ḡām ḡalurdı ve yapraḡ yimiş-

den öñ (6)dökülse idi şemsün harāreti yimişi yandurup bī-
kuvvet (7)tiz irişürdi zāyi' olurdı eger yaprağı dökülme-
se (8)ağacı za'if olurdı turunç ağacından kaçan dibinde
(9)biraz yaqsalar yimişi çok olur kaçan ol külini kireyc
(10)ile qarışdurup ağacına sürseler yimişi bir yıldan (11)
bir yıla dökülmeye kaçan bir kişi soğan veya şarımşak (12)
yise veyē şuyı içse üzerine turunç yaprağını (13)yise an-
ların rāyihasını keser giderür kaçan turuncı

38a.

(1)buğday ve arpa içine ve arasına biraqsalar kurt düşme-
ye (2)kaçan bir ādemi yılan yēhūd 'akreb urşa turunç şuy-
nın (3)ursalar hōş ola ve şuyını bir 'avratun göbeline
sürseler (4)uşak doğurmaya ve ham turuncun şuyını yazıya
sürseler (5)yazıyı belürsüz eyleye alma ağacını evvel di-
kerken (6)fīdānına bal sürseler āslā kurt yemeye ve kırmızı
(7)gül şuyını bile üzerine sürseler alması kırmızı
(8)ola ve alma ağacının yaprağının dögüp şuyın alup (9)
ağı içmişe içürseler hōş ola ve yılan ve 'akreb urmişe
(10)içürseler hōş ola incir kaçan zeytün şuyı ile (11)
incir ağacın şuvarsalar inciri dökülmeye ve (12)tatlı ola
ve incir budanın yaqsalar külini bir yaraya (13)sürseler
etini tiz bitüre ve şuyın dişi çürimişe

38b.

(1)sürseler hōş ola ve külini bōstāna saqsalar (2)bōstā-
nın kurdını kıra ve bir ādemi kelb aşırşa (3)incir yapra-
ğın dögüp uralar hōş ve bir kişi maşrū' (4)olsa cāyim (5)
incir yise levnini gökçek eyleye ve semüz eyleye ėmmā (6)

inciri çok yiyenün kehlesi çok ola ve şuyın (7) içseler
şehveti keser ve hōşābı müleyyindür āmmā şehvete (8) mu-
zırdur nār ağacı cemī'-i dānesinin 'adedi berāberdür (9)
āmmā bu kaçır vardır ki eger üstündeki yapracuqlar çift
eylese (10) ise dānesi dağı çift olur kaçır ağacın bir yir-
de kosalar (11) ol yirden cānavarcuqlar kaçır gider ve nār
kabını (12) buğday veyā arpa arasına kosalar kurt düşmeye
(13) servī ağacı kaçır bir evde çok sinek olsa gidermek

39a.

(1) isteseler servī ağacından biraz yaqsalar tütüninden
cümle (2) sinekler kırıla eger ağacından biraz dögseler
sirke ile (3) bişürseler diş ağırsına ursalar hōş ola ayva
(4) ağacı ve küli tutiyā gibidür çiçegin yiseler gönli ka-
vī (5) ider ve yimişi mi'deyi kavī eyler ve bir ādem şusar
(6) olsa ayva yise sākin ola kaçır bir 'avrat gebe (7) olsa
üçünci ayda ayva yise evlādı güzel ola (8) kaçır bir 'av-
ratuñ südi eksilse ayvayı balıla bişüre-(9) ler memesine
uralar südi gele ziyāde ola kaçır ayvayı (10) ğayrı yimiş-
lerün yanında kosalar ol yimişleri çüride (11) fülful ağa-
cı hindistānda biter büyük ağaçdur şūreti (12) nār ağacı-
na benzer āmmā yimişi iki yaprağın arasında (13) olur ka-
çır güneş doğsa ol iki yaprak kapanur ki

39b.

(1) güneşün harāreti irişüp yakmasunçun kaçır güneş dolan-
sa (2) yine açılır nesim-i hava dokınur ve ağaç piring gi-
bi şu (3) içinde biter yimişi şuya dökülür şuda devşürürler
(4) yazın ve kışın bulunur kaçır bir 'avrat fülful götürse

(5)gebe olmaya fındık bir kimsene fındık ağacını götürse
(6)yılan 'akreb aşirmaya ve bir kişinin şakalı dökülse(7)
fındık içini dögseler yüzine sürseler yine şakalı bite(8)
eger bu oğlanın yüzine fındık sürseler kıllı tiz bite (9)
ve bir kimsene öksürük olsa fındık için döğüp balıla (10)
ma'cün idüp yise öksürüğü gidere ve kabını yaqsalar (11)
zeyt yağıyla karışdursalar gök gözlü uşacuklara (12)sür-
me eyleseler siyâh gözlü ola şeker kamışı (13)ğâyet eyüsi
mışırda olur kaçan bir âdem öksürük

40a.

(1)olsa şeker kamışın yise hōş ola kaçan bir yılanı bir
kez (2)şeker kamışıyla ursalar yürümeye mecâli kalmaya
(3)ve bir dağı ursalar yine kuvvetlenüp kaçma gide (4)ve
bu şeker kamışını yaqsalar kül eyleseler tabâşir olur (5)
üzüm ağacı kaçan bir kişiyi şarâbdan kesmek isteseler bağ-
lar (6)budanıcağ ağan şuyını bilmedin içürseler bir dağı
şarâb (7)içmeye kesile ve dağı uyuza ve çibana ursalar
hōş ola (8)yaş üzüm âdemi semüz ider kurı üzüm mi'deyi
kuvvetlü eyler (9)ve sirke bir kimsenin içinde kan gelse
ol yire ursalar (10)hōş ola ve bir kimsenin dişi ağrısa
sirke sürse hōş (11)ola hurmâ ağacı islâm şehirlerinden
ğayrı bir şehirde (12)bulunmaz peygamber 'aleyhi's-selâm
eydür kaçan haq te'âlâ (13)âdemi yaratdı balçıktan biraz
artdı kaldı ol

40b.

(1)ol balçıktan hurmâ ağacın yaratdı sizin hâleңызdür di-
di (2)gül ağacı kanda olsa yılanlar andan kaçarlar bir(3)

kimesne gül ağacının dibinde yılan ursa āslā (4)zarar ol-
maya kaçan bir ādemün gevdesinde veyāhūd ağzında (5)bir
yaramaz bed-rāyiha olsa hammāmda gül sürseler gide (6)
ve baş ağrısına gül şuyın sürseler gide hōş ola (7)ve ök-
sürük olan ādem gül koçulasa öksürüğün artdura (8)bu gül
şuyın göz ağrısına ursalar hōş ola imdi (9)eger cemī'ī
ağaçları ve otları beyān idevüz kitāb muṭavvel olur ve
(10)cemī'ī 'uḳalānuḳ 'aḳlı ḫayrān olur ve otların 'acā-
yibine ve şüre-(11)tinün iḫtilāfına ve eşkālīne ve en-
vā'-ı rengine ve yapraklarına (12)ve çiçeklerine ve rā-
yihalarına ve ḫāşiyetlerine 'aḳılları ḫayrān (13)olup
fikirleri sergerdān olur ve şol nesne kim mevcūdātda

41a.

(1)bilinür bilmedükleri 'ālemde baḫrdan bir kaṭre gibi-
dür (2) 37.faşl fī'l-ḫayvānāt kaçan kim cemī'ī maḫlūḳāt-
uḳ ecelleri (3)ma'lūm olursa ve bedenlerine āfet irişür-
se 'ārız (4)olursa ḫikmet-i ilāhī şöyle muḳtefī oldı kim
bunlara kuvvet-i (5)ḫissiyeye vire ta münāfī nesneleri be-
lālār def' ideler (6)meşelā ḫissiyeye budur ki evvelā a-
cıḳduḳların bilüp taleb ideler (7)kimisi otlar ve kimisi
dane yir ve kimisi birbirinün etin yir ḳaraḳuş (8)tav-
şan ve keklik ve ḡayrı ḳuşlardan eline girerse yir (9)
ve eger bir ḳuş girmez ise bir toşbaḡaya ya'nī ḳablumba-
ḡaya (10)đutar göke çıkarur bir ṫaşlu yir üzerine koyı-
virür (11)iner ṫaş üzerine düşer ḳabuḡı ayrılır eti (12)
büsbütün ḳalur üzerine iner yir ḳarnını doyurur (13)ve
ḳurt ḳoyunı đutar yir āmmā ḫissiyeye olur ki ḳurdı ḳoyun
(14)ḡörinte gendiye zarar işābet idecegin fehmi idüp ḳa-

41b.

(1)ve keklik k̄arakuşı gördükde çalınuñ altına öyle gizle-
nür (2)ki bir serçe kadar ancak görünür allahu a'zîmü'ş-
şân bunlara (3)bu hissiyyeyi virdim ta münâfî nesneleri
bileler ihtirâz ve (4)def' ideler eger bunların kuvvet
hissiyyesi olmasa idi (5)açlıkların neden bileleri*di* ve ğı-
dâ bulmayacak öldüklerin (6)neden bileleri*di* öyle olsa al-
lahı te'âlâ bunlara âlet (7)virdi ta gendüleri şaklayalar
ve ğidâlar ala getüreler (8)şikâr itmegile ve kimisine
kuvvet virdi düşmânın kuvvetile (9)def' eyleye fîl ve ger-
gedân ve arşlan ve şu şıgırı (10)gibi ve kimisine düşmân-
da kurtulmak virdi kaçmağıla (11)giyik tavşan ve ceyrân ve
kuşlar gibi ve kimisine gizlenmek (12)virdi sıçan ve yılan
ve çayan gibi haq subhâne ve te'âlâ (13)hâzretleri biñ dür-
li mañlûk yaratdı biri insândur

42a.

(1)ve girü kalan hayvândur ki insâna hizmet için yaratıl-
dı ki kimine (2)bine ve kimine yük yüklede ve kimini yiye
ve kimini teferrüc eyleye ve bu biñ (3)mañlûkât kim var-
dur altı yüzi denizlerde*dur* ve dört (4)yüzi karadadur in-
di cemî'î mevcüdâtın eşrefi ve haseni (5)insândur pes in-
sânı muqâddem dıtdum hayvânlar üzerine (6) 38.faşl söyle
bilgil ki insân mürekkebdür nefsile bedenden (7)haq te'-
âlâ zâhîrin müzeyyen kıldı havâsıla ve bātının müzeyyen
(8)kıldı havî ile ve nefis nâtik ayı anda sâkin eyledi ve
dimâğı (9)a'lâ maqâmda kodı ve cevâhiri 'âklyyyeyi aña mu-

sallaḥ eyledi (10)imdi ğidā yiyüp ziyāde olduĝı i'tibār-
ila nebāta beñzer (11)ve ħissi ve ħareketi olduĝı i'tibār-
ila ħayvāna beñzer ve ba'zī daĝāyık (12)bildüĝi i'tibār-
ila feriştehlere beñzer ve bahādurlıkda arşlana (13)beñ-
zer urmaĝca ve dutmaĝda ħurda beñzer fırsat gözetmekde

42b.

(1)bednūsa beñzer ya'nī ħöröz ve göç götürmekde deveye
benzer (2)ve māl cem'itmekde toñuzlanböcüĝine beñzer ve
cihānı görmekde (3)ħuşlara beñzer dürlü dürlü olmaĝda cin-
nīlere ve ħıkımaĝlıĝı (4)yırtıcı cānavarlara beñzer ve çok
cimā' itdüĝi keçilere beñzer (5)ve çok yimesi şıĝıra beñ-
zer ve düşmāna varmaĝda (6)ħinzıra beñzer ve ehl-i dünyā-
ya yaldanmaĝlıĝı kelbe beñzer (7)ve cehālete rāzī olmaĝda
eşsege beñzer ve kīn dutmaĝda (8)fīle beñzer tekebbürlüĝi
ħaplana beñzer ve mekr ü ħile itdüĝi (9)dilküye benzer ta-
ma'dārılıĝı ħarıncağa beñzer ve 'eşī olmaĝda (10)şeyḫāna
beñzer 39.faşl insānuĝ cānı bedende pādişāh (11)gibidür
ve 'aklı vezīr gibidür ve nefsi ketḫüdā gibidür ve bed-
ni (12)iklīm gibidür ve a'zālar ve ħuvvetler ħizmetkār gi-
bidür (13)ve ħuvvet-i bāḫına zencīrler gibidür 40.faşl se-
beb olan

43a.

(1)ħaçan nuḫfe atadan ana rahmine düşse iki nuḫfe ħa-(2)
rışur ma'cūn olur top gibi ana rahminde yatur ve ol (3)
dişinüĝ nuḫfesini irkek nuḫfesi baĝlar ħaplar (4)içine
alur andan sonra ħayā ħanı aña yol ider delik delik (5)
olur içine ħan gider andan sonra ħuvvet-i muşavvere (6)

olur ol nuḫfeden yollar açar ba'dehu sinjirler çekilür yazular (7)gibi olur ba'dehu et olur a'zâlar birbirinden saçılır (8)ve kırk günden sonra süjükle kemükler olur andan sonra haḫ (9)te'âlâ cân virüp dirildür ana rahminde işbu resme (10)yatur kim iki dizin diküp başını dizlerinin üzerine (11)koyup ve bāzuları eyegülerine yapışup durur elleri (12)iki ḫuluḫunda baş yukarı namâza tekbir ider gibi durur (13)ve ḫop gibi yumru olup üç kat oturur ve yüzi enlinin

43b.

(1)arḫasına ve arḫası anasının ḫarnına olduḫına sebeb (2)oldur ki ananın ḫarnı yufḫa yirdür nāgāh ḫarnına biraḫur (3)irişürse ḫarnında çocuk tiz helāk olmaya ve ayağı (4)aşağı olduḫına sebeb oldur ki bî-vaḫt düşmeye (5) 41.faḫl geldük imdi erile 'avrat ḫâline eger ḫarâret (6)ikisinden daḫı ziyâde olursa ḫoḫan veled irkek (7)olur bi'izni'llahı te'âlâ eger ikisinden daḫı ḫarâret (8)az olacaḫ olursa ḫoḫan veled dişi olur eger (9)erün ḫarâreti az olursa ḫoḫan veled irkek olur (10)âmmâ ḫabî'atı ve ḫareketi 'avrata beḫzer olur eger 'avratın (11)ḫareketi ḫarâreti az olursa ḫoḫan veled ḫünḫa (12)olur ya'nî hem irkek ve hem dişi olur eger zekerden (13)ziyâde ḫaşanursa irkek şayılır eger fercinden ziyâde

44a.

(1)ḫaşanursa dişi şayılır ve daḫı irkek veled (2)ana rahminün ḫaḫ yanında olur ve dişi veled ḫol (3)yanında olur ve daḫı eger sıcak günlerde cimâ' itse (4)veyâḫūd er 'av-

rat ikiside koca olsalar toğan (5)veled dişi olur ve eger şavuk günlerde cimā' itseler (6)veyāhūd ikiside genç olsalar toğan veled irkek (7)olur imdi her kişi hiç bir hâlde ehl-i perdesüz ve 'āilsüz (8)durmak lâayık degüldür ya'nî ehl-i perde didügi nikāha (9)ve 'āil didügi evlād ensāba taleb itmege dirler zīrā (10)cüz'î ihtiyāra fehvāsıyla bunlara meyl ve taleb itmemek (11)lāayık degüldür gerekdür ki (x) وَمِنَ النِّسَاءِ (12) $\text{فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ}$ hükminde dāhil olup evlāda ārzū (13)ide kim veled kā'im-i maḳām-ı ebdür nitekim peygamber 'aleyhi's-selām buyurur

44b.

(1)buyurur $\text{الْوَالِدُ سِرُّ أَبِيهِ}$ (xx)ta gendüden sonra yirine yād (2)kişi hüküm eylemeye pes 'avrat ziynet-i dīndür ve (3)ābādān-ı sarāydur ve feraḥ-ı ḳalbdür ve ḫalāvāt-ı ma'išetdür (4)bu cümlesi 'avrata te'alluḳdur lakin bir ḫelāline muḫib (5)ve ehl-i vaḳār ve şāhib-i ḫayā ve eli ve dili ḳıṣa ve (6)zehāyir aḫvālinden ḫāzıḳ ya'nî üstād ve 'āḳile (7)dimekdür ve ḡayrı nāmūş içinde ve şādıḳa ola (8)ve ḫelālinüḡ irādetinden ve şerī'at aḫḳāmından ḫaberdār(9)ola ve ata ana ketḫüdeāliḡın ḡörmüş ola açık sözlü ve (10)ḡüler yüzlü ola ve anuḡ gibi 'avratuḡ yüzine baḳmaḳ ḡidā-yı rūḡ (11)ve ḡaybet-i fütüḫdur āmmā naḳd ve cemīle ve şerīfe de olursa temām (12)gendüyi 'avrata virmeye iskendere şordılar kim sen dārānuḡ (13)ḳızın niḡün almazsın eytdi ben cihāna ḡālib olmaşıken ḳatı mezmündür kim ola ki

(x). Nisa 4/3

(xx). Hadis

45a.

(1)ola ki bize 'avrat g̃ālib ola zīrā ki cemī'-ī dūzāklar
 hayvānı dutar (2)ve 'avrat bir dūzākdur ki erenleri dutar
 egerçi ^{الرِّجَالُ} ^{غَوَّامُونَ} (3) ^{عَلَى} ^{النِّسَاءِ} (x)hükmiyle erenler
 'avratlardan g̃ālibdür lakin ^{عَلَيْكُمْ} ^{بِالدَّارَةِ} (xx)
 (4)işāretiyle dirlik eylemek g̃āyet laṭīfdür kaçan şānī'
 'ālem anuḡ gibi (5)'avratlardan 'ayāl rūzī kılursa kulla-
 rına iḡsāndur eger ḡaḡ (6)te'ālā oḡlan virse sağ kulaḡına
 ezān okuyup sol kulaḡına (7)ḡāmet ideler ta kim siḡirden
 emīn ola g̃ökçek ad vireler ve sūnnet (8)eyleyüp mektebe
 vireler ki ḡaḡ te'ālānuḡ adını ve 'ilmini öḡrene yine (9)
 hūner daḡı öḡredeler meḡelā şuda yüzmek ve oḡ ve yay çek-
 mek ve yazı (10)yazmak ve at segirtmek ve sūnū çevürmek
 ve kılıç çalmak ve şān'at (11)öḡrenmek gibi zīrā hūnersüz
 ědem bařdan ayaa 'aybludur (12)ve eger ḡaḡ te'ālā kız vi-
 rürse aḡa daḡı hūner öḡrede ve okumak (13)öḡrede āmmā yaz-
 mak öḡretmeye zīrā 'avrat kısmı siḡre rāḡībāurlar

45b.

(1)yazı öḡrenüp siḡr itmeyeler ve daḡı kızdur diyü hīç bi-
 re (2)vechile perīřān olmaya kızdur diyü zīrā ki oḡlan ni'-
 metdür (3)ve ni'metüḡ sebebi ḡisābdur kız miḡnetdür miḡnet
 sebab-i maḡfiretdür (4)pes 'aḡlı olan kişi oḡlana sevinüp
 kıza melūl olmaya zīrā (5)ḡankısı ḡayrlu olduḡı ma'lūm de-
 güldür fāsıḡ oḡuldan şā-(6)liḡa kız yigdür āmmā şāliḡa kız-

(x). Nisa 4/34

(xx). Hadis

dan 'ārif oğlan yigdūr (7)zinhār cimā' tedbīrinde ğāfil olmayasın ne vaqt olursa (8)binüp inmek hayvānlar işidūr āmmā ol kişi kim insāndur (9)her ayuđ evvelinde ve on bişinci gicesinde ve āhīr gicesinde (10)cimā' eylemeye eger ol cimā'dan evlād doğarsa mecnūn olur (11)ve ulu bayrām gicesi cimā' eylemeye eger oğlan olursa (12)altı barmaq olur eger cimā' iderken anasını veyā kız qarındağın (13) aņarsa doğan evlād yalancı ola cimā' iderken kelecı

46a.

(1)itmeye eger iderse doğan evlād peltek ola ve ezānıla (2)ķāmet arasında cimā' itmeye eger evlād doğarsa ğāyet (3)tekebbūr ola ve dağı iħtilām olsa iki ĥarcı bir ideyim diyüp (4)cimā' dağı iderse doğan evlād pağıl ola ve çadır içinde (5)cimā' eylemeye eger evlād doğarsa münāfık ola ve ısıcaķ yırde (6)cimā' eylemeye eger evlād doğarsa kül bağlı ola ve mescid içinde (7)ve ekin içinde cimā' eylemeye zīrā doğan evlād fāşık ola (8)ve sefere gidecek gicede cimā' eylese doğan evlād mālını (9)ĥarām yirlerde ĥarc ider ola ve aya güne qarşu cimā' eylemeye eger (10) evlād doğarsa doğarken anasın öldüre ve eger cimā' iderken (11)fercine bakarsa doğan evlād ğüzsüz ola ve ĥayz (12)ĥālinde cimā' eylemeye doğan evlād buldağılardan ola meşelā (13)şacı şakalı kaşı ve kipriği ve cemī'-i gevdesinüğ kılları beyāz ola ve ābrāş ola

46b.

(1)ve gözleri 'özürli olup güneşe baķamaya ve çehārşenbe (2)gicesi cimā' itmeye doğan evlād ĥarāmī ola ve eger çe-

hārşenbe (3)günü cimā' iderse doğan evlād 'ēlim ola ve eger se-(4)şenbe günü cimā' iderse doğan evlād cihānda(5) ğuşşa çekmeye ve eger pencşenbe gicesi cimā' iderse do-(6)ğan evlād ziyrek 'aķıl ola ve hākīm ola eger pencşenbe (7) gündüzi cimā' eylese doğan evlād 'ābid zāhid ola (8)eger cu'ma gicesi cimā' eylese doğan evlād 'ārif ola (9) 42 .faşl hāķ te'ālā insānuğ ā'zāsın ğatı yaratdı (11)ta kim süğükleri bedenüğ direkleri olsunçun ve siğirleri (12)ol süğükleri birbirinden ayrı-(13)lmasunçun ve süğüklerüğ kimisini ħalkān gibi yaratdı

47a.

(1)dırnaķ gibi ve kiminüğ içini dolı yaratdı ta berk olsunçun (2)barmaķlar gibi ve kiminüğ içini boş yaratdı ta kim hāreket (3)itmede hāfīf olsunçun omaça kemükleri gibi (4)ve bu süğükleri etile ħapladı ve süğükler içinde (5) ilik yaratdı ta süğükler andan ğādālansunçun (6) 43 .faşl insān mürekkebdür zāhirden ve bāıından (7)ve zāhiri mürekkebdür zāhir ā'zādan cümlesinden (8)birisi başdur hāķ te'ālā başı maħal ħıldı (9)dört nesneye birisi göz ve birisi ħulaķ ve birisi (10)burun ve birisi ağız ve başı kemükden yaratdı anunçun kim (11)başuğ terkībini şaķlaya ve bedende gözlerden laıf (12)nesne yaratdı ve ol gözlere başda iki delükler (13)yaratdı içinde şaķladı ki āfetden emīn olsunçun

47b.

(1)ve gözler iki yaredıldığı anunçun kim eger birisine āfet (2)irişürse biri selāmet ola ve göz yidi ħatdur (3)

evvel katına tabaka-yı şulbiyye dirler ve ikinci katına (4)ruṭūbet-i zūcāciyye dirler üçüncü katına cūleydiyye(5) dirler ol zūcāciyyeyi kaplamışdur dördüncü katına (6)'an-kebūtiyye dirler bişinci katına ruṭūbet-i beyziyye (7)dir-ler yumurta ağına benzer altıncı katına tabaka-yı (8)kar-niyye dirler aḳ boynuza benzer yidinci katı (9)ḡāyet aḡ-
dur aḡa tabaka-yı mülteḥime dirler ve sağ (10)gözden sol göze bir sinir gider gelürler iki (11)kaş arasında bulu-şurlar sağ göze āfet (12)irişse nūrı sola gider ve ol si-nirlerden hikmet (13)budur ki göze āfet irişürse nūrın sola götürür ve şoluḡ

48a.

(1)nūrın sağa götürür ve teprenmede yukarı kapakları (2) teprenür eger aşağı kapaklar teprene idi gözden (3)inen yaş gözün içinde kalurda bişerdı ibrik (4)olurda ve daḡı kipriklerle gözleri bizedi anuḡun kim (5)gökçeklikdür hüsndür ve hem kiprikler gözleri şaklamasıçundur (6)44. faşl ḡaḳ te'ālā kulaḡı mengene gibi yaratmışdur burma(7) burmadur anuḡun kim eger anıszdan ya'nī ḡafilin bir ki-şi (8)çaḡırsa veyāḡūd ra'd olsa ol ādem uyuz olsa (9)ol ādem bir def'ada işitse fī'l-ḡāl helāk olur-(10)dı pes anuḡun işbu resme yaradıldı ḡaḳ te'ālā (11)dimāḡdan iki sinir yaratmışdur gelürler kulaḡa (12)irişürler ol sinir-ler sebeble havā varur dimāḡa (13)irişür ve dimāḡ ol ha-vāyı ve sesi fehm ider işidür

48b.

(1) 45.faşl ḡaḳ te'ālā burnı yüz üzerinde yaratdı ki (2)

yil ana gevez girsün çıkısunçun tamarca körüklerine (3)beğ-
 zer gevizinden iki yol eyledi biri dimēğa girür (4)biri
 boğaza girür eger nefes yalnız boğazdan (5)geleydi gi-
 deydi kaçan ağızından ta'ām olsa yudamazdı (6)yāhūd söy-
 lerken söyleyemezdi pes hikmet-i ilāhī öyle (7)muḳteżī
 oldu kim ta'ām yimek ve kelecı eylemek gevez olsunçun(8)
 ve tutaqları iki yaratdı ki dişler etini şaklaya göster-
 meye (9)ve ta'ām yimeye ve kelecı söylemeye kolay ola ve
 ol (10)tutaqları etile sinir karışdurup sūret bağladı(11)
 46.fasl haḳ te'ālā ağız yaratdı ğidā yimegiçün ve ağız(12)
 içini giñ yaratdı ta ta'ām anda cem' olup çeynemege (13)
 ve dil eti hareket itdürmege gevez olsunçun ve

49a.

(1)ve azu dişleri yaratdı kesmegiçün ve ağız içinde (2)
 yumşak etden dil yaratdı ta kim söz söylemeye (3)gevez
 olsunçun ve dil altında iki tamar yaratdı ve (4)ol tamar-
 larda salyar kodı lōkmayı çeynemege (5)ve yutmağa gevez
 olsunçun ve aşğa enegi teprenür (6)anıçun kim hareket
 gevez olsunçun zīrā yukarı enegi (7)başa muttaşıldur eger
 hareket iderse baş bile hareket ider (8)yimekte ve söyle-
 mekte zahmet ider mısırda nīl-i mübārekde (9)timsāh dir-
 ler bir balık vardur yukarı enegi (10)hareket ider aşğa
 enegi gevdesine muttaşıldur āslā (11)hareket itmez 47.fasl
 kaçan bir kişi ta'ām yise ol (12)ta'āmuñ harareti egerin-
 den kıllar biter deriden ba'zısı (13)ziynet içündür bıyık
 şakal saç gibi bir niçesi

(1)haramdur bıyık ve koltuk ve kasuk gibi gidermek gerekdür (2)ve gözlerde kirpükler yaratdı hem hüsniçün ve hem gözleri (3)şaklamak için ve gözler üzerinde kaşlar yaratdı (4)hem hüsniçün ve hem başdan gelen derden gözleri şaklamak (5)içün 48.fasl hak te'âlâ göğüs kemügin katı kemükde (6)yaratdı kim yürek anuğa şaklaşunçun ve ol kemügi (7)bir päre kemükden yaratdı çibuk kalkana benzer ve (8)göğüs tahtasınınuğ iki yanında kanad gibi on birer (9)päre kemükler yaratdı cigerün ve yüregün muhâfazasına (10)fâ'idesi çok olsunçun 49.fasl boğaz içinde (11)hak te'âlâ iki yol yaratdı birinden ta'âm ve şu (12)gide ve birinden nefes girer çıkar ve boyun kemügi (13)yidi kemükdür birbirine çatmışdur 50.fasl hak te'âlâ

(1)eller yaratdı ki fâ'îdelü nesneyi alup ve yaramaz nesneyi (2)def' itmegiçün ve elleri üç â'zâdan yaratdı biri (3)bâzû biri dirsekden el avucına gelince ve biri avuçdur (4)âmmâ ol kim bâzûdur bir berk süñükdür dirsege muttaşıldur (5)ve ol süñügün başı degirmidür dirsek kemügi içine (6)girmişdür ve elleri bedenün iki tarafında yaratdı ta kim (7)iş işlemeye geñez olsunçun ve dirsek kemügi ikidür (8)aşağası büyükdür giçi barmağa ulaşukdur ta kim kuvvetlü (9)olsunçun ve kolın kaldurmağa ve yukarısı güççükdür (10)kolları açmağa ve dutmağa geñez olsunçun ve ayası (11)dört süñükdür ta kim dört barmağa ulaşmak (12)geñez olsunçun ve barmakları berâber yaratdı ta kim yumınca (13)berâber gelsünçün ve avucı şanduk gibi yaratdı ve baş

50b.

(1)avucına bir nesne alduğda baş barmak anı muhkem dutsun-
 çun (2)ve barmaklar içini tolu yaratdı ta kim berk olsun-
 çun ve uçlarını (3)dırnaklarıyla bizedi ta kim dutmağa ve
 yapışmağa ve çözmeğe (4)ve kaşınmağa genez olsunçun ve çev-
 re yanın etile (5)kapladı ta kim āfetden emīn olsunçun 51.
faşl haķ te'ālā (6)ādemūñ karnın degirmi deriden ve etden
 yaratdı uyluqlara (7)muttaşıldur anuñçun kim karnın içinde
 her ne kim varısa (8)şaklansunçun ve yumuşak eyledigi ne-
 fes virüp alıcaķ (9)ve 'ibādet idicek genez olsunçun ve
 ādemūñ arkasın (10)katı kemükden yaratdı kalkān gibi ta
 kim arkadan gelen belālardan (11)içindeki hazīne sarāy şak-
 lasunçun 52.faşl haķ (12)te'ālā ādemūñ ayakların yaratdı
 kim 'ibādete durmaķ ve (13)yürimek ve bedeni götürmek ge-
 nez olsunçun ve uyluķ

51a.

(1)incik arasında bir pāre kemük yaratdı alma kadar ta kim
 (2)dizleri yummaķ ve açmaķ genez olsunçun ve incigile (3)
 ayak arasında bir pāre kemük yaratdı kabuğdan gibi (4)ta
 kim ayak hareket itmeğe genez olsunçun ve ayağı uzun (5)
 yaratdı ta kim bedeni götürmede kuvvet olsunçun bu ayak
 altını (6)çukur yaratdı ta kim ata binicek ve nerdibāna
 çıkıcaķ genez olsunçun (7)ve ökçede bir pāre kemük yarat-
 dı üç kōşelüdür bir kōşesi (8)ayakdan yañadur ve bir kō-
 şesi (9)incikden yañadur ve barmaklar ucında kemükden dir-
 naklar yaratdı (10)yürimeğe kuvvet olsunçun 53.faşl insān-
 daki kuvvetler feriştehlere (11)benzer haķ te'ālā insānda
 emānet komışdur insān ol kuvvetleriyle (12)iş işlerler ām-

mā geldük şimden girü insānuñ hāşiyetlerini (13)bildürelüm söylemek ve gülmek hāşşesindendür ve şaç

51b.

(1)şakal ağarmak balgamdandur ve bir kişinüñ gözi ağrısa bir kişi dañı (2)anuñ gözine baksa anuñ dañı gözi ağrıya kaçan bir kişi hādım olsa (3)bedeni za'if olur ve kokuşu ağır olur ve şehveti çok olur ve (4)sünügi yoğun olur ve barmakları egri olur ve çok ihtilām (5)olur ve yaşı uzun olur ve kılları iri olur ve āvāzı ince (6)olur ve kazabı tiz olur gönli tamar olur ve dañı bir kişi gözsüz (7)olsa şehveti ve fehmi ve hıfzı çok olur kaçan bir 'avrat hayz (8)görse bir bulutlı günde fercini buluta karşı açsa bulutlar (9)dağılıp gideler kaçan hayz görmiş 'avrat bir delüye yatsa (10)ol delü ol sa'āt hōş ola kaçan hayz görmiş 'avrat (11)koyun güdse kurt yanına gelmeye kaçan bir gemi deryāda muhālif (12)fürtünaya uğrasa ki helāk olmağa yakın olsa ol hayz (13)görmüş 'avratuñ kaftānından bir pāre geminüñ ardına aşā kosalar

52a.

(1)rūzigār sakin ola kaçan hayz görmüş 'avratuñ gömlegini bir sıtmalu (2)kişiye geydürseler sakin ve mülāyim ola ve hōş ola bi'izni'llahı te'ālā (3) 54.fasıl fī fevā'id-i eczā'il-insāni kaçan ādemüñ şaçına nakırısı (4)tütüzdürseler hōş ola nakırıs ya'nī ayakları ağrıyana dirler (5)kaçan bir kişiyi yılan veyā 'akreb veyā çayan urisa üzerine tükürseler (6)hōş ola kaçan bir kişi oruçlı olsa tükürigin mıkñādūsa degür-(7)se hāşiyeti bātil olup tamurı dut-

412
maz ola kaçan bir güçük uşağın (8)evvel çıkan dişini yire
dökmedin ve düşürmedin bir 'avrat üzerinde (9)götürse aş-
lâ gebe olmaya kaçan bir kişiyi yılan urşa uşağın (10)ev-
vel çıkan dişini yaqsalar ve dögseler ol yaranın üzerine
ursalar (11)hōş ola kaçan bir kişinin dişleri ağrısa ölü-
nün dişini (12)götürse hōş ola kaçan bir kişiyi üç günde
bir sıtma dutar olsa (13)ölünün kemüğinden bir pârça gö-
türse hōş ola kaçan bir oğlanı sünnet

52b.

(1)eyleseler ol kesilen et pâresin alsalar yandursalar
dögseler müşğ (2)ile qarışdursalar bir kimesne cüzâm olsa
aşa içürseler hōş (3)ola kaçan bir kişi birine 'âşık ce-
mî'-i dırnaqlarını yaqsas ma'sûkı (4)bilmedin içürse fî'l-
hâl 'âşık ve münis ola kaçan bir kişinin (5)burnı kanı
durmasa ol kişinin adını bir pâre bize yazalar altına (6)
yapışduralar kanı diğne kaçan bir kişiyi kelb ısırsa yahūd
gözi (7)agrısa hayz kanı köpek ısırdığı yire ve ağrıyan
göze ursalar (8)hōş ola kaçan bir kişinin gözine beyâzlık
gelse hayz kanıyla (9)sürme eyleseler hōş ola kaçan bir
kişi bahak veyahūd ebras (10)olsa ol yire şehvetini sür-
se hōş ola kaçan bir (11)kişi çiban çıkarsa hammânda ter-
lese ol teri çiban üze-(12)rine ursalar hōş ola 55.fasl
cinniler hevâyîlerdür ve (13)envâ'-ı dürli şekle girerler
hükemânın ba'zısı dirler ki cinniler

53a.

(1)âdemlerdür kaçan kim ma'rifetsüz kalsalar göklere çık-
mazlar yir-(2)yüzinde kalurlar ma'rifetden mahrûm olurlar

ma'rifetden (3)mahrūm kalan anlardur dirler ehli'llah ey-
dür haq te'ālā (4)bir cevher yaratdı ve ol cevhere bir kez
nazar eyledi ol cevher (5)hayāsından eridi su oldu ol cev-
herün şuyından (6)haq te'ālā feriştehlere yaratdı āteşden
cinnileri yaratdı (7)ve balçıkından ādemi yaratdı dirler
ve ba'zilar eydür haq (8)te'ālā ol āteşün nūrından feriş-
tehlere yaratdı yalıqından (9)cinnileri yaratdı ve tütün-
inden şeytānı yaratdı ve cinnilerün (10)kimi ādem şüretlü-
dür ve kimi kaplan şüretlü ve kimi öküz başlu ve kimi (11)
yılan şekillü kimi ejderhā başlu kimi toğan şüretlü kimi
maymūn şüretlü (12)kimi hımār şüretlü kimi arşlan kimi fīl
başlu kimi dört ayaklu başı (13)yağırnısında ağızından ya-
lıq çıkar hāşıl-ı kelām envā'-ı dürlide

53b.

(1)kāh ādeme gözikürler kāh gözükmeyenler imdi cinniler ev-
vel zamānda (2)yiryüzinde olurlardı haq te'ālā bunlara gen-
dü cinslerinden (3)sekiz yüz peygamber viribdi bunları dī-
ne da'vet eylediler (4)āşlā birisi olmadı ol sekiz yüz pey-
gamberi cümle öldürdiler (5)andan sonra haq te'ālā feriş-
tehlere bir cemā'at viribdi (6)ol cinnileri götürüp ada-
lara bıraktılar ve kimisini esir (7)eylediler esir olanın
birisi şeytāndı bir kāfir cinninün (8)oglıydı feriştehlere
aldılar göklere çıkardılar niçe göklerde (9)feriştehlere
öğrenüp 'ibādet eyledi sonra ādem sebebiyle (10)hāzretten
sürüldi merdūd oldu şāhib-i tefsīr (11)mücāhid rahmetu'l-
lahı 'aleyh eydür kaçan kim şeytān ādeme secde (12)eyle-
medi ise haq te'ālā anı red eyleyüp yiryüzine bıraktı (13)
kaçan kim yiryüzine indi evlādı doğdı ba'zilar eydür

(1)budların birbirine sürer gendiden şehvet hâşıl olur (2) evlâdlar doğar ve ba'zîlar eydür kuyruğun dübürine sokar (3)andan evlâd doğar ve ba'zîlar dirler ki her günde biç (4)evlâdı doğar dirler imdi feriştehleri ve âdem oğlanların (5)ve cinnîleri ve şeytânları beyân eyledük ba'dehu hayvânları (6)bildürelüm 56.fasl kaçan kim âdemün bedeni laţîf oldıysa (7)ve hareketi giç oldıysa pes hikmet-i ilâhî buni muķtefî oldı kim (8)âdem için ahsen-i şüretde at yaratdı ta kim bine (9)ve segirde maksûdına irişe imdi at-ı eyüsi (10)oldur ki dişleri ince ve şık ola ve üst (11) dudığı alt dudığından uzunıraq ola ve burnı (12)yüksek ola ya'nî қоç alınlı ola ve alnı yaşşı ola (13)ve kulaqları uzun ola ve boynı doğru ola ya'nî

(1)boynı kertlez olmaya ve boğazlığı ince ola ve boynı dibi (2)yoğun ola ve saçı şık ola ve tırnağı siyâh ve uzun(3) ola ve topuğı degirmi ola ve bili kışa ola ve gögsi (4)giñ ola ve şâgir yilesi giñ ola ve budınun iç (5)yüzi etlü ola ve kollarınun ve bacaklarınun arası (6)giñ ola ve kuyruğı uzun ola ve gözi ve kirpügi (7)ve ulpası siyâh ola ve sağ eyegüsi şol eyegüsiyle (8)berâber ola ve bu nişânlar ki dirim bir atda olsa (9)ol atı ne bahâya olurlarsa alsunlar ki revâdur (10)torı at laţîf olur hâşşe kim hürmäyı torı ola (11)eger hâyası ve gözleri ve budı arası ve tudağı (12)siyâh olursa ıssıya ve şavuga ğâyet kavî (13)olup dayanur kula at kim katı şarı ola

(1)yilesi siyāh ola ve kıyruğı ve kolları ve ayakları ti-
ze (2)ve aşığa varınca siyāh ola gāyet laṭīfdür ve (3)boz
atuñ degme kez eyüsi bulunmaz nādīr olur ve ba'zī (4)at
vardur ki mādām ki üstinde ādem vardur (5)kaşanmaz ve ters-
lemezler ve ba'zī at sâhibinden gayrı (6)kimesneyi üstine
bindürmez hāşşe kaçan bir atuñ dişini (7)oğlancuñ boynına
taksalar dişleri zahmetsüz bite zīrā (8)ba'zī uşağın diş-
leri bitincek hasta olur hōd çeker (9)kaçan bir kişiyi a-
ğır başar olsa at dişin başı (10)altına kosa yatsa ağır
başmaya kaçan bir yirde sivrisiñek (11)olsa at kıyruğın-
dan kapuda aşā kosalar aruñ (12)girmeye kaçan bir 'avra-
tuñ karnında uşāğı olsa kısrağ (13)dırnağın tütüzdürseler
uşāğı düşüre kaçan tavuñ yavrısı (14)bir atuñ dırnağından
su içse anı dölengeç kapmaya ya'ni örilik

(1)kaçan boz atuñ dırnağın bir evde tütüzdürseler ol ev-
de (2)sıçan kalmaya kaçā kaçan bir 'avrat uşāğ doğurmada
(3)şarplansa atuñ kuru tersini tütüzdüreler ol 'avrat (4)
geñez doğura ve böyle bilmek gerekdür ki hağ te'ālā haż-
retleri (5)insāndan sonra atdan gökçek cānavar yaratmadı
(6) 57.fasl kaṭır hımārdan toğar eger atası hımārısa (7)
ṭabī'atda hımāra beñzer eger atası at olursa (8)ṭabī'at-
da ata beñzer āmmā yürimesi kâh atasına beñzer (9)ve kâh
anasına beñzer ve kaṭır āşlā nesne doğurmaz ferci (10)dar
olur kaçan bir 'avrat kaṭır kulağınun yağın veyahūd (11)
terin içse āşlā gebe olmaya kaçan bir ādeme kaṭır beyni-
sin (12)yidürseler 'aklı nākış olur meşhürdür ki ey ādem

'akluḡ (13)ḡafīfdür eşsek beynin mi yidürdiler saḡa dir-
ler kaḡır ḡōd

56a.

(1)eşşegüḡ oḡlıdur kaḡan kaḡıruḡ ḡayāların bir ḡarīr pā-
resin (2)baḡlasalar kaḡkī atuḡ boynına kim baḡlasalar āş-
lā yorulmaya (3)kaḡan tersini alsalar bir öksürükli ādem
koḡulasa (4)ba'dehu üstine tükürse yabana atsa yarayusı-
dur (5)öksürüḡi gide ve her kim ol atduḡı tersüḡ üzerine
(6)uḡrasa öksürük aḡa yapışup öksürük olsa bir kişi (7)
bevāşir olsa kaḡır kemüḡin alsa yandursa altına (8)tütsi
ve buḡūr eylese ḡōş ola 58.faşl ḡımār kaḡan (9)bir yolda
bir kez gitmiş olsa ol yolu āşlā unıtmaz bilür (10)kaḡan
bir cemā'at yolda azsalar biḡ kişi ḡımāra biner öḡce gi-
bidür (11)ol ḡımār gelür yolu bulur kaḡan bir ḡımār baḡır-
sa kaḡkī gele işite (12)ol daḡı ürür kaḡan bir ḡımāruḡ ḡu-
laḡın baḡlasalar yāḡūd ḡulaḡına (13)bir pāre ḡaş baḡlasa-
lar baḡırmaz olur kaḡan etini aḡu içmişe ya

56b.

(1)yāḡūd cüzāma yidürseler ḡalāş ola kaḡan kaḡın bevāşire
sürseler (2)ḡōş ola kaḡan bir uşak aḡlaḡan olsa ḡımār sü-
din (3)içürseler aḡlamaz ola kaḡan bir kişi delü olsa ḡı-
māruḡ (4)alnı terin üzerinde götürse ḡōş 59.faşl ḡayvān-
lar (5)içinde deveden 'acāyib cānavar yoḡdur evvel 'acā-
yibi budur ki (6)cemī'-i ḡalka muḡī' olıdıdur ve daḡı her
kim yidürse muḡī' (7)olur gider ve ādem gibi diz çöker o-
turur ve çökmüşiken (8)yük ursalar bir kaḡkar ve on gün
şusuzluḡa ve üç (9)gün yimüşsüzlüḡe kaḡtanur ve boynı u-
zun olduḡına (10)sebeb oldur ki ta kim çökmüşiken ne ka-

dar ağır yük (11)yükleseler k̄ant̄ār k̄olı gibi başını boynını ilerüye (12)uzadur ardı kolay kalkar ve çökmüşiken durmağa (13)geñez olsunçun kaçan hasta olsa pālūt ağacın yir

57a.

(1)h̄ōş olur kaçan bir deveyi yılan ursa ol deve yengeci (2)bulur yir h̄ōş olur kaçan bir deve esriyüp ağzı köpürse (3)ol köpükden alsalar bir ādemün gözinde perde olsa ol (4)göze sürme gibi çekseler h̄ōş ola ve ol köpükden bir dirhem (5)alsalar müşgile k̄arışdursalar bir delünün başına sürseler (6)h̄ōş ola kaçan yağını bir yirde k̄osalar ol yirden yılanlar (7)kaçup giderler kaçan örgücünün yağını bevāşīre sürseler (8)h̄ōş ola kaçan bir kişi selīse'l-bevl olsa veyāhūd döşege (9)işer olsa devenün yününden alalar ya'nī kılından alup (10)şol budına bağlayalar daḥı işemeye ve selāsīli k̄at' ola (11)kaçan agu içmiş ādeme deve südin bir kaç kerre içürse (12)aguyı döndüre ve bir dişi gürümüş ādemün dişi agrır olsa (13)ol südden ağzında biraz dutsa h̄ōş ol ve bevlini k̄aynatsalar

57b.

(1)k̄ıvama getürseler şaruluk olan ādeme sürseler h̄ōş (2)ola ve bir ādemün burnı kanı durmasa k̄urımış k̄ığın alup öfeleseler biraz bir k̄amışıla burnına üfürseler kanı kesile (4) 60. faşl öküzün insāna fā'īdesi çokdur kaçan h̄ā-yaların (5)çıkarup igdiş itseler öküz kuvvetlü olur kaçan bir kişiyi (6)rib' ısıtması dutsa ya'nī üç günde bir dutsa öküzün (7)boynuzın yakup kömürini döğüp ta'ēma ve-

yāhūd bala katup (8) yidürseler hōş ola ve burnı kanayan ol boynuzdan bir az (9) burnına tütsi itse kesilür kaçan bir ādemün kulağı agrısa (10) beynisini yağ ile karışdursalar kulağına tamzursalar hōş ola (11) kara öküzün dilini ezseler bir ekşi nesne ile karışdurup (12) tamraguya sürseler hōş ola ve ödin sıçan tersiyle (13) karışdurup kuluncı olan kişi üzerinde götürse hōş ola

58a.

(1) ve ödin bir ağaca sürseler kurt düşmeye ve gözlerine (2) sürme gibi çekseler göze cilā virüp göregen ola ve ödini (3) gendi yağıyla karışdurup bir çanağa sürseler bir evde kuşlar (4) evde ne kadar pīre varısa ol çanağa cem' olup teprenmezler (5) kaçan bevlini ādem bevlina katsalar üç günde bir ısıtma dutan (6) ādem elini ayacağını yusa def' olur 61. faşl şu şığırının (7) başında bir kurdcuğaz olur ki gice uyumağa komaz kaçan (8) uyumağ istese beynisini aşırup āşlā uyutmaz giceler (9) şabāha dek anuğun boynuzın dīvārlara ve direklere tağ (10) tağ döger uyumaz her kim ol kurdcuğazı alup başında (11) götürse uyumaya mādēm ki ol kurdcuğazı başından (12) gidermedükçe uyumaz ve bu şu şıgırı āşlā anasıyla (13) cimā' itmez girü kalan hayvānlar eyler şu şıgırı eylemez ve

58b.

(1) her kim şu şıgırı etin yise kehlesi çok ola ve her kim (2) yağını tuzıla karışdursalar tamraguya ve uyuza ve barsa (3) sürseler hōş ola 62. faşl zürāfanun başı ve ayakları (4) deveye beşzer ve boynuzı öküze beşzer ve derisi kapla-

na (5)benzer ve kıyruğı giyige benzer ve atası yaban öküzüydü (6)ve anası habes devesidür bunlardan bu cānavar doğar ol (7)cānavar giyige karışur andan zürāfa doğar 63. faşl (8)koyun bir mübārek cānavardur mecmū'ī āzāsı fā'ide-lüdür (9)yılda bir kez kızlar āmmā yiryüzinde girü kalan cānavarlardan (10)çokdur kızısı gece doğar gündüz yirür segirdür bi'izn-(11)i'llahı te'ālā kaçan kızısı anasından ayru düşse ba'dehu (12)yine buluşsa tanır yadırgamaz kaçan yağmur yağarken (13)koç kıyuna karılsa gebe olmaz kaçan kara yıl eserken

59a.

(1)kārılsa ekşerī irkek olur eger kıble yılı eserken kārılsa ekşerī dişi olur hind vilāyetinde bir dürli kıyun (3)olur biş kıyruğı olur ikisi budında ikisi kıolında (4)biri gögsinde olur kaçan koç boynuzını bir ağaç dibine (5)göme kıosalar yimişi çok ola kıyun beynisini bir ādem (6)dē'īm yise ebleh ola 64. faşl keçi cānavarlar içinde ğāyet (7)āhmaqdur ve derisi kıalındur ve yağı çok olur ve yağı çok (8)olanuñ kıılı az olur kaçan bir keçi bir oğlacı görse yavaş (9)yavaş yanına gelür kaçan oğlacuğı kıokulası düşer ussı (10)gider ve ol oğlacı yanından gitse 'aklı başına gelüp (11)kıalkar kaçan bir ak keçinüñ boynuzın yakşalar bir uyur (12)ādemüñ başı altına kıosalar ne deñlü kim ol boynuz andadur (13)ol ādem uyanmaya kaçan bir ādemüñ kıulağı agrısa teke

59b.

(1)teke ödiyle öküz ödin kıarışdurup kıulağına kıamzursalar

(2)hōş ola kaçan bir ādemün talağı olsa tekenün talağın
 (3)kasab çıkarmadın gendü eliyle alsa üzerine götürse (4)
 ol talağ kuruyuncaya dek gendünün talağı dağı kurur (5)
 kaçan tekenün kanını miḳnādūsa sürseler pāre pāre ola (6)
 kaçan bir 'avratuğ içinden kanı diñmeyüp aḳsa tekenün(7)
 kılından birazcuk götürse kanı diñe 65.faşl giyik (8)ḫay-
 vānlar içinde ḡāyet ādemden kaçar ancılayın cānavar (9)
 yokdur āmmā hindistānda müşg giyigi çokdur göbегinde (10)
 kan olur aḳar taşlar üzerine dökilür kurur müşg (11)olur
 alurlar kaçan giyik ödin ağrıyan göze (12)ḫulağa tamzur-
 salar hōş ola kaçan ḫurı tersin (13)ve bir pārça derisi-
 ni yaḳsalar ta'āmıla uşacuklara

60a.

(1)yiürseler ziyrek ola 66.faşl tağ keçisi kaçan ādemi
 görse (2)ḫatı kaçar ḫatḫā bir yüksek yirden gendüyi a-
 tar āmmā başı (3)üzerine düşer evet helēk olmaz balıḫlar-
 ıla dō-(4)stluk ider deniz kenārına gelür balıḫlar dağı
 aña gözüdür-(5)ler keçi bir zamān bunlara bakar biraḫup
 gider ba'dehu avcılar (6)keçi derisin giyüp deniz kenā-
 rına gelüp dururlar ol (7)balıḫlar görüp keçi şanurlar
 yakın gelürler balıḫçılar (8)avlarlar kaçan tağ keçisi-
 nün boynuzından bir mişḫāl alsalar (9)bir delüye içürse-
 ler hōş ola kaçan bir 'avrat uşak (10)getürmede zōr çek-
 se boynuzından bir pārça üzerinde götürse (11)geñez do-
 ğura kaçan bir kişi aḡu içse irkeginün ödinden (12)içür-
 seler hōş ola kaçan cigerün şavudup ḫara şu (13)inmiş gö-
 ze ursalar hōş ola kaçan ḫāyaların beвлиyle

(1)karişdursalar kuluncı olana içürseler hōş ola (2) 67. faşl yırtıcı cānavarları beyān ider çaçal yaramaz (3)şeytānlara benzer zalum itmekde bağlar bozup yemişler hārab (4)idicidür kaçan tavuklar anı görseler cemī' karşı varurlar (5)nitekim koyun kurda karşı varur birin dutar ka-lanı (6)kapup giderler kaçan çaçalun dilin kurıdup bir evde kosalar (7)ol evde dā'īm ceng 'adāvet eksük olmaya niçe ki (8)ol dil ol evde durur kaçan bir çaçal hasta olsa tavuk (9)yumurtaşın yir hōş olur kaçan bir ādemün talağı ola(10)birbuçuk dirhem ödin alalar ıssı şu ile yarımşar dirhem (11)üç gün içürseler hōş ola kaçan bir kişi delü olsa (12)çaçal etin yedürseler eyü ola 68.faşl ağaçgelincügi (13)ağaçlarda olur āmmā altun gümüş bulsa bir yire

61a.

(1)cem' ider hazīne idinür kaçan hasta olsa tavuk (2)yumurtaşın yir hōş olur kaçan sıçanı dutmak yimek (3)istese sıçan kaçır ağaca çıkar ol dehi ardınca (4)çıkır sıçan bir za'if dala budanca aşılur gelincük (5)'āciz kalur varamaz feryād ider çifti gelür aşğa (6)durur yukarıda ki budığı dibinden keser sıçan yire (7)düşer ol aşğadaki dutar iki bile kaçan bir kişinin (8)gözine kara şu inse beynisini sürme eyleseler hōş (9)ola kaçan yağını diş ağrısına ursalar hoş ola (10)kaçan kanını toğuzbaşı çıkaran sürseler hōş ola (11) 69.faşl tavşan bir yıl irkek olur bir yıl dişi (12)olur bi'izni'llah kaçan uyusa āşlā gözlerin yumaz (13)açuk uyur kaçan hasta olsa kamış yir hōş olur

61b.

(1)kaçan bir 'avrat gebe olmak istese tavşan beynisini (2) ala yiye ve birazcuğ götürene gebe ola kaçan bir kişinin (3)dişi ağrısa tavşanınuñ öñ dişini alalar ol ağrıyan (4) dişüñ üzerine koyalar hōş ola kaçan ödin bir kişiye (5) içürseler uyuya uyanmaya ba'dehu sirke içürseler (6)uyana kaçan kanını tamraguya ve bahağ olana sürseler hōş (7)ola kaçan ayağında humnām olsa tavşan etin bişürseler (8)hōş ola kaçan māyasını süd ile qarışdursalar (9)kuluñ olana içürseler hōş ola kaçan fercini (10)bir 'avrat yise ve erile cimā' eylese gebe ola 70.fasl (11)arşlan hiç bir cānavardan korkmaz ve gayrınıñ avın (12)yimez 'ār ider ve gendü dutduğı cānavarunı ancak (13)yüregin yir kor gider ve bir yirde çalğu çalsalar varur

62a.

(1)diñler ve bir yirde od yaqsalar varur teferrüc eyler (2)kaçan hasta olsa kurd etin yir hōş olur ve beyāz (3) bednüsden ya'nī hōrōzdan kaçar ve taş çalsalar (4)kaçar ammā hayvānlar andan kaçar lakin eşşek 'āciz (5)kalur kaçamaz ve qarıncadan korkar kaçar nitekim fīl (6)sivrisi-ñekden 'āciz olur kaçar hağ te'ālānuñ (7)kudretinden fīl-leri 'āciz eylemişdür siñegile ve arşlanı (8)'āciz kılmışdür qarınca ile gör ne 'ažametlü pādişāhdur (9)kaçan yavrılamak istese varur palçık içinde yav-(10)rılar ki qarınca yavrısın öldürmesün diyü kaçan (11)bir ādemün diş ağrısa arşlan dişin dişine (12)degdürse eyü ola kaçan ödini bir muhanet kişiye (13)ya'nī korkağ ādeme içürseler bahādūr ola

62b.

(1)kaçan yağın bevāşire sürseler hōş ola ve ol yağdan(2) bir evde koşalar ol evden sıçanlar ve 'akreb durmayup (3) kaçarlar ol yağdan bir miqdār bir şu kenārında koşalar(4) ol şudan hīç bir cānavar içmeye kaçan bir ādemi katı (5) ısıtma dutsa arşlan derisinin üzerinde (6)uyusa hōş ola 71.faşl babur arşlandan (7)kuvvetlüdür kaçan ve bir arşlan ve bir kaplan ve bir babur ceng (8)itseler arşlanıla kaplan bir yağa olur babur ile (9)ceng iderler 'aceb budur ki babur arşlanıla düşmān (10)olur 'akrebile dōstluk ider kaçan gevdesine kan (11)bulaşsa bir köpek anı pāre pāre ider āmmā kan (12)bulaşmasa yüz köpege cevāb virür helāk ider (13)kaçan hasta olsa köpek eti yir hālāş olur

63a.

(1)kaçan koca olsa ādemden gāyet kaçır kurt anuñ hilā- (2)fincadur kaçan kurt koca olsa gāyet yavuz olur (3)āde- me sürer gelür kaçan baburuñ ödin delünüñ başına sürse- ler hōş ola (4) 72.faşl dilkü fitneleri ve hiyleleri çok- dur yılda bir kez (5)tivin döker tüler ve yuvasınuñ çev- re yanına; yaban şo-(6)ğanın döker ki kaçan kurt gelse ol yaban şoğanı (7)ayağına dokunsa helāk olur kaçan kar- nı acıkça bir (8)yirde çalkoyın yatur ya'nī arkası üzere yatur gendüsini (9)ölye urur kuşlar gelürler ölmüş şa- nurlar (10)üstüne konarlar hemān gāfilin dutar yir kar- nın doyurur (11)kaçan bir kirpiyi görse üzerine varur kirpi dilküyi görünce (12)gendüyi bir yire cem' ider yu- mılur bu kerre dilki anuñ (13)üstüne işer kirpi dağı gen- düyi açar dilkü dağı boğazına yapışur

63b.

(1)kaçan gendüye pireler üsse bir pāre keçeyi ağzına (2) alur şu kenārına varur kuyruğunu şuya şoğar (3)pireler kuyruğundan kaçarlar gevdesine çıkarlar bu kez (4)gevdesinden başına çıkarlar (5)ba'dehu gevdesini dağı burnına dek şuya şoğar pireler cümle (6)ol keçeye cem' olurlar dilkü şuya dalar āhir yirden (7)çıklar pireler keçede kalur dilkü kurtulur pireden (8)kaçan bir kişi delü olsa dilkünün ödini başına sürseler (9)hōş ola kaçan bir kişinin gözine şu inmiş olsa (10)dilkünün ödiyle sürme çekseler hōş ola kaçan (11)etin cüzām ve meflūc yise hōş ola kaçan yağını (12)bir nār ağacına sürseler bir evde kosalar cemī'-i (13)pireler ol ağaca üşerler kaçan derisini bir semüz

64a.

(1)kişiye geydürseler arıqlaya kaçan kanını uşak başına (2)sürseler kılı tiz bite kaçan kuyruğunu bir kişi götürse (3)hiyleden ve mekirden emīn ola kaçan necisini zekere sürseler (4)ba'dehu 'avratıla cimā' eylese 'avrat gebe ola 73.fasl (5)kaçan hınzır enüklese vakt olur ki yigirmi enügi (6)doğar üç gün aç kalsa arıklar ve bir gün yise yine (7)bayığı gibi tavlanur kaçan hasta olsa yengeç etin yir (8)hōş olur kaçan bir hınzırı bir eşek üzerine (9)ursalar üstünde iken ol eşek işese ol (10)hınzır eşek üzerinde helāk olur kaçan bir kişi dişin (11)götürse cemī'-i hālāyık ana hürmet ideler eger ol (12)dişi bir هفته yağ içinde kosalar ba'dehu ol yağı (13)başına sürse saçı uzun ola ve giç ağara

64b.

(1)kaçan bir kişi sol dişini görse elbetde melûl ola kaçan (2)ödini bevâşîre sürseler hōş ola kaçan bir kişinin dişini (3)kırılma hînzîr dişini ol kırılmış diş üzerine koşalar duta bayağı gibi ola kaçan kemüğünü yaqsalar kül (4)salar duta bayağı gibi ola kaçan kemüğünü yaqsalar kül (5)eyleseler bir yerde kim ekin ya pirinç olsa hînzîr gelse (6)yoluna göme kosalar ayruğ hînzîr gelmeye 74.fasl (7)ayunun ekgerî hâli hâlvette geçer kaçan kış olsa ini-ne (8)girür yatur ta yaz oluncaya dek çıkmaz kaçan acıksa (9)ayağının altına yalar toyar ve toprak yir toyar cemî'-i (10)cānavarlarıyla dōstlık ider āmmā öküzile dōstluğı (11)eyü degüldür kaçan bir öküzü görse çalkoyun arkası (12)üzerine yatur öküz gelüp boynuzla urmak istese (13)se hemān öküzün boğazına yapışur helāk ider

65a.

(1)kaçan derisini bir oğlancuk götürse hulkı gökçek 75.fasl (2)kurt gāyet mekr ü hîle issidür āşlā yalnız gezmez biş on (3)olmayınca kaçan uyusalar bir yerde cem' ögürler halka kimi yaturlar (4)āmmā bir gözleri uyur bir gözleri uyumaz kaçan birisi sayru (5)olsa girü kalanı cem' olurlar anı pāre pāre iderler yirler āmmā (6)kaçan hasta olsa varur bir tenhā yerde gizlenür olur kimse (7)görmez kaçan bir kişiyi görse gelür ol kişinin okı yayı olsa (8)āşlā ol kişiden korkmaz karşı gelür āmmā eger taş atarsa (9)andan korkup kaçar ve āmmā dişisi irkegin-den yavuz olur (10)kaçan koyuna gelse şabāha karşı gelür zîrā ki ol vaktde (11)köpekler uyur bulunurlar eger bir atlu kişi kurdı kovsa anuğ (12)atının ayağı dolaşur se-

girtmez olur 76.faşl kediyi haq (13)te'ālā sıçan için yaradı
ratdı hażret-i nūhuñ gemīsinde yaradıldı

65b.

(1)ba'zīlar eydürler ki arşlan ahsurdı burnından kedi doğdı
(2)anuçiçün arşlana beñzer ğāyet arıcaqlığı sever paqlığı sever
(3)kaçan karılmak ya'nī cem' olmak isteseler ğāyet zahmet çekerler ta cimā' (4)temām olmayınca rāhat olmazlar kaçan yavrılasa karnı ğāyet aç olur (5)eline bir şey girmeyince yavrısın yir kaçan terslese tersin örter (6)ta kim sıçan anuç rāyihasını bilüp duymasunçun 'aceb budur ki (7)fīl kediden kaçar kaçan bir 'avrat kedinüñ azu dişini götürse (8)gebe olmaya kaçan bir ādem ödünü gözlerine sürme çekse gicelerde (9)gündüz gibi göre kaçan bir kişinüñ kulağı ağırsa haṭṭā işitmez de olsa (10)buçuk dirhem ödinden alalar zanbağ yağıyla karışdursalar kulağına (11)ṭamzursalar hem ağırsı gide hem işidür ola 77.
faşl pars (12)arşlanıla kaplandan doğar kaçan bir laṭīf āvāz işitse (13)yāḥūd çalğı işitse diñler feraḥ ve şāz ū ḥandān olur

66a.

(1)kaçan ḥasta olsa kelb etin yir ḥōş olur kaçan pars ile (2)ayu karılrsa ya'nī cimā' eylese ikisinden bir 'acāyib cānavar ṭoğar (3)aña öşek dirler ya'nī vāşşāḥdur parsıla ayudan ṭoğar (4) 78.faşl fīl ğāyet zarīf cānavardur vaqt olur kim hindistānda (5)fīller olur üç yüz baṭmanar kadar boynuzu olur gevdesi ğāyet (6)yiñli olur çalğıyı ve feraḥlığı sever kaçan kim haq te'ālā boynı (7)kısa yarat-

dı ise şu içmege ve 'alef yimege genez olsunçun aña (8) hõrtüm yaratdı ve ol hõrtümü gevdesinde gezdürür ve süñük-leri (9)bir demdür ancak topuğı bir dem degüldür ve inci- gi bir dem degüldür kaçan (10)dişisiyle cimā' eylese bir yılda bir kez cimā' ider ve yidi yılda bir kez enükler(11) kaçan hasta olsa arkasın yağıyla ve ıssı şuyıla yusalar hõş olur (12)vaqt olur kim üç yüz dört yüz yıl yaşar an- dan ölür ve gāyet (13)kīn dutucıdur hayvānlar içinde an- cılayın kīn dutucı cānavar yokdur

66b.

(1)kaçan bir kişi fılūñ kulağı terinden bir dirhem içse yidi gün uyumaya (2)şöyle uyanuñ yata kaçan ödini baraşa sürseler hõş ola kaçan (3)dişini bir ağaca aña qosalar ol ağacun yimişi bitmeye ve (4)dişini yaqsalar bir 'avrata yicürseler gebe ola kaçan bevlini eve (5)şaqsalar ol evde sıçan kalmaya kırıla kaçan tersini kulunca (6)içürseler hõş ola ve sıtma dutana tütüzdürseler hõş ola (7) 79. faşl maymūn şūretde kabīhdür āmmā ma'nāda zarīfdür (8)huşūşa kim bağdātde bir halīfe varıdı aña sultēn mū'ekkil dirler- idı (9)aña hindistāndan iki maymūn armağan getürdiler bi- risi terzī (10)idi laṭīf kaftānlar biçer dikeridi ve biri- si kuyumcıydı altun ve (11)gümüş işleridi ve şatranç bi- lüridi ve kemhā doğurdı kaçan (12)maymūn enüklese on enük getürür veyā dağı ziyāde getürür (13)kaçan bir kişi on gün maymūnıla muşāhib olsa āşlā melāleti kalmaya

67a.

(1)kaçan bir kişi dişini götürse yuñusu az olup az uyuya

(2)ve yaqsalar külini ağ düşmiş göze çekseler ağın siler giderür (3) 80.faşl kelb ğāyet açlığa dayanur ve şāhibine vefādār olur (4)dāyimü'l-evķāt uyanuķ olur ve ğāyet ziyrek olur kaçan giyigi (5)ķovsa irkegini ķovar zīrā giyik kaçarken ekserī 'Ēdeti (6)budur ki işer öyle olsa işemeye durur kelb yiter alur (7)Āmmā dişisi,dağı kaçarken işer Āmmā durmaz öyle olsa (8)irkegin ķovar dişisin ķovmaz kaçan bir kişiye ħamle eylese ol kişi (9)otursa nesne söylemez ne ürer ve ne yapışur zīrā oturmak (10)musahħar olmak olduğın anlar vaķt olur kim ķuduz nişānı (11)oldur kim gözleri kıızıl olur ve boynunu aşığa düşer (12)ve ķuyruğunu buğlarınınuğ arasına sıkır ve ser-ħōş gibi (13)yürür kaçan bir kişiyi ķuđuz dalasa ol ķuduzun dişini çıkarsa

67b.

(1)kaçan ħasta olsa ot yir ħōş olur kaçan eşsek ağırısa(2) eşsek ĀvĀzın işitse ol dağı çağırur Āmmā ħadīş-i (3)şerīf-de gelmişdür ki eşsek ve kelb şeytānı görürler andan sonra (4)eşsek bağırur ve kelb çağırur kaçan bir kelbi bir taşıla ursalar (5)ol kelb ol taşı ağzıyla ķavrısa ol taşı alup (6)bir evde kim gögercinlik ola ol evün üstine biraķalar ol (7)gögercinler ol eve ırak ķonmaya kaçan bir kişinin evin ħarĀb (8)itmek isteseler kara köpeğün gözlerin ol ev içinde göme (9)ķosalar ol ev helāk olup bozıla vīrĒn ola kaçan (10)bir kelbün dişini bir yavuz köpeğün boynına daqsalar yavaş (11)ola kaçan bir kara köpeğün dilini ķurutısalur iç edik (12)altında götürısaler ĀşlĀ ol kişiyi kelb işırmaya (13) 81.faşl ķaplan ğāyet yavuz cānavardur ħulķı dardur

(1)kaçan karnı tok olsa üç gün yatur başın kaldurmaz uyur
 (2)ve yılanıla dōstluk ider kaçan kaplan doğurmak istese
 (3)yılanlar gelürler boynına tolaşurlar ol gençez doğurur
 (4)kaçan bir kişiyi kaplan ısırsa ölmese yaban sıçanun(5)
 toprağından yarasınıun üzerine ekeler hōş ola kaçan (6)ba-
 şını bir yire göme kosalara ol yirdē ne kadar sıçan (7)va-
 rısa cümle ol yire dōşeneler cem' olalar kaçan bir kişiyi
 (8)yılan ursa biş dirhem kaplan etinden yidürseler (9)hōş
 ola kaçan bir kişi kaplan pōstunı götürse halk (10)içinde
 rağbetlü ola 82.fasl fī't-tuyūrāti geldük (11)imdi kuşla-
 ra kankı kuş kim boynı uzundur ayakları (12)dağı uzun o-
 lur kaçan bir kuşun ayakları olmasa katı uçamaz (13)nite-
 kim ādem eli olmayınca segirdemez olur ve ba'zī kuşun

(1)levni gökçek olur tāvus gibi tūtī gibi ve ba'zī kuşun
 (2)boynı ve başı gökçek olur ördek ve gögercin gibi ve
 ba'zī (3)kuşun āvāzı gökçek olur bülbül gibi ve kumrı gi-
 bi ve ba'zī (4)kuşun gevdesinun terkibi güzel olur bed-
 nūs gibi ve ba'zī (5)kuşun uçması gökçek olur karlankuç
 gibi imdi kuş vardır ve (6)kim etin yirler ve kuş var kim
 et yidürürler 82.fasl (7)toğan kuşlar içinde gāyet tekeb-
 bür kuşdur vaqt (8)olur kim dışisine şāhīn veyā cōlengeç
 karılır anuñiçün (9)şekilleri muhālif ve muhtelif olur
 kaçan hasta olsa serçe (10)etin yir hōş olur kaçan sıçan
 etin yise yāhūd yidürseler (11)tüyi gökçek olur ve tiz
 biter kaçan bir kişinun kulağı evvel (12)işidürken işit-
 mez olsa yāhūd gözine kara şu inse (13)toğan ödinden bir

habbe kadar gözlerine çekseler yâhūd

69a.

(1)kulağına tımsalsalar hōş ola kaçan tırnağını bir ağaca
 (2)aşa kosalar ol ağaca kuşlar konmaya anuñ korkusından
 (3) 83.faşl ördek gāyet şuyı sever haṭṭā ördek yumurtasını
 (4)tavuğa başdursalar yumurtadan çıkıcağ anasını kara
 yirde (5)kor gendüler şuya girürler kaçan bir kişi selī-
 se'l-bevl ya'nī (6)südügi durmaz aķar olsa ördek dilini
 yise bevli (7)aķmaya illā vaķtinde aķa kaçan ördek beyni-
 sini bir delü (8)ādemün başına ūrsalar hōş ola kaçan bir
 kişinün çeneleri (9)agrısa ördek ödini benefşe yağıyla
 karıřduralar (10)çenelerine süreler hoş ola 84.faşl tūṭī
 (11)dört dürlidür biri aķdur biri yaşıldur biri kıızıldur
 biri daħı mat olur (12)biri şarudur kaçan dil öğretmek
 isteseler bir tūṭī (13)bir kafeste korlar ve çevresini
 gözgüleriyle kaplarlar ve ol

69b.

(1)gözügülerün ardında tūṭīleri görür öyle şanur ki ol (2)
 daħı ancılayın söyler āmmā tūṭī āslā şu içmez şu içse (3)
 kafeste iken helāk olur her kim tūṭīnün dilin yise (4)gā-
 yet faşīh ola her kim ödin yise dili ağır ola (5) 85.faşl
 bülbül çiçeklere ve güllere 'ēşıķdur kaçan (6)görse kim
 gül açılmış feryād ū nāle eyler yâhūd gōnce (7)muķābele-
 sinde hayrān olup öter vaķt olur kim gendü (8)gül yapra-
 ğına urur anda düşer kalur āmmā vaķtlerde (9)bir sā'at
 şu içmezse helāk olur zīrā ki muħabbet (10)harāreti kal-
 bini yaķmışdur ve ol dertden on iki (11)maķāmda hezārān

mergül ile allahın medhîni (12)güle karşı tekrâr tekrâr
okur ve anuñ laṭîf elhânından (13)ve şerîf eşvâtından işi-
den 'âşıklar şeydâ ve sergerdân

70a.

(1)olur hayrân olurlar 86.faṣl baykuşu gündüz (2)görmez
gözlerinin za'îfligi sebebiyle ve daḥî yılan ve ğayrı (3)
cânavarlar anuñ âvâzından kaçarlardı ammâ gice olunca (4)
bahâdur olur kankı kuşa murâd iderse varur her gice (5)
olduğda kedileri alur ve kargayı ve göğercini alur ve ğâ-
yet (6)ḥalvet ve ḥarâbe yirleri sever kankı 'imârete mü-
lâzım olup (7)ötse ol 'imâret 'an karîbü'l-eyyâm ḥarâb o-
lur ve gündüz (8)bir ḥalvet yirde oturur nafağa ve azıq
içün tesbîḥ (9)ider hem ğuşşalanmaz ḥaḳ te'âlâ günde aḡa
iki kuş virür (10)ol daḥî birisine kanâ'at dutar yir ve
birisini âzâd (11)ider dutmaz hergün ğıdâsı budur kaçan
bir kişi döşege (12)işegen olsa baykuşun ödini alup pâlîd
küliyle (13)karışdurup yiyeler döşege işemez olur kaçan

70b.

(1)bir kişinün kulağı aġrısa baykuşu kanın bir dirhem ku-
lağına (2)ṭamzursalar ḥoş ola ve iki yumurtası olur biri-
nün (3)içi kara birinün içi şarudur ol karasını yüze (4)
ve başa sürseler siyâh kıl bitürür ve şarusını (5)yüze ve
başta sürseler kılını döker 87.faṣl (6)übikli kuşu havâlar
laṭîf olduğı vakt gökçek âvâzıyla (7)ve laṭîf elhânıla
öte öte havâyâ çıkar gider şol (8)miqdâr gider ki yine
dönüp inerken düşe uşşı gider (9)bir zamân yatur kaçan
pöryâz esse ve şavuk olsa (10)ol vakt semüz olur kaçan

lödös esse aruk (11)olur kaçan yir oynasa yir oynamazdan
evvel (12)hak te'älâ anlara bildürür anlar dağı bir yire
cem' olurlar (13)öterler feryäd iderler öyle olsa tecrî-
be ehilleri bilürler kaydları görürler

71a.

(1) 88.faşl toy kuşlar içinde andan ebleh kuş (2)yoğdur
vaqt olur kim yumurtasını kor gider sonra (3)gelürken
kanda yumurta bulursa gündünün şanur başar (4)yatur söy-
le eblehdür ki bilmez yumurta ayruk kuşundur kaçan (5)
bir toğan anı almak istese toyu necisi yelimkara gibi-
dür (6)alup giderken toğanın üstine tersler ol necis to-
ğana (7)yapışur toğan şarmaşur kalur toy kurtulup gider
(8) 89.faşl dölengeç ya'nî çaylak türkice örülik dirler
ğäyet (9)habisdür ekşerî kuş ana gälîb olur ve dağı bir
yıl irkek (10)bir yıl dişî olur ya'nî bir yıl birisi do-
ğurur bir yıl (11)birisi doğurur vaqt olur kim karga ge-
lür yumurtasını (12)uğurlar yir gündü andan degülîken
karga anın yuvasında (13)yumurtlar dölengeç gelür gündü
yumurtasın şanur başar

71b.

(1)yavri çıkarur bakar kim yavruları yoğdur anları görür
kim gendi (2)yavrisı degüldür dişisi ol yavruları döge
döge (3)öldürür ve hasta olsa gündü yünlerinden bir yün
yir (4)hös olur kaçan bir kişiyi yılan veyâ 'akreb urşa
dölengeç (5)ödin alalar gözlerine sürme gibi çekeler e-
ger yara sağ (6)tarafında ise sağ gözine çekeler ve şol
gözinden yana (7)ise şol gözine çekeler hoş ola kaçan

bir kişi ağu (8)içse dölenceğ ödin içürseler hoş ola 90.
faşl (9)göğercin gāyet ziyrek ve yügrük kuşdur degme kuş
anı (10)alamaz hattā balabanlar 'āciz kalur anı alıncaya
dek vağt olur kim (11)dört biş konak yoldan şalarlar yine
gelür yuvasın (12)bulur vağt olur ki kanadına mektüb bağ-
larlar alur yuvasına (13)gelür vağt olur kim irkegi dişi-
siyle şöyle mertebe muhabbet

72a.

(1)ve nāz ve oynamak ve öpüşmek iderler kim ba'zī insān-
nuñ (2)hayāllerinden dağı geçer insānı kıvama getirür
vağt olur kim (3)bir irkek göğercinüñ iki dişisi olur bu
yuvada dört yavru (4)çıkıarur ekserī hāilde yumurçaya dişi-
si başar çıkarur āmmā (5)rızkıını irkegi getirür yidürür
nitekim ādemün uşacuklarını (6)anaları şaklar āmmā rızkı
ataları getirüp yidürür her kim (7)dilerse ki göğercinüñ
yavrusı doyurur irādeñde ola (8)bir çanağa şu koyalar ol
çanak her ne deri renkde ise (9)ol çanağa içen göğerci-
nüñ yavrıları ol çanak renginde (10)ola bi'izni'llahı te'-
ālā ve her kim göğercinüñ gözlerin yise (11)gözlerine ka-
ra şu ine ve yine göğerciñ ödin içse (12)hōş ola her kim
göğercin etin yise gāyet ziyrek ola (13)kaçan bir kiřinüñ
gevdesini āteş yandursa göğercin kemüğini yağa

72b.

(1)döge ol yaraya ekseler hoş ola kaçan bir 'avrat doğu-
(2)rmada şarplansa göğercin tersin içürseler hoş ola (3)
geñez doğura kaçan bir ādemün südüği dutulsa kızıl göğercinüñ
(4)tersini içürseler hoş ola 91.faşl karlankuç ya-

zın (5)gelür yuvasını balçıktan ve kıldan yapar vakt olur kim ba'zî (6)karlankuçlar gelür yardım ider yuvasını bile yaparlar kaçan başınınu (7)kuru bir döşek üzerine koyup üstinde yatsalar âşlâ (8)gözlerine uyku gelmeye kaçan bir âdemün başında bit olsa (9)gitmeye çâre olmasa karlankuç beynisini yağ ile karışdurup (10)başına sürseler bitleri kırıla 92.fasl yarasa kuşunun (11)gözleri za'îfdür güneş nûrına cöyemez gündüz daşra (12)çıkamaz kaçan yuvasından çıkıcağ aḥşamıla gündüz mâbeyninde (13)çıklar şüretde sıçana benzer ve kanadları tüysüz deridendür

73.a.

(1)ve âdem dişi gibi dişleri vardur ve dişisinün memeleri vardur (2)ve kulakları âdem kulağına benzer vakt olur ki yavrusını (3)ağızına alur bile uçar bir yirden bir yire iletür ve gıdâsı (4)siñekdür kaçan bir yire çekürge gelse isteseler kim çekürge (5)ziyân itmeye ol yirden geçe gide bir yarasaı bir ağaca (6)aşa koyalar olyirden çekürge geçe gide ziyân degürmeye (7)kaçan yarasanınu başını bir gögercin olduğu evde tam üstine (8)kosalar eve gögercin bir daḥı konmaya kaçan yarasa başını bir âdemün (9)başı altına kosalar âşlâ uyumaya kaçan bir yirde çok karınca (10)olsa yarasanınu necisini yuvasına kosalar yuvasın terk (11)idüp kaçar gider 93.fasl turraç mübârek kuşdur (12)ve avâzı laḥîfdür yazın kışın ötmekden şafâsı vardur (13)kaçan pöyrâz esse arık olur haḥḥa uçamaz olur lödös esse

73b.

(1)semüz olur ve şevki keyfi kavî olur ve niçe yıllar bir

yuvada kalur ayruḡ (2)bir yire gitmez 94.fasl bednūs ya'nī ḡōrōs kuşlar içinde (3)ancılayın çok cimā' ider kuş yokdur vaḡt olur kim on tavuḡa (4)yigirmi tavuḡa cevāb virür ve her sâ'atde bir kez öter gicenün (5)nişfını ve sü-lüḡünü ve sabāḡ olduğunu bildürür kaçan bir kişi bednūs (6)āvāzından uyansa ol gice ayruḡ uyumaya ve daḡı bir'acā-yibdür ki (7)yılda bir kez yumurḡa doğurur yumurḡası kek-lik yumurḡası kadar ancak (8)olur hīç kimse ana ḡarılma-dın ol yumurḡayı doğurur ya'nī ḡiftleşmeden (9)doḡurur ve daḡı bir evde beyāz bednūs olsa ki āslā siyāḡ nişānı (10)olmaya ol eve şeyḡān girmeye ve hem resūlu'llah|salla'l-lahu 'aleyhi(11)ve sellem buyurur kim beyāz bednūsler fe-riştehlere benzerler öyle olsa (12)etini yimeyeler ve bir ḡādīs-i şerīfde buyurur ki siz müezzīnünüzü (13)boḡazla-manḡ ya'nī eviñüzde olan beyāz ḡōrōzıñuzu boḡazlamañ buyu-ruyordı

74a.

(1)ve her kim beyāz ḡōrōzı boḡazlasa mālına ve ehline ve evlādlarına (2)ziyān gele kaçan bir kişi döşege işegen ol-
 olsa bednūs ibigin (3)ya'nī başındaki kekecin ḡurutsalar ve dögseler ol ādeme içürseler (4)ayruḡ işemez olur ka-
 çan bir kişi dā'im 'ādeti aḡ ḡarına bednūs (5)etin yimek
 olsa saçı şakalı döküle kaçan bir kişinün ḡarnı aḡrısı ve
 ishāl olsa (6)bednūs etin ḡurutsalar berāberince māzī ve
 şoḡan şuya (7)ḡarışdurup ol kişiye içürseler iç aḡrısın
 keser ḡāyet mücerredür (8) 95.fasl tavuḡ vaḡt olur ki
 topraḡa aḡnamaḡıla yumurḡasın (9)birakur hīç bednūs ḡa-
 rılmadın vaḡt olur ki öyle yilinden (10)ya'nī lōdōs yu-

murta birağur vaqt olur kim her kim bednūs ka-(11)rılmağı-
la biş on yumurtayı birağur kaçan yumurtaya başarken (12)
gök gürllese veyāhūd öyle yili esse ya'nī kible yili lōdōs-
dur (13)yumurtası yiydin olur ya'nī hārāb olur kaçan bir
evde çok tavuk olsa (14)yumurtaları az olur tavuk az olsa
yumurta çok olur

74b.

(1)kaçan bir kişi dā'īm tavuk yise kaṭ' eylese şir-pence
marazına (2)veyāhūd nāşūr rencine veyāhūd hunnāma mübtelā
olur kaçan (3)yağın kızıl tamraguya sürseler hōş ola ka-
çan necisini sirkeyle (4)karişdurup kulunç olana içürseler
hōş ola kaçan kara tavuk (5)yumurtasını bir şālih kişinin
evi kapusına sürseler āslā ol (6)evden şer fesād eksük ol-
maya 96.fasl kartal (7)kaçan yumurta kaṭı olsa hindistāna
gider bir taş getirür (8)ol taş sebebiyle yumurtasını ge-
nez doğurur yuvasından (9)ol taşı bulup hifz eyleseler ka-
çan bir 'avrat uşak (10)doğurmada zahmet çekse ol taşı boy-
nına aşā kosalar (11)geñez doğura ve yuvasını taş başında
yapar ayruk yirde (12)yapmaz 97.fasl karga 'aceb budur ki
ğayrı kuş (13)yavrısını yuvadan kovar karga kovmaz kaçan
dilini kurutsalar

75a.

(1)kaçan bir şusuz yirde ağzına alsa şusuzlığı giderür(2)
kaçan ödünü yağıyla karişdurup kulak ağrısına tamzursalar
(3)hōş ola 98.fasl şıgırcuk kuşu hindistānda gelür (4)ğay-
rı yirlerde de olur āmmā çoğı hindden gelür gökçek (5)ha-
vāyı sever kışdan hāzītmez ekserī kış olunca kaçar (6)hin-

distāna gider āmmā denizi geçerken çoğı helāk olur (7)ka-
çan etin (8)dögseler kurutsalar mahallinde ezüp içseler
hunnāmi gidere (9)kaçan kemügin yaqsalar kül eyleseler ce-
rāhata ekseler hōş ola (10) 99.fasl kuzğun eger bir kimse
öldürme veyāhūd (11)cānavar yimese biñ yıl yaşar 'ömri
uzundur āmmā kuşlar (12)içinde şabāhdan andan evvel uçar
kuş yokdur hādīs (13)olduğı ecilden kaçan yavrısı yumur-
tadan çıkıcağ beyāz çıkar

75b.

(1)yavrısı beyāz çıkduğıçun atası anası melūl olurlar (2)
kim gendülere benzemez diyü andan sonra hağ te'ālā siñek-
ler (3)virür gelüp ol yumurta kabuğlarına konarlar ol (4)
yavrılar ol siñeklerden yirler gāyet siyāh olurlar (5)ka-
çan hasta olsa ādem necisin yir hōş olur vağt (6)olur kim
tūṭī gibi dil öğredürler faşih söyler kaçan (7)yüregin
dögseler kurutsalar ezüp içseler şusuzluğu (8)giderür ödi-
ni kara şu inen göze çekseler hōş ola (9)āmmā gendüsini
öldürdüğü gibi ödini alabildünise (10)ne güzel eger ala-
madunısa bir sā'at kalsa ödi gāyib (11)olur bulunmaz ba'-
zilar dirler ki ödini kuşar paḥillığından (12) 100.fasl
tāvus hağ te'ālā tāvusda bir hikmēt-i 'acāyib (13)yarat-
maşdur kuyruğının her yükinde bir altundan dāyire

76a.

(1)vardur ol dāyirenün içinde şekl vardur altundan(2)ve
yaşıldan ve gökden ve lājuvertten zehī kādīr pādīşā (3)
yumurtdan altun ve taşdan altun çıkarur ki kullarına(4)
teferrüc olsuniçün ve tāvusun yigirmi biş yıl 'ömri olur

(5)dirler kaçan kanın delüye içürseler hōş ola kaçan etin
 (6)diz ağrısına ursalar hōş ola kaçan dırnağlarından çe-
 tin (7)doğuran 'avrata tütüzdürseler gehez doğura 101.fasl
 (8)serçe kuşu buğday arpa yemekde dört ayaklu cānavarlar
 (9)ṭabī'atdadur ve sişek ve böcek ve örümcek yimekte uçan
 (10)kuşlara benzer ve daḥı ādem olduğı yirde olurlar 'imā-
 reti (11)severler kaçan yumurta başarken eşşek ağırısa yu-
 murçası (12)yişdin olur bozılır ve daḥı çok cimā' itdügi-
 çün (13)tiz kocalur 'ömri az olur kaçan yumurçasını mez-
 beleye göme

76b.

(1)andan sonra çıkarsalar nāsūr rencine sürseler hōş (2)
 ola 102.fasl ṭavşancıl kaçan bir şikār ala getürse (3)arş-
 lan gibi bu daḥı hemān yüregın yir ve ṭavşancıl ḡāyet (4)
 yavuz kuşdur ḥaṭṭā evkat olur kim gendüyi kūrda urur (5)
 kūrduḡ arkasını pāre pāre ider ve göḡli katıdur pars (6)
 göḡüllidür kaçan çok yaşayup kuvveti kalmayup uçmaḡdan(7)
 'āciz olsa bir yüksek yirden gendüyi bir kaç kez şuya (8)
 urur bedeni evvelki gibi olur vaḡt olur ki 'ırakda (9)bir
 kez karnını doyurur nirde acıḡıncaya dek yemene gezer (10)
 bir daḥı yemende yir ve ṭaḡlarda olur ve 'ömri uzun olur
 (11) 103.fasl kumrı kaçan irkegi vefāt itse dişisi ayruḡ
 (12)irkege varmaz ve dişisi vefāt itse irkegi ayruḡ (13)
 dişiyeye varmaz kankısı vefāt itse ol biri anuḡ (14)derdin-
 den öte öte helāk olur anḡuḡ kuşu daḥı böyledür

77a.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
 GENEL KÜTÜPHANESİ

(1)ḥaṭṭā söyle olur kim çağırmaḡdan çevresindeki kuşlar

(2)anun feryādından 'āciz olup tağilur giderler durmazlar (3) 104.faṣl turna kaçan yola giderlerse birisini baş (4)dikerler ve aña uyarlar bir ilden bir ile giderler kaçan (5)gice olsa bir yire konarlar yaturlar nöbetçe birisi (6)irte olunca bunları tolaşur bekler ta kim bunlar uyurken (7)bir cānavar gelür bunlara ziyān eylemeye yaz kış 'ādetleri (8)böyledür kaçan bir kişinin talağı olsa turna beynisiyle (9)yaban şoganun döğüp qarışdursalar hām-māndan sonra (10)ezüp içürseler talağı giderür 105.faṣl devekuşu (11)kanadı ve yünleri kuşlara benzer boynu ve ayağı deveye (12)benzer ekserī taş yir kursorında erir şu gibi olur (13)kaçan segirtse cemī'-i hayvānlardan yügrükdür geçer āmmā yile

77b.

(1)yile karšu yil öñinceñden katı segirdür sıçrar (2)biri budur ki segirdür biri budur kim uçar öyle olsa (3)cemī'-sini geçer kaçan yumurta eylese yigirmi yumurta dağı artuğ (4)eyler ol yumurталarı üç bölük ider bir bölügin yire gömer (5)ve bir bölügin güneşe kor ve bir bölügin gündü başar ol (6)kim güneşe yatur evvel ol çıkar anı bislerken ol yirde-(7)ki çıkar sinekler gelürler ol yumurtanın kanın yirken ol (8)yavrılar dağı sinekleri yirler büyürler ol bir bölügi ki (9)anun altındadır ol dağı çıkar öyle olsa üç bölügin (10)dağı bir yirden uçurur 106.faṣl hüdhüd kuşların (11)çavuşıdır yuvasını ādem necisinden yapar kaçan yaz güninde (12)ağzını açsa ağzından sinekler çıkar uçar havāya giderler (13)kaçan hasta olsa 'akreb yir hōş olur kaçan tācını

(1)başından başı ağrıyan kimse götürse h̄ōş ola kaçan göz-
lerini (2)bir ādem başı altında kosa yatsa āşlā gözlerine
uyku (3)gelmeye kaçan gözlerini bir cūzēm olmuş ādeme üze-
rinde götürse (4)h̄ōş ola kaçan dilini bir ādem götürse
āşlā dūşmēn (5)an̄a ziyān idemeye ve götürөнүн 'ilmi ve
fehmi ve ziyrekligi (6)arta kaçan yünlerinden yünin alsa-
lar ceng ve savaş (7)güninde kola dak̄sa dūşmēn üzerine gā-
lib ola (8)kaçan dırnaqların yaqsalar bir 'avrata içürse-
ler gebe ola (9) 107.faşl فِي الْهَوَامِ وَالْخَشَرَاتِ bilmek
gerekdür kim her cānavarun̄ (10)kim ağzında aḡu ola anun̄
gevdesini ol ışırduḡı (11)yire ursalar aḡusını def' ider
giderür ziyānı olmaz (12)cümlesinden biri yilandur kaçan
bir kişiyi yılan ur̄sa (13)ol yılanun̄ karnını yaralar ol
yara üzerine uralar h̄ōş ola

(1)yılan kaçan h̄asta olsa zeytūn yapraḡın yir h̄ōş olur ka-
çan (2)yılanun̄ yüregın bir sihre uğranış ādem götürse sih-
ri (3)bāṭıl ola ve üç günde bir sıtmaçutan ādem götürse
(4)h̄ōş ola kaçan yılanı gök ipligiyle bağlasalar h̄unnāma
(5)ursalar h̄ōş ola kaçan pire gāyetile saḡēldür bir kişi
(6)anı yürürken görse ol kişi gendüni gördüḡin bilüp (7)
derh̄āl sıçrar kaçar gāyıp olur ba'zīlar iydürler yavrısı
(8)çıkar āmmā gendisi sonra biş gün 'ömri kalur 108.faşl
(9)sivrisiḡek cemī'ī ā'zāsı fīle beḡzer ve fīl gibi (10)
h̄ōrṡūmı vardur ancak fīlün̄ kanadları yokdur (11) 109.faşl
çekürgenün̄ ba'zīsı atluya beḡzer ve ba'zīsı (12)yayaya
beḡzer kuyruḡıyla yiri deler kuyruḡın yire (13)şokar ta

koltuğına varınca gömilür karnı yirde

79a.

(1)kalur vefât ider karnında yüz bir yumurta ya toğsan to-
kuz (2)yumurta bir yıl yir altında kalup andan sonra çe-
kürge (3)olup çıkar 'âlemde allahu 'ažimü's-şân nireye
emr (4)iderse ol tarafa 'azm ider kaçan bir yire çekürge
gelse (5)öyle gerek ki ol kavm gizlene çekirge anları gör-
meye kim (6)konmaya ve dağı ziyân eylemeye eger ba'zî çe-
kirgeyi yaqsalar (7)ba'zısı kaça konmaya 110.fasl 'akreb
yir cânavar-(8)larında bunda mülevves murdâr cânavar yok-
dur her kime (9)uğrasa şokar kaçan yılanı 'akreb şoksa
kaçar (10)eger yılan 'akrebi dutup öldürürse yılanı zarar
(11)olmaz eger dutamazsa yılan helâk olur 'aceb (12)budur
ki 'akrebün gözleri karnındadır yavrılayınca (13)arşasın-
dan yavrılar imdi ey tälîb esrâr-ı ilâhî

79b.

(1)bilmek gerekdür kim (2) $\text{يَفْعَلُ\ اِلَّا\ مَا\ يَشَاءُ\ بِقُدْرَتِهِ}$
 $\text{وَ\ يَحْكُمُ\ مَا\ يُرِيدُ\ بِعِزَّتِهِ}$ (x) (3)ya'nî hağ
te'ülâ ne dilerse işler kudretiyle (4)ve nice dilerse
hüküm iderse 'izzetiyle kimse mu'arız olamaz (5)
 $\text{لَا\ يَنْتَلِ\ عَمَّا\ يَفْعَلُ\ وَهُمْ\ يَنْتَلُونَ}$ (xx) (6)eger bir kişinün
'ömri nühden dağı ziyâde olursa (7)ve cemî'-i 'ömrin hağ
te'ülânun maşnû'âtınun (8)fikrinde geçürse henüz hağkun

(x)İbrahim 14/27, Maide 5/1 (ayette "bi-kudretihi ve bi-
'izzetihi" lafzı fazladır.)

(xx)Enbiya 21/23

udreti değizinde (9)bir zerre yazmaya imdi ha te'l
ramet eylesn (10)ol kişiye kim bu 'acyib-i malt ki-
tbını taşnf idn (11)gelibolılı yazıcıoğlı amed-i b-
cna ve bu kitbı tarr idn (12)arpurtlı şey-zde mu-
ammed rlarıun ftia oıyup (13)rlarına bağışlaya
ha te'l gndilere daı ramet eyleye

1. Özel İsimler

- 'Ād : (k.i.)Çok eskiden Yemen taraflarında bulunan ve Hud Peygamber tarafından imâna getirilemediği için Allah tarafından yok edildiğine inanılan bir kavmin ismi. (14b.7)
- Ādem : (ş.i.)İlk peygamber ve ilk yaratılan adam. (13a.13)
- Āfrīka : (y.i.)Afrika kıtası. (27a.)
- Āhlāt : (y.i.)Bitlis'in bir ilçesi. (28b.4)
- Ahmed-i Bīcān : (ş.i.)(-/859 H.,1455 M.)15.yüzyıl nesih yazarlarından.Üzerinde çalıştığımız 'Acâibü'l-Mahlukat isimli eserin de müellifidir.Eserleri :Dürr-i Mekkûn,Envar-ü'l-'Aşıkîn,'Acâibü'l-Mahlûkât,Münteha, Şemsiyye. (1b.4)
- 'Āiše : (ş.i.)Hz. Muhammed'in zevcesi ve mü'minlerin validesi. (13b.2)
- 'Āmir : (ş.i.)Arap padişahlarından birinin ismi. (15b.10)
- Āvlistān : (y.i.)Bir dağ ismi. (?) (27b.)
- Āzerbāycān : (y.i.)Azerbaycan. (29a.9)
- 'Azrā'il : (ş.i.)Dört büyük melekten,cemî' canları

- : almaya müvekkel olan,ölüm meleği de denen biri. (12a.10)
- Bağdāt : (y.i.)Irak'ın başşehri. (28b.8)
- Baħr-ı Fāris : (y.i.)Easra Körfezi. (28b.6)
- Başra : (y.i.)Irak'ta bir şehir ismi. (28b.10)
- Bāyezīd : (ş.i.)(1389-1402)dördüncü Osmanlı padişahı. (14b.10)
- Bedeħşān : (y.i.)Afganistan'ın kuzeydoğu bölgesindeki bir eyaletin ismidir. (28a.12)
- Bedr : (y.i.) Hz. Muhammed'in dinsizlerle çarpıştığı Mekke ile Medine arasında bir yerdir. (19a.7)
- Belkīs : (ş.i.)Süleyman (A.S.) zamanında Yemen'de Sebe' Şehrinde hükümet süren Himyerîlerden bir melikedir.Hz. Süleyman'ın çağrısı üzerine imân etmiştir. (13a.13)
- Benī 'Adnān : (k.i.)Savaşçılığı ile ma'rûf bir kavim. (16b.8)
- Benī Cürcüm : (ş.i.)Zalimliği ile tanınan bir şahıs ismi. (18b.12)
- Berber : (y.i.)Afrika'nın kuzeyinde bulunan bir kavmin ülkesi. (27a.)

- Bertâ'il : (y.i.)Hindistan'da bulunan bir ada ismi. (23a.10)
- Beytü'l-Mukaddes : (y.i.)Kudüs Şehri. (27a.)
- Bilâd-ı Zenc : (y.i.)Zencilerin beldeleri.Afrika.(?)(27a.)
- Bulğar : (y.i.)Bulgaristan. (27a.)
- Burbeyâz : (y.i.) "urus memleketine yakın bir ada vardır adına burbeyaz dirlir"(34b.11)
- Ca'fer-i Sâdik : (ş.i.)Şîflerin oniki imâmından altıncısı. (18a.4)
- Cebel-i Hürmüz : (y.i.)İran'daki Hürmüz Dağı. (28a.7)
- Cebel-i Mercân : (y.i.)Taberistan'daki Mercân Dağı. (28a.4)
- Cebel-i Şuver : (y.i.)Kirman'da bulunan bir dağ ismi. (27b.12)
- Cercîs : (ş.i.)Taberî tarihine göre,İsa Aleyhisselam'dan sonra gelmiş ve Filistin'de yaşamış,onun şeriatı ile amel etmiş olan bir peygamberdir. (14b.3)
- Ceyhûn : (y.i.)Ceyhun Nehri. (28a.12)
- Cûdî Tağı : (y.i.)Kur'ân'da Hz. Nuh'un gemisinin,

- : üzerine oturduğu bildirilen dağ.
(16a.4)
- Cürcân : (y.i.)Bir ismi de Asarabat olan şehir.
(25a.1)
- Çin : (y.i.)Çin. (26b.7)
- Dārā : (ş.i.)Keyâniyân denilen eski Fars hükümdarlarından dokuzuncusu, keykubad.
(44b.12)
- Dāvud : (ş.i.)İsrâiloğullarının bir hükümdarı ve peygamberidir. (16a.10)
- Dicle : (y.i.)Dicle Nehri. (28b.5)
- Dimişk : (y.i.)Şam Şehri. (16b.11)
- Diyârbekr : (y.i.)Diyarbakır Şehri. (27a.)
- Ebî Kubeys : (y.i.)Bir dağ ismi. (?) (26b.7)
- Ehvan : (y.i.)Bir yer ismi. (?) (26b.7)
- Endülüs : (y.i.)(M.S.756-1031)dört halife devrinde sonra kurulan Emevi Devleti yıkıldıktan sonra Emevîlerin Portekiz ve İspanya'da kurdukları İslâmî devletin ismidir. (27a.)
- Erdesîr : (ş.i.)Eski İran hükümdarlarından bazılarının ismidir. (26b.2)

Eşhab-ı Kehf

: (ş.i.)Kur'ân'da kendilerinden söz edilen ve bir mağarada uzun süre uyumuş bulunan kişiler. (20a.1-2)

Eyyüb

: (ş.i.)Kur'ân'da adı geçen ve kendisinden "kulumuz" diye bahsedilen ve sabırlı insan örneği olarak gösterilen İsrâiloğulları peygamberlerinden biri. (16a.12)

Fâtıma Hatun

: (ş.i.) Hz. peygamberin, ilk zevce-leri Hz. Hadîce'den dünyaya gelen dört kızının en küçüğüdür. (18a.8)

Fatih Sultân Muhammed

: (ş.i.)(1432-1481)En meşhûr Osmanlı padişahlarından olup, İstanbul'u feth ederek, Resûl-i Ekrem'in medhine mazhar olmuştur. (2b.1)

Ferîdûn

: (ş.i.)İran mitolojisindeki hükümdarlardan.Cemşid'in torunudur. Eski Türk Edebiyatında âdâletiy-le anılır. (26b.2)

Fırât

: (y.i.)Fırat Nehri. (28b.3)

Fir'avn

: (k.i.)Allahlık iddiasında bulunduğu için Hz. Musa'nın mücâdele ettiği Mısır hükümdarının kavmi. (14b.7)

- Firenc : (y.i.)Fransa. (26b.6)
- Gelibolu : (y.i.)Gelibolu. (27a.)
- Gayş-ı Heysum : (ş.i.) Hz. Muhammed'in ceng ettiği bir şahıs. (19b.1)
- Habes : (y.i.)Afrika'da Kızıldeniz sahili güneyinde müstakil bir memleket. (26b.8)
- Hâbîl : (ş.i.)Hz.Adem'in oğullarından birinin ismi,Kâbil'in kardeşi. (14b.2)
- Hâcî Bayrâm : (ş.i.)Şair.(1352-1429)Bayramî tarikatının kurucusu. (2a.12)
- Hadîce : (ş.i.)Hz.Muhammed'in ilk eşi. (13b.2)
- Hamaletü'l-'Arş : (ş.i.)Arş taşıyan melekler. (11a.9)
- Hamza : (ş.i.)Abdülmuttalib'in oğlu ve Hz.Muhammed'in amcasıdır. (19b.7)
- Harpurd : (y.i.)Elazığ'da bir yer ismi.Harpur.(26b)
- Hârûn : (k.i.)Musa Peygamber'in büyük kardeşinin kavmi. (14b.7)
- Hârût ve Mârût : (ş.i.)Büyü ile uğraştıklarından kıyâmete kadar kalmak üzere Babil'de bir kuyuya hapsedilen melekler. (13a.1)
- Hasan : (ş.i.)Hz.Muhammed'in torunu ve İmâm-ı Alî'nin büyük oğlu. (16a.13)
- Havvâ : (ş.i.)Hz.Adem'in zevcesi ve ilk kadın.

- : (13a.13)
- Hıtâ : (y.i.)Kuzey Çin. (27a.)
- Hind Irmağı : (y.i.)Hindistan'da bir ırmak. (29a.3)
- Hindistân : (y.i.)Hindistan. (27a.)
- Horasân : (y.i.)İran'ın doğusunda bir yer ismi.(27a.)
- Hūd : (k.i.)Nuh tufanından sonra Yemen diyarlarında Hadremud civarında Ahkaf denilen yerde,Ad Kavmine gönderilen Peygamber Hud'un kavmi. (14b.7)
- Hürmüz : (y.i.)İran'da bir liman şehri. (28a.7)
- Hüseyn : (ş.i.)Hz. Muhammed'in torunu ve İmâm-ı Alî'nin küçük oğlu. (16a.13)
- 'Irâk : (y.i.)Irak. (26b.5)
- İbn-i Deyr : (ş.i.) "ibn-i deyr ka'beyi yakdurdı"(18a.6)
- İbrâhîm : (ş.i.)Peygamberimizin ceddi,İshak ve İsmail'in babası ve kendine yirmi sahifelik kitâp nâzil olan peygamber. (14a.9)
- İrmeniyve : (y.i.)Ermenistan. (28b.3)
- 'İsâ : (ş.i.)Dört büyük peygamberden biri olup, kendisine vahiy yolu ile İncil nâzil olmuştur. (13b.8)
- İsfihân : (y.i.)İran'da bir şehir ismi. (29b.9)
- İskender : (ş.i.)Birçok ülkeyi feth eden Makedonya'lı

- : meşhûr kumandan. (16a.10)
- İskenderiyye : (y.i.)Mısır'da bir şehir ismi. (27a.)
- İslâmbol : (y.i.)İstanbul. (2b.1)
- İsmâ'îl : (ş.i.)Hz. İbrâhîm'in oğlu olup,peygamberlerdendir. (15b.1)
- İsrâfîl : (ş.i.)Dört büyük melekten kıyâmet kopacağını öttüreceği boru ile bildirecek olan melek. (11b.7)
- Ka'be : (y.i.)Hicaz'da Mekke-i Kükerreme'de Harem-i Şerîf'in hemen hemen ortasında bulunan kutsal binâ. (14a.10)
- Kâbil : (ş.i.)Hz. Adem'in büyük oğlu olup,kardeşi Hâbîl'i öldürmüştür. (14b.2)
- Kârûn : (ş.i.)Benî İsrâîl'de zenginliğiyle meşhûr olan bir insan. (16a.8)
- Kerrûbiyyûn : (ş.i.)Allaha en yakın olan melekler. (12b.1)
- Kıpcâk : (y.i.)Kıpçak ülkesi. (27a.)
- Kırâz : (ş.i.) "kırâz 'arabda bir ulu pâdişâhıdı" (19b.8-9)
- Kibâz : (ş.i.)Bir padişah ismi. (?) (17b.3)

- Kirāmen Kātibin : (ş.i.)Biri sağ ve biri sol taraftan olan,sevap ve günahları yazan melekler.Metne göre "ve ba'zīlar idür dördür ikisi gündüzde ve ikisi gece ve bir melek dahı vardır ki āşlā gitmez anuñla biş olurlar" (12b.10-11)
- Kirmān : (y.i.)İran'da bir yer ismi. (27a.)
- Körna : (y.i.)Dicle ve Fırat Nehirlerinin birleştiği yer. (28b.9)
- Kudüs : (y.i.)Filistin'in merkezi olan şehir. (18b.11)
- Kulzüm : (y.i.)Şap Denizi,Kızıldeniz. (21b.11)
- Lenkālūs : (y.i.)İran'da bir ada ismi. (23b.9)
- Lūt : (k.i.)Lut Peygamber'in çağırışına ehemmiyet vermeyerek,ahlâksızlığa düşkünlüklerinden dolayı,Allah tarafından yok edilen,Sodom ve Gomorrah halkı. (14b.8)
- Māçin : (y.i.)Çin ülkesinin güneyine verilen isim. (27a.)
- Kalātıya : (y.i.)Malatya. (28b.4)
- Māverāü'n-nehr : (y.i.)Orta Asya'da Ceyhun Nehri'nin kuzeyinde bulunan yer. (27a.)
- Me'cüc ve Ye'cüc : (k.i.)Kısa boylu kavim.Çinliler.(27a.)

- Medīne : (y.i.)Hicaz'da Hz. Muhammed'in türbesinin bulunduğu şehir. (17a.7)
- Kekke : (y.i.)Hicaz'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve Ka'be'nin bulunduğu şehir. (15a.11)
- Melik Şāh : (ş.i.)Sultan Sencer'in babası olan Büyük Selçuklu hükümdarı. (17b.2)
- Meryem : (ş.i.)Hz. İsa'nın annesi. (16b.1)
- Mışır : (y.i.)Kıbrıs ülkesi. (15a.12)
- Mikā'il : (ş.i.)Dört büyük melekten rızıkların taksimine me'mur olan biri. (12a.7)
- Mōra : (y.i.)Yunanistan'daki Mora Yarımadası. (2b.3)
- Muhammed Mustafā : (ş.i.)Tekrar tekrar övülmüş, kendisine Kur'ân-ı Kerim nâzil edilen, son peygamber. (13b.1)
- Mūsā : (y.i.)Sînâ Yarımadasında Eymen vâdisinde Tûr Dağında Allahın lütfuna mazhar olarak kavmine "Evâmir-i Eşere (On Emir) " adı altında ah-lâk ve prensip kaidelerini bildiren peygamber. (13b.1)
- Lūşûl : (y.i.)Irak'ta bir şehir. (28b.8)

- Münkir ve Nekîr : (ş.i.)Kabirde sû'âl soran melekler.
(12b.12)
- Nemrûd : (k.i.) Hz. İbrâhîm'i ateşe attıran,
Bâbil'in kurucusu,hükümdarın kavmi.
(17b.7)
- Nil : (y.i.)Nil Nehri. (27a.)
- Kübye : (y.i.)Habeşistan'da bir çöl ismi.
(27a.)
- Küh : (ş.i.)Kur'ân'daki kronolojik sıraya
göre yirmibeş peygamberin baştan üçün-
cüsü. (13b.8)
- Rûhu'l-Emin : (ş.i.)Her nefsinden bir melek zuhura
gelen,melek. (11a.13)
- Rûm : (y.i.)Anadolu. (26b.5)
- Rûs : (y.i.)Sovyet ülkesi. (27a.)
- Şafûrâ : (ş.i.) Hz. Mûsâ'nın refikası. (13b.1)
- Şafvân : (ş.i.)Bir padişah. (?) (15b.10)
- Sekâlibe : (y.i.)Slav ülkesi. (27a.)
- Sâlih : (ş.i.)Hicaz ile Şam arasında oturmuş
olan Semud Kavmine,gönderilmiş büyük
peygamber. (13b.8)
- Semerikand : (y.i.)Türkistan'da bir şehir. (17b.10)
- Semûd : (k.i.)Kur'ân'da ismi geçen,Salih pey-

- 221
- : gamberin kavmi. (14b.8)
- Sincistān : (y.i.) Hindistan'da bir bölge ismi. (29a.)
- Sind : (y.i.) Hindistan'da bir bölge. (27a.)
- Siyāhūt : (ş.i.) "siyāhūt meleklerdür " (12b.13)
- Sultān Mū'ekkil : (ş.i.) "bağdātda bir halife varıdı ana sultān mū'ekkil dirleridi " (66b.8)
- Süleymān : (ş.i.) Benî İsrail peygamberlerindendir. Davud (A.S.M.)ın oğludur. (13a.13)
- Şām : (y.i.) Şam Şehri. (27a.)
- Şāttü'l-'Arab : (y.i.) Şāttü'l-'Arab.(D.). Dicle ve Fırat Nehirlerinin Korna'da birleşmesinden meydana gelen büyük nehir. (28b.6)
- Şeddād : (k.i.) Büyük binâlarla ve bu arada cennete benzetmek arzusu ile İrem Bağı'nı yaptıran, Yemen'de hüküm süren Şeddād'ın kavmi. (14b.7)
- Şemisāt : (y.i.) "andan geçer şemisata ugrar" (?) (28)
- Şirāz : (y.i.) İran'da bir şehir. (29a.11)
- Tanca : (y.i.) Kuzey Afrika (Tunus)da bir yer ismi. (27a.)
- Taberistān : (y.i.) İran'ın doğusunda bir bölge ismi. Taberistan. (28a.4)
- Tātār : (y.i.) Tataristan. (27a.)
- Tih Yazusu : (y.i.) Mısır ile Şam arasında, Sînâ Dağı-

- : nın bulunduğu yarımada da bir çöl.
(18b.2-3)
- Tür : (y.i.)Sînâ Yarımadasında Allahın te-
cellî ve Hz. Mûsâ ile tekellüm ettiği
dağ. (14a.11)
- Türkistân : (y.i.)Türklerin anayurdu olan ve Taş-
kend,Hîve,Fergana,Semerkand,Buhârâ,Kır-
gız şehirlerini içine alan büyük böl-
ge. (27b.7)
- 'Ucmunu'l-'Omnük : (k.i.)İmâna gelmediği için Allah ta-
rafından helâk edilen bir kavim. (14b.6)
- Üstüvâ' : (y.i.)Ekvator. (27a.)
- Verenk : (y.i.)İskandinavya'da bir yer ismi.
Vareng. (27a.)
- Yahyâ : (ş.i.)Benî İsrail peygamberlerinden
olup,Zekeriyya Peygamber'in oğludur.
(14b.3)
- Ya'kûb : (ş.i.) Hz. Yusuf'un babası. (15a.13)
- Yemen : (y.i.)Arap diyârında bir ülke. (24a.4)
- Yenbû'a : (y.i.)Bir yer ismi. (?) (24a.8)
- Yûnus : (ş.i.)Uzun müddet bir balığın (Hût)un
karnında kaldığı rivâyet edilen meşhûr
peygamberlerden birinin ismi. (14b.11)
- Yûsuf : (ş.i.) Hz. Ya'kûb'un oğlu olup,kardeş-

- : leri tarafından kuyuya atılan,güzel-
liğin sembolü peygamber. (13a.13)
- Zekerıyyā : (ş.i.)Benî İsrail peygamberlerinden
ve Hz.Süleyman'ın neslindedir.
(14b.3)
- Zelihā : (ş.i.)Hz.Yusuf'un refîkası. (13b.1)
- Zengîler Tağı : (y.i.)Türkistan'da bir dağ ismi.
(27b.7)

2.Kozmoğrafik ve Takvimî

İsimler

- 'ars : Dokuzuncu gök. (1b.10)
- 'ezil : İslâmiyetten önce,şa'bân ayına veri-
len isim. (18b.6)
- bedr : Ayın ondördüncü gecesi,dolunay.
(3a.13)
- bürücât : Herhangi bir şekil gösteren ve kendi-
sine özel bir isim verilen,hareketsiz
yıldızlar kümesi. (3a.9)
- bürk : İslâmiyetten önce,zî'l-hicce'ye veri-
len isim. (20a.9)
- cemâziye'l-evvelî: Cemâziyü'l-evvelî.(D.).Arabî ayların
beşincisi. (17b.8)
- fers : Yeryüzü. (1b.10)

<u>havvān</u>	: İslâmiyetten önce, rebîü'l-evvele verilen isim. (17a.4)
<u>hilāl</u>	: Yeni ay. (3a.13)
<u>kamer</u>	: Ay. (3a.11)
<u>kürsî</u>	: Arş-a'zam'ın altında bir düzlükte olan, levh-i mahfûz'un bulunduğu yer. (15b.3)
<u>māh-ı muharrem</u>	: Kamer takviminin birinci ayı. (15b.7)
<u>māh-ı receb</u>	: Arabî ayların yedincisi ve kutsal sayılan üç ayların birincisi. (18a.10)
<u>māh-ı şa'bān</u>	: Arabî ayların sekizincisi, ramazandan önce gelen ay. (18a.10)
<u>māh-ı şevvāl</u>	: Arabî ayların onuncusu olup, ilk üç günü şeker bayramıdır. (19a.3)
<u>māh-ı zî'l-hicce</u>	: Arabî ayların onikincisi olup, onuncu günü kurban bayramına rastlar. (20a.6)
<u>māh-ı zî'l-ka'de</u>	: Arabî ayların onbirincisi. (19b.8)
<u>merrih</u>	: Dünyâdan sonra güneşe en yakın olan seyyâre. (6a.9)
<u>mi'râç</u>	: Hz. Muhammed'in göğe çıkma hadisesi. (18a.13)
<u>muharremi'l-harâm</u>	: Muharremü'l-harâm.(D.).İslâmiyetten önce, bu ayda savaş haram olduğu için muharrem ismi verilmiştir. (15b.13)

- müsterî : Jüpiter. (9b.12)
- nâtik : İslâmiyetten önce, ramazan ayına verilen isim. (19a.3)
- nevrûz : Celâlî takvimine göre yılbaşı. (15b.9)
- ramazân : Kamer takviminin dokuzuncusu, üç ayların sonuncusu, oruç ayı. (18b.11)
- rebîü'l-âhir : Sonbahar, Arabî ayların dördüncüsü. (17a.9)
- rebîü'l-evvel : İlkbahar, Arabî ayların üçüncüsü. (16b.12)
- rebîü'l-ulâ : Arap takviminde, ilkbaharın ilk ayı. (2b.5)
- sevâbit : Seyyâr olmayan ve yerinde durur gibi görünen gök cisimleri, yıldızlar. (6a.10)
- süheyl : Semânın güney tarafında ve Yemen'de daha iyi görülen bir yıldız ismi. (24a.13)
- sems : Güneş. (3a.8)
- 'uṭârîd : Şemsin etrafında dönen sayyârâtın birincisi. (6a.8)
- vézene : İslâmiyetten önce, zî'l-ka'de'ye verilen isim. (19b.12)
- zuḥal : Seyyârât-ı kebfirenin altıncısı. (6a.8)
- zühre : Çoban yıldızı, venüs. (6a.8)

3.Bitki ve Ağaç İsimleri

- abānōs : Abanoz.(D.).İki çeneklilerden,sıcak ülkelerde yetişen ve kerestesine abanoz denilen,bir bitki familyası. (22b.9)
- alma : Elma ağacı. (38a.5)
- arpa : Arpa. (38a.1)
- bādem : Badem ağacı. (36b.7)
- baḳām ağacı : (Haematoxylon campechiacim l. (legumino-sae)) 7-15 metre yükseklikte,vatanı Orta Amerika olan,sarı çiçekli bir ağaç. (22b.7)
- benefse : Menekşe denilen güzel kokulu,küçük çiçek. (69a.9)
- boy tohımı : Yem olarak kullanılan,çemen yapılan burçağa benzer bir tahıl çeşidi. (35b.14)
- buğday : Buğday. (38a.1)
- büber : Biber. (23b.7)
- dārīfūlfūl : Karabiber. (23b.7)
- ebegümece : Çiçekleri ilaç,yaprakları sebze olarak kullanılan,kendiliğinden yetişen bir ot. (36a.3)

- fındık : Fındık. (39b.5)
- fülfül : "hindistānda biter büyük ağaçdur şüreti nē ağacına benzer".Biber.(39a.11)
- ğonce : Gonca,tomurcuk,çiçeğin açılmamış durumu. (69b.6)
- gül : Gül. (38a.7)
- hürmē : Hurma. (37a.11)
- İncir : İncir. (38a.10)
- isfenāk : Ispanak. (36a.13)
- kāfūr : Uzak Doğu'da yetişir bir çeşit taflan-
dan elde edilen ve hekimlikte kullanılan,
beyaz ve yarı saydam,kolaylıkla parçala-
nan,ıtırı kuvvetli maddenin ağacı.
(22b.5)
- pālūt : Pelit ağacı. (56b.13)
- panbük : Pamuk. (32b.11)
- pirinç : Pirinç. (39b.2)
- şandal : Güzel kokulu bir ağaç. (23a.12)
- şarmışāk : Sarmısak. (34b.6)
- servī : Servi ağacı. (38b.13)
- soğan : Soğan. (37b.11)

- sünbül-i hindî : Siyahımsı mor renkli bir sünbül çeşidi. İlaç olarak da kullanılır. (23a.12)
- türünç : Turunçgillerden bir ağaç. (37b.8)
- üzüm : Üzüm. (40a.5)
- zanbak : Zambakgillerden, güzel ve iri bir süs bitkisi. (65b.10)
- za'ter : Kekik, keklik anuğu. (35b.13)
- zencebîl : zencefil. Hoş kokulu bir baharat ismi. (23b.7)
- zeytün : Zeytin. (38a.10)

4. Hayvan İsimleri

- ağaçgelincügi : Ağaçlarda yaşayan, fare, tavuk yumurtası yiyen bir hayvan. (60b.12)
- 'akreb : Akrep. (25a.13)
- ankut kusu : Bir çeşit su kuşu. (76b.14)
- arşlan : Arşlan. (41b.9)
- ayu : Ayı. (64b.7)
- ayu balığı : Ayı balığı. "yüzi âdem yüzine benzer ak şakalı vardır gevdesi kurbaga gevdesine benzer" bir balık. (24b.5-6-7)
- babür : Çok kuvvetli ve çevik olan, kaplana benzeyen bir hayvan. (62b.6)

- bağa : Kaplumbağa.Veya kurbağa (?) (23a.1)
- balaban : Batakliklarda yaşayan, balıkçıla benzeyen, eti yağlı ve ağır, iri bir kuş. (71b.10)
- bednūs : Horoz. (42b.1)
- bülbül : Bülbül. (68b.3)
- ceyrān : Ceylan. (41b.11)
- çağal : Etoburlardan, sürü halinde yaşayan, kurttan küçük, bir yaban hayvanı. (60b.2)
- çayan : Çıyan da denen çokayaklılardan sarımtırak renkte, zehirli bir böcek. (41b.12)
- çaylak : Devlengeç.Yırtıcılardan, uzun kanatlı, çengel gagalı, küçük kuşları ve fare gibi zararlı hayvanları avlayan, tavuk büyüklüğünde bir kuş. (71a.8)
- çekürge : Çekirge. (30a.2)
- deve : Deve. (42b.1)
- devekuşu : Afrika ve Arabistan bozkırlarında yaşayan, kısa kanatları uçmaya elverişli olmayan; fakat uzun bacaklarıyla çok hızlı koşabilen iri bir kuş. (77a.10)
- dilkü : Tilki. (42b.9)
- dölengeç : Çaylak türünden bir alıcı kuş. (55a.14)
- dönek : Güvercin. (33a.2)
- düdi : Tuti.Papağan cinsinden bir hayvan. (22b.2)

<u>ebābil kuşu</u>	: Kur'ân-ı Kerîm'in "105"inci "Fil"sûresin- de sözü edilen "kuş sürüsü" (16b.6)
<u>ejderhâ</u>	: Büyük yılan, korkunç ve hayali bir hayvan. (53a.11)
<u>esed</u>	: Arslan. (11a.12)
<u>essek</u>	: Eşek. (42b.7)
<u>fîl</u>	: Fil. (41b.9)
<u>gergedân</u>	: Gergedan. (22b.8)
<u>geyik</u>	: Geyik. (22b.12)
<u>göğercin</u>	: Güvercin. (67b.6)
<u>hımâr</u>	: Eşek. (53a.12)
<u>hinzîr</u>	: Domuz. (25a.10)
<u>höröz</u>	: Horoz. (42b.1)
<u>hüdhüd</u>	: Çavuşkuşu veya ibibik de denilen bir kuş. (77b.)
<u>kaplan</u>	: Kaplan. (42b.8)
<u>karakus</u>	: Kartal. (41a.7)
<u>karınca</u>	: Karınca. (42b.9)
<u>karlanfuc</u>	: Kırlangıç. (33a.4)
<u>katır</u>	: Katır. (55b.6)
<u>kayısbaldır</u>	: Suda yaşayan bir hayvan. "kayısbaldır di- dükleri cânavar anda olur" (?) (32b.9-10)
<u>keci</u>	: Keçi. (42b.4)
<u>kedi</u>	: Kedi. (22a.8)

<u>kehle</u>	: Bit. (34a.1)
<u>keklik</u>	: Keklik. (41e.8)
<u>kelb</u>	: Köpek. (38b.2)
<u>kerkes</u>	: Akbaba. (11a.12)
<u>koç</u>	: Koyunun erkeği,koç. (58b.13)
<u>koyun</u>	: Koyun. (41a.13)
<u>kumrı</u>	: Güvercingillerden,güvercinden küçük,boz,gri renkli bir kuş. (76b.11)
<u>kurbağa</u>	: Kurbağa. (25b.9)
<u>kurt</u>	: Kurt. (41a.13)
<u>kurt</u>	: Kimi böceklere ya da kimi böcek larvalarına verilen isim. (38a.1)
<u>kuzgun</u>	: Birçok karga türüne,özellikle karakargaya verilen isim. (75a.10)
<u>maymün</u>	: Maymun. (53a.11)
<u>pars</u>	: Arslan ve kaplanın çiftleşmesinden olan bir hayvan. (65b.11)
<u>pire</u>	: Pire. (32b.9)
<u>öküz</u>	: Öküz. (58b.4)
<u>ördek</u>	: Ördek. (68b.2)
<u>örülik</u>	: Evrü+lik. "dölengeç ya'ni çaylak türkice örülik dirlir " (71a.8)
<u>örümcek</u>	: Örümcek. (76a.9)
<u>sakankur</u>	: Mısır'da bulunan çöl kertenkelesi. (25b.3)

- serçe : Serçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, küçük, ötücü bir kuş. (76a.8)
- sıçan : Fare. (22a.10)
- şığır : Gevişgetirenlerden, büyükbaş hayvanlar. (42b.5)
- şığarcuk : Serçegillerden, siyah renkli, uzun gagalı, serçeden iri, ötücü bir kuş. Çekirgekuşu. (75a.3)
- sinek : Sinek. (33b.6)
- susıtırı : Manca. (58a.6)
- süğü : Buzağı. (?) (45a.10)
- sāhīn : Kartalgillerden, 50-55 cm. uzunluğunda, Avrupa ve Asya'nın ormanlık ve çalılık yerlerinde yaşayan, yırtıcı bir kuş. (68b.8)
- tavşan : Tavşan. (41a.8)
- tavsancıl : Tavşan avlamakla beslenen, kartal, akbaba gibi yırtıcı bir kuş. (76b.2)
- tavuk : Tavuk. (33a.7)
- tāvus : Sülüngillerden, erkeğinin tüyleri uzun, kuyruğu parlak, güzel renkli, acı ve tiz sesli, süs hayvanı olarak beslenen bir kuş. (75b.12)
- teke : Keçinin erkeği, teke. (59a.13)
- timsāh : Timsah. (25b.4)

- toğan : Doğan, kartalgillerden, küçük kuş, fare vb. ile beslenen ve alıştıırarak kuş avında kullanılan, yırtıcı bir kuş. (53a.11)
- toğuzlanböcügi : Bokböceği. (42b.2)
- tosbağa : Kaplumbağa. (41a.9)
- toy : Kazdan büyük bir yabanî kuş. (71a.1)
- turna : Turnagillerden, Avrupa ve Kuzey Afrika'da toplu olarak yaşayan, göçebe, iri bir kuş. (77a.3)
- turrac : Sülüne benzer bir kuş. (73a.11)
- übikli kuşu : İbibik kuşu. (70b.6)
- öşek : Pars ve ayının birleşmesinden doğan hayvan, vaşşak. (66a.3)
- yarasa : Yarasa. (22a.9)
- yengeç : Yengeç. (25a.9)
- yılan : Yılan. (25a.11)
- zürāfa : Zürefa. (58b.3)

5. Hastalık İsimleri

- baraş : Vücutta yer yer beyâz ve alaca lekeler meydana getiren ve tedâvisi mümkün olmayan, bir hastalık. (33a.1)
- bahak : İnsanın derisinde pul pul beyâzlık ve alaca bir renk meydana getiren bir çeşit hastalık. (35a.14)

- buldak : "şaçı şakalı kaşı ve kipriği ve cemî'-i gevdesinün kılları beyâz ola ve âbrâş ola ve gözleri 'özürli olup güneşe bakamaya"
(46a.13,46b.1)
- çıban : Çıban. (33b.4)
- cüzâm : İnsan vücûdunda onulmayan çıbanlar ve yaralar meydana getiren miskin hastalığı.
(52b.2)
- ebras : Baras hastalığına tutulan,yani vücûdunda yer yer beyâz lekeler bulunan adam,ebras,sam lekesi. (52b.9)
- hafkân : Hafakan.(D.).Nefes darlığı,astım. (34a.12)
- hunnâm : At çıbanı. (61b.7)
- mâl'ulyâ : Depresiyon,melankoli. (34b.1)
- masrû' : Sar'a hastalığına tutulmuş. (35b.3)
- meflûç : Felç olan. (63b.11)
- nakırıs : "nakırıs ya'ni ayakları ağrıyana dirler",
Nikris.Şeker hastalığı. (52a.4)
- nâşûr : Nasır. (33b.4)
- temragu : Temregü.Bir çeşit deri hastalığı. (57b.12)
- tonuzbaşı : Hayvanların vücûtlarında genellikle boğaz ve kulak aralarında şişkinlik şeklinde beliren hastalık. (61a.10)
- uyuz : Uyuzböceğinin,üst derinin altına girerek,yaptığı kaşındırıcı,bulaşıcı bir deri has-

: talığı. (33a.1)

6. Maden ve Mineral İsimleri

- 'akik : Meşhûr ve kıymetli, ekseri kırmızı renkte olan ve yüzük gibi şeylere takılan taş. (23b.6)
- altun : Altın. (3a.7)
- 'anber : Ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, kül renginde bir madde. (4b.1)
- bakır : Bakır. (23b.7)
- burak : Boraks madeni. (31a.10)
- cenkâr : Bakır pası renginde olan yeşilimsi madde. (31a.13)
- elmâs : Elmas. (31b.12)
- feyrüzec : Fîrûze. Nişabur'da çıkan, açık mavi renkli ve değerli bir yüzük taşı. (4b.5)
- gümüş : Gümüş. (3a.7)
- inci : İnci. (3a.7)
- kalay : Kalay. (4b.3)
- kalıya misk : Deniz bitkilerininin yakılmasıyla meydana gelen tuz. (22a.13)
- katrân : Katran. (4b.4)
- kehribâ : Kehribar. (D.). Ağaç sakızının taşlaşmış şek-

	: li olup,yarı kıymetli mücevher yerine kullanılır. (34a.12)
<u>kibrīt</u>	: Kibrīt. (4b.4)
<u>kurşun</u>	: Kurşun. (4b.3)
<u>mercān</u>	: Mercan. (4b.1)
<u>neft</u>	: Neft. (4b.4)
<u>şadef</u>	: Sedef,inci kabuğu. (4a.13)
<u>sırça</u>	: Cam, billûr. (33b.8)
<u>sāb</u>	: Şap. (32b.4)
<u>tabāşir</u>	: Toz halinde bir kimyevî madde. (40a.4)
<u>ţamur</u>	: Demir. (4b.4)
<u>tuç</u>	: Tunç. (4b.3)
<u>üscıbec</u>	: Üstübeç. (D.).Kurşunun beyâz renkli bir tozu. (32b.6)
<u>yākūt</u>	: Yakut. (3a.7)
<u>zāc</u>	: Demir sulfat. (32b.5)
<u>zebercet</u>	: Zeberced. (D.).Zümrütten daha açık yeşil olan,zümrüt kadar değeri olmayan bir süs taşı. (6a.3)
<u>zībak</u>	: Civa. (27b.5)
<u>zincifre</u>	: Kırmızı boya,sülüğen boyası. (27b.6)

7.Karakteristik Kelimeler

<u>'acāyib gel-</u>	: Şaşırmaq. (17b.6-7)
<u>'aceba kal-</u>	: Şaşırmaq. (17b.7)
<u>'aceble-</u>	: Şaşırmaq. (19b.4)
<u>'ad iT-</u>	: İfa etmək. (19a.10-11)
<u>ağır-</u>	: Anırmak, haykırmak, kükremek. (67b.1)
<u>ağır baş-</u>	: Kâbûs. (55a.9)
<u>ağna-</u>	: Yatıp yuvarlanmaq, debelenmek. (74a.8)
<u>ağu</u>	: Zehir. (33b.1)
<u>ağsur-</u>	: Aksırmak. (65b.1)
<u>akayan</u>	: Çok akan, akıcı. (23a.13)
<u>alaca</u>	: Karışık renkli. (32b.1)
<u>aşaka</u>	: Aşağı. (49a.5)
<u>aşuk</u>	: Aşık kemiği. (55a.2)
<u>encilayın</u>	: Onun gibi. (28b.11)
<u>arıcaklık</u>	: Temizlik, paklık. (65b.2)
<u>arık</u>	: Zayıf. (64a.1)
<u>artuk</u>	: Başka, gayrı. (21a.6)
<u>aruk</u>	: Artık, bundan sonra. (55a.11)
<u>ay-</u>	: Söylemek, demek, anlatmaq. (1b.6)
<u>ayruk</u>	: Başka, diğər, maada. (31b.2)
<u>az-</u>	: Yolu şaşırmaq. (56a.10)
<u>azık</u>	: Yiyecek, yol yiyeceği, erzak. (21a.5)
<u>azu</u>	: Azı. (49a.1)

- bahādur : Bahadır. (62a.13)
- başdur- : (yumurta hk.)Üstüne oturmak,altına almak.(69a.
- bāzū : Pazu.Kolun omuz ile dirsek arasındaki kısmı.
(43a.11)
- beliḡ- : Korkmak. (33a.11)
- belürsüz : Bellisiz. (38a.5)
- berk : Perk.Sağlam,sıkı,muhkem,kuvvetli,sert,katı.
(46b.12)
- bişür- : Pişirmek. (25a.13)
- bit- : Çıkmak,hâsıl olmak. (32a.2)
- bit- : Bitişmek. (31b.2)
- biz : Bez. (24a.11)
- buhūr : Tütsü. (33b.5)
- budanıcaḡ : Budanınca. (40a.6)
- cānavar : Hayvan. (42b.4)
- cem' it- : Toplamak,yığmak. (1b.9)
- çal- : Sokmak. (32b.8)
- çalḡu : Çalgı. (61b.13)
- çalkoyın : Yüzü koyun yatmak. (25a.12)
- catıl- : Tutmak. (28b.2)
- ceyne- : Çiynek. (36a.7)
- çıbık : Çubuk. (26a.7)
- çiy : Havada buḡu durumundayken,akşamın ve gece-

	: nin serinliğiyle yerde ya da bitkilerde toplanan küçük su damlaları,şebnem. (3b.9)
<u>çüft eyle-</u>	: Kurumak,bozulmak. (38b.9)
<u>daşra</u>	: Dışarı. (72b.11)
<u>degirmi</u>	: Yuvarlak. (50a.5)
<u>degül</u>	: Değil. (71b.2)
<u>degür-</u>	: Eriştirmek,ulaştırmak,yetiştirmek. (52a.6-7)
<u>delü</u>	: Deli. (60b.11)
<u>der</u>	: Ter. (49b.4)
<u>döy-</u>	: Dayanmak,sabretmek,tahammül etmek.(72b.11)
<u>dut-</u>	: Etmek. (70a.10)
<u>dübür</u>	: Makat. (54a.2)
<u>ebleh</u>	: Ahmak,bön,budala. (71a.1)
<u>ecil</u>	: Sebep. (75a.13)
<u>edik</u>	: Konçu kısa çizme,konçlu mest. (67b.11)
<u>eksük</u>	: Eksik. (60b.7)
<u>eline gir-</u>	: Eline geçmek. (41a.8)
<u>enek</u>	: Çene,çene kemiği. (49a.5)
<u>enükle-</u>	: Et yiyen hayvanların yavrulaması. (64a.5)
<u>esri-</u>	: Azgınlaşmak,kendinden geçmek. (57a.2)
<u>etmeİ</u>	: Ekmek. (26a.3)
<u>evet</u>	: Fakat. (60a.3)

<u>eyerü</u>	: Kaburga kemiği. (43a.11)
<u>eyri</u>	: Eyürek.Daha iyi. (32b.5)
<u>eyü</u>	: Edgü.İyi. (30b.8)
<u>fırsat</u>	: Fırsat. (42a.13)
<u>gedirge</u>	: Kadırge. (20b.2)
<u>geñez</u>	: Kolay,zahmetsiz. (33b.8)
<u>gevde</u>	: Gövde. (22a.9)
<u>gici</u>	: Küçük. (50a.8)
<u>gıñ</u>	: Gen,geniş. (48b.12)
<u>gök</u>	: Mavi. (32a.13)
<u>gökcek düs-</u>	: Güzel,hoş görmek. (25b.13)
<u>gözgü</u>	: Ayna. (7a.5)
<u>haşsla-</u>	: Haşlamak,pişirmek. (36a.1)
<u>hōşāb</u>	: Hoşaf. (38b.7)
<u>hünsā</u>	: Çift cinsiyetli,hem erkek hem dişiliği olan. (43b.11)
<u>ırak</u>	: Uzak. (30a.4)
<u>ırak kon-</u>	: Ayrılmak. (67b.7)
<u>ısıcak</u>	: Sıcak. (46a.5)
<u>ısıtma</u>	: Sıtma. (57b.5)

- ıssı : Sıcak. (19a.1)
- iğdis iT- : Üreme organlarının alınması. (57b.5)
- imdi : Şimdi. (21a.13)
- in : En. (25a.4)
- incik : Diz kapağı ile topuk arası, bunun topuğa ya-
kın kısmı. (51a.1)
- irte : Şafak sökme zamanı. (77a.6)
- issi : Sahip, mîlik. (65a.2)
- iyT- : Ey(t)-.Söylemek. (26a.8)
- ise- : İşemek. (57a.8)
- ıankı : Hangi. (45b.5)
- karıl- : (iftleşmek. (59a.1)
- ıankı : Hangi. (45b.5)
- kasuk : Kasık. (49b.1)
- kasın- : İşemek. (43b.13)
- keleci : Süz, laf, lakırdı. (45b.13)
- kenhā : Bir cins ipek kumaş. (66b.11)
- kertlez : Nürüzler, çıkıntılar. (54b.1)
- kiŕ : Koyun, keçi, deve gibi hayvanların teparlek
ve kuru pisliği. (57b.2)
- kışkanc : Demircilerin kızgın demiri tuttıkları neşe
gibi bir araç. (32a.2)

<u>kimsene</u>	: Kimse. (39b.5)
<u>kireyc</u>	: Kireç. (34b.11)
<u>kula</u>	: (At rengi hk.) Sarımsı kahverengi. (54b.13)
<u>kuşuz</u>	: Kuşuz. (67a.13)
<u>kuzla-</u>	: Doğurmak. (58b.9)
<u>lājuvert</u>	: Lacivert. (76a.2)
<u>nice</u>	: Kasıl. (10a.12)
<u>pañıl</u>	: Cimri. (46a.4)
<u>pałçık</u>	: Balçık, çamur. (62a.9)
<u>pōryāz</u>	: Pcyraz. (70b.9)
<u>od</u>	: Ateş. (5a.10)
<u>omaca</u>	: Uyluk kemiği. (47a.3)
<u>ögürle-</u>	: Sürü halinde olmak, toplanmak. (65a.3)
<u>ön</u>	: Önce. (37b.5)
<u>önçe</u>	: Önce olan. (56a.10)
<u>örgüç</u>	: Eörgüç. (57a.7)
<u>salver</u>	: Salya. (49a.4)
<u>sarplan-</u>	: Doğumda güçlük çekme. (33b.7)
<u>şavuk</u>	: Soğuk. (17b.5)
<u>şavut-</u>	: Soğutmak. (60a.12)
<u>şayru</u>	: Hasta. (65a.4)
<u>şerirt-</u>	: Hoşmak. (45a.10)

<u>semā' ur-</u>	: Ses çıkartma. (3b.6)
<u>semkīn</u>	: "bahr-ı muhite gitdi anda bir dürlü balık vardur dutarlar kurudurlar ak panbuk gibi olur ve 'avratları egirürler iplik idüp biz dokurlar kaftan idüp giyerler adına semkin dirler" (24a.9-10-11-12-13)
<u>semüz</u>	: semiz. (7b.8)
<u>şıy-</u>	: Şı-.Kırmak,bozmak,yenmek,mağlûp etmek,tepelemek. (19b.2)
<u>sünük</u>	: Kemik. (43a.8)
<u>sevvāl ol-</u>	: Ferah olmak. (19b.4)
<u>şam</u>	: Dam,çatı. (73a.7)
<u>şamar</u>	: Damar. (49a.3)
<u>şamar</u>	: Katı,sert. (51b.6)
<u>şamzur-</u>	: Damlatmak. (57b.10)
<u>şapa</u>	: Tepe,üst. (22b.5)
<u>tavlan-</u>	: Şişmanlamak,semizlenmek. (64a.7)
<u>tepren-</u>	: Kımıldamak,yerinde oynamak. (48a.1)
<u>tersle-</u>	: Apdest bozmak. (22a.12)
<u>tiv</u>	: Tüy. (63a.5)
<u>tiz</u>	: Diz. (55a.1)
<u>torı</u>	: Koyu kırmızı,doru. (54b.10)
<u>tulum</u>	: Şakak. (43a.12)

<u>tutak</u>	: Dudak. (48b.8)
<u>tüle-</u>	: Tüy değiştirmek. (63a.5)
<u>tutiye</u>	: Sürme. (39a.4)
<u>tütüzdür-</u>	: Koku vermek için bir şey yakıp tütürmek, tütsülemek. (52a.4)
<u>ufat-</u>	: Ufaltmak. (27b.13)
<u>usra-</u>	: Rastlamak, tesadüf etmek. (28b.4)
<u>ucurla-</u>	: Çalmak. (26a.2)
<u>ulpa</u>	: Hayvanın cinsiyet organı. (54b.7)
<u>unutsalık</u>	: Unutmalık. (34b.11)
<u>ur-</u>	: Vurmak. (30a.7)
<u>ussa git-</u>	: Akli başından gitmek. (59a.9-10)
<u>uyluk</u>	: Kalçadan dize kadar olan bacak kısmı. (50b.13)
<u>üs-</u>	: Üşüşmek, topluca gelmek, toplanıvermek. (63b.1)
<u>yağırma</u>	: Sırt, sırtın yukarı kürek kısmı. Yağırın. (53a.13)
<u>valdan-</u>	: Yaltaklanmak. (42b.6)
<u>valın</u>	: Alev. (53a.8)
<u>valıncağ</u>	: Çıplak, ırıyan, cıscavlak. (23b.10)
<u>vaşıl</u>	: Yeşil. (32a.11)
<u>vat-</u>	: Düşmek. (37a.1)
<u>velimkara</u>	: Ökse de denilen yapışkan madde. (71a.5)
<u>vidin</u>	: Kokmuş, bozuk, bozulmuş. (74a.13)
<u>vin</u>	: Tüy. (66a.6)

<u>yit-</u>	: Yetişmek, erişmek. (29b.1)
<u>yyidin ol-</u>	: Bozulmak. (76a.12)
<u>yu-</u>	: Yıkamak. (25b.7)
<u>yuğu</u>	: Uyku. (67a.1)
<u>yügrük</u>	: Yürük, hızlı giden, çok koşan. (6a.13)
<u>zağal</u>	: Çevik. (78b.5)
<u>zerinç</u>	: Tedirgin etmek. (33b.12)
<u>ziyrek</u>	: Akıllı, zeki, uyanık. (34b.11)

SONUC

Oğuzca temellere dayalı olarak kurulup gelişen Eski Anadolu Türkçesi'nin son şekli, Türkiye Türkçesidir. Dilimiz bugünkü hâline gelinceye değin, hemen her yüzyıl ve devirde çeşitli değişiklikler geçirmiştir. Bu sebeple, Türkiye Türkçesi'ni anlamak ve anlatabilmek için, önceki dönemlerde kullanılan dilin bütün özelliklerini tespit etmek gerekir.

İşte bu düşünceden hareketle, "dil özellikleri" yönünden incelemeye çalıştığımız 'Acâibü'l-Mahlûkât, Eski Anadolu Türkçesi'nin seçkin ürünlerinden biridir. Devrinde ve devrinden sonra pek çok istinsaha yapılan bu eser, özellikle aydın olmayanlar arasında rağbet görmüş ; halk kültürünün teşekkülünde büyük rol oynamıştır.

Burada, daha önce söylediklerimizi yinlemek yerine, yapılan çalışmada, karakteristik olarak nitelenebilecek noktaları, kısaca gözden geçireceğiz.

1. Girişte, yazarın hayatı, eserleri ve 'Acâibü'l-Mahlûkât'ını inceledik. Müraacat ettiğimiz edebî kaynaklarda, yeterli bilgiyi te'min edemedik. Elde ettiğimiz bilgiler de gelişkili ve yanlıştır. Sözcülimi :

a. Yazarın ölümü ile ilgili üç değişik tarih bildirilmektedir. (bkz. Giriş s. 4)

b. Türk Ansiklopedisi'nde, Ahmed-i Bîcân'ın Şemsiyye'yi, babası yazıcı Salih'in aynı adlı eserinden nakil ve hülâsa ettiği söylenmektedir (bkz. Türk Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, Ank. 1983, s. 110). Ancak, Yazıcı Salih'in Şemsiyyesi, Türkçe olup (bkz. Dr. Amil Çelebioğlu, Yazıcı Salih ve Şemsiyyesi, A.Ü. Basımevi, Erz. 1976), Ahmed-i Bican'ın da böyle bir eseri mevcut değildir.

c. Yazarın fazla tanınmayan Ravzatü'l-Ervâh kitabı, sadece iki edebî kaynaktan zikredilmektedir (bkz. Atilla Özkırımlı, Türk Edebiyatı ansiklopedisi, Cem Yayınevi, İst. 1983, s. 53 ; Türk Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, C. 1, İst. 1968, s. 251). Banarlı, Ahmed-i Bîcân'ın eserlerini anlatırken, "Revhü'l-Ervâh" isimli bir metinden bahseder. Fakat, bugüne kadar, hiçbir edebiyat tarihinde, böyle bir eserden bahsedilmediğine göre, kanaatimizce, Banarlı, yanlışlıkla Revhü'l-Ervâh demektedir (bkz. Mihad Sâmi Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Millî Eğitim Basımevi, İst. 1971, s. 489).

Ahmed-i Bîcân ve eserleri üzerine ilmî çalışma yapılınca da değin, bu konuda yazılacakların, öncekilerden daha sağlıklı olacağı düşünülemez.

2. Yazım özellikleri (imlâ) nde :

a. Ünlülerle ünsüzlerin kelime başında, içinde ve

sonunda farklı bir şekilde hareketlenip,yazılabildiklerini müşâhade ettik : aḡar (اَءْر ,29a.7),aḡar (اءْر ,29a.8); yılda (بِلْدَة ,20b.10),yılda (بِلْدَة ,15b.7)

b.Eserin te'lîf (857 H./1453 M.) ve istinsah (1128 H./1719 M.) tarihleri arasında,yaklaşık 300 yıllık fark var.Bu süre içinde,dilin gelişip değişmesi yüzünden, pek çok kelime,ikili bir şekilde yazılmaktadır : ısıcaḡ (اِسْجَاق ,46a.5),sıcaḡ (سِجَاق ,44a.3) ;gümiş (كُؤْمِش ,23b.6), gümüş (كُؤْمِش ,23b.10) ; ḡurt (قُؤْرْت ,63a.2),ḡurd (قُؤْرْد ,62a.2). Aslında ses-bilgisi ile ilgili olan bu değişme,aynı zamanda metinde bir ittıratsızlığa sebebiyet verdiğiinden, a."ünlülerin Yazılışındaki İttıratsızlık,b.Ünsüzlerin Yazılışındaki İttıratsızlık" başlıkları altında inceledik.

3.Ses-bilgisinde :

a.Metnimizde sadece beş kelimesinde görülmekle beraber kapalı e'ye (è) rastlanır : bēş (بَئِش ,10a.7,15b.4, 22a.1)

b.Metinde,sistemli olarak uzun ünlünün varlığını imlâda tespit edemiyoruz.Çünkü,bir kelime kimi yerde ünlü işareti ile,kimi yerde de ünlü işareti olmaksızın yazılabilmektedir.

c.Ünlü değişmelerinde en ilgi çekici değişiklik, ince sıradan kelimelerde kullanılan (ت) harfi yerine,kalıp sıradan kelimelerde yazılan (ط) harfini görüyoruz.

Bu sebeple, aşığıda verilen örnekleri, kalın sarıdan okuduk:

ıamragu+ <temregü	طوره كوييه	57b.12
ıamur <temir	طور	4b.4
ıapa+ <tepe	طيه بيت	22b.5

ç. +(I)ken zarf-fiili dışında, öanak uyumu düzenli olmakla beraber ; kök ve eklerde görülen öudak benzeşmezliğı yaygındır.

4. Şekil-bilgisinde :

a. Metnimizde bulunma ve ayrılma hali eklerinin kullanılışı açısından, bir karışıklık göze çarpmaktadır. Öyle ki, bulunma hali ekinin yerine ayrılma, ayrılma hali ekinin yerine de bulunma hali yazılabilmektedir.

1. Bulunma(Locative) Hali (+FA) Yerine Ayrılma (Ablative) Hali (+Dan)'nin Kullanımı

gevizin+den گيزين دن (gevizin+den iki yol eyledi biri dimağa girür biri boğaza girür, 49b.3)
için+den ايچين دن (ol taş için+den bir âdem suretlü taş çıkar, 28a.1)

2. Ayrılma (Ablative) Hali (+Dan) Yerine Bulunma(Locative) Hali (+LA)'nin Kullanımı

bedenin+de بدن دن (her kim ol gün dırnağ kesse bedenin+de her ne renci varısa gide, 15b.1-2)
gedirğasın+da گديرگاسين دن (iskender gedirğasın+da ol gedirğaya evvel bir 'avrat virdiler, 20b.8-9)

b. 1. ve 2. şahıs çokluk iyelik eklerinin ilk ünlüsü düzleşerek, öüdaki uyumuna girmiştir :

+(I)mUz +(U)mUz : faşl+ımuz فصلی۱3a.2

+(I)ŋUz +(U)ŋUz : pãđiřãh+ıŋuz پادشاهی۱21a.9

c. Bazı şahıs zamirlerinin, hal eklerine göre çekimleri yoktur.

ç. Haber ve dilek kiplerinden bazılarının çekimi yoktur.

5. Seçmeli sözlükte :

Eser, dili gibi muhteva açısından da önem arz etmektedir. 'Acêibü'l-Mahlûkât, ansiklopedik mahiyette olduğu için, kelimeler, konularına ve karakterlerine göre iki grupta incelenmiştir.

Yapılan çalışma sonucunda şöyle bir kanaata vardık : eser, ondördüncü yüzyıl normal Türk nesrinin devamı olup, umûmiyetle Eski Anadolu Türkçesi'nin bütün özelliklerini içermektedir.

KAYNAKLAR

Atalay, Besim. Divanü Lûgat-it-Türk Dizini "Endeks" IV, Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1986.

Banarlı, Nihad Sami. Besirli Türk Edebiyatı Tarihi I, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1974.

Banguoğlu, Tahsin. Türkçenin Grameri, İstanbul 1974.

Bursalı Mehmed Tahir Efendi, Osmanlı Mü'ellifleri, (Hazırlayanlar : A. Fikri Yavuz, İsmail Özen), Meral Yayınevi, İstanbul (Tarihsiz).

Çelebioğlu, Amil. Yazıcıoğlu Mehmed Muhammedîye, Tercüman 1001 Temel Eser Serisi, C.1, (Tarihsiz).

Çelebioğlu, Amil. Yazıcı Salih ve Semsiyyesi, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum 1976.

Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1963.

Devellioğlu, Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara 1970.

Filçin, Cem. Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları,
Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1983.

Ergin, Muharrem. Orhun Abideleri, Boğaziçi Yayınları, İstanbul
1986.

Ergin, Muharrem. Üniversiteler İçin Türk Dili, Boğaziçi Ya-
yınları, İstanbul 1986.

Erimer, Kayahan. Eski Türkçe Göktürk ve Uygur Yazı Dili,
Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversitesi Basım-
evi, Ankara 1969.

Gabain, A. Von. Eski Türkçenin Grameri, Atatürk Kültür, Dil
ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları,
(Çeviren : Mehmet Akalın) Türk Tarih Kurumu Basım-
evi, Ankara 1988.

Genalmaz, Efrasiyap. Eski Türkçenin Eklişi, Atatürk Üniver-
sitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bölümleri
Ders Notları, Erzurum 1986.

Gencan, Tahir Nejat. Dilbilgisi, Kanaat Yayınları, İstanbul
1968.

Hacıeminoğlu, Necmettin. Türk Dilinde Edatlar, Millî Eğitim
Basımevi, İstanbul 1984.

- Hatiboğlu, Vecihe. Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara 1982.
- Hatiboğlu, Vecihe. Türkçenin Ekleri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Meteksan, Ankara 1981.
- Kâtip Çelebi. Kesf-el-Zünûn, C.2, İstanbul 1972.
- Kocatürk, Vasfi Mahir. Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yayınevi, Ankara 1970.
- Korkmaz, Zeynep. Harzûbân-Nâme Tercümesi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1973.
- Kükey, Mazhar. Uygulamalı Örneklerle Türkçenin Sözdizimi, Ankara 1975.
- Levend, Ağâh Sarri. Türk Edebiyatı Tarihi, C.1, Giriş, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1973.
- Meedi. Sekavik-i Nu'maniye Tercümesi, Türk Tarih Kurumu Kitaplığı, B/644, İstanbul 1269.528s.
- Millî Kütüphane Yazmaları Kataloğu I, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Kütüphane Basımevi, Ankara 1987.

Orkun, Hüseyin Namık. Eski Türk Yazıtları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1987.

Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat. Türdev, (Hazırlayanlar : Abdullah Yeğin, Abdülkadir Badıllı, Hekimoğlu İsmail, İlhan Çalım), İstanbul 1981.

Özkırınlı, Atilla. Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Cem Yayınevi, İstanbul 1983.

Resimli Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1977.

Şemseddin Sâmî. Temel Türkçe Sözlük. Sedeleştirilmiş ve Genişletilmiş Kâmûs-ı Türkî, Tercüman, İstanbul 1985.

Tarama Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1965.

Timurtaş, Faruk Kadri. Osmanlı Türkçesi Grameri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1978.

Tuman, Nail. Tuhfe-i Naili, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Eski Türk Edebiyatı, Anabilim Dalı, Bitirme Tezi, Ankara 1985.

Tuna, Osman Nedim. Türk Dilbilgisi (Fonctik ve Morfoloji)
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve
Edebiyatı Eğitimi Bölümü Ders Notları, Malatya 1986.

Türk Ansiklopedisi C.XXXII. Millî Eğitim Basımevi, Ankara
1983.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. Devirler/İsimler,
Eserler, Terimler. Dergâh Yayınları, İstanbul 1983.

Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.

Türkçe-İngilizce Redhouse Sözlüğü. Ahmet Sait Matbaası,
İstanbul 1984.

Ünver, İsmail. Ahmedî İskender-Nâme İnceleme-Tıpkıbasım,
Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi,
Ankara 1983.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
GENEL KÜTÜPHANESİ

TIPKIBASIM

1. المشايخ فطلبوا الحقيقين لما جهر به الملاح على همتهم
 2. بركتاني بربهم جميعا ابتدع المبدع وانكركه وكشركه
 3. اوقيانا فوندا اشكر بركتاه مصفى اعد سبحانه ومحرم
 4. شيخ زاده محمد حريف دي روحلم يحون فاخته وقرير
 5. خير عادلان فرايس شي بجز صفة من استغفار الله تعالى
 6. محمد جلاله كماله كزيلة نشر محمد
 7. كمال معروفه دكلدس زبير صبير انلد دي كزيلة نشر
 8. آيتكده انلسا انلد بلادن بللش اولاد محمد سنان
 9. آيتكده ن فكر آيتكده م بدي مسمي بوعلم شي
 10. بلبله لذات لا فيوي شيه و كينفانت احرو و يهد
 11. و بونل دي بوي شي خاصم ايدكده من الا شوه فكملا
 12. ايور كده صغور لاندو خيرو لاندو و بولك دي اولاد
 13. انا اهد سنان سنان برمان لاندو تصفيق اليه سكره

الحمد لله رب العالمين والصلوات والسلام
 على ائمتنا الطاهرين محمد وآله وصحبه
 بعد سبب الكفاية في فضائلهم
 الحمد سبحان ابن ابن النبي كرضي الله عنهم اجمعين
 سبب تحرير كتاب اولاد كده خطا الهدي ومصطفى خان
 بغير من كزيلة بورد و سبب بلكه عالمك بعثي بحايبلين
 بغيره جمع ايدع خضر صاكر اسكنكدر و فاشنده
 بركت ان حكيمك جمع اولاد عربندون تار سله و بركه
 بركت علي بن ابي طالب و ابي سلمه بنيان ابه شلر دي
 بركت علي بن ابي طالب و ابي سلمه بنيان ابه شلر دي
 بركت علي بن ابي طالب و ابي سلمه بنيان ابه شلر دي
 بركت علي بن ابي طالب و ابي سلمه بنيان ابه شلر دي

1 كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 2 كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 3 وادي يلدز كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 4 بلري يلدز كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 5 منازله مؤتمنه كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 6 وكره كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 7 وكي القون وكي كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 8 وشمسك وكره كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 9 بريلهه كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 10 ييلير منه كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 11 وكره كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 12 ايدي كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري كبري
 13 بوز وچند هلال او كورن كبري كبري كبري كبري كبري كبري

101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

1 وَكَسْبٍ يَحْمِلُ بَعْدَهُ رَدًّا وَكَيْفَ يَبِينُ الْكَلِمَاتُ وَأَوْ كَرْتُمْ بَيْنَ بَيْنِهِ
 2 بَرْدًا وَرَدِّي رَدًّا كَرْتُمْ كَلَامًا أَوْ تَقْتَنُ أَيْ كَيْفَ دَوْرِي وَرَدِّي بَرْدًا
 3 وَرَدِّي بَيْنَ كَرْتُمْ نَظْمًا أَيْ كَيْفَ دَوْرِي وَرَدِّي بَرْدًا
 4 وَرَدِّي بَيْنَ كَرْتُمْ نَظْمًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 5 وَرَدِّي بَيْنَ كَرْتُمْ نَظْمًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 6 طَاغُرٌ أَيْ كَرْتُمْ نَظْمًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 7 حَرْمَةٌ أَيْ كَرْتُمْ نَظْمًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 8 أَيْ كَرْتُمْ نَظْمًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 9 أَيْ كَرْتُمْ نَظْمًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 10 عِنْدَ نَدَاةٍ بِرَدِّ كَرْتُمْ نَظْمًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 11 بِرَدِّ كَرْتُمْ نَظْمًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 12 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 13 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا

وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا
 وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا وَرَدِّي بَرْدًا

8/61

1 دستگیر کنی در اول وسط او برینه فلک نه ضعیفتر و نه
 2 شکرتر نه خارادس و نه باره دمی و نه بر طبری و نه ایشول
 3 او که کوه بائیل بر صفت نازد که ما را غایب بود در
 4 او بجای که کوه بائیل باغ نازد در او در حق او که مستند ندر
 5 برینه الحق نازد در المبیح اق ایچند ندر یی ای نوز ندر
 6 بهیسی که نوزی شکل در میند در ایچند برین در جمیع دنیا
 7 ادا ناسی که انا صر ایقیندر فلک هر ای اندن یوقا در فلک
 8 عطاره در اندن یوقا در فلک برعه در اندن یوقا در فلک
 9 سیمندر اندن یوقا در فلک موخندر اندن یوقا در فلک
 10 زجندر اندن یوقا در فلک کوا ببتور اندن یوقا در فلک
 11 اعظمدر صر و کوا کوا ای و از در اندن سیمندر اندن یوقا در
 12 یکانه اشتال ایلم و صر کوا ای سیمندر کوا ای صر کوا ای
 13 سیکل ثابت اولدی که بر یوقا کوا ای ایلی ای قالدور سیمندر

1 دایره ای که در فلک کوا ای صر کوا ای انت حار صیل
 2 سیمندر در برین بود که اصل بیوش
 3 او صیقل و صو درین بهیض در عرش کوا ای و کوا ای
 4 و ملک و جوی و انسان کوا ای بو نوز حسیقتی اصل
 5 درین بود که ایچینله له و س و ای کوا ای
 6 فلک بلور کوا ای کلری و بلد و س لوله و لا و ای کوا ای
 7 برور بلور طار غلر که و عا نزل و صها د شله و
 8 آتله و صو لاله کوا ای درین برین کوا ای استله
 9 در بو لطر لاله و عو کوا ای قار لوله و اعلا
 10 یق و صو ایچ و صو ایچ لاله ای ایس کوا ای ایچاس
 11 یا صر اندن بو نلدر ای صیقل برین کوا ای کوا ای
 12 لیر کوا ای کوا ای کوا ای و از در کوا ای فلک
 13 سیمندر کوا ای کوا ای کوا ای کوا ای کوا ای کوا ای

1 ایکی لیجه وینت لیله مقداری سیر ایدر و غرض
 2 بر ایده و همزه جری بیسکه اوزر طوقن جملده
 3 و درین دورت یوزر الکی ایکی میلدر و قسرت اوزر
 4 یوزر قرق میلدر و جرم کسینی مظلمدر ق بلده
 5 ایکی یوزر لو بر کوز کویده بکوز بر یوزر خسته
 6 بر یوزر پییه مقابلهدر جین شمسه متوزن ارسه نوزی
 7 اگسلور وقتا که مقابله اولسه قمر اوزری زیاده اولور
 8 پیس بدر و هلال اشبو عیار بیلده در و دوله سنله
 9 سینی اولدر که شمسیله قمر ارسنه ارضک ضعی واقع
 10 اولور اولیلده اولسه قمر پیسه سواد اصلینه ریح ایدر
 11 نری اشمس اعظمدر ارضدن اولیده اولسه ظل ارض خور
 12 اشکل اولور انکی چو نکر لوطوط شعاعینه که خار جدر جرم
 13 شمسه دن متوزن اولور قیانه متصل اولسه حسیه ارضده

1 به تعبیه دکل عربین طوقن بیک مقداری سیر ایدر و غرض
 2 بر ایده و همزه جری بیسکه اوزر طوقن جملده
 3 و درین دورت یوزر الکی ایکی میلدر و قسرت اوزر
 4 یوزر قرق میلدر و جرم کسینی مظلمدر ق بلده
 5 ایکی یوزر لو بر کوز کویده بکوز بر یوزر خسته
 6 بر یوزر پییه مقابلهدر جین شمسه متوزن ارسه نوزی
 7 اگسلور وقتا که مقابله اولسه قمر اوزری زیاده اولور
 8 پیس بدر و هلال اشبو عیار بیلده در و دوله سنله
 9 سینی اولدر که شمسیله قمر ارسنه ارضک ضعی واقع
 10 اولور اولیلده اولسه قمر پیسه سواد اصلینه ریح ایدر
 11 نری اشمس اعظمدر ارضدن اولیده اولسه ظل ارض خور
 12 اشکل اولور انکی چو نکر لوطوط شعاعینه که خار جدر جرم
 13 شمسه دن متوزن اولور قیانه متصل اولسه حسیه ارضده

1 جیح اول شکر در بعضی بعضی اوردن و آنه بوز
 2 کبی اول در وقت عطار در کجی بعضی
 3 سفید در وقت عطار در کجی بعضی
 4 مسی قند در وقت عطار در کجی بعضی
 5 لعلی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 6 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 7 و کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 8 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 9 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 10 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 11 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 12 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی

1 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 2 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 3 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 4 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 5 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 6 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 7 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 8 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 9 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 10 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 11 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی
 12 کبی اوچ کبی سبز و سفید در کجی بعضی

1 بازيگر گويد در زندهه خدايي گويد در مويح و ماشيه
 2 اگه بگوييد گويد در مشتملي و ماشيه و نزل صاحب
 3 جراتون گويد در و جمله اول او اقا ايم گويد در و نزل صاحب
 4 شهيدان گويد در و در جايست و گويد در و نزل صاحب
 5 محله گويد در و شوق في مناسرت گويد در و نزل صاحب
 6 گويا او گويد در اقصا گويد در و نزل صاحب
 7 ايجون و فائده بهي حاج ابا سميون اگر در و نزل صاحب
 8 گويا در بوقاري اول ايدى عالم صا و فون هلاک
 9 اول ايدى اگر در و نزل صاحب اقصا ايدى اول ايدى
 10 عالم اريدى هلاک اول ايدى و شمس و حرمي بوز
 11 اقبلي ايدى بير حجه در و نزل صاحب و نزل صاحب
 12 وقت بر شمس و نزل صاحب و نزل صاحب
 13 اول ايدى ايدى و نزل صاحب و نزل صاحب

1 من شاه مملک و خا شملک و جال خيلک و اهل صولک
 2 سويک و جرجي ارض جرجندان اول ايدى و نزل صاحب
 3 گويد در و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب
 4 و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب
 5 و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب
 6 و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب
 7 و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب
 8 و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب
 9 و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب
 10 و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب
 11 و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب
 12 و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب
 13 و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب و نزل صاحب

1 واوان بيش كونه سيم ايرس و فلهذا في بكرى سبيلت
 2 وادويج بيز اوون ايكى بيلكه دورت بون اوون ايكى
 3 مئلدر و بوبلدورن سلا اظنلكره و ورا ايله قانزله
 4 منصم بدم و جبرن سلكسان د ورت بيلدر كدر دى
 5 و فطرني دورت كره بيلر قدر دى و كره ناله بيلش وى
 6 لا قانزى سيم ايدرد سلا من صل خمس اكر دى و
 7 سرد چنگلدن و فكري طهور سيل و بيلش بى و بى
 8 كونه بره جاتي سيم ايدرد و فطرني كرم بيلر كونه
 9 بيلك و الپي يوزا و ورس الپي بيلك و الپي يوزا الپي صلبى
 10 تر كلسه و عوى املق منصم بدم و جبرن سلكسان بى
 11 بيلر قدر دى و فطرني طوق بيلر قدر دى و نلشا وى
 12 و اكر صوم سلك كره كره بى و بيلد و بى و بيلر كونه
 13 او ايت سيم جهليلك جهلاب و بى و بى و بيلر كونه

1 سيمو و بيله بوم ارا مزده خى سلكسان او ورت نيل
 2 سى و طوبه كيدن ما و كاسنى فا ابرق قانزى
 3 حقان زن اولسه سى نيكه ر ايسن ارا سسله انا كيون
 4 سلس دورتور سلا سيم ايدرد صلص دى و
 5 و بيلش كرم چنگلدن و انا ايكى بونى بريميل و اوله ارا بى
 6 و بيلش ايكى كونه دور ايدرد سيم سله كله و
 7 فلهذا في اوج يوز بيلر و بيلش الپي بيلر بيلر طهور
 8 سلك سيل درو كنده و بيلش قانز كونه اوله و و جلا
 9 و و فلهذا سيم ايدرد و فلهذا كره فلهذا ارا سيم ايدرد
 10 منصم بدم و جبرن سيم ايدرد و فلهذا كره و فلهذا كره
 11 بيلر سلك سوزن و و بيلش منصم بدم و جبرن سيم ايدرد
 12 و بيلش كرم و و بيلش سيم ايدرد و بيلش سيم ايدرد
 13 و بيلش كرم و و بيلش سيم ايدرد و بيلش سيم ايدرد

1 خَالِي قَوْمِي بِأَجْنَابِي هُوَ مَدُونٌ وَصَلَّى لِي بِمَنْ عَمَلِكُمْ بِحَسْبِ
 2 خَالِي حَتَّى مَلِكِي مَلِكِي دُونَ حَفْصِ صَاكِهِ كَمَا سَمِعْتَهُ نَأْتِيَتْ تَقْدِيرُهُ
 3 كَرِهَ فَلَمَّا رَدَّهُ هَكَذَا وَرَدَّ مِنْ أَوْلِيَاءِهِ أَوْ كَسَمَّ حَقْلٌ صَدَقَتْ بِنُورِهِ
 4 عَلِيٍّ الرَّهْبِيَّةِ أَيْلَهُ بِعَهْدِي مَلَأْتُكَ مَلَأْتُ لِي مَدِينَةَ هَيْبَةٍ وَرَقْمِهِ
 5 بِوَقْدِ زَكَاةِ أَيْ بِي وَطَلَسْتُ دُونَ هَوْنِ بَرِطَانِيَّةٍ بِرَبِّ مَلِكِي أَيْ بِنَدْوِي
 6 بَرِّزْتُ أَيْ تَلَوْتُ وَتَطَلَسْتُ أَيْ جَلَسْتُ بِوَيْلِدِ أَوْ لَيْسَتْ وَارْقِيَا سِ الْيَمِينِ
 7 أَفَلَا لَكَ وَكَأَنَّكَ وَهَيَّيْ أَجْمَلًا هُوَ جَوْدٌ لَدُنِّي وَحُكْمٌ صَالِحٌ لَدُنِّي وَاللَّيْلَةَ
 8 أَمَا أَصْلَابُ عَالَمٍ وَكَمَا أَلَّتْ مَوْجُهُ دَارَتْ عَزِيمَتِي عَيْنِي لَقَدْ بَرَّيْتُ
 9 عَالَمًا أَهْرَاسِي وَبِحِي مَلَأْتُ بِلَدِي دَنْدَمِي قَدَانٌ صِلَانِيَّةٌ كَرِهْتِ
 10 تَوَالِي حَضْرَتِيهِ وَاللَّهُ سَلَّمَ وَبِرُفْقِهِ كَرِهْتِ دُونَ دَارِ
 11 وَوَرِثَتُهُ لَرَّضُوسُ وَتَلَوْتُ بِرِي بِمَشْرِعِ صَوْرَةٍ تَنْزِيهِ دَرَجَتِي وَرُفْقِي
 12 وَرَسْمِي وَكَيْ كَرِهْتِ هُوَ دَرْتِي كَرِهْتِ كَنْدِي حَضْرَتِي صَوْرَةٍ كَلَامِي
 13 دُونَ عَالَمِي وَبِي حَضْرَتِي هَكَذَا بِرِي صَاكِهِ دُونَ سَرَفِي دُونَ عَالَمِي

1151

1151

1 سَجِيحٌ فَأَهْلِيكَ شَوْيْلِيكُ أَيْ نَأْتِيَتْ أَوْ لَمْ تَنْدُرْ فَإِنَّ كَلِمَتِي
 2 سَجِيحٌ وَحَالِي سَجِيحٌ أَيْ سَمِعْتُكَ سَأَلْتُ أَوْ أَلَا لِي
 3 لَدُنِّي مَرَّ كَرِهْتِ شَهْلِي لَدُنِّي وَرَقْمَتِي هَلْ جَبَّهْتِ بِمَنْ عَمَلِكُمْ
 4 دُونَ حَضْرَتِي وَرَدَّ وَنَطَقْتُ دُونَ صَدْرِي بِمَنْ عَمَلِكُمْ
 5 شَهْلِي أَيْ تَلَوْتُ وَدَعَا لِي نَفْسًا مَثَلًا لِي وَحَسْبُ لِي قَدْرًا
 6 صَدْرِي وَحَسْبُ لِي أَوْ زَيْبَتِي أَصْلَابُ مَسْمُوعِي لَيْسَتْ بِخَالِي
 7 لَدُنِّي أَوْ كَرِهْتِ لَدُنِّي رَسْمِي كَرِهْتِ أَفَلَا كَرِهْتِ وَرَقْمَتِي
 8 وَارْدُ دُونَ مَدِينِ مَسْمُوعِي وَبِرُفْقِهِ لَدُنِّي حَقٌّ تَوَالِي
 9 نَأْتِيَتْ حَضْرَتِيهِ نَجْمًا لِأَيْتِدَادِي أَفَلَا لَكَ دُونَ نَأْتِيَتْ حَالِي بِحَالِي
 10 خَالِي بَدَا حَالِي حَقٌّ تَوَالِي بِحَالِي تَوَالِي تَوَالِي أَجْنَابِي
 11 حَيْثُ لَدُنِّي وَحَضْرَتِي صَوْرَةٍ خَالِي حَقٌّ تَوَالِي تَوَالِي تَوَالِي وَ
 12 وَرَقْمَتِي بِرُفْقِهِ خَالِي تَوَالِي وَتَوَالِي طَائِفَتِي خَالِي
 13 حَقٌّ تَوَالِي تَوَالِي سَبَابُ عَدْنٍ وَهَوْنِي شَكْرِي وَتَوَالِي تَوَالِي

1 دیا تو سحر شدہ دوسرا بیکار بی بی قانت بیرون التبتہ صفتا
 2 و کرم محنتی کہ جبر صوفی الہیہ آلتی کی کثرت دوس
 3 صفتی جہاں کہ دینی ملک کندہ اثنا امین الہی دیر کرم
 4 و طاعت قدس در دوس و سحر الایمین دیر کرم و ناوس
 5 آیت دیر کرم و ظاہر و سی ملاء کلمہ دیر کرم و قناری
 6 و اردو چین بریمی صلا تو ایملو در کسمہ ہا زان اللہ اوت
 7 بیتری صلا ایملو و صفا کی کریدہ در کسمہ ایملو در
 8 ملک دوز و بیح حکمتہ زینتہ مہا کلمہ دیر کرم
 9 او کرم جبر الایمین او تریندہ او کرم و آلت قناری و ناوس
 10 اللہ در عین کسمہ بہر دیر کرم عورتی الایمین
 11 و صفا نیکہ در جبر جہاں لہی المخطہ اول صفت دیر کرم
 12 صفا کی و بیبا کی کندہ در صفتی بیبا نیا نیا نیا نیا نیا
 13 دوسر و آبا بی سما علیا دہ دوسر و بیبا نیا نیا نیا نیا نیا

1 و بیرو تلام ملا تلمہ دنی بر صاف دوسر و سحر الایمین
 2 بی کندہ اول کلمہ و کلمہ صوفی و صفا دیکہ و بیبا
 3 و صفا نیکہ و سحر الایمین مکتوبہ نیا نیا نیا نیا نیا
 4 اول کلمہ شکر نیا نیا نیا نیا نیا نیا نیا نیا نیا نیا
 5 نیا نیا اول ملک و سحر دیر کرم جبر کرم کرم کرم کرم
 6 و صفا نیکہ کلمہ و کلمہ کرم کرم کرم کرم کرم کرم
 7 و صفا نیکہ کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
 8 و صفا نیکہ کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
 9 و صفا نیکہ کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
 10 و صفا نیکہ کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
 11 و صفا نیکہ کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
 12 و صفا نیکہ کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
 13 و صفا نیکہ کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم

1 و صار صوت و طاروت ملكا در در عرائف اقا بنده صد بلبل

2 سلسله في القبان بوقلمان زب آلك حكاها جمع دستي بركه

3 نغان ديده مقدر در حر كرت افلا كه دير كره و بعينها بيزر نغان

4 ديد كه چيد كودن ز طلب كيند و كينه ديد لر اقا بنده ارجر كرت

5 افلا كه مستقيم او كور خو نند و قومه مستقيم او كور سنيه

6 و سني مستقيم او كور سهله و شهور مستقيم او كور ايات

7 و ايام مستقيم او كور سا فنده و سا مستقيم او كور وقت

8 و وقت مستقيم او كور زمانه و سنده زمانه ملك عمر كره

9 و عمر جيتي ما لك با بنده و هر سعادت و شغارت ملكه

10 كسب او كور و كور كجهم كور عينا النفس و معلوم در در عند

11 مستقيم على مستقيم الايات بيع الجمعه عيد اجود مستقيم

12 و بيع مستقيم در و نجان المسا كين در و بيع و صلوات و

13 مستقيم يكما حدت مستقيم ادملة حوا و سنيها بنده بلفيس و نور

1 و صفت ملك كور بنده او كنده در و مستقيم كور مستقيم در ملكه

2 مستقيم مستقيم در و استغاثه كور بوقلمان مستقيم مستقيم در

3 جمال ملكه بعده بنت ملكه او كور مستقيم كور ملكه كور

4 در صوم بنده در ملكه كور في شهور مستقيم مستقيم در و بنده در

5 در مستقيم كور كور مستقيم در در در در در كور كور كور

6 در بنده در كور مستقيم كور مستقيم كور مستقيم كور مستقيم

7 او افلا ملك صوم بنده در كور مستقيم كور كور كور كور كور

8 در كور مستقيم كور كور مستقيم كور كور مستقيم كور كور

9 اكي ملكه بر صوت صانع يا بنده در و كور مستقيم صوم يا بنده

10 و بعينها ايد در دو مستقيم كور كور كور كور كور كور كور

11 و مستقيم كور كور كور كور كور كور كور كور كور كور كور

12 و مستقيم كور كور كور كور كور كور كور كور كور كور كور

13 ايد در و بنده كور كور كور كور كور كور كور كور كور كور

1 عَجِبْتُ النَّسَارَ رَبِّ دَرَّوْدِيَا كَرَنِيكَ اَوْ كَيْتَ تَر صِبَارَه وَ نَدَر
 2 اَوَّلَ كَرَنَ عَمَارَتِ بَا شَمْعِي وَ بَا مَخْلَسُ بِيْتَه كَرَنِيكَ اَوَّلَ
 3 حَقِّ حَقَايَا اَوَّلَ كَرَنَ بِيْرِي وَ بِيْحِي وَ اَرَفِي وَ سَمِي اَوَّلَ
 4 نَبِي نَبِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي
 5 بِيْرِي وَ دَر شَمْعِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي
 6 مَجْدُ الْكَلْبِي صَلَوَاتُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَ سَمِي اَوَّلَ كَرَنَ وَ نَحْدِي
 7 وَ جَبْرِيْلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَوَّلَ كَرَنَ وَ كِي كَرَنَ وَ سَمِي سَمِي
 8 دِيَا دِي اَوَّلَ كَرَنَ اِسْتَا اَوَّلَ كَرَنَ وَ عَمِي اَسْتَا عَمَلَا
 9 اَوَّلَ كَرَنَ عَمَلَا وَ نَزَر وَ اَبْرَاهِيْمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَوَّلَ كَرَنَ
 10 نَبِيْنَا وَ عَلَيْهِ حَمْدُ رَبِّ كَرَنِيكَ وَ اَوَّلَ كَرَنَ نَبِيْنَا وَ سَمِي
 11 عَلَيْهِ السَّلَامُ طَهْرَه اَوَّلَ كَرَنَ نَبِيْنَا وَ سَمِي اَوَّلَ كَرَنَ
 12 كَرَنِيكَ وَ فَمَا كَرَنَ سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي سَمِي
 13 اَوَّلَ كَرَنَ حَقِّ حَقَايَا حَمْدُ رَبِّ كَرَنِيكَ وَ نَبِيْنَا

1 وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا
 2 نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا
 3 وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا
 4 كَرَنِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا
 5 اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ
 6 اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ
 7 كَرَنِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا
 8 صَاحِبِ وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا
 9 اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ
 10 حَمْدُ رَبِّ سَمِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا
 11 وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا
 12 كَرَنِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا وَ نَبِيْنَا
 13 اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ اَوَّلَ كَرَنَ

- 1 (سید) اولاد نب زندان چکند می بازند آید: ایرا همه بگو
- 2 و بی کلمه می ترند اشقی این و هر که از عیبی برون بخیند
- 3 و دست آغز می بازند آید سر محمد المصلح آید از سر چهار
- 4 شنبه سینه پیچد کافر زرقه علا که ایله می قوت می آید
- 5 اوه پیچد سفر کی و زحمتی چکند می پیشا صلح او بود
- 6 یوم حسنه و اما دست ایچمله آید و ما از کدر سر بر سر حق اولی
- 7 اینها ری و عیوب اول که بر می تری و صاری ایله و استلا اولی
- 8 انشا الله مکنده و بر خطره ایله می . انجمن منبر کو اولی
- 9 حق کتای ای ذریه و تارک و جنبی و جنبی پیچند کون
- 10 بر تری و حاجت کو بند بر مفتح کو بند بر محمد المصلح صلح
- 11 الملك علیه و سلح مکه بر اول کون فتح ایله و صوبی
- 12 علیک السلام مضری اول کون فتح ایله و بر سب
- 13 عینه اول کون محمدی و نعمت بر تو پیچند

تان الدار من ای دل زیز بوسه شیشه کون تان کونند
 حوا اول کون حبیب کردی و قایل ها بلی اول کون اولدی
 و بر حبیب و یحیی و کریم اول کون شایه اولدی هر که
 درین کسسه غصه کردن زمین اولیکه درین چهار شنبه
 کبابا ایچمیرد و بیفتمده مکنه حیدر بر سهیل سعد و خیریه
 عسلی و کن خاشاکه و ارضه ما اگر دور بود کون مجوس الخسوف
 و برعون و کله دشتک ادوی و عباد قوی و صا رکن و قوی
 قوی و کوط و کوی و قوی بجمها شنبه کون صلا اولدی
 و کون ایچر بیهار شنبه کون غایت غصه بر لطفه اولدی
 آینه زینا شنبه بر کون ایله کل قسجه کبابه لم زینا شنبه
 شنبه شنبه کونند بر خسته با بنی ایله بر یونس پیچند کون
 و کون شنبه کونند بر کون ایله کون دو عدوی کون با اول تانی
 کون با اینله ایله کون صوفی کون دو کون کون کون کون کون

1 دیدیل دیدی کوننده یوسن یچیم بالیق قانقلان چیتدی
 2 حق تبارکی عزیزیی و فردوسی و سکاکی و اسر قیلی و چیراکی
 3 دیدی کوننده بیز تلخی و آدم اخاص بدی کوننده تله ایله
 4 و نوزم ستمسان کشفله جودی طالعنه اسندن ظلم برور
 5 جی دی طالعنه مرار ایله و ادریس و زکی کوننده کولک
 6 اعدی و لولا قوی بدی کون هلاک و ابر ضعیف بدی کون
 7 و وعده و ایش ارا اهلک سولمجه کوننده کلان اولور
 8 و معنی و رعوبی بدی کونیه کوننده عرق ایله و قان قوی
 9 بدی کوننده یونندی و یوسن قوی بودان بدی کوننده
 10 و یوسن کوننده کونیه بدی کوننده اجددی و زان و اوجسکلان
 11 و صالح بدی کوننده جهانه کلان و سیمان بدی کوننده
 12 اعدی و ایوب بدی کوننده و زان خلاص اولور و یوسن
 قوی بدی کوننده عذابان امین اولور و جسی و صیبی

164

1 شندی و اسما عیله دنیا ایله اولور کون کلای هر کیم اول
 2 درین کسکه بدینده هر تله ریخی و اریسه کید بیزله
 3 بارک انشا نجاست مشارک دکلدرس و ایور کلام
 4 ایلمری بلور و قییل اوچ یوز اقصی بلیس کون
 5 کونند کله دورت کیدر بستی ایله اوچ یوز اقصی
 6 کون او کور بیلدماه او بکون نقص او کور کیم او کور
 7 بیز دور ایور ساق سیمیل با شیدر هر کوننده و اور
 8 ساق تله جیم عشا طعلک کون بکلیس و انا بیج قنله
 9 اشی کور کون و بوی ایله سنب و عید نلس ایله اولور
 10 بیز کور ایله شاهله صغولان مدنی اولور عیوب
 11 بیز شامیل اولسه صغولان غایب اولور عیوب
 12 بیز کور ایله شامیل اولسه غایب اولور عیوب
 عیوب بیز کور ایله شامیل اولور عیوب

- 1 اولادی صولمینه دو گدی بیلس اول ای ری رخا اری کجا بی افر
- 2 قوردیل اول بو ایله اری ره یی ایلمه اولد اول کون
- 3 جبه یل علیه استلام صغرت رسوله کلاون کوندی
- 4 و طهرت یی کوننده جمیع صادات دنیا یه کلینی اونی لاری
- 5 کون صوبی بیله ب ا قرنی الله صغرت ا و عذیر باون یحیی
- 6 کون این دین کعبه یقند دین اول کون مبارک کون کلینی
- 7 اما صغرت رسوله الله اکا دکنش ادریک کسه بنه یایه
- 8 سن اول ذی سنه یانیدی و بکر صحن کون فاجعه خانون
- 9 طهارت کلابی رخا افر عهلا اخص و اوله العین سنی الخا
- 10 نیک و درجیت و درجیت اولد اولد کلون
- 11 اول اری مفصل ایدی رحبه اول افر علیه السلام
- 12 کله یایری یی یی کوننده اولد کون رسون صغرت
- 13 و کلینی یی یی کوننده عهلا صغرت افر الله علیه و رحه اولد

1801

1 اولاد صولمینه دو گدی بیلس اول ای ری رخا اری کجا بی افر
 2 قوردیل اول بو ایله اری ره یی ایلمه اولد اول کون
 3 جبه یل علیه استلام صغرت رسوله کلاون کوندی
 4 و طهرت یی کوننده جمیع صادات دنیا یه کلینی اونی لاری
 5 کون صوبی بیله ب ا قرنی الله صغرت ا و عذیر باون یحیی
 6 کون این دین کعبه یقند دین اول کون مبارک کون کلینی
 7 اما صغرت رسوله الله اکا دکنش ادریک کسه بنه یایه
 8 سن اول ذی سنه یانیدی و بکر صحن کون فاجعه خانون
 9 طهارت کلابی رخا افر عهلا اخص و اوله العین سنی الخا
 10 نیک و درجیت و درجیت اولد اولد کلون
 11 اول اری مفصل ایدی رحبه اول افر علیه السلام
 12 کله یایری یی یی کوننده اولد کون رسون صغرت
 13 و کلینی یی یی کوننده عهلا صغرت افر الله علیه و رحه اولد

176

- 1 مکیه کلدی یولدہ غایبہ استی ولدیکہ ایغلر بنلرک و یسین
- 2 صو بلدی یاسیدن دو کلدی قای صعیف اولدی اوش سینه
- 3 بواجیه رمضان دیریلر اول ادی ناسیق ایلر اوصیف و سنه
- 4 دیر اوجیه عسک ایتدی دورد یجی کوننده جبریل کنه (سنه)
- 5 عجل صبی الله عکله و سجد قورن اینلر کورد یوجیه
- 6 موسی علیه السلام کله توریت ایلر ریزی اولن حکم یجی کورنیه
- 7 عسک علیه السلام اچیل ایلر زدی یکر فیلدی کون جدر حکم یجی
- 8 اولدی جعت صلاوق رعی الله علیه ایلر و رمضان اولور و صحن
- 9 ندر کورنی دورد یجین یلمسکه لر اولکر سنه ندر رمضان
- 10 ندر کورنیدن (مثلاً نلرک دو تلمیق یلمسکه ایتدا کورنیه عجل
- 11 ایلر سنی برر یجی قننی کورن کلدی یلمسکه یکر ایلر و ندر ندر
- 12 نکه مرتن اول کچن اولور جلد برر یجی کورنی و ایلر اولدی کورن
- 13 دیر رسول الله نه ستر اول بی من حکم علی الله جلد و صحن

194

مکیه کلدی یولدہ غایبہ استی ولدیکہ ایغلر بنلرک و یسین
صو بلدی یاسیدن دو کلدی قای صعیف اولدی اوش سینه
بواجیه رمضان دیریلر اول ادی ناسیق ایلر اوصیف و سنه
دیر اوجیه عسک ایتدی دورد یجی کوننده جبریل کنه (سنه)
عجل صبی الله عکله و سجد قورن اینلر کورد یوجیه
موسی علیه السلام کله توریت ایلر ریزی اولن حکم یجی کورنیه
عسک علیه السلام اچیل ایلر زدی یکر فیلدی کون جدر حکم یجی
اولدی جعت صلاوق رعی الله علیه ایلر و رمضان اولور و صحن
ندر کورنی دورد یجین یلمسکه لر اولکر سنه ندر رمضان
ندر کورنیدن (مثلاً نلرک دو تلمیق یلمسکه ایتدا کورنیه عجل
ایلر سنی برر یجی قننی کورن کلدی یلمسکه یکر ایلر و ندر ندر
نکه مرتن اول کچن اولور جلد برر یجی کورنی و ایلر اولدی کورن
دیر رسول الله نه ستر اول بی من حکم علی الله جلد و صحن

1 کون حق تعالیٰ خرقه کون بود دردی و درد بجز او شتره ایجاب
 2 کهن سفار ایله کیمی دایل عبادت انتمکینجه و کیم مبرک
 3 بدله کیره دی و ششخو کوننده ابراهیم پیغمبر علیه السلام
 4 کهنه پهنی ادا ایلدی و ندیشی کوننده سوسولت علیه السلام
 5 فرخو لادن ... شملی کجیلیم عسکرتیله مروت لشکر لیل
 6 کجیلیم غرقه اولایر حلالا اولدیکر
 7 و غیر ششویله اولدیکر موصی پیغمبر علیه السلام خط رطافند
 8 ایشدی شد سده کلدی قدسی طواف و بجا ایلدی بولایر اده
 9 آنجی دن بچقد قدر دایل اول ایدی بوز ایشی و شجی کوننده
 10 یینیم اولدی عرقه کون عهیده کهنه بجا کیم اولد
 11 ... کوننده اولدی و ایلیک بیلد کون بیلدی و کونایک
 12 یلمک کون کسین ایدی صولونک اولد بوس حلاله و اولد
 13 گنا دن کورسده یکن و بقیه غایب ایا طافه ایتمس تا ایتمس

ایله رک اولرین سیمس
 بکنده عیبور سیمس اولرینک غایب اولوب بهتر سیمس
 صیدری حن بچ اولدی دو بندین لاله کلور کن ده کس
 بر سینه جماع ایلدیلر و اولرینک کون کونده و کون
 بر قیدی بچیلدی اولد قوج شوق اول اولدی بقیه فرخ
 بر کون کون کونشویلم اول سیمده بو ایله ادانی سیمال
 بو کون اولد بو ایله عیبور ایلیک بقیه کون یونیم
 دیم یونیم عیبور کون بقیه کوننده حن کون ششویله ایشلیک
 بو ایله اولرینک بقیه اولرینک بقیه اولرینک بقیه اولرینک
 بر اولرینک بقیه اولرینک بقیه اولرینک بقیه اولرینک بقیه
 بقیه اولرینک بقیه اولرینک بقیه اولرینک بقیه اولرینک بقیه
 صولونک بقیه اولرینک بقیه اولرینک بقیه اولرینک بقیه
 کون بقیه اولرینک بقیه اولرینک بقیه اولرینک بقیه
 حن کون ایله و عدده ایلدیکر او کون اولد کون اولد کون

1 یا از قدسی بیداره اونی بپیش که ز اول دایگز حرکت از این
 2 شد یکه ساقین دوز اول نو شکلین طله اینر اوچورد
 3 انداختن ییل چتر اول تو شکل در ایچ صوم اول زینت اول
 4 و در بالاق بپیرش و در بپیر ندرش بپیر لور و ازین
 5 و کوزدن بپیر اول اول دایزده موراد اول در طله
 6 اینه بر اول مکررین صوم اول انسانه بکوز اینه
 7 خویلی صیلا نه بکوز و کوز اول دیدن اول اول دایزده
 8 و آنده موراد اول اول اول اول اول اول اول اول اول
 9 و طبر که کرده بری و از و صناد لری بر انسانه قدس
 10 بکوز و بپیر بپیرش و در بیدش و اول اول اول اول اول
 11 سچا اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول
 12 شکار اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول
 13 کلیده سید اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول

1 سکر کوز دیر دایزده سقرقه مشرقه و غیره حکم اول دایز
 2 بندن اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول
 3 ایستنده اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول
 4 سکر کوز و غیره حکم اول اول اول اول اول اول اول اول
 5 سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه
 6 ای ننه اول سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه
 7 کوزی سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه
 8 عا کوز سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه
 9 ایچی کوز سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه
 10 اول سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه
 11 و ازینجه دایزده سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه
 12 اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول
 13 کوزده اول سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه سقرقه

1 و تا ار که کوبندن اول مسکلی اوله داکیزده جا اوله مسکلی
 2 دادردین بر طله بر قسمه بیلد یکسر طله یوزارده
 3 و اکسوز دکل اوله یکر طله کرکه قار شومسندن یوز نظر
 4 ایلمر قشعیسنله نفل ایلمد بکر طله دن یاوری جیبار
 5 و قشعیسنله نفل ایلمه من سله بر طله دن قار شومسندن
 6 اولمن بر صند اوله داکیزه ایلمی داکیزه بر طله یوزارده
 7 قار سن یکر ندریم و بریم بر میخ ککر ندریم اوله صند
 8 داکیزه یوز صند اوله صند و لشدن و عینی کسسه بلمه اوله
 9 داکیزه یکر بیلد اوله اوله یوزارده بر اوله اوله صند
 10 ادوب بر طله یوزارده و خلیتمک یوزارده کلک لنگه بیلد
 11 اوله صند بر عینه کلکله و دجان اوله اوله اوله صند
 12 و سبیل صند بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 13 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 14 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله

15 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 16 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 17 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 18 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 19 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 20 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 21 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 22 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 23 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 24 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله
 25 و ایلمه بر ایلمه اوله اوله اوله صند ایلمه اوله

1 خنجر خنجره جدر جانله و حاکم پست ازله و پست اولدن ایکی سینه
 2 چنار و خنجره پست پستله در دکر کنار زنده و اول دکره چنار
 3 خنجره اوله شنه و خنجره یکسکه پلن شنه اولنله ایله ایستله
 4 اولزه نخلی سکن یوز میلدر و ایدی الین یوز میلدر و خنجره
 5 چنار سینه دورت بیلک سکن یوز میلدر و اچینه بالیق
 6 و اولدور و اولدور اولی میلدر با ایدی میلدر اچینه
 7 اولدور و اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور
 8 ایدی دکر لرکی بیلک اولدور اولدور اولدور اولدور
 9 خنجره خنجره اولدور اولدور اولدور اولدور
 10 اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور
 11 اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور
 12 اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور
 13 ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله

ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله

1 موچی یوقدر و کیکلکشن و اولدور دکره اولدور اولدور
 2 خنجره پست پستله در دکر کنار زنده و اول دکره چنار
 3 خنجره اوله شنه و خنجره یکسکه پلن شنه اولنله ایله ایستله
 4 اولزه نخلی سکن یوز میلدر و ایدی الین یوز میلدر و خنجره
 5 چنار سینه دورت بیلک سکن یوز میلدر و اچینه بالیق
 6 و اولدور و اولدور اولی میلدر با ایدی میلدر اچینه
 7 اولدور و اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور
 8 ایدی دکر لرکی بیلک اولدور اولدور اولدور اولدور
 9 خنجره خنجره اولدور اولدور اولدور اولدور
 10 اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور
 11 اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور
 12 اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور اولدور
 13 ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله

1 عورتك اوستنته برافتملكله عورت اويا بوغتمك سيم اشكلمه
 2 اويزر كن سويكليه بوبرگشتمك او اركي اوختر زنده كنده
 3 سيم رسد اول كوشنده قورجهايي اشكلمه ويزر سول اقا زنده
 4 شاملك بوذا شملك بير جومني ياي كيان ايكه لم بدمي كرمه
 5 بير بويزي دكوي شكلمه بو انكلميون عجزني سيم سيملكم
 6 هيج بير بيش بير بو قوركمه يا معدني انا اناك يا صمنا
 7 اوليه و صيف فلان كيدم كم صويده او شمشي اوله كوي
 8 قالمش كيمه قالمني صوا او كوش كيدم بعضيم ايدم
 9 قسطنك صم بعضيم ايدم بير كرمون كوكلر دورم
 10 واي كوت بو بيوده دورم كرمه ديكر ايدم بوكله صرا قالمش
 11 اولمده اناك صم اربا الي بو قوركمه اداي بو بركم
 12 دكوي بو سيملكم بعضيم صم بعضيم صرا ايدم اوله
 13 عجزه ديمه اناك صمك دورم بير بوكله صمك دورم اكر بركم

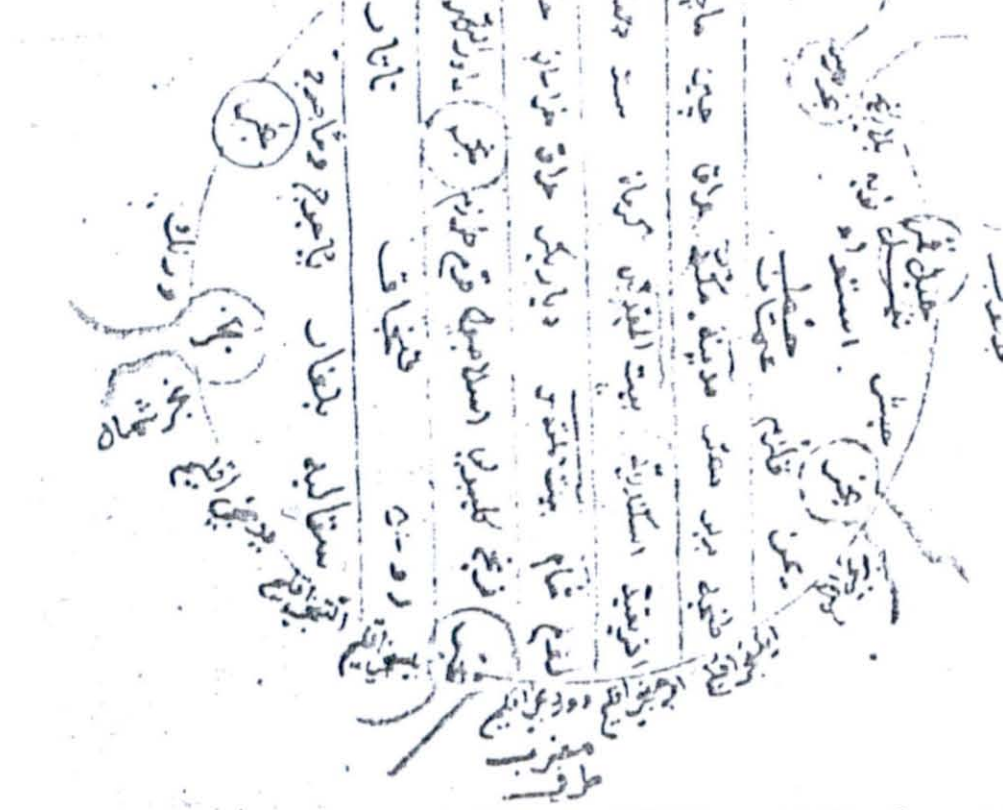
264

11 بو برونه اناك دورم شمشك بيا بون بياك سنه ايله لورده
 12 بلكه بو صمك اوله بون بياك سنه ايله لورده اوز بون
 13 بو برونه اناك دورم شمشك بيا بون بياك سنه ايله لورده
 14 بو برونه اناك دورم شمشك بيا بون بياك سنه ايله لورده
 15 بو برونه اناك دورم شمشك بيا بون بياك سنه ايله لورده
 16 بو برونه اناك دورم شمشك بيا بون بياك سنه ايله لورده
 17 بو برونه اناك دورم شمشك بيا بون بياك سنه ايله لورده
 18 بو برونه اناك دورم شمشك بيا بون بياك سنه ايله لورده
 19 بو برونه اناك دورم شمشك بيا بون بياك سنه ايله لورده
 20 بو برونه اناك دورم شمشك بيا بون بياك سنه ايله لورده

256

دور است بود از برین میلند و او هم میل بود مستعدی و اون طور در فرسودگی بر کوفتگی بود و درین کوفتگی که در
در سلاطین بود در بیست و نواقل بود و در زیر بر شرمها از یکت خط قدر یک بیور و در سله بود کوفتگی اون طوری که در
در سلاطین بود در بیست و نواقل بود و در زیر بر شرمها از یکت خط قدر یک بیور و در سله بود کوفتگی اون طوری که در
در سلاطین بود در بیست و نواقل بود و در زیر بر شرمها از یکت خط قدر یک بیور و در سله بود کوفتگی اون طوری که در

در سلاطین بود در بیست و نواقل بود و در زیر بر شرمها از یکت خط قدر یک بیور و در سله بود کوفتگی اون طوری که در

در سلاطین بود در بیست و نواقل بود و در زیر بر شرمها از یکت خط قدر یک بیور و در سله بود کوفتگی اون طوری که در
در سلاطین بود در بیست و نواقل بود و در زیر بر شرمها از یکت خط قدر یک بیور و در سله بود کوفتگی اون طوری که در
در سلاطین بود در بیست و نواقل بود و در زیر بر شرمها از یکت خط قدر یک بیور و در سله بود کوفتگی اون طوری که در
در سلاطین بود در بیست و نواقل بود و در زیر بر شرمها از یکت خط قدر یک بیور و در سله بود کوفتگی اون طوری که در
در سلاطین بود در بیست و نواقل بود و در زیر بر شرمها از یکت خط قدر یک بیور و در سله بود کوفتگی اون طوری که در

1 اول طاش اچكندن بر ادم صورتلو طاش چتار
 2 اول طاشني مينه اوقا تسمه له صويله دوسم
 3 صوبه دوسمك بينه ادم صورتلو طاش اولو
 4 ديسر سينا نلا نوطا ن و اولو جيل مر جان دوس
 5 اول طاعدن يلف وكي قطع افسه سن اولو
 6 ودهت ويا انا ويا سمكن گوشه كي نوطا سن اولو
 7 بره دلا نوطا ن و اولو جيل هر صومر دوس اولو طاش اولو
 8 بره افسه سن افسه ديقسه اولو صور اولو
 9 افسه سن و بره دي يا هن صوبه بيلسه اولو صور اولو
 10 يو لايه كيدس امد ي بو يدري اقله ها اكي بو يوي
 11 اير صوا و اولو بگوي اولو دكيز گره قريه سن
 12 بركه بركه چيچو نلا و بدي حستيا نلا بچيچو انا اولو

1 ده اولو انا چا بيلگي بران ايدم اچكيس طاش نلا
 2 بو اولو طاش اولو اولو نلا باشي سيمه برده اولو
 3 بي اغز كيمه نلا نوطا نله نكده اولو طاش اولو
 4 لك بيله رك كيمسه اهدا ليل آني استر كيمه
 5 بو نوطا ن و اولو افسه كيمه نلا و نلا
 6 بچيجه اولو اولو اولو افسه نكده اولو
 7 نوطا ن و اولو افسه نكده اولو اولو
 8 طاش نله قويد با افسه نكده اولو اولو
 9 بو اولو افسه نكده اولو اولو افسه نكده اولو
 10 نلا اولو اولو اولو نوطا نله اولو اولو اولو
 11 افسه نكده اولو اولو اولو افسه نكده اولو
 12 بو نوطا نله اولو اولو اولو افسه نكده اولو

2891

2891

1 خرابه پیر کردن اقر و جبل خوردن چقار خط استوند
 2 اردن کلود اقی د کیزه دو کلو را سکنند ریه او کندن
 3 و کلو ایروماخی اولو صودر سنجستاندن چقار
 4 اما اولو ایروماغه بیک ایروماخی کلو قاریستور
 5 اصلا زیاده اولمز و بیک پیردن ایلو چقار پوز
 6 اکسلن و کلو برای پرماتی وارد ز چین کوز دور
 7 مشرقند مغربه دوغری اما چین کون دولهسه مغربدن
 8 مشرقه دوغری اقر چون اوله ایرومقلر عجایب این بلد
 9 پس چشمه ای بی نامی که گدر از با عیانه بر
 10 چشمه وارد اول چشمه نلر صو بیی قالیده دو کلو
 11 دو کلو طاش اولور و شیر از بر طایغ وارد راند بر
 12 چشمه و آن در وقت اول چشمه جیس دو کلو سوراوه
 13 موحه کلو را اوله عیسی بر اعما کسند اوله دنده دوشت

این کلو را
 در چین
 کوز دور
 مغربدن
 مشرقه
 ایرومقلر
 بی نامی
 چشمه
 دو کلو
 طاش اولور
 شیر از
 بر طایغ
 وارد راند
 بر
 چشمه
 و آن در
 وقت اول
 چشمه
 جیس دو
 کلو سوراوه
 موحه کلو
 را اوله
 عیسی بر
 اعما
 کسند
 اوله
 دنده
 دوشت

1 زمین او غرار اما اول چید و غنی یوده بعضی کوه
 2 و کوه بوز چا تلور قافله اول بوز او ترند
 3 ز کی بجر کر بر اقل ایرومقلر دن چقار کلو
 4 کلاطه او غرار اندن کجر مروده ملاطیبه اولور
 5 کجر شهبیسا طله او غرار اوله اندن کجر دخیله
 6 غرار کلو بجر قاریستور شهاب اولور
 7 ریش پراغندن چقار دیار بیکه او غرار اندن
 8 کون دن موصوله وارد اندن بغداده اولور
 9 دن قورنده او کنده فراطه قاریستور فراطیه
 10 دور بصره یه او غرار اندن کجر بجر فاد سل
 11 ریشور دن دنیا ده اخلین او زون صو
 12 قدر بر ایلو یوه اسلامه ولایتکه اقر ایلی
 13 نونه اخلیندن اولور کلاطه اوله دنده

1 جبر نینوی به گوئی در رسیده اول قوسه اول اوله
 2 دو شیب بله گند در قنده بگر که و از بسکه او شوی
 3 اصغر کی اول هوسه گند که صانان شیف قیر اول اوله
 4 و می و اوله هوسه قوسه اول اوله
 5 دینکه که بن صوبه که شایان دینکه که شایان اول اوله
 6 دو شیب کلله که شایان اول اوله
 7 او ریب بیس دینکه اول هوسه اول اوله
 8 فی الحقا دین بله که گند که بو معدله و وضو اول اوله
 9 و حاقه نوری حاصل اول اوله
 10 برت اللق نوری و برت که مستند و برت با قیر و برت
 11 فلا اوله و برت طویله و برت طویله و جمله معیه
 12 برت استی ایله که برت حاقه اول اوله
 13 و برت ایله

14 و برت ایله
 15 و برت ایله
 16 و برت ایله
 17 و برت ایله
 18 و برت ایله
 19 و برت ایله
 20 و برت ایله
 21 و برت ایله
 22 و برت ایله
 23 و برت ایله
 24 و برت ایله
 25 و برت ایله
 26 و برت ایله
 27 و برت ایله
 28 و برت ایله
 29 و برت ایله
 30 و برت ایله
 31 و برت ایله
 32 و برت ایله
 33 و برت ایله
 34 و برت ایله
 35 و برت ایله
 36 و برت ایله
 37 و برت ایله
 38 و برت ایله
 39 و برت ایله
 40 و برت ایله
 41 و برت ایله
 42 و برت ایله
 43 و برت ایله
 44 و برت ایله
 45 و برت ایله
 46 و برت ایله
 47 و برت ایله
 48 و برت ایله
 49 و برت ایله
 50 و برت ایله
 51 و برت ایله
 52 و برت ایله
 53 و برت ایله
 54 و برت ایله
 55 و برت ایله
 56 و برت ایله
 57 و برت ایله
 58 و برت ایله
 59 و برت ایله
 60 و برت ایله
 61 و برت ایله
 62 و برت ایله
 63 و برت ایله
 64 و برت ایله
 65 و برت ایله
 66 و برت ایله
 67 و برت ایله
 68 و برت ایله
 69 و برت ایله
 70 و برت ایله
 71 و برت ایله
 72 و برت ایله
 73 و برت ایله
 74 و برت ایله
 75 و برت ایله
 76 و برت ایله
 77 و برت ایله
 78 و برت ایله
 79 و برت ایله
 80 و برت ایله
 81 و برت ایله
 82 و برت ایله
 83 و برت ایله
 84 و برت ایله
 85 و برت ایله
 86 و برت ایله
 87 و برت ایله
 88 و برت ایله
 89 و برت ایله
 90 و برت ایله
 91 و برت ایله
 92 و برت ایله
 93 و برت ایله
 94 و برت ایله
 95 و برت ایله
 96 و برت ایله
 97 و برت ایله
 98 و برت ایله
 99 و برت ایله
 100 و برت ایله

۱ و بهار یسوی بر او کور و طهری طلود در هر حله
 ۲ لطیفند و زنده اغرد و طهارتی نارسیستند کرد
 ۳ بمشغلی زریق یا غندند و آخر لغی بر اقدند
 ۴ هر کم التونی او زنده کورند کورلی فرخ ایدوب
 ۵ جانین شاد اید و سوزنده ایاسد کورینوی
 ۶ و نظریز کورک اید و التون اید ایلد قولانی
 ۷ دلسرینه قاینه بت بیتمیه و کوشن التونه
 ۸ در الا بو قدر و ارم پیده یا نارسه ایسکه و چوروز
 ۹ چن کورسده زریق و قور شونا راجه سی ایوشسه
 ۱۰ شرحه کی یاره یاره اولور بوند قارلسلرینه
 ۱۱ بو تون یون قریجی بوره سیدر و باقیه التونه و کورسده
 ۱۲ یقیندر مناده سی غلیظ او کور غلیظ کور و یاسی
 ۱۳ چورچ اولور چن سوزکله بر قسلر صوب قلمی خیار اولور

۱ و کوریت زریق و کور طوبیتی یعنی یا شنی تمام ایچسده اولور
 ۲ ایکیسده و زنده مقداری بار اولسه و طیفقاری
 ۳ اغتدله اولسه و خا و قند انله نلسده ایشمشده
 ۴ اولور وقت منعقد اولور و التون اولور اگر کوریت
 ۵ ای اولور سده کورسده اولور اگر صا و ق ایلد منعقد
 ۶ اولور سده طرح اولور اگر کوریت صافی اولور
 ۷ اولور سده و کبیت حرق اولور اولور سده باقره
 ۸ اولور اگر ایوقا شمیجی اولور سده قلا اولور
 ۹ اگر کوریت زریق اجزاء ارضیه قاریش اولور
 ۱۰ و کوریت حرق اولور اولور سده طوره اولور اگر
 ۱۱ کوریت زریق ایوقا شمیجی اولور سده قورسده
 ۱۲ اولور سده التون طیفقاری خا لطیفند
 ۱۳ و التون اسلیم و چوریم و اوده یا تین و یوشغلی

1 دیریلد وین ادمک کهلله همی اولان اذیله سویر سله سیدک
 2 شایب کیشیدن قان کلمه دو کلمهک اور سله خور اوله
 3 صدق سیرکه ایله اخی سله بوز کون قان توله اور سله
 4 ساکن ایدی و یا قفسک دیلمه سویر سله و شمل
 5 ایت ایلیله و بر کیشیکه کورنده قیل بئله تریلین خطه
 6 مریله صدق سویر سله ایزوق قیل بئله و بر تاره
 7 سین دلمه کرا ایشاق بویبیلک لاقفسل دی شلری بکر
 8 برتک سخیق صحیح کورنده نکتی کین کیدنه کلیم
 9 انفس ایلیله و بر کلمه ناکر اخیری قوقس اولمهل
 10 بجا عیله عقیق طان سیرت بوجندار دوشلنده سویر سله
 11 اخرنیکه اچیله سین کیدنه و قان کلمه ورسله اخی
 12 اده گلهس بار و رصه و صفا لانه و بر قانله اور سله
 13 حوس اوله لاجله د بکر شی اویوش اولمسه و حلق ما

حوش اوله دلمه نکر کیشیک بکر شی اخی اچیله بر سر
 دلمه قونکی اوله لاجله کوروش اوله لک بکر شی
 بلان و یا عقیق اولمسه اوله لاجله اویوش اوله لک
 اوله نرا اویوش و صبا لانه و نا صوره و سکر کور قانله
 اور سله خور اوله لک بکر شی اخی اچیله بکر شی
 دلمه لک و سکر کور و سکر کور اوله لک بکر شی
 بکر شی ایشاق و عرمده صا دیلمه و بر تاره
 لک و حورده و سکر کور طاشک اچیله و سکر کور
 لک بکر شی ایشاق بکر شی لک بکر شی و بر کلمه ایلیله
 لک بکر شی ایشاق بکر شی لک بکر شی و بر کلمه ایلیله
 لک بکر شی ایشاق بکر شی لک بکر شی و بر کلمه ایلیله
 لک بکر شی ایشاق بکر شی لک بکر شی و بر کلمه ایلیله
 لک بکر شی ایشاق بکر شی لک بکر شی و بر کلمه ایلیله
 لک بکر شی ایشاق بکر شی لک بکر شی و بر کلمه ایلیله

1 بیره او ایلیه بنشادوس حطاه بخا رندان طاهل اولور
 2 یا قوت اصل صو دند قتی طاش ایچنده اولور
 3 معر نکر حرازی آکا ایزدین لطفین ایله سوله
 4 اولور کدا اولد ایقن و کلور کلا ریض اولور قاتیلدی
 5 سینه ملان جهنم کج یا قن کج خور سینه طاهل حوین حیا صلی
 6 و قیسی آیا منده نار دغله قوسلر صوین دو کلمه
 7 برینک عین اجزا بو صایه سی کبر سته اجزای لطیفه
 8 ایله قار شمله زینتی اولور بو زینتی اولر شندر اما
 9 بو قدر اولور کله هکله نده اکنس ایر لستور حوین
 10 برینتی اولور کجین سچا نده بیدر دسه کله اولور
 11 و اتمسک بوقسک حوین نکل دور سمن المری ایتول
 12 کبریت حوین جسدی ایخ ایر سمن زعمکله کور شتاک
 13 بدنده میرا صبی او کسه و یا حنه و ایله کسه کور شتاک

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

1 و یا حنه مال علیا اولسه بو لاش و دردن بو لوقی کت
 2 دور کوره کور کوره ریختنه تنفا اوله و طاق تا بنده
 3 حوین اوله همتا طیس برادرم ایخ ایچ اهل
 4 ستر بیلد ازه لس ایچوره لر صوین اوله حوین سنا بله
 5 سننه اکنده اولسه کند وید جاکر حوین اوله طاهل
 6 حوین صفاقی سمن رسلی حوین صیبکی بالکل اولور حوین
 7 کله وید چکن وینده سکر ایله دو سکر صفا صیبکی بریم
 8 کلور بیل ایکی اوله حوین بر حوین اولر ان دور
 9 حوین چکنه عینا لطیفین اولدینده کور دسه ککن
 10 دور کجه حوین ایله سمن اولر بیلد کور دسه
 11 اولر سنا ایکی کید وید حوین اوله کبر کجه بر کتیلد
 12 بیلدن قان بر کسه صوین سینه کور کجه اولد سلی حوین
 13 له وین اوله بیره اولسه اولر ایچنده مال حوین

1 وشمس فی بطن استخوان چین بر خیزد که دیگر در آفتاب و کما هو
 2 ستمی بر شمس اول بگردد یا از طریق اول جگر که البته
 3 قایل بر شمس آریه است اول بخت شمس سفید ستمی
 4 جگر که در شمس است این اول بگردد اول بگردد و بعد
 5 یل اقی اول بگردد بعد بچک اول بگردد بعد بچشم اول بگردد
 6 و سبحان الله الملك المظالم اغابها و اول بگردد همیشه و اول
 7 اغابها و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه
 8 اغابها و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه
 9 اغابها و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه
 10 اغابها و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه
 11 اغابها و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه
 12 اغابها و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه و اول بگردد همیشه

1 او کسور و صمغ ایک ابودر قنار اصل او ایبره از قدیم
 2 و میل اشتریش کند و کوه صده اولان شمشک و صفت
 3 صده و صفت و کوه صده اولان شمشک و صفت
 4 او کسور و صمغ ایک ابودر قنار اصل او ایبره از قدیم
 5 و میل اشتریش کند و کوه صده اولان شمشک و صفت
 6 صده و صفت و کوه صده اولان شمشک و صفت
 7 او کسور و صمغ ایک ابودر قنار اصل او ایبره از قدیم
 8 و میل اشتریش کند و کوه صده اولان شمشک و صفت
 9 صده و صفت و کوه صده اولان شمشک و صفت
 10 او کسور و صمغ ایک ابودر قنار اصل او ایبره از قدیم
 11 و میل اشتریش کند و کوه صده اولان شمشک و صفت
 12 صده و صفت و کوه صده اولان شمشک و صفت

۱ فداي واريه اعينه و اراسته بر افشگر تو در تيرت
 ۲ چين برادري بلان يا هنر و عجز و ارسنه تو در عجز صوميت
 ۳ اوه بسلا خن و اوه اوه شومني بر سر سر تو بلان سرورس
 ۴ اوشاق و دوع صيله و خام تو و عجله صومني با اراسته تو
 ۵ بازي بي بلور من ايليه اهل انا جني اول ديگر کن
 ۶ فيدا دينه باک سسر سکر اصل تو مشت بهينه و در من
 ۷ کل صومني بلان اوزر هينه سوسر سکر اطلاب سکر تو
 ۸ اولک و انا انا صيفيه پير غمنا و دوسر صومني اولک
 ۹ ايني ايجي سله ايجي سکر صومني و ايلان و عجزت ارسنه
 ۱۰ ايجي سکر صومني اولک انا پير تو من من صومني بلان
 ۱۱ ايجي انا جن صومني سکر انا صومني اوه صيله و
 ۱۲ طراکون اولک و ايجير بولا ايني ايجي سکر اولک پير بلان
 ۱۳ سوسر سکر انا ايني پير سکر و صومني ديليشي پير سکر

۱ ادي جاره پيران و تو در صومني ترينت ايجون و ادي کيشي
 ۲ شمشک صومني ايجون سوسر سکر ايجون و پيران کاشي دي
 ۳ پيشتران تو قاري بر تدي انا کي بهينه سوسر سکر ايجون
 ۴ انا کي ايجون ايجون اگر انا کي اولک سوسر سکر ايجون
 ۵ انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي
 ۶ انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي
 ۷ انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي
 ۸ انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي
 ۹ انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي
 ۱۰ انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي
 ۱۱ انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي
 ۱۲ انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي
 ۱۳ انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي انا کي

1 استسمل سرخوی اغا چندن بر آن یا قسلسر تو تندر نه
 2 سیکلر قرینه الی اغا چندن بر زده و کسلسر سولک ایله
 3 مستور سئل دیش اغا بیسنه اور سئل خوش اولد اینه
 4 اغاچی وکلن توتیا کبیدر چکن یلسر لولکلی قوی
 5 ایدر و یحیی سئلده ی قوی ایلمی و برادع صوم
 6 اولسد ایوا یلسه سا کین اوله چن بر عودت کلبه
 7 اولسد او یحیی ایده ایوه یلسه اولادی کوز اوله
 8 چن زحوق سئل سوزدی اکیلسه ایوا یی با ایله یلسو
 9 لئ کسینه اور لئ سوزدی کله نر یاده اوله چن آوی
 10 قیری یسلسر لئ یاننده قوسلسر لئ به شکر و چو یله
 11 فلفل اغاچی هندستانده یس بو یولک اغا جدر شورفا
 12 نار اغا چندن لکن رامایه شتی ایکی یس اغا جدر اسنده
 13 اولور چخان کونش دوشنه او کول ایکی یس قی اولور

1 سور سئل خوش اوله و کولنی بو ستانده سا چسئل
 2 بو ستانک قوردین قیره و برادی کلپ ایسه سوسله
 3 اغاچی یه ایس کسینه یس کسینه خوش دتر کسینه سوس
 4 اوله دایم اغاچی سئل خوش اوله و سوس دایم
 5 اغاچی یسینه لولنی کولک ایله و سوس ایله ایما
 6 یسری چوق بیه نلک کله سی چوق اوله و صوم
 7 یسلسر سوسنی کس و خوشا یی سلسدر اها شمل
 8 سوزدر نار اغاچی جیوه دانه سئل علدی بر ادر
 9 قتا بقدرد و اردر که اگر او سئل کی یوا عقل جیت ایله
 10 یسه دانه سی دخی جنت اولور چن اغاچی بر ییده قول
 11 و سیردن جانور جعل قاچم کیدر و نار قابی
 12 دایم و یا آریه اراسنده قوسل سوزدر و سوسله
 13 سوزی اغاچی چن براده چوق سئل اولسد کیدر

(Marginal notes in smaller script, partially illegible)

1 اوله شکر تا منین بسنه خوش اوله چن بریلانی برکن
 2 شکر قابشیله اور سکره نور سکره محالی توامنه
 3 وردی اور سکره بیکه قوتلنورک قاجده کیده
 4 ووشلر قاموشین یا قسکر کوه ایلسلر طباشیر تور
 5 او صرم ابر چن بر کشتی شفا ابدن کسده اوستسکن ایلر
 6 بود اجهق اقر صویین بلمدین اچود سکر بردن
 7 اجهده کسیده ودری اویدنه و جباله اور سکر خوش اوله
 8 پاش اکر ادی سکو ترایدر قوره او صرم معدنی قوتلور
 9 و سکره بر کسه نکر اچنده قان کسده اوله بیره اور سکر
 10 خوش اوله و بر کسه نکر دیشی غریبسه نکره سورمه خوش
 11 اوله خوش ما انجی اسلام شهر لرندن غیر بر شهر
 12 بود چن بیکه علیه السلام کسده چن حق محالی

اوله شکر تا منین بسنه خوش اوله چن بریلانی برکن
 شکر قابشیله اور سکره نور سکره محالی توامنه
 وردی اور سکره بیکه قوتلنورک قاجده کیده
 ووشلر قاموشین یا قسکر کوه ایلسلر طباشیر تور
 او صرم ابر چن بر کشتی شفا ابدن کسده اوستسکن ایلر
 بود اجهق اقر صویین بلمدین اچود سکر بردن
 اجهده کسیده ودری اویدنه و جباله اور سکر خوش اوله
 پاش اکر ادی سکو ترایدر قوره او صرم معدنی قوتلور
 و سکره بر کسه نکر اچنده قان کسده اوله بیره اور سکر
 خوش اوله و بر کسه نکر دیشی غریبسه نکره سورمه خوش
 اوله خوش ما انجی اسلام شهر لرندن غیر بر شهر
 بود چن بیکه علیه السلام کسده چن حق محالی

1 کونلنک خورارقی ایریلنورک یلمسوخو چن کونلنک
 2 سنه اچیلور نسیح صواد و قنور و اغاجی برنج کبی صو
 3 اچینه بفر بختی عویله کوهلور صوته و نوزور
 4 یازین و قیسی بولونور چن بر عوزت قخلل کوهلور
 5 کبه اولیه فندق بر کسده فندق اغاجی کوهلور
 6 بیدن عقرب ایلصیر صیقا و کسکه صقالی و کسکه
 7 فندق اچیلور کسهر یوننه سور سکرینه صقالی
 8 اکر براد عرک یوننه فندق سور سکر قیل بیره
 9 و بر کسده اولسورده اوله فندق اجهق و کوب بالیلا
 10 حور ایدوب بسنه او کسور کس کیده و قابی یا قسکر
 11 نریت یا خیله قار سدر سکر کوه کونی لودوشا جقله
 12 سورقه ایلسلر سیاه کوز لوانه سکره نامتی

1. چنين حفظه اتان اذن انا رحمنه دوستم ايكى نطقه
 2. ريشور معني ن اولور حط كين انا رحمنه يان زور اولور
 3. سينا و نطقه سيني ايريك نطقه سيني بطلر قايلا ر
 4. ايجينه اولور اذن نطقه حيمين قاني اكا اولور ايدن اولور
 5. اولور ايجينه قان كيمدن اذن نطقه صوت و نطقه س
 6. اولور اولور نطقه دن يان ايجينه سينا ايجينه سينا
 7. كين اولور بعه اينا اولور اعضا كين نطقه سينا
 8. و نطقه نطقه سينا ايجينه سينا ايجينه سينا
 9. قايلا ايجينه سينا ايجينه سينا ايجينه سينا
 10. يان اولور ايجينه سينا ايجينه سينا ايجينه سينا
 11. و نطقه سينا ايجينه سينا ايجينه سينا
 12. ايكى نطقه سينا ايجينه سينا ايجينه سينا

سنگ

1. بد بوسله بكنر بچيني سوزورون و كورچ كور اولور ده ايدن
 2. دنال بچيني ايمكده حور كوزلان بوسه كورن بكنر و بچيني اولور
 3. و سينا بوزور و دورور اولور اوشنده سينا و نطقه سينا
 4. بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني
 5. و نطقه سينا بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني
 6. و نطقه سينا بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني
 7. و نطقه سينا بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني
 8. و نطقه سينا بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني
 9. و نطقه سينا بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني
 10. و نطقه سينا بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني
 11. و نطقه سينا بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني
 12. و نطقه سينا بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني بچيني

قاشا نورسه ديشني صابور و دني ايركك و شك
 انا حيكه صاء ياننده اولور و ديشني ولد اولور
 ياننده اولور و دني اكر سباجا كونلرده جماع ينسه
 و يا خود ارعورت ايكسیده فوجده اولور و غان
 ولا ديشني اولور و اكر صاوق كونلرده جماع ينسه
 و يا خود ايكسیده كنج اولور و غان و لا ايركك
 اولور امدی هر كشي عيجه بر حالده اهل پرده سز و غايل
 دور مع لايق دكلدر يعني اهل پرده ديدوب نكاحه
 و غايل ديدوب كيا اولور افسانه طلب ايمكه دير نكاحه
 جزوي انصيار خود اسيله بونله ميل و طلب ايمكه
 لايق دكلدر كركدر كه فانا كس ما را ك ك
 من النساء حكيمده داخل اولوب اولاده روضه
 ايك كنج ولد قايح مقام ايد در نكح سببر عليه السلام ايد

1 ارقاسنه و اوقاسي ناسنه قارنده اولور و غنه سبب
 2 اولور كه انا نله قارني عفته بيردز ناكاه قارنده بر اقل
 3 اير شوره قارنده جوديق تيز هلاك اولميه انا
 4 اشناي اولور و غنه سبب اولور كه ني وقت دوشميه
 5 فصل كلك امدی اريكه عورت حالنه اكر حرارت
 6 ايكسند دني نرياده اولور سه طوغان و لا ايركك
 7 اولور باذن الله تعالی اكر ايكسند دني حرارت
 8 انا اولوب اولور سه طوغان و لا ديشني اولور اكر
 9 اولور حرارتي انا اولور سه طوغان و لا ايركك اولور
 10 انا طبيعتي و حر كاتي عورده بلكه اولور اكر عورتك
 11 حر كاتي انا اولور سه طوغان و لا غنه
 12 اولور يعني ايركك دني ديشني اولور اكر كرون
 13 زياده قاشا نورسه ايركك صابور اكر غنه زياده

1 اولا كبريه عورت خالده نيز اكر جميع دور في جميع نيز
 2 ويكربت برده بر القدر له اول كبريه دور اكر جميع ارجاء نيز
 3 علي اليتسا و كميله اركم عورت نيز اول كبريه كبريه
 4 اشارة نيله در البر ايلك غايه كميله نيز اشارة
 5 عورت نيز ايلك روي نيز اول كبريه اشارة نيز اكر
 6 نيا ايلك اول كبريه اول كبريه اول كبريه اول كبريه
 7 فاست ايله نيز ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 8 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 9 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 10 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 11 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 12 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 13 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

1 بيور اولك سمس ايلك نيز اكر جميع دور في جميع نيز
 2 كبريه كبريه ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 3 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 4 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 5 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 6 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 7 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 8 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 9 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 10 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 11 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 12 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك
 13 ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك ايلك

وہ تحریر و کدز سن و کدز سن

1 ایتمیہ الکر ایدر سہ دوغن اولاد پلنگ ارنه و اذ اللز
 2 قامت ار ایتمیہ جماع ایتمیہ اگر اولاد بوغری ایتمیہ
 3 تکسار اوله و دغی ایتلام اولسہ ایلی خرچی نرایمہ
 4 جماع دغی ایدر سہ دوغن اولاد پخین اوله و چ زدا ایتمیہ
 5 جماع ایلمیہ اگر اولاد دوغن سہ منافق اوله و ایتمیہ
 6 جماع ایلمیہ اگر اولاد دوغن سہ کل بائیلی اوله و ایتمیہ
 7 و ایتمیہ جماع ایلمیہ نرایمہ دوغان اولاد قاسن اوله
 8 و سغری کیدر ایتمیہ جماع ایلمیہ دوغان اولاد ایلمیہ
 9 حرام پیرنر سوچم ایدر اوله و ایتمیہ قارنر جماع ایلمیہ اگر
 10 اولاد دوغان سہ دوغان کز اناسین اولدوره و ایتمیہ
 11 غوجنه بقار سہ دوغان اولاد کوز سوچم اوله و ایتمیہ
 12 حالیدنه جماع ایلمیہ دوغان اولاد پیرنر ایتمیہ
 13 فاه... ایتمیہ... ایتمیہ... ایتمیہ... ایتمیہ... ایتمیہ...

1 یازیری اوکر نوب سحر ایتمیہ لر و دغی قز ددی بوغری
 2 و جملہ پیرنر اوله قز ددی بوغری اولاد ایتمیہ
 3 و ایتمیہ سببی حسابدر قز مختلار مخت سبب قز ددی
 4 بسن عقلی اولان کیشی اوغلا نده سوچری قز اوله اوله نرایمہ
 5 قز سبی سببی اولدورن معلوم دکلدور فایمق اوغلا نده
 6 کچ عین یکدر اما صالحه قز اولان عارف اوغلا نده
 7 نرایمہ جماع نده پیرنر عاقل اوله سز نده وقت اوله
 8 سبب ایتمیہ حیوانلر ایتمیہ اما اول کیشی ایتمیہ
 9 جماع ایلمیہ اولدورن ایتمیہ کیمجه سیده و ایتمیہ
 10 جماع ایلمیہ اگر اوله جماعدن اولاد دوغن سہ ایتمیہ اوله
 11 و اوله پیرنر ایتمیہ جماع ایلمیہ اگر اوله اوله
 12 آتی بارنه اوکر اگر جماع ایدر کز اناسین و یا قز قز دغی
 13 ایتمیہ... ایتمیہ... ایتمیہ... ایتمیہ... ایتمیہ...

1 در حق کی و کین و اوجی دوی بر تلک نایز او سوخت
 2 بر مقل کی و کین و اوجی دوی بر تلک نایز او سوخت
 3 این جمله حقیقی او گشته یعنی او را چه کند کلز کی
 4 و چون کسی بگوید این جمله فایده و سودی ندارد
 5 و غلام و بر تلک نایز است که کلز نایز و باطل است
 6 و فصل انسان هر کس در ظاهر حق و باطن باطل
 7 و ظاهر حق میگوید در ظاهر اعصاب و باطن باطل
 8 باطنی باشد در حق نفاق باطنی حقان و باطنی
 9 دورت بسته نیک برستی کردن و بر تلک نایز او سوخت
 10 بر تلک نایز او سوخت نایز او سوخت نایز او سوخت
 11 باطل است که در حق نایز او سوخت نایز او سوخت
 12 باطل است که در حق نایز او سوخت نایز او سوخت

در حق کی و کین و اوجی دوی بر تلک نایز او سوخت
 این جمله حقیقی او گشته یعنی او را چه کند کلز کی
 و چون کسی بگوید این جمله فایده و سودی ندارد
 و غلام و بر تلک نایز است که کلز نایز و باطل است
 و فصل انسان هر کس در ظاهر حق و باطن باطل
 و ظاهر حق میگوید در ظاهر اعصاب و باطن باطل
 باطنی باشد در حق نفاق باطنی حقان و باطنی
 دورت بسته نیک برستی کردن و بر تلک نایز او سوخت
 بر تلک نایز او سوخت نایز او سوخت نایز او سوخت
 باطل است که در حق نایز او سوخت نایز او سوخت
 باطل است که در حق نایز او سوخت نایز او سوخت

بگویند

1. عین صانع که نور و نور خدا بودی و پادشاه
 2. پادشاه بودی اگر استانی صانع پادشاه بودی
 3. ایمن یا تنگ که نور خدا بودی و پادشاه
 4. ای نور و نور که پادشاه بودی و پادشاه
 5. که پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 6. و پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 7. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 8. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 9. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 10. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 11. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 12. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه

1. که پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 2. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 3. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 4. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 5. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 6. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 7. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 8. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 9. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 10. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 11. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه
 12. پادشاه بودی و نور خدا بودی و پادشاه

۱ ابر بر تو کله فایده در نمنه به اکتب و بی اول من نمنه
 ۲ دفع ایچکینون و الاکتی و عفا دی بیر تندی بری
 ۳ با مره بری در بصله ای ال اوصنه کلینه و بری اولی
 ۴ اما اولی ایچ با خلود بر بره مسکو کر بر در بصله
 ۵ و اولی سکر کلین با بی ذکر مجله در بصله کل ایچ
 ۶ بری صید و الاکتی بد نیش ایکی طرفه بر تندی تا کله
 ۷ ایچش ایشیه کلین اولی صید و در بصله کل ایچ
 ۸ اشفا بی بی کر بصله با رصنه اولی صید تا کله
 ۹ اولی صید و کلین فالا رصنه و یو فالا رصنه کل
 ۱۰ فالا رصنه کلین اولی صید کلین اولی صید و
 ۱۱ دوری سکر کر بر تا کله دوری با رصنه اولی صید
 ۱۲ کلین اولی صید و با رصنه کلین اولی صید و
 ۱۳ بری کلین صید و اولی صید کلین کلین و با رصنه

۱ صید برین و تو لستق و ایا سق کلین کلین کلین
 ۲ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۳ صید کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۴ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۵ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۶ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۷ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۸ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۹ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۱۰ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۱۱ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۱۲ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین
 ۱۳ کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین کلین

1 اَبِيهِ الْاِسْتِغَاةَ بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ
 2 بِرَبِّهَا لَمْ يَوْعِدْهَا وَاجْتَنَبَتْ لَكِنَّ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 3 رَا قَلْبَ الْاِسْتِغَاةِ بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ وَاجْتَنَبَتْ
 4 تَاكْمِ اَبَاتِهَا حَتَّى تَمُوتَ اَبِيهَا لَكِنَّ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 5 بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 6 جَرَسَتْ بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 7 وَاجْتَنَبَتْ بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 8 اَبَا قَلْبِهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 9 اَبِيهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 10 بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 11 اَبِيهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 12 اَبِيهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ

تَلَا
 تَلَا
 تَلَا

1 اَوْصَلَتْ وَرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 2 وَاجْتَنَبَتْ اَبِيهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 3 دِيرَ قَلْبِهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 4 وَاجْتَنَبَتْ اَبِيهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 5 قَالَتْ اَبِيهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 6 اَنْ اَدْعُوهُ فَارْتَدَّ بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 7 مَسْجِدًا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 8 صَفَا لِسَانِهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 9 وَاجْتَنَبَتْ اَبِيهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 10 قَبْلَ اَنْ يَدْعُوهُ قَالَتْ اَبِيهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 11 اَبِيهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ
 12 اَبِيهَا بِرَبِّهَا نَاكِحًا بِرَبِّهَا كَمَا كَرِهَتْ اَوَّلَ سَمْعِهَا وَاجْتَنَبَتْ

- 1 دو روز کار سازان اوله چن حیض کوشن کلن اوله چن حیض کلن
- 2 کتیه کیمه رسک سکان و مکر ای اوله و شش اوله ازن اوله
- 3 فصل یی هزاره اجزا اوله بنسایان چن اوله رسک سانی لسته
- 4 دورس در سکر خمش اوله نویسنه بجای ایقلری سکان در سکر
- 5 چن بیکتیه بلان و ابعثتیب و با جیلان اوله رسک اوله سینه دورس
- 6 خمش اوله چن بیکتیه و در خلیا و سکر کور و کور سنان و سکر کور
- 7 سه طا صیه تی با بلان اوله بیکتیه دورس اوله چن بیکتیه دورس
- 8 اول چنان در چن بیکتیه کله کله و در سکر خمش اوله رسک دورس
- 9 کور رسک اصلا کله اوله چن بیکتیه دورس اوله چن بیکتیه دورس
- 10 اول چنان در چن بیکتیه یا قسمل و در کسکر اوله رسک اوله رسک دورس
- 11 حدیش اوله چن بیکتیه دورس اوله چن بیکتیه دورس اوله رسک دورس
- 12 کور رسک خمش اوله چن بیکتیه دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 13 اوله رسک دورس اوله چن بیکتیه دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس

- 1 عینان اغر صفت بلهد نلس و در کسکر اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 2 اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 3 بودی صیفین اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 4 سکر کچ بیکتیه نانا اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 5 اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 6 اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 7 اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 8 اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 9 اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 10 اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 11 اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 12 اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس
- 13 اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس اوله رسک دورس

1 ادمه در چنگ صحرای قفقاز و در کوه های
 2 بوس ندهی قالی در مسخر قفقاز و در کوه های
 3 حوض و قالی در آنکه در کوه های
 4 بر جوی های نزدیک و در کوه های
 5 کمان سندان از طریق صحرای اولوی اول جوی های
 6 و در کوه های نزدیک و در کوه های
 7 و با چنگ سندان از کوه های نزدیک و در کوه های
 8 کالی اولی در کوه های نزدیک و در کوه های
 9 چنگ سندان از کوه های نزدیک و در کوه های
 10 کالی در کوه های نزدیک و در کوه های
 11 کالی در کوه های نزدیک و در کوه های
 12 کالی در کوه های نزدیک و در کوه های

1 ایستادن او را گسستن است با زمین گسسته و در کوه های
 2 در کوه های نزدیک و در کوه های
 3 اولی در کوه های نزدیک و در کوه های
 4 در کوه های نزدیک و در کوه های
 5 در کوه های نزدیک و در کوه های
 6 در کوه های نزدیک و در کوه های
 7 در کوه های نزدیک و در کوه های
 8 در کوه های نزدیک و در کوه های
 9 در کوه های نزدیک و در کوه های
 10 در کوه های نزدیک و در کوه های
 11 در کوه های نزدیک و در کوه های
 12 در کوه های نزدیک و در کوه های

1 بود لرین جویرینده سوره کنزیدون شیخه شت صل اوور
 اولادلس لاوعو و بعضیکر ایدد قویو عش دو تو رسن
 2 انذن اولاد اولاد و عار و بعضیکر دیر لیکه و و
 اولادکی دو عش لیکه اولیکه فرستیلدی و ادع و سئل اولون
 3 و صلیکون و سیدان لری بیان ابلدک جده سوره
 4 بلدوره لم و فصل چن لیم اوله بدین لکین اولیکه
 5 و حکاکر لیکر اولادینده ایست اولیکه و صغیر اولیکه
 6 اد صیحه کن اخصین صوره انت میرکری تاکم سنه
 7 و سکر ده مقصود دینده ایدر اولیکه اولیکه اولیکه
 8 اولادکده دینشکری ایلد و صیحه اوله و اولیکه
 9 دو دانچا اکت اولاد ایلد اولیکه اولیکه اولیکه
 10 و کیم اوله لیلی قدیج اولیکه اوله و الینی لایحه اولیکه
 11 و قور اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 12 و قور اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 13

1 کاه اوله کور لیکه کور کاه کور لیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 2 سیر لیکه اوله اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 3 سکر پور بیجه لیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 4 اصل اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 5 اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 6 اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 7 اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 8 اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 9 اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 10 اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 11 اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 12 اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه اولیکه
 13

1 ایستادگان و غلبه در حقن قاطره و ظاهرین بر حصرین است
 2 تا فلسفه حقیقی است که به نیت که با غلبه اصل بود
 3 حقن است برین است که در کسور و کلید است
 4 بهر چه اول است که در کسور است یا با آن است
 5 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 6 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 7 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 8 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 9 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 10 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 11 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 12 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است

13 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 14 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 15 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 16 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 17 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 18 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 19 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 20 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 21 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 22 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 23 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 24 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 25 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 26 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 27 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 28 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 29 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است
 30 او که در کسور است و هر کس اول است و هر کس اول است

1 حضرتش اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

2 بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

3 و اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

4 که در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

5 و اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

6 حضرتش اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

7 تا چندی که در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

8 حضرتش اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

9 اینست اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

10 حضرتش اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

11 چنانکه اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

12 حضرتش اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

13 حضرتش اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

14 و اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

15 که در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

16 و اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

17 حضرتش اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

18 تا چندی که در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

19 حضرتش اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

20 اینست اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

21 حضرتش اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

22 چنانکه اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

23 حضرتش اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

24 و اولاد کثیرین بود و در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

25 که در پهلان او رسیده اولاد کثیرین

- 1 وَاذْرِبْ بِرَأْسِكَ بِرَأْسِكَ سُوْرَةُ سُورَةُ وَتَشْتَمِلُ عَلَى
- 2 سُوْرَتَيْنِ كَيْ جَعَلَهُ الْكُتُبَةُ جَلَا وَبُرُورًا كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ وَوَرَدَتْ
- 3 كَلِمَاتُهَا فِي عِبَادَةِ فَارْتَبِعْ وَرَبِّ بِرَأْسِكَ عَلَى سُوْرَتَيْ سُورَتَيْ
- 4 الْوَدَّ وَتَمَّ فَكَيْفَ يَتَمَّ فِي رَأْسِهِ الْوَلَدُ جَلَا عَلَى جَمِيعِ الْوَلَدِ
- 5 بِحَيْثُ بُوَدَّ فِي الْحَجِّ بُوَدَّ فِي فَاسْتَسْلِمُ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ بَرَأْسَهُ وَوَدَّ
- 6 اَدَمُ الْإِنْسَانِ وَالْأَنْعَامُ فِي سَلْمَةٍ وَفِي الْوَلَدِ فَاسْتَسْلِمُ الْوَلَدُ
- 7 بِأَيْتَانِهِمَا بِرَأْسِهِمَا جَمِيعًا الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ وَوَدَّ جَمِيعًا
- 8 اَدَمُ الْإِنْسَانِ وَالْأَنْعَامُ فِي سَلْمَةٍ اِسْتَسْلِمُ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ
- 9 ضَابِحَةً وَالْوَلَدُ كَمَا كُنَّ بَرَأْسَهُ فِي الْوَلَدِ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ
- 10 فَتَاتُ الْوَلَدُ فِي الْوَلَدِ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ
- 11 كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ
- 12 كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ
- 13 جَاءَ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ

تَبَيَّنَتْ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ
 فِي عِبَادَةِ فَارْتَبِعْ وَرَبِّ بِرَأْسِكَ عَلَى سُوْرَتَيْ سُورَتَيْ
 الْوَدَّ وَتَمَّ فَكَيْفَ يَتَمَّ فِي رَأْسِهِ الْوَلَدُ جَلَا عَلَى جَمِيعِ الْوَلَدِ
 بِحَيْثُ بُوَدَّ فِي الْحَجِّ بُوَدَّ فِي فَاسْتَسْلِمُ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ بَرَأْسَهُ وَوَدَّ
 اَدَمُ الْإِنْسَانِ وَالْأَنْعَامُ فِي سَلْمَةٍ وَفِي الْوَلَدِ فَاسْتَسْلِمُ الْوَلَدُ
 بِأَيْتَانِهِمَا بِرَأْسِهِمَا جَمِيعًا الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ وَوَدَّ جَمِيعًا
 اَدَمُ الْإِنْسَانِ وَالْأَنْعَامُ فِي سَلْمَةٍ اِسْتَسْلِمُ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ
 ضَابِحَةً وَالْوَلَدُ كَمَا كُنَّ بَرَأْسَهُ فِي الْوَلَدِ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ
 فَتَاتُ الْوَلَدُ فِي الْوَلَدِ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ
 كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ
 كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ
 كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ كَمَا كُنَّ الْوَلَدُ

بسم الله الرحمن الرحيم

1 بیدر سکر تیرک اوله فصصک طالع کجسک حین اوله
 2 دتی خایج صبی بریکسک ییر کن کندون آنتر تیا بایقی
 3 اوت دینله دوست اوت هلا اولن باکر تیلله دوست
 4 سستله ایدر دایر کنارینله کلهر باالکر دین باکر
 5 لک کیم بر حجاب بو نلر بکر بر کیدر بجه او حین
 6 کچی دینس کیمت دایر کنارینله کلهر باالکر
 7 باالکر کور کیمت صابو کیمت کیمت کلهر باالکر
 8 او کور کیمت کیمت بو سیمت ندر بر حجاب کلهر
 9 بر د اوله اچور سکر حین اوله کیمت بر حجاب او حین
 10 کیمت رنده کیمت بو سیمت ندر بر حجاب اوله کیمت
 11 کلن دبعور کیمت بو کیمت اغوا کیمت ایدر کیمت اوله
 12 اچکر سکر حین اوله کیمت حین صابو کیمت حین

1 تکله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 2 حین اوله کیمت بو کیمت طلال کیمت اوله کیمت
 3 قضا بکر حین اوله کیمت اوله کیمت اوله کیمت
 4 اوله اوله کیمت بو کیمت اوله کیمت اوله کیمت
 5 کیمت اوله کیمت بو کیمت اوله کیمت اوله کیمت
 6 کیمت اوله کیمت بو کیمت اوله کیمت اوله کیمت
 7 کیمت اوله کیمت بو کیمت اوله کیمت اوله کیمت
 8 کیمت اوله کیمت بو کیمت اوله کیمت اوله کیمت
 9 کیمت اوله کیمت بو کیمت اوله کیمت اوله کیمت
 10 کیمت اوله کیمت بو کیمت اوله کیمت اوله کیمت
 11 کیمت اوله کیمت بو کیمت اوله کیمت اوله کیمت
 12 کیمت اوله کیمت بو کیمت اوله کیمت اوله کیمت

1. جميع ايدى من خزينة الله بنور حجب صفة اولسنة ج وقت
2. عطر لطيف بيتر حفتش او نور حجب سبحاني دامه كوه ملك
3. ريشه سبحاني قبا جازر احيه جفا اول در جبه
4. جفا و سبحاني بر صميمين الله بورد اخله اصله ولا خيرا
5. عاجز قبالورى الاله صا ايدى سر جفتي كلير استغله
6. دو ريز مو قاريد كه بود ايجي ديمدون كسمه سجي ان نيره
7. ده سس اوله استغله كمي ده نيل اييك بله حجب بر كشمين
8. كور نيكله قوه صور ريشه بنين سيمي سوريه ايا سحر حفتش
9. اوله جمن يا خنده ديشي اخير پيشه او رسكر حفتش
10. جمن قانين ملكه كوس يا شبي جفا رنده سوسر سكر حفتش اوله
11. وصله مشاق بر ميل ايدى كوك اولور بي ميل دوش
12. او كور يازان اخله حجب او پيشه وصله كورن بوعكر
13. برويه بويه بويه بويه بويه بويه بويه بويه بويه بويه بويه

1. قار سندر سكر قور حجب اولسنة ايجور سكر حفتش اوله
2. مشمشك يدي جى خاندوروى بيا ايه س جفا اول اوله
3. شيفه انله بگره ظلم ايه كده با غلر نور پيشه سكر حفتش اوله
4. ايدى جيبه سر حجاب طاه قلدرني كور سكر حفتش اوله
5. نيتك قور حجب قورده قار سندر سكر حفتش اوله
6. قبا جوبو كند كرجي جفا اوله ديلن قور يديك براوده نور سكر
7. اوله اوله دار س جفا عدا و كور استغله اوله نيكله
8. اوله ديل اوله اوله دور حجب جفا اوله خسته اوله اوله
9. جمن صلح سن بيكر حفتش اوله اوله حجب اوله اوله اوله
10. ايدى جيبه دروغ اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
11. ايدى كونا ايجور سكر حفتش اوله جمن بر كشمين اوله اوله
12. جفا اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
13. برويه بويه بويه بويه بويه بويه بويه بويه بويه بويه

1 دیکلر و بر بیرده اود یا قسملر وارر قندج اینر
 2 چن خسته اولسه قورد این بیر خوش اولور و بیاض
 3 بد نوسدن یونی خوروردن قاجار و طاس جالسلر
 4 قاجار و اقا کیمونلر ابدن قاجار لکن استک
 5 قالور قاجده مز و قرخجه دن قورق قاجار نیک فید
 6 سیری سیک دن عاجز اولور قاجرحق قالینک
 7 قدر تندن فیلملری عاجز ایلمشدن سیک لیلده و اصل
 8 عاجز قلمشدن قرخجه ایله کورنه عقلت ایا ناسطه
 9 چن یاور یلمتی ایستسه و اولور یا چن ایستسه یاو
 10 زیلر که قرخجه یاور یلمن اولور مسون دیو خیت
 11 لراد مک دیتسی اعربسته ارصلان دیتسن دیتسه
 12 لکرسه ابواد که چن اولور دین بر خنت کتیه

1 چن بر عورت کبه اولوق ایسته سه طوشار بلیسین
 2 الیه بیکه و برز جوق کوروند کبه اوله چن بر کتیه
 3 دشی اعربسته طوشانک اولور دیتسن الیه لکراه ان اعربین
 4 دیتسه او ز زینه توید که خوشن اولور چن اولور نر کتیه
 5 ایچور سلا او یویده او یا تمیه بعده سرکه ایچور سلا
 6 او یا نده چن قانی طر کویه و بکفت اولنه سورس خوش
 7 اوله چن ایاغنده ختام اولسه موشان این چورسلا
 8 خوش اوله چن مایه سینی سود ایله قارشدن سلا
 9 قولوخ اء بر رتیه اولنه ایچور سلا خوش اوله چن زوجه
 10 بر عورت بیسه و اریله جماع ایلسه کبه اوله فصل
 11 ارصلان عیبه بر جانوردن قورقمن و غیرینک اوین
 12 یمن عار ایدر و کذو دوتدو و غیر جانوردو اچت

1 چمن یاغین بو اصره سورسلر خوش اوله و اوله یاغدان
 2 بر اولده قوسلر اوله اوله سجانلر و عقرب و درویش
 3 قاجلر اوله یاغدن بر مغلا ارب صوکنارنه قوسلر
 4 اوله صودن هتیم بر جانور ایچمه چمن بر ادم قوس
 5 ایتمه دوشمه از صلان در پینک او نر دندک
 6 او یوسه خوش اوله فصل بیور از صلان دند
 7 قوتلور در چمن بر اوله اوله قیلان بر بیور چنله
 8 ایتمک از صلان نیله قیلان بر یکا اولور نیلک
 9 چنک ایدر بر چمن بودر که بیور از صلان نیله دشمنان
 10 اولور چمن نیله دوستلر ایتمک چمن کوده سینه قان
 11 بولا شمس بر کویله ای یار یاره ایدر افاقا قان
 12 بولا شمس بر کویله خرابه و برور حلاک ایتمک
 13

1 چمن بود اوله اوله ادمدن غایت قاجلر قوسلر اوله
 2 قیلان در چمن قوسلر اوله غایت یا و اولور
 3 ادمه سور کلور چمن بیورده او دین اولور یاغدن
 4 فصل اوله قیلان لری و حیلله لری چمن قوسلر
 5 قوسلر دوشک کلور و یوسلر چمنه یاغدن یاغدن
 6 غایت دوشک کلور چمن قوسلر اوله یاغدن غایت
 7 یاغدن اوله قوسلر حلاک اولور چمن قوسلر
 8 یورده چمن دین یاغدن قوسلر او نرده یاغدن
 9 اولور کویله اولور قوسلر کلور کویله
 10 اوستون قوسلر کلور کلور غایتلر دوشک کلور
 11 چمن قوسلر کویله او نرینه وارور کویله
 12 کندی بر یورده چمن ایتمک یوسلر بو کویله
 13

1 کتیبہ کیدر سلا اریقلیہ چین قانین ارشاق ناشہ
 2 سدر سلا قیای تین بیکہ چیارا قویرو غین برکتی کوثر
 3 حیلہ دذ و عکردن امین اولہ چین نجسی ذکرہ سورس
 4 بعدہ عذر تیلہ جماع ایلسہ عورده تیکہ اولہ فسن
 5 چین غنیرا فرطلسہ وقت اولورلدہ بکرمی اوزی
 6 دوغرا اوچ کون اچہ قالسدہ ارقلر و ترکون بیکہ بنہ
 7 بیایغی کی طا اولور چین خستہ اولسدہ بیکہ اتن یس
 8 خرس اولور چین بر خن بری بر استک او زر سنک
 9 اور سلا و سندنہ ایکون اول استک ایلسہ سده اول
 10 خنر بر استک او نردندہ هلاک اولور چین برکتی دیش
 11 کوثر رسدہ جمیع خلا یق اکا حرمت ایدہ لرا کر اول
 12 دشتی بر هفتک یاخ ایچیندہ قوسلر بیدہ اولر ایغی

1 چین کندویک پیرہ لراوش سید بریاره کچک اغز بنه
 2 اور سوکنار تیکہ دارور قویرو غینی صویکہ صوقن
 3 پیرہ لرا قویرو غنردن قاجر لرا کورده سندنہ چنار لرا کون
 4 کورده سندنہ صوقن کورده سندنہ باشندنہ چنار لرا
 5 بیدہ کورده سندنہ صوقن کورده سندنہ صوقن پیرہ کورده
 6 اول کچک یید جمیع اولور لرا دلکو صویکہ ذالرا اغز پیردن
 7 چنار پیرہ لرا کچک ده قالور دلکو قورتلور پیردن
 8 چین برکتی دلوا اولسدہ دلکینک او دینی باشندنہ سورس
 9 خوش اولہ چین برکتی کور تیکہ صوا یخس اولسدہ
 10 دلکونک او دیکہ سورصده چکسیر خرس اولہ چین
 11 امن جدام و منطرح بلسدہ خوش اولہ چین یاغی
 12 بر نارا غلجسدہ سور سلا بر اولده قوسلر جمعی

1 کتبیله کیدرسک ارقیله حین قانای ایشاق انا شنه
 2 سدر سکر خلی بین بیکه چایا قویرو عین برکتی برکت
 3 جیلک دن و سکر دن امین اوله یچین جیسمی ذکری سوسیس
 4 بعدن عین رقیله علاج ایلمسه عور و زکری اوله سوسیس
 5 یچین خنق قرا ایشاق کلسه و قنق اوله سکر اوله کرسی اوله
 6 دوغش اویچ کون ایاچ قالسله اکر عین و سکر کون بیکه بیکه
 7 بنایا کیمی طار اولور یچین حسته اولسه ییلک این ییز
 8 هوش اولور یچین برضض موی در ایشاق اوله سکر
 9 اوله سکر کویسمتله ایکن اوله ایشاق ایلمسه سله اوله
 10 خنق اوله سکر اوله سکر ندرند هلاک اولور یچین برکتی برکت
 11 کویور سکر جهیم خلاقی ایاچ حرمت ایله کون اوله
 12 لشی بر صفتک یای ایشاق اوله سکر اوله سکر ایشاق

1 چس کندی بیره لولوش سله مویان کچله ایشاق
 2 اوله سکر ایله وارور قویرو عین صویله هوش
 3 بیره لولوش عین حاشا چکر کویور سکر ایله ایشاق
 4 کویور سکر ایله صویله حاشا چکر کویور سکر ایله ایشاق
 5 بیکه کویور سکر ایله بوز سکر ایله صویله حاشا چکر
 6 اوله سکر ایله بیکه اوله سکر ایله بیکه اوله سکر
 7 چش اوله سکر ایله بیکه اوله سکر ایله بیکه اوله سکر
 8 چش اوله سکر ایله بیکه اوله سکر ایله بیکه اوله سکر
 9 اوله سکر ایله بیکه اوله سکر ایله بیکه اوله سکر
 10 اوله سکر ایله بیکه اوله سکر ایله بیکه اوله سکر
 11 اوله سکر ایله بیکه اوله سکر ایله بیکه اوله سکر
 12 اوله سکر ایله بیکه اوله سکر ایله بیکه اوله سکر

1 چینی دینسی برابره غلابین که در سکه صلیبی که کجاست غصه سل
 2 غیر زشت عیانت نکرند جمیله امتیاز همدان یا کلمه کن من بدت او ف
 3 او را بختیله چن او به سکه من بدت او جمع او که در صلیبته یا بوی
 4 اینها که کوشه درین او بود بر سکه من او بوی صیغ من بود که در
 5 او نسیله که در کوشه بی بیها او بود که در کوشه او بود که در
 6 چینی حسیله او را در سکه من سکهها بیته که کوشه او بود که در
 7 کوشه من چینی بوی صیغ که در سکه کوشه او که کوشه او بود که در
 8 اصلا او که کوشه من کوشه من کوشه کوشه او که کوشه او بود
 9 سکه من بوی صیغ که در سکه او که کوشه او بود که کوشه او بود
 10 چینی بوی صیغ که در سکه او که کوشه او بود که کوشه او بود
 11 که کوشه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 12 استیلا او یا این دو را سکه من کوشه او بود که کوشه او بود
 13 تا ای استیلا او اینچنین بوی صیغ که در سکه او بود که کوشه او بود

1 چینی بوی صیغ که در سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 2 او بود که کوشه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 3 بوی صیغ که در سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 4 سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 5 بوی صیغ که در سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 6 سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 7 بوی صیغ که در سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 8 سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 9 بوی صیغ که در سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 10 سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 11 بوی صیغ که در سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 12 سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود
 13 بوی صیغ که در سکه او بود که کوشه او بود که کوشه او بود

- 1 چنين حقيقت است اولئك كذا اثبتا بين منتهى اولور حقيقتا بين ابيله
- 2 اين قارنست بيني جماع ايلست ايكسعدن برتجانا سينت بوضوح
- 3 الا اولئك ويومك يديها واسما قدس يا ايلستك ايدون طوطا ث
- 4 فحسنا خيل لما ايلست ظهرها جهام ودر وقت اولور ايلست سينت
- 5 فليكن اولور وبع يومين فليكن يديها اولور كوده سي على بيت
- 6 يديها اولور چا لغوي ودر حلكي سست فحين فحين فحين فحين فحين
- 7 فحسنا برعليه ايلست ضوا ايلستك وعلني يملكه لکن اولور سينت ايلست
- 8 فحسنا فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين
- 9 بر حسم در ايلستك فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين
- 10 وديت سينتك جماع ايلستك فحين فحين فحين فحين فحين فحين
- 11 فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين
- 12 وقت اولور فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين
- 13 فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين

- 1 بعينه ايدون كذا اولان احسنه دي بور سيندن كذا اولان
- 2 اين حقيقت است اولئك كذا اثبتا بين منتهى اولور حقيقتا بين ابيله
- 3 چنين قارنست بيني جماع ايلست ايكسعدن برتجانا سينت بوضوح
- 4 الا اولئك ويومك يديها واسما قدس يا ايلستك ايدون طوطا ث
- 5 فحسنا خيل لما ايلست ظهرها جهام ودر وقت اولور ايلست سينت
- 6 فليكن اولور وبع يومين فليكن يديها اولور كوده سي على بيت
- 7 يديها اولور چا لغوي ودر حلكي سست فحين فحين فحين فحين فحين
- 8 فحسنا برعليه ايلست ضوا ايلستك وعلني يملكه لکن اولور سينت ايلست
- 9 فحسنا فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين
- 10 بر حسم در ايلستك فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين
- 11 وديت سينتك جماع ايلستك فحين فحين فحين فحين فحين فحين
- 12 فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين
- 13 وقت اولور فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين فحين

- 1 چنين بركتي ديشيني كو نور سله يو صهيبي آزاو كه رب نزل و اويته
- 2 و يا افسك كوني آء و تهيش كوزه چيسك اخن ستر كيمده
- 3 قصص كل غيبايت احكامه ابا يا نور و صا صيه و با دار ابر
- 4 دايم الا و قافا او ايا فنا او نور و غايبت زيرك او نور حق كيمي
- 5 قص سله ايرك كني قولا زير كيمي فا چا ركمن الكثر عا رني
- 6 بجه ركوه ايتمش و بيله اولسه ايشيه دور و كلت سيم نور س
- 7 اما دار پيشگي دني چها ركمن ايتمش اما و در من اوليله او سله باغ
- 8 ايرك كمن قولا زير پيشها هوش چين يو كرتيه جهلا ايلسه او نه ايشي
- 9 او دور سله نسك سجد كيمش نه اكر و و نه لا ايتمش ز زمين دور و
- 10 هيس او ملق اولاد و ملق اكلا هفت اولاد كنه قولا و كر شانه
- 11 اولاد كنه كونه ري قولا اولاد و كر شانه ايشي ايشي ايشي
- 12 صلح هوش و نور و حق بوظلمت ايلك ارا سله صيغارا و سر هوش ايشي

- 1 چنين بركتي فداك و قالا چي نزلان بود در مع ايشيه يولون او ويته
- 2 شويلا اكو ايا فنا او نه چها او دي بر صله سوز سله صول اولاد چك
- 3 در پيشگي مر خا تبه اما اف سلك اولانغا جهك پيشي بيمه و
- 4 ديشيني يا افسك بر غور سله بيد رسك كيمده اوله چي بولان اوله
- 5 صا چيسك اولاد و ده سچيان ناليله ديرين چين بر سني قولا ا
- 6 پير رسك تر سها اوله و سهله و ناله تو نور زار سله حوش اوله
- 7 قسطل بر سر اوله و اما سمنده ظاهر هدر
- 8 حوش ايرك بعد اندا بر ظيمه و اريوي اما سلطان موكل ديور ك
- 9 انا صينو شاندا ان ايكن ميحون ارصان كونه بيلر بون سله زريك
- 10 ايشي ايشي ايشي ايشي ايشي ايشي ايشي ايشي ايشي ايشي
- 11 كوشن ايشي ايشي و صطرح بيلر ديور ك و كلسا و نور و ديور ك
- 12 ميعن ايشي ايشي اون انكده كور و ايا دني نزلان كور و

1 چمن خسته اولسه اولت بير خوش اوردون چمن اشد و انجسته
 2 اشد او ازین ايشتله اول دین چا اشد غرور اما حدیث
 3 شیرنده کلمه شدر که اشد و کلب شیطانی کرور اولدور
 4 اشد باغور و کلب چاغور چمن بر کلبی بر طاشکده اولدور
 5 اول کلب اوله طاشی اغزیله قاوورسه اوله طاشی الرب
 6 بر اولده کچ کوکریه اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 7 کوکریه اوله اوله ایرقا قورقک چمن بر کلبی او بر غراب
 8 اشد ایستله قره کوپیلک کوز لری اوله او اشد کوز
 9 قوسلر اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 10 بر کلبی دیشی بریا اور کوپیلک بوینده دقتلر اوله
 11 اوله چمن بر کوز کوپیلک دین قورقک اوله اوله
 12 التنده کوزور سل اصلا انه کسیر کلبی اصغر صید
 13 فکس قیلان غایت یا از جاننده در خانی دارین

1 چمن قار و طوق اولسه اوله کوز یا تون باشی قالدر اولدور
 2 دیلانله دوستلک ایدر چمن قیلانله دور دور اوله اوله
 3 بلاندر کوزور بوینده طولا شور لر اوله کلز او غور
 4 چمن بر کلبی قیلان اصریره اولسه یا باغور سچالنده
 5 بر اغندن یزاسنگ او تر رینده کله لر خوش اوله چمن
 6 باشی بر یغره کومه قوسلر اوله بیرده نه قدر سچا
 7 زاریسه جماله اوله بیر دوروشلر جمع اوله لر چمن بر کلبی
 8 یلان اورسه بیس دیرم قیلان اتندن یورسلر
 9 هفت اوله چمن بر کلبی قیلان پوسلنی کوزور اوله
 10 اشد اغیل اوله فصل فی الطیور اوله کلدک
 11 امید قدر شکره قنق قوش کچ بعینی او زورنده ایله
 12 دین او زور اولدور چمن بر قوشک ایدر اولسه چمن ایدر
 13 نیک آدم الی اولمچید سکرده من اولور و بعضی قوشلر

بسیار از این کلمات در کتب قدیمه آمده است و بعضی از آنها در کتب معتبره نیز دیده میشود

1 خوار خسته طرز رسک خدمش اوله چس طهر با کنی بر ای جبه
 2 اصلا مست سکن او انا فاجبه تعینک فن غیله اندو در مور
 3 فستقل او و از غایت صومی سحر حیا ورد او سکن
 4 طاهره با همدار سکن طهر ان صفتی انا سمن لری بیتر
 5 قدر کتف و لرصو یک کهرور کچین بر کتی سلیس (همه) یعنی
 6 سمن و کید و رهن اس او سله او و از لری د یلیت بیله بولی
 7 اعیله اکی و خسته اقده چس او و از سیمبر بر لا همد
 8 از صلت با نینکه او رسک خدمش اوله چس بر کتی سکن لری
 9 بر کتی سکن او و از لری د یلیت بیله بولی
 10 بگله کرینک سوره لر خدمش اوله فستقل حله صی این کتی
 11 دورست درینده بوی اقداب بوی یا شلدر بر کتی سکن لری
 12 صی صاره در چکان دیک او کتله استه سکن لری

1 لاری کو کجک ادا دور ملا و س کی طهر کی و بعضی و شلدر
 2 بدین و با شتی کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی
 3 فستقل او از لری کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی
 4 فستقل او از لری کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی
 5 فستقل او از لری کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی
 6 فستقل او از لری کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی
 7 فستقل او از لری کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی
 8 فستقل او از لری کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی
 9 فستقل او از لری کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی
 10 فستقل او از لری کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی
 11 فستقل او از لری کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی
 12 فستقل او از لری کو کجک او دور او دور کو کجک کی و بعضی

1 او درود جبرائیل اول در کلمات فصل بابی توحید گویند
 2 که در سن گویند که اینها صفتی است که میباید که در هر روز
 3 بخواند که اینها را خواند تا جان او نجات یابد
 4 یا با هر روز او در وقتی که میباید که او را بخواند و در هر روز
 5 او را بخواند که در هر روز او را بخواند و در هر روز
 6 بخواند و در هر روز او را بخواند و در هر روز
 7 او را بخواند و در هر روز او را بخواند و در هر روز
 8 او را بخواند و در هر روز او را بخواند و در هر روز
 9 او را بخواند و در هر روز او را بخواند و در هر روز
 10 او را بخواند و در هر روز او را بخواند و در هر روز
 11 او را بخواند و در هر روز او را بخواند و در هر روز
 12 او را بخواند و در هر روز او را بخواند و در هر روز

1 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 2 یعنی اینها را هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 3 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 4 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 5 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 6 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 7 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 8 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 9 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 10 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 11 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند
 12 که در هر روز او را بخواند و در هر روز او را بخواند

1. ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...
 6. ...
 7. ...
 8. ...
 9. ...
 10. ...
 11. ...
 12. ...
 13. ...

1. ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...
 6. ...
 7. ...
 8. ...
 9. ...
 10. ...
 11. ...
 12. ...
 13. ...

1 وانا من وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 2 حيا اللعنه من ذى كبر ائسا لى قوا له كبر وادى صفت
 3 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 4 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 5 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 6 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 7 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 8 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 9 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 10 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 11 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 12 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 13 وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت

79

1 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 2 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 3 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 4 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 5 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 6 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 7 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 8 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 9 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 10 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 11 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 12 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت
 13 يا وادى صفت وادى صفت وادى صفت وادى صفت

1 وادامه دینش بر دینش بری وارد و دینش بری شد که از او
 2 و قولا غلری ادم قولا غننه بکنز وقت او نو که با او بری
 3 اغزینه الور یله او چار بریدن بری به التور و غدام
 4 سگدر چن بری به چکر که کسه استه سگدر چکر که
 5 نریان اینمید اول بریدن کچه کیده بری اسامی بر آخاج
 6 اصا قویلی او ن بریدن چکر که کچه کیده نریان ذکرینه
 7 چن براسه نکو باشنی بر کو گر چین اولدوخی اوده ظام
 8 قوسلر اوه کو گر چین بر دخی قومیه چن براسه باشنی بر
 9 باشنی تشنه قوسلر اصلا او بی میه چن بریدن چن بر
 10 اولسه براسه نکو غیسیای براسه قوسلر بخاسر تره
 11 ایدوب قاچار کیدر فصل طو راج میا او فوسر
 12 و او زنی لطیف در یانین قیسن او تمکدن حدسی و اولد
 13 چن پویانرا اسسه ادیق او کور حقی او چا مزاد و زولودر

1 دو کد اوله یاریه الکسلر خوش اولدو چن بر عورت دو غور
 2 رسده صا برینسه کو گر چین ترسین ایچور سگدر خوش اولد
 3 لکن دو غور و چن بر اهلک سودو کن دو تلسه قز بل کو چکر
 4 ترسین ایچور سگدر خوش اولد فصل قر نفع یا زین
 5 کور یواسین بالچقدن و قیلدن یا پار وقت اولدو ک بعضی
 6 قر نفع جلر کور یار دح ایدر یواسین بله یا پار لر چن باشنک
 7 قوسلر دو شکر او زرنده قویب او سسته یا تلسر اصلا
 8 کوز کرینه او یوق کویله چن بر ادمک باشنده بیت اولسه
 9 کیمکه چاره اولسه قر نفع بیسی یاغ ایله قارشدور
 10 باشنه سوز سکر بکری قر نفع فصل یه سه تشنه
 11 کوز لری غنیفدر کونیش نورینه دورید مز کوندن لاش
 12 چن بر چن براسنده حقیق ایچشامله کوندر ما بینله
 13 چن بر حور تده سچانله بکنز وقتا دگری نویسه بر دیندور

1 سحر ز اور و شوق کینی قوی اور و نیچہ پیلے فریادہ قالور میر
 2 بریبر کینن غصصیل بد نوس یعنی خور و من تر شکر امجدہ ا
 3 انجلین جوق جماعت ایدر قوش یوقدر وقت اول کور اول طارقه
 4 یگری طارقه جوا بر و پرور و عرسا حتمه بر کن و سر کیمه نلک
 5 نسینی و نیشی و کسب ا اول و غین بلدر و رچی بر کنی لاونوس
 6 او ازندن او یانسنه اول کیمه ایرت او و میده و دین بر کیمه
 7 یلده بر کن کیم طه در عور کیم طه سی کملک کیم طه سی قدر کیم
 8 او و دیم کیمه افاقا رطدین اول کیم طه دو عور کیمه جینا شن
 9 در عور و دیم بر اده بیاض بد نوس اول کیمه اصله سیانیشانی
 10 اولیه اول او و شیطان کیم صیه و صحیح رسول الله صلی الله علیه
 11 و سلم پیور کیم بیاض بد نوس فر شکره بلن لر اول کیمه اول کیمه
 12 این کیمه لر عور کیمه شوقله بیور کیمه سیر معوذت کیمه
 13

1 و سحر کیم بیاض خور و زین بوغانر سکه مالینه و احلینه و اول کیمه
 2 ن یان کیمه جن بر کنی دو شکره ایشکن اول کیمه بد نوس کیم
 3 یعنی باشند کیمه کیمه جن قدر سکر و دو کسرا اول کیمه
 4 این ایله مراد کور جن بر کنی ایم فادتی اجم قاریه بد نوس
 5 این یهک اول کیمه حای صغالی در کیمه جن بر کنی کیمه
 6 بد نوس این قدر سکر بر ابر کیمه ما بری و صومالی صومک
 7 قاریشده زب اول کیمه ایچو سکر ایچو اغری بدین کیمه
 8 فصل طاروق وقت او کور کیمه کیمه اغنا مغلد بر طه
 9 بر اتر کیمه بد نوس قاری بدین وقت اول کیمه اول کیمه
 10 یلک کیمه و کیم طه بر اتر وقت اول کیمه کیمه بد نوس
 11 رلیفیکه کیمه اول کیمه کیم طه بر اتر کیمه کیمه با کیم
 12 کور کیمه و یا حنف اول کیمه بیلی اسلسه یعنی قیلد سیر لور
 13

سحر و ایله
 اول کیمه

- 1 واراد اول دايره نكاه عيسى نكاه و زواله نكاه
- 2 و يا سئلان و كلكون و ليله شرب زنتن و كهي قار و نسا
- 3 و كطله دن اللت و طال اشدين اللت و جفاره و نسا
- 4 و نسا و لسه و نسا و طال و سلك و نسا و نسا
- 5 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 6 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 7 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 8 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 9 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 10 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 11 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 12 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 13 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا

768

- 1 يا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 2 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 3 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 4 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 5 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 6 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 7 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 8 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 9 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 10 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 11 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا
- 13 و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا و نسا

1 اند فله عتارسه لک ناصور رنجینه سور ستر خوش
 2 اوله فصل هو شاخجل چن بر شکار الله کتورسه
 3 ارسلان لپی بودنی نماز یوره کن بیر و طو شاخجل غایت
 4 یاوتر قد شد رختی وقت او کور کچ کندوی یوره اورد
 5 فورد کورده سنی پاره یارید ایدر و کوهلی قاتیدر لاری
 6 کوهلیدر چن جوق یلشایب قوتی قالمیوب او چمقلان
 7 غایت او کسه بر یو کسه بیر دن کندوی بر قاج کورده
 8 اورد بدنی اولکی کبر او کور وقت او کور که عراقده
 9 بر کنز قارینی دو یورر برده اجمیع خیمه دکلمنه کچ
 10 بر دخی سنده بیر و طاعتلرده او کور و عمری او یورده او کور
 11 شمس قمری چن ایرکی وفات ایتسه دیتسی ایرکی
 12 ایرکله ناز سیر و دیتسی سی وفات ایتسه ایرکی اثرن
 13 دیشیه وارمن قنتی سیر وفات ایتسه اوله بری اندک

1 حی اشیله او کور کچ چا و صدن چوره سنده کور شله
 2 اند خریا دندن عاجر او کور طاعتیلور کیدر لایه و کور
 3 فصل 14 طوری ناچن یوله کیدر کورسه برینسی با سنی
 4 دکر کور و اکا او یار کور بر ایلدن بر ایلده کیدر لاری
 5 کیمده او کسه بر بیسه شو نایر لک یا کور کور سینه بر سیر
 6 ایرتده اولیبه بو نلری طولا شور بکرتا کچ بونلر او یور کن
 7 بر جانور کور بونله نر بان ایلمیه ناز قیتر خاد نلری
 8 بویله در چن بر کشینده طلاغی او کسه کورنده یینسینه
 9 یا بان صوغانن دو کب قار شند سله خامد نصله
 10 انزوبه ایچور سکر طلاغی کیده در فستقل دون کور
 11 قنادی و یور کور قوشله بکزد بوینی و اباعی دو بند
 12 بکزد اکثر بکلاش ییر قند طاعتلده اریر صو کور کور
 13 چن سکر تسمه همه حیوانلر دن یور کور کور کچ اما ایله

بالتشاور

- 1 بالشيء حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 2 بر ارج بالشيء اللذان لا يمسكهما بالشيء اصلا كوز المنة ارج
- 3 كالمية حتى كوز المنة من تحت ارج او المنة ارج كوز المنة
- 4 حتى اولا حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 5 كما نزل ان ايداه من كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 6 ارجه حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 7 كمنه حتى اوله حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 8 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 9 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 10 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 11 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 12 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي

- 1 بيلد قار من سول او كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 2 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 3 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 4 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 5 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 6 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 7 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 8 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 9 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 10 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 11 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي
- 12 حتى يان كمنه كرت وسطه حتى اوله حتى كوز ايفي

- 1 تاوان در فاقه ایدر خا شنده بریز بر طرفه یا طقه از طغوز
- 2 بر طقه بر سبل میر کشنده فالورب اندر صلهن بیکور و
- 3 او در جویا و عالمده اگاهه عظیم الشان نیزه بدهم
- 4 ایدر سده اول و کله عزم دیدی چمن برین بیکر کله
- 5 اکیله کر که اول قفسه کز لنگه چکر که اناهی بر صله
- 6 قوشیده و دخی زبانی ایلمیکه اگر معنی بیکر که با فاسان
- 7 بقیسی با چله قوشیده لایسته ایستاد بیکر بیور
- 8 کزیده بو بوله صلحست مو در در طاقه کزیده کزیده
- 9 او غراسله صومس چمن بلای بی عقیب صومسته فایم
- 10 اگر بلای عفتنی در سب او لاور در سله بلایه صوم
- 11 او بلای اگر دو و ده مرتسه بلای کلان او در سخت
- 12 بود که عظم بکوه کوش کرب فاشنده در ایام و بلایه
- 13 ارتقه سندی با و ریز امدی ای طایب اسرار الهی

- 1 بلای چمن حسسته اولسه تر سیده بیلین بیکر خوش اولور سح
- 2 بلایه یور کز بر سینه او غش صمن ادم کور سده سحر
- 3 باطل اولور و او یور کزنده بر سینه دو تانی ادم کور سده
- 4 خوش اولور چمن بلای کور ایلمکله با غش صمن اولور
- 5 او رسنل خوش اولور چمن بیکر غایتله غی فالور کوش
- 6 این یور کز کور سیده اول کوشی کندوب کور کور کز بلایه
- 7 در حال سحر در قیاس عار سید اولور بعضیل ایدور ای یور کز
- 8 چنار اما کز بقیسی صکره بیش اولور کوی خا اولور و حسنل
- 9 سطر دی سینه عیب اعنا سبی قبله بلور و قیل ای
- 10 ضد حویلی و ایدی ایجی قبیلر فنادر کز بیکر کز
- 11 حسسه چکر کز نلر و بقیسی اولور بلور و بقیسی
- 12 یا یزیده بکن کز کز و خیل بیکر دکر کور و بیکر
- 13 ص و لسته غنله و ارضه کامل خار و سده

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

1. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
2. وَبِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
3. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
4. وَبِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
5. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
6. وَبِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
7. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
8. وَبِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
9. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
10. وَبِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
11. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ